

TamSaha

TFF'nin Aylık Futbol Dergisi

● Aralık 2005 ● Sayı: 14

Bir umuttu, bitti
Bir özlemde, yitti
Bir fırsattı, gitti
Geriye hüzünlü bir bakış kaldı

Türkiye Futbol
Federasyonu Adına Sahibi:
Levent Bıçakcı
Yayın Yönetmeni:
Zeki Çol
Sorumlu Yazışleri Müdürü:
A. Bağış Erten
Yazışleri:
Mustafa Kemal Artalan
Çağdaş Güzer
İlker Uğur
Cem Zamur
Görsel Tasarım:
Hasan Teoman
Baskı:
Elma Basım
Organize Sanayi Bölgesi
Keresteciler Sitesi 13/B Blok
Kat: 4 D: 3
İkitelli / İstanbul
Tel : (212) 670 05 25
Faks:(212) 670 28 58
Yazışma Adresi:
Türkiye Futbol Federasyonu
Medya İletişim Departmanı
Konaklar Mah. İhlamurlu Sok.
No:9 34330
4. Levent/İstanbul
Tel: (212) 282 70 20
Dahili: 157-159
e-mail: tamsaha@tff.org.tr
Web: http://www.tff.org
YEREL SÜRELİ YAYIN
Para ile satılmaz

Bu sayıya fotoğraf
katkısı sağlayan
Vatan ve **Akşam**
gazeteleriyle foto muhabiri
dostlarımız Haydar Tanışan,
Eser Erenler, Şafak Kayarlar,
Hüseyin Çağlar, Bahadır Çoşukler,
Murat Turp ve Süha Gürsoy'a
teşekkür ederiz.

Oysa ne hayaller

O kadar çok inanıyor, o kadar çok istiyorduk ki... Play-off eşleşmeleri öncesinde bile, "torbadan kim çıkarsa çıksın, biz gideriz" diyorduk. Ama galiba bir önemli gerçeği de gözardı ediyorduk, oynanmadan kazanılmıyordu futbolda. Mücadele etmeden hedefe koşulmuyor, oyunun kurallarına uyulmadığında zaferle buluşulmuyordu.

kurmıştık

İlk maçtan ağır yara aldık. Hiç beklenmedik ölçüde kötü oynadık. Bern'deki ilk raundda tanınmayacak durumdaydık. Sahamızdaki ikinci maça bir şok penaltı golüyle yenik başladık. Ama hemen toparlandık. İnanılmaz bir mücadele ile skoru ikinci yarı başında 3-1'e taşıdık. Artık hedefe ulaşmaya sadece bir gol kalmıştı. Ancak bizim beklediğimizi onlar yaptı, Streller'in golüyle umutlarımız suya düştü.

Kaybettik... Dünya Kupası'na gitme şansımızı kaybettik. Çok istiyorduk, çok çabaladık, çok koştuk, çok çalıştık, ama olmadı. Sağlık olsun diyecek halimiz de kalmadı. Hepimiz kalakaldık. Çünkü hiç mi hiç beklemiyorduk! İsviçre ile eşleştiğimizde birçokları iyi bir kura çektiğimizi söylüyordu. Hatta teknik kadronun bile bu yönde bir fikir beyan ettiği söyleniyordu. Bu iş olmaz diyen bir tek kişi yoktu. Olmaması da normaldi gerçekten. Çünkü rakip hangisi olursa olsun favoriydi Türkiye. Bunu sadece biz söylemiyorduk, FIFA kayıtları bile aynı kanaatte olduğu için birinci torbaya koymuştuk takımımızı. İsviçre'ye de bu özgüvenle gittik. Aslında zor olacaktı, bunu hepimiz biliyorduk. Gençcik İsviçre hiç de kötü bir futbol oynamıyordu. Hiç yenilmemişlerdi gruplarında. Gerçi sadece Faroe Adaları ve Kıbrıs Rum Kesimi karşısında galibiyet almışlardı ama Fransa'ya bile yenilmemiş olmak az şey değildi. Zorlu maç olacaktı, bunu seziyor, biliyor, görüyorduk. Bu aşamaya gelen her takımın dışı olacağı biliniyordu zaten. Üstelik zaaflarımız da vardı. En önemli oyuncularımızdan bazılarını sarı kartlara bazılarını da sakatlıklara feda etmiştik. Yine de güveniyorduk kendimize. Bu turu ilk maçta halletmek gerekiyordu. Bunun bilincindeydik. Öyle sanıyorduk. Oysa hiç de beklediğimiz gibi çıkmadı gerçekler. Bilincinde olduğumuzu düşündüğümüz, fark ettiğimizi zannettiğimiz ne varsa hepsi kayboldu birden. Sahada yıllardır tanıdığımızı sandığımız oyuncuların hiçbirisi yoktu neredeyse. Biz açık kapatmaya çalışırken onlar maça asıldı. Açıkçası İsviçre müthiş bir takım performansı gösterdi ve ellerinden gelen her şeyi yaptı. A Millilerimiz bu kadar iyi bir takım beklemiyordu belki de. Yine de ellerinden geleni yaptılar. Ama fazla fırsat gelmedi elimize. Evet bir penaltı talebimiz vardı hakemden, evet birkaç da şut denedik Hüseyin'le, Hakan Şükür'le ve Tuncay'la. Ama sahada iyi olan onlardı. Saha dışında da. Sonradan anladık, o gün gitmişti Dünya Kupası bileti. İlk maçta bitmişti çok şey. İyi oynamadık biz. Beklenildiği gibi değildik sahada. Pozisyon yaratamadık. Baskıya karşı koyamadık. Topu ayağımızda

tutamadık. Oyun kurmada da, defans yapmada da zaafılar yaşadık. Hal böyle olunca belki de ucuz kurtardık. Bütün bu tespitleri doğru yaparak, bol bol analiz kullanarak çıkmalıydık rövanş maçına. Ama gerilim içimizi kavurup duruyordu. İlk maçta gördüğümüz muameleyi hazmedemiyorduk. Bunu bir motivasyon unsuru haline getirmekle, oyunumuzu etkileyecek kadar stresli olmak arasında gidip geliyorduk. Maç günü gelene dek bu gerilim daha da arttı. Sahada bir sinerji yaratmalıydık, bunun için çabalıyorduk. Her türlü motivasyon gücü devrede olsun istiyorduk. İkinci maç böyle bir atmosferde başladı. Ne yapıp edip yenmek, ilk maçta yenilen iki golü telafi etmek istiyorduk. Ama daha 1. dakika dolmadan sırtımızdan aşağı kaynar sular boşaldı. Elle oynamıştı Alpay ve hakem Bleckere de tereddütsüz göstermişti beyaz noktayı. Frei golü attığında işimizin nasıl katmerli bir zorluk derecesine terfi ettiğini de gösteriyordu. O anda bırakabilir, ümitsizliğe kapılabilirdik. Kapılmadık. Tersine hırslımızı sahaya yansıtmaya başladık. Sağlı sollu yükleniyorduk. Bir çıkış yolu arıyorduk. Çünkü inanıyorduk ki biz daha iyi takımdık. Kısa zamanda az ve büyük işler başarmalıydık. Erken gelen gol bozgun sayılırdı, ama bozguna uğramadık. Tersine hırsa kapıldık ve müthiş bir tempo yakaladık. Her topa tüm güçleriyle basıyorlar, her karara isyan ediyorlar, her hareketten gaz alıyorlardı çocuklar. O kadar ki seyirciyle birleştiğinde iş resmen ablukaya dönmüştü. İlk 10 dakikada havadan denediler şanslarını. Hakan, Tuncay ve diğer irtifa alabilen oyuncular hepsi yükselip arşa değmeye çalışıyorlardı adeta. Çok organize değildiler belki, ama çok yürekten oynuyorlardı. İçgüdüsel olarak, hiperaktif bir şekilde yükleniyordu Türkiye İsveçre kalesine. Bu kaotik ortamda gol bulmanın zor olduğunu düşünürken biz, tekzip geldi Ayyıldızlılardan. Emre güzel ortaladı, Tuncay, kendi evinde oynadığından olsa gerek, harika sızdı arkaya: 1-1. İsveçre afallamıştı. Haklıydılar, çünkü karşındaki takım çılgınlar gibi baskı yapıyordu. Bu havayla 15 dakika içinde ikinci gol de geldi. Artık ortam mahşer yerine dönmüştü. Devrenin bitimine bile itiraz ederek tamamladılar ilk yarıyı. Herkeste tüm bardakları dolduracak kadar kadar umut birikmişti. İkinci yarıya da neredeyse golle başladık. Penaltı ka-

Dünya Kupası'na katılan takımlar ve seribaşları

Seri başları

Brezilya
İspanya
Almanya
Meksika
İtalya
Arjantin
İngiltere
Fransa
Diğer Takımlar
Hollanda
ABD
İsveç
Kore
Japonya
Hırvatistan
Çek Cumhuriyeti
Paraguay
Portekiz
Suudi Arabistan
Kosta Rika
İran
Polonya
Tunus
Sırbistan-Karadağ
Ekvator
İsveçre
Fildişi Sahili
Ukrayna
Avustralya
Trinidad-Tobago
Gana
Angola
Togo

rarı herkesi harekete geçirmişti. O anda turun geldiğine, Almanya kapısının aralandığına inanmayan bir tek kişi yoktu Şükrü Saraçoğlu'nda. İsveçreliler hariç! Bir gol uzaklıktaydı her şey ve bir araba vakit vardı. Yükleniyordu takım. Gol istiyordu ve elinden gelen her şeyi sahaya koyuyordu. Ama yorulmuştu da. İşte hiç beklenmedik anda böyle bir zaaf anından geldi her şeyi bitiren Strelers golü. Dünya başımıza yıkıldı. Tribünler sustu, asaplar bozuldu. Son bir hamleyle, daha doğrusu can havliyle bir gol daha buldu Tuncay. Ama geriye kalan 4 dakikada gol bulacak ne psikolojik ne de fizyolojik derman kalmıştı takımın. Zaten Tuncay bile attığı gole sevinememişti, kahretmişti. Olmamıştı, yetmemişti. İsveçre kadar gol atıp

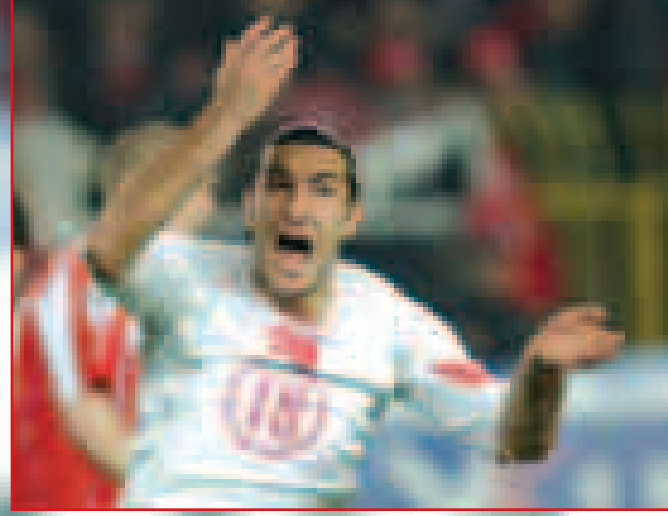
onlar kadar gol yemiştik. İki takım birbirine net bir üstünlük sağlayamamıştı. Ama rakibimiz deplasmanda gol bulmanın ne kadar önemli olduğunu gösteriyordu bizlere. Sonrasında karardı görüntü, yüreğimiz gibi. Elenmiştik. Bu tek başına yetmezmiş gibi, beklediğimizin fazlasını bulduk kütümüzde. Hiç hoş olmayan görüntüler eşliğinde indi Dünya Kupası perdesi. Artık önümüze bakma, muhasebe yapma zamanı. Bugün bundan sonraki ha-

Tuncay'ın 4. golüyle yeniden tur kapısının eşiğine yaklaştık. Ama kalan sürede 5. golü bulamadık. Mücadele büyüktü. Ancak o skor dahi final kapısını aralamamıza yetmedi. Üstelik bir de maç sonrası yaşananlar yaramızın üzerine tuz ekti. Artık o süreç, derin acıları beraberinde getirse de geride kaldı. Ve yaşananlardan ders alıp, sil baştan geleceği kurma zamanı geldi.

yatımızın ilk günü. Yaraları sarıp tekrar ayağa kalkmalıyız. Çünkü şu acı gerçeği bu oyun sürekli kafamıza kakıyor: Futbolda dün yoktur! ■

Necati Ateş

Bu, dünyanın sonu değil ki!

Dünya Kupası'na gidememek hepimizi çok üzdü. "Felaket oldu" deyip de kendimizi daha fazla yıpratmanın alemi yok. Artık bazı şeyleri aşmamız gerektiğini düşünüyorum. Evet, Almanya'da olduğu için bizim için çok önemliydi. Türkiye'de oynuyormuşuz gibi olmayacaktık. Bu fırsatı kaçırmamız gerekiyordu ve Türk Milli Takımı'nın kalitesinin gerçekten üst seviyede olduğuna inandığım için bunu hak ettiğimizi de düşünüyordum. Dünya üçüncüsü olmuş bir takımın daha ilerilere gideceğine inanıyordum. Olmadı, gerçekten kahrolduk. Ama bu dünyanın sonu değil ki.

A Avrupa'da oynanan futbolla bizdeki arasında kalite farkı var. Bu fark da kendisini en çok tecrübe açısından belli ediyor. Biz ne yazık ki üst seviyelerdeki maçlarda çok tecrübeli değiliz. Maalesef bu bizi çok olumsuz etkiliyor. Fenerbahçe'nin bu seneki durumu da bu yüzden böyle. Oysa çok kaliteli futbolcular var, skoru her an değiştirebilecek, mağlup durumdayken ortaya çıkıp skoru kendi lehlerine çevirebilecek bir takıma sahipler ama yine de tecrübe farkı ağır basıyor. Bir Anelka, bir Alex bile yetmiyor.

▼Her futbolcunun futbolculuk kariyerinde iniş çıkış olur. Sen Altay'da başlayan, Adana'yla devam eden bir çıkış yakaladın ve Galatasaray'a geldin. Orada da son derece iyi bir sezon geçirdin. Ama biz biliyoruz ki bazen böyle başlar her şey, sonra bir düşüş yaşanır. Bu neden olur? Sen böyle bir şey yaşadın mı?

▲Ben Altay'da, 5 yılı Birinci Lig olmak üzere sürekli forma giydim. Yani benim lig tecrübem 1996 sezonunda başladı ve 2001 sezonuna kadar Altay formasını sürekli giydim. Tabii o noktalarda hem yaşımlı küçüktü, hem de tecrübesizdim. Yine de yeteneklerimle ön plana çıkmaya çalışıyordum. Üstelik sürekli genç milli takımlara gidip geliyordum.

▼Altay'da ilk forma ne zaman forma buldun? Kaç yaşındaydın o zaman?

▲15 yaşımdaydım. Sürekli şans bulamıyordum ama görev alıyordum. Bazen ikinci yarı bazen ilk 11 oluyordu bu, ama bana yeti-

yordu o zaman. Yaşımlı küçüktü, fakat bu durum benim için büyük şans oldu. Çünkü basbayağı oynuyordum. O yaşlarda kimse sürekli oynamayı beklemez. Son 5 dakika bile olsa bu önemlidir. Ayrıca ben sıklıkla milli takımlara gidip geliyordum. Bu da çok işime yarlıyordu. Yine de çıkış yaptığım kulüp değildi Altay. Orada lig tecrübesi kazandım. Ama asıl Adana'da çıkış geçtim. Çok başarılı günlerim oldu. Dolu dolu bir 2,5 yıl geçirdim. 24 gol 1. Lig'de, 24 gol de 2. Lig'de attım. Yani Adana'da yeteneklerimin üstüne daha da koydum. Necati Ateş

geçen sezon 15 gol attım Süper Lig'de. Peki bu yeterli mi? Bence değil. Çünkü belki 20 gol atsaydım veya ondan önceki pozisyonları değerlendirseydim şampiyon da olabilirdik. Bu yüzden geçen seneki performansımı eksik kalmış gibi hissediyorum. Türkiye'de şampiyon olmadıkça tam tatmin olmak mümkün değil. Bir takım adını sıralamanın en üstüne yazdıramadığı süreç en başarılı olamaz.

Bana göre başarı, her sene oynadığım mevkiye göre daha ileri gitmektir. Forvetsem eğer bir önceki sezon attığım golden ve yaptığım asistten daha fazlasını yapmam lazım ki başarılı sayılayım. Geçen sene 15 gol mü attım? O zaman bu sene en az 16 gol bulmalıyım. Çok iyi oynamış olmam da yetmez. Türkiye'deki standartlara göre ne kadar iyi oynarsan oyna, gol atmadığın sürece başarısız bir santrfor sayılırsın. Bu yüzden her şeyi başarmak durumdasın. Yani iyi de oynayacaksın, gol de atacaksın.

ismini Türk kamuoyunda daha da belirgin bir yere getirdim. Zaten ilk olarak Adana'dan A Milli Takım'a geldim. A2 Milli Takımı'nda da oynadım. Hatta A2 Milli Takımı'yla bir şampiyonluk yaşadım. Futura Cup'ta galiba. Orada 3 gol attım. Demek istediğim, ben Galatasaray'a hazır gelmişim. Çünkü iyi pişmişim. Ama büyük takımlarda oynamanın kendine özgü zorlukları var. En 5-6 hafta ortama alışmak ve sistemi anlamakla geçiyor. Herkes gibi ben de bu zamanı geçirdim alışana kadar. Ondan sonra ise iyi bir çıkış yakaladım. Ama bu başarının ancak devamlı olduğunda anlamlı olduğunu da biliyordum. Nitekim Galatasaray'a geldiğimden bu yana da yaklaşık 40 küsur gol attım. 20'ye yakın da asist yaptım. Üstelik kötü bir dönemde gelmişim, Galatasaray uzun bir aradan sonra ilk defa altıncı olmuştu. Böyle bir ortamda performans göstermek takdir edersiniz ki zordu. Ama ben bu zorlukları iyi aştım ve performansımı üst düzeyde tutmaya çalışıyorum.

▼O seneki kötü gidişten kendini sorumlu tutmuyor musun?

▲Tutmaz olur muyum? Eğer bir takım başarısızsa o takımdaki herkes için geçerlidir bu. Çorbada herkesin tuzu vardır. Bunu hiçbir zaman reddedemezsiniz. Futbolcu kendini takımdan ayrı göremez. Uzun zaman sonra, belki tarihinde bile ender rastlanacak bir şekilde altıncı olmuşsun. Buna kılıf bulamazsın.

▼Sonrası iyi geldi ama...

▲Öyle oldu gerçekten. Ertesi sene inanılmaz bir futbol oynadık ve şampiyonluk yarışını sonuna dek kovaladık. Çok güzel bir mücadele oldu. Evet Fenerbahçe kazandı, biz üçüncü olduk ama gittik kupayı aldık.

▼Sence geçen sezon başarısız değildiniz yani...

▲Kimse bunu iddia edemez. Siz neredeyse son haftaya kadar şampiyonluk kovalamışsınız, çok önemli bir galibiyetle, ezeli rakibinizi farklı yenip almışsınız. Bu başarı azımsanamaz. Benim bu başarılarla katkım gelince, nasıl ki başarısızlıkta katkım vardı başarıda da katkım olmuştur mutlaka. Geçen sezon 15 gol attım Süper Lig'de. Peki bu yeterli mi? Bence değil. Çünkü belki 20 gol atsaydım veya ondan önceki pozisyonları değerlendirseydim şampiyon da olabilirdik. Bu yüzden geçen seneki performansımı eksik kalmış gibi hissediyorum. Türkiye'de şampiyon olmadıkça tam tatmin olmak mümkün değil. Bir takım adını sıralamanın en üstüne yazdıramadığı sürece en başarılı olamaz.

▼Sana göre Türkiye'de başarı nedir?

▲Bana göre başarı, her sene oynadığım mevkiye göre daha ileri gitmektir. Forvetsem eğer bir önceki sezon attığım golden ve yaptığım asistten daha fazlasını yapmam lazım ki başarılı sayılayım. Geçen sene 15 gol mü attım? O zaman bu sene en

az 16 gol bulmalıyım. Çok iyi oynamış olmam da yetmez. Türkiye'deki standartlara göre ne kadar iyi oynarsan oyna, gol atmadığın sürece başarısız bir santrfor sayılırsın. Bu yüzden her şeyi başarmak durumundasın. Yani iyi de oynayacaksın, gol de atacaksın.

▼Fatih Tekke ile konuşurken o şöyle demişti. "Benim en iyi olduğum dönem Altay'daki dönemimdi." Senin de performansın zirvesi Adana'da 24 gol attığın sene mi?

▲Bence şimdiye kadar geçen sene Galatasaray'da gösterdiğim performans benim en büyük başarımdır. Oynadığım her maçta çok iyiydim. Adana'da güzel günlerim oldu. Ama arada şöyle bir fark var. Orada karşılaştığınız zorluklarla Galatasaray'da karşılaştığınız zorluklar aynı değil. Adana'da daha kolay bir ortamda oynuyorsunuz ama burada her maç zor. Kimse Galatasaray'a oynadığı gibi Adanaspor'a karşı oynamıyor. Kendimden biliyorum, ben de oralarda oynarken Galatasaray'a karşı ayrı bir arzu ile oynardım. Fatih Tekke'ye gelince. Altay'da o senelerde beraber oynadık biz. Müthiş bir oyuncu bence. Yeteneği tartışılmaz. O dönem gerçekten çok iyiydi ama muhteşem bir sezon geçirirken çok kötü bir sakatlık yaşadı. O an ben de yanındaydım ve gerçekten çok üzülmuştum. Yurtdışına da transferi söz konusuydu o dönemde. O kadar iyiydi yani!

▼Türkiye'deki maçlarla ilgili şöyle bir problem var. Ligde şampiyonluğa oynayan takımlara bakıyoruz. Sürekli kapanan takımlara karşı benzer maçlar oynuyorlar. Sonra da yurtdışında başarısızlıklar geliyor. Fenerbahçe bu sene o kadroyla belki de bu yüzden beklediğini bulamıyor. Ne dersin?

▲Bir kere su kesin! Avrupa'da oynanan futbolla bizdeki arasında kalite farkı var. Bu fark da kendisini en çok tecrübe açısından belli ediyor. Biz ne yazık ki üst seviyelerdeki maçlarda çok tecrübeli değiliz. Maalesef bu bizi çok olumsuz etkiliyor. Fenerbahçe'nin bu seneki durumu da bu yüzden böyle. Oysa çok kaliteli futbolcuları var, skoru her an değiştirebilecek, mağlup durumdayken ortaya çıkıp skoru kendi lehlerine çevirebilecek bir takıma sahipler ama yine de tecrübe farkı ağır basıyor. Bir Anelka, bir Alex bile yetmiyor.

▼Sorum biraz da şu galiba. Türkiye'de şampiyonluğa oynayan çok az takım var ve derbi maçları dışında mücadele dozu yüksek karşılaşma çok az oluyor. Oysa mücadele düzeyi daha yüksek olsa ve herkes herkesle başa baş oynasa her şey farklı olabilir belki del..

▲Bence de öyle. Mesela şöyle söyleyeyim. Diyarbakırspor maçını örnek vereyim. İnılmaz derecede kapalı oynadılar o gün. Neredeyse 11 kişi ceza sahasının civarındaydı. Böyle olunca da oyun çok kötü geçti. Çünkü bu kadar kapalı savunmayı açmakta çok zorlanıyorsun. Çünkü erken bir gol bulmadığın sürece de rakip senin üstüne çok zor geliyor. Artık yüklendikçe yükleniyorsun, yüklen-dikçe yükleniyorsun geride açık da verebiliyorsun. Bu güzel bir oyun olmuyor. Ama şunu da söyleyeyim, bence Süper Lig çok zorlu bir lig. Eskiden belki derbilerin şampiyonu ligin de şampiyonu olurdu. Ama şimdi öyle bir şey diyemezsin. Diyarbakırspor gelip bizden puan alabilecek kadar dirençli oynayabiliyor çünkü. Küçümsediğin zaman veya karşıdaki rakip

böyle hedefler koymuyorsun. İşte bir Sivasspor, bir Kayserispor, bir Kayseri Erciyesspor... Ne kadar iyi başladılar lige ama şampiyon olmayı düşünüyorlar mı? Bence hayır. Çünkü oralar hep uzak gözüküyor. Ama sen iyiyisen, ligde de başarılı sonuçlar alıyorsan neden bir basamak yukarıya düşünmeyesin ki? Artık bence bu aşılmalı ve herkes hedeflerini büyük koymalı.

▼Senin umudun var mı, yakın zamanda yeni bir şampiyon çıkarır mı Türkiye Süper Ligi?

▲Bence çok zor.

▼Neden?

▲Çünkü şampiyonluğa oynamakla iyi oynamak aynı şey değil. Orada bir dönüm noktası var. Onu geçerseniz şampiyon oluyorsunuz. Bu da istemekle ilgili. Bence eğer bir takım gerçekten bunu hedeflerse, mad-i imkânları iyiyse, genç, başarıya aç bir kadroyu 3-4 tecrübeli oyuncuyla takviye ederse, iyi yabancılar bulursa bunu başa-rabilir. Aslında zor ama imkânsız da değil.

▼Biraz da oyunun hakkında konuşalım. Galatasaray'daki forvet bolluğu bazen senin orta sahaya yakın bir yerde oynamana neden oluyor. Böyle zamanlarda hücumda dönük orta saha gibi oluyorsunuz. Hatta Milli Takım'da da benzer görevler aldığın oluyor. Sen kendine hangisini yakıştırıyorsun? Hangisinde daha iyisin? Forvette mi, hücumda dönük orta sahada mı?

▲Ben klasik santrfor değilim. Klasik bir forvet oyuncusu da değilim. Yıllarca Altay'da da, Adana'da da hücumda dönük orta saha futbolcusu olarak oynadım. Sonradan forvete geçtim. Tabii herkes farklı

En klasik santrfor değilim. Klasik bir forvet oyuncusu da değilim. Yıllarca Altay'da da, Adana'da da hücumda dönük orta saha futbolcusu olarak oynadım. Sonradan forvete geçtim. Tabii herkes farklı düşüncelere sahip. Teknik adamlar da öyle. Beni bazen forvet olarak bazen de orta sahada kullanıyorlar. Ama bana sorarsanız hücumda dönük orta saha oynadığımda daha iyi hissediyorum kendimi. Çünkü öyle olunca, adam eksiltebiliyorum, uzaktan şut atabiliyorum. En azından markajdan kurtulabiliyorum. Kaldı ki yüzüm kaleye dönük oynadığımda daha iyi işler yapabildiğimi düşünüyorum.

ten az koştuğun zaman hiç kimseye karşı kazanmıyorsunuz. Kalitenizi ortaya çıkarmak için herkesle mücadele etmek durumundasınız.

▼Ama bu iki yorum karıştı birbirine. Hem ligde tecrübe kazanamıyoruz diyoruz, hem de lig iyi diyoruz. Beşinci bir şampiyon çıkmamasına ne diyorsun?

▲Ben eskiye göre daha iyi diyorum. Süper Lig daha iyi ama tabii ki kendisini Avrupa'da o kadar da çok ispatlamış bir lig değil. Beşinci bir şampiyon çıkmadıkça da bu olmayacak!

▼Peki neden çıkmıyor bir beşinci?

▲Çünkü diğer takımlar şampiyonluğu hiç hedeflemiyor. Hep yetiştirip satmayı ön-planda tutuyorlar. Oyuncuları kadroda tutup şampiyonluğa, üst sıralara oynayayım, netice alayım diye bir hedef koymuyorlar. Adana'da oynadığım dönemde çok iyi bir takımımız vardı. İlk 10 hafta liderdik, herkesi yeniyorduk, ben 7 maçta 8 gol atmıştım. Ama bunu sürekli kılamadık. Çünkü

düşüncelere sahip. Teknik adamlar da öyle. Beni bazen forvet olarak bazen de orta sahada kullanıyorlar. Ama bana sorarsanız hücumda dönük orta saha oynadığımda daha iyi hissediyorum kendimi. Çünkü öyle olunca, adam eksiltebiliyorum, uzaktan şut atabiliyorum. En azından markajdan kurtulabiliyorum. Kaldı ki yüzüm kaleye dönük oynadığımda daha iyi işler yapabildiğimi düşünüyorum.

▼A Milli Takım'da senin sevdiğin mevkide birçok iyi isim var. Kimler öne çıkıyor?

▲Çok kaliteli futbolcular var gerçekten. Yıldırım çok iyi bir futbolcu mesela. Ben oynayabilirim. Tuncay oynayabilir. Emre'yi zaten söylemeye bile gerek yok. Onun kalitesi gerçekten çok üst seviyede, ama o defansif orta saha da bile oynayabilir. Yine bir Nihat'ı unutmamak gerek. Gerçekten Türk Milli Takımı'nda çok kaliteli futbolcular var.

▼Öte yandan forvet mevkinde de Galatasaray'da büyük bir zenginlik var. Ama ne-

dense sizinle ilgili hep bir spekülasyon yapıyor. Bu tartışmalara herhangi bir şekilde gerekçe olacak bir problem yaşadınız mı hiç?

▲Hayır yaşamadık.

Ama sanki yaşamış gibi gösteriliyor. Türkiye'de her şey çok tartışılıyor. Gol attığın zaman da tartışılıyor, atmadığın zaman da. Maçtan bir hafta önce ne olacağı konuşuluyor. Maç bitiyor, bir hafta daha ne olduğu tartışılıyor. Bir türlü bitmiyor bu konu. Ama bir gerçek var Galatasaray takımında forvet oyuncuları gerçekten çok üst seviyedeler. Ben, Ümit Karan, Hakan Ağabey, Hasan Kabze, Özgürhan hatta İliç, Hasan Şaş... Herkes çok iyi mücadele ediyor ve kaliteli bir forma savaşı veriyor. Bir noktaya daha dikkat çekmek isterim. Biz dört forvetiz. Dördümüz de yerli oyuncu. Üstelik Türk Milli Takımı'nda da her an görev alabilecek futbolcularız. Bu da hoş bir şey olsa gerek.

▼Maalesef Dünya Kupası'na gidemedik. Kötü bir deneyim oldu. Ne kaybettik! Çok mu kötü oldu sençe?

▲Dünya Kupası'na gidememek hepimizi çok üzdü. "Felaket oldu" deyip de kendimizi daha fazla yıpratmanın da alemi yok. Artık bazı şeyleri aşmamız gerektiğini düşünüyorum. Evet, Almanya'da olduğu için bizim için çok önemliydi. Türkiye'de oynuyormuş gibi oynayacaktık. Bu fırsatı kaçırmamamız gerekiyordu ve Türk Milli Takımı'nın kalitesinin gerçekten üst seviyede olduğuna inandığım için bunu hak ettiğimizi de düşünüyordum. Dünyaya üçüncüsü olmuş bir takımın daha ilerilere gideceğine inanıyordum. Olmadı, gerçekten kahrolduk. Ama bu dünyanın sonu değil ki.

▼Sençe böyle büyük bir kupada yer almak, orada mücadele etmek, bir futbolcuya neler katardı?

▲Valla ne katmazdı ki. Avrupa kapısını açardı, çok iyi oynadığın zaman Milli Takımı'yla çok iyi noktalara gelirdin, ülkende çok sevilirdin. Çok önemliydi bence. Türkiye'de her futbolcu şu an Türk Milli Takımı içerisinde olup, Dünya Kupası'na gitmek için herhalde her şeyini verirdi.

▼Galatasaray Avrupa'da bu başarıları yıllarca yakalamış bir takım. Sen gelmeden evvel böyle bir efsaneye geldin zaten. Şimdi bu bayrağı sizin tekrar oraya çekmeniz gerekiyor. Böyle bir beklenti var. Sençe Galatasaray'ın ne kadar zamana ihtiyacı var bu ba-

şarılar tekrar ulaşabilmesi için?

▲Biliyorsunuz Türkiye'de zaman kavramı yok. Sabır kavramı da yok. Kimse sabretmiyor. Ben bir örnek vereyim size. Ajax takımı bundan 4 yıl önce çok köklü bir değişime girdi. O zamanın kadrosuna baktığınız zaman bir tane futbolcu yok şimdi. Ne oldu sabrettiler, sabrettiler ve şimdi meyvelerini topluyorlar. Geçen sene Şampiyonlar Ligi'nde çeyrek final oynadılar. Bu sene yine Şampiyonlar Ligi'nde oynuyorlar. Oysa bizim Galatasaray olarak sabırlı bekleme şansımız bile yok. Ben mesela hiç şampiyonluk yaşamadım ömrümdede. Bir Türkiye Kupası kazandım. Şampiyonluk kadar bana güzel geldi. Ki şampiyonluk yaşadığın zaman bunun hazzını, zevkini nasıl yaşarsın onu düşündüm hep. Evet, şu an güzel gidiyor, her şey yolunda. Yine geçen seneki gibi kafaya oynuyoruz. Ama her an sabırlar bitecekmiş gibi duruyor. Tabii bizim için ve seyircimiz için üzücü olan nokta Avrupa'ya bu sene de erken veda etmemizdi. Bence bu senenin en kötü anı oydu. Ne oldu da elendik? Muhtemelen küçümsedik. Hiç iyi oynamadık. Top bizi sevmedi. Çok etken var. Nasıl yani kazandığın zaman bazen şans yaver gidiyorsa, kaybettiğin bazı zamanlarda da şans hiç yanında olmuyor.

▼Şampiyon takım şanslı diye bir şey var mı sençe? Hani diyoruz ya bu şampiyon şanslı, yoksa bunu kazanamazdı diye! Böyle bir şey mümkün mü?

▲Mümkün tabii, neden olmasın. Bu sene mesela şanslı başladık. Son dakikalarda gol attık galip geldik. Tabii şanslı maçlar kazandık derken bu bir tesadüf değildi. Sen son dakikaya kadar kovalamazsan hiçbir şey olmaz. Hakemin son düdüğüne kadar mücadele edeceksin. Onun için şampiyonluk konuşmak için daha çok erken. Daha derbiler var, ikinci yarı var. Yani lig bu sene de uzun.

▼Fenerbahçe ile Galatasaray öne çıktı. Başka takımlar da girebilecek mi sençe yarışın içine? Senin Trabzonspor'un, Beşiktaş'ın da bu yarışa tekrar katılabileceğine ilişkin bir umudun var mı?

▲İnşallah katılırlar. Neden olmasın? Geçen sene bizi erkenden ikinci ilan etmişlerdi. Ama Trabzonspor arkamızdan geldi ve bizi geçti.

▼Hakemler çok tartışılıyor bu sezon. Sençe bu doğru bir şey mi? Ve hep böyle tartışılacaklar mı?

▲Bana göre doğru bir şey. Sahanın içinde yaşadıklarına dayanarak da söylüyorum. Çoğu pozisyonlarda "görmedik" diyorlar ve geçiştirmeye çalışıyorlar. Ben görmedik kelimesine katılmıyorum. Hakem sahaya görmek için çıkıyor. Gördüğü şeyleri çalmak için çıkıyor. Şöyle bir yorum yapabilirler mesela: "Bana göre faul değil veya bana göre bu penaltı." Ama bunun yerine ben öyle gördüm, ya da görmedim diyorlar. Gidişat kötü diye yorumlamamak gerek. Düzelmeyecek bir şey değil, mutlaka düzelecektir. Sadece şu prensip herkes için geçerli olsun yeter: Hakkı neyse o çalın. Bizim için haklı, onlar için haklı diye bir şey yok. Karşı takımın penaltısı mı var, verin. Faullerde, kırmızı kartlarda bir istikrar olsun.

▼Sençe bu hatalı kararlarda bir kasıt var mı?

▲Kasıt olduğuna inanmıyorum ama daha dikkatli olmaları gerektiğini düşünüyorum. Ayrıca saha içinde de daha iyi tavırlar içinde olmalılar. Kimse kimseyi saha içerisinde çocuğu gibi azarlamamalı. Her şey geçecek. Ben iyi niyetin olduğu yerde hiçbir problemin olacağına inanmıyorum. ■

Türkiye'de her şey çok tartışılıyor. Gol attığın zaman da tartışılıyor, atmadığın zaman da. Maçtan bir hafta önce ne olacağı konuşuluyor. Maç bitiyor, bir hafta daha ne olduğu tartışılıyor. Bir türlü bitmiyor bu konu. Ama bir gerçek var Galatasaray takımında forvet oyuncuları gerçekten çok üst seviyedeler. Ben, Ümit Karan, Hakan Ağabey, Hasan Kabze, Özgürhan hatta İliç, Hasan Şaş... Herkes çok iyi mücadele ediyor ve kaliteli bir forma savaşı veriyor. Bir noktaya daha dikkat çekmek isterim. Biz dört forvetiz. Dördümüz de yerli oyuncu. Üstelik Türk Milli Takımı'nda da her an görev alabilecek futbolcularız. Bu da hoş bir şey olsa gerek.

Özel sözleşmelerden doğan ihtilaflarda yargı merci

Profesyonel futbolcu ile kulüp arasında imzalanan profesyonel futbolcu sözleşmesinin Federasyonca belirlenen tip sözleşme formunun noter huzurunda eksiksiz olarak dört nüsha halinde düzenlenmesi ve onaylanması suretiyle hazırlanacağı Profesyonel Futbol ve Transfer Talimatı'nın 25. maddesinde düzenlenmiştir. Uygulamada, tek tip profesyonel futbolcu sözleşmesi dışında tarafların ayrıca bir sözleşmeyle –özel sözleşme– özellikle mali hükümlere ilişkin ayrı düzenlemeler getirdiği bilinmektedir.

Türkiye Futbol Federasyonu, bu tür özel sözleşmelere ilişkin olarak talepleri kabul etmemekte ve yapılan itirazın Tahkim Kurulunda incelenmesi sonucunda Kurul, federasyonca tescil edilen tek tip sözleşme yanında özel sözleşme hazırlanmasını muvazalı işlem kabul ederek geçersiz kabul etmekteydi. Tahkim Kurulu, tek tip sözleşmeyi “görünürdeki işlem”, görünürdeki bu işlemin taraflar arasında hüküm ifade etmeyeceğini tespit eden “muvazaa anlaşması” ve tarafların gerçek iradelerine uyan “gizli işlem” olmak üzere üç ayrı işlemin söz konusu olduğunu; tarafların muvazalı işlem ile sadece sözleşmenin ücrete ilişkin hükümlerini gizlemeyi öngördüğünü; notere tasdik ettirdikten sonra tasdikli suretini TFF nezdinde tescil ettirmiş olmak artık resmi bir senedin oluştuğunu, bu oluşmuş resmi senedin muvazalı olduğunun ancak bu şekilde oluşmuş resmi bir suretle ispatlanacağını ve tarafların gerçek iradelerine uyan gizli işlemin ise yasa ve talimatlarla getirilmiş şekil şartlarına uyulmadığı geçersiz olduğunu kabul etmekteydi.¹

Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin gerek 13.04.2004 tarihli 2003/16256 E. ve 2004/5446 K. sayılı kararı ve gerekse 03.03.2005 tarihli 2004/14650 E. ve 2005/3214 K. sayılı kararında genel olarak şu sonuca varılmıştır: “Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki 3813 sayılı Kanunun hükümlerine göre davacı futbolcu ile davalı spor kulübü arasında tek tip sözleşme yapılması zorunludur. Taraflar kanun, ana statü ve talimatlar ile tek tip sözleşmedeki şartlara aykırı olmayan özel şartları bu tek tip sözleşmeye koyabilirler. Yine kanun, ana statü ve talimatlar ile tek tip sözleşmedeki şartlara aykırı olmayan ayrı bir sözleşme dahi düzenleyebilirler. Tek tip sözleşmeden doğan ihtilafları çözmeye görevi Futbol Federasyonu Yönetim Kurulu'na aittir. Bu kurulun kararlarına karşı tahkim kuruluna başvurulabilir. Tek tip sözleşme dışında düzenlenen sözleşme Futbol Federasyonu'na karşı hüküm ifade etmez ise de, bu tür sözleşmelerin yapılamayacağına dair kanun ve talimatlarda bir hüküm de yok-

tur. Tek tip sözleşme dışında yapılan ek sözleşme ile taraflarca kararlaştırılan özel şartların tek tip sözleşmeye konmamış olması kararlaştırılan bu şartların hükümsüz olduğunu göstermez. Bu tür özel sözleşmelerden doğan uyuşmazlıkları çözmeye görevi Futbol Federasyonu Yönetim Kurulu'na değil, adli yargı yerine aittir.” Böylece, Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin bu kararları ile özel sözleşmelere ilişkin hakların talep edilmesi için Tahkim Kurulunun istikrar arz eden kararları karşısında adli yargı yerine başvurulabileceği kabul edilmiştir.

FIFA İcra Kurulu'nun 18 Kasım 2004 tarihinde kabul ettiği ve 1 Temmuz 2005 tarihinden itibaren yürürlüğe giren “Oyuncuların Transferi ve Statüsü Yönetmeliği”nin “Tescil Talebi” başlıklı 8. maddesinde Federasyona ibraz edilmemiş tescilli sözleşmeyi değiştiren veya bu sözleşmeye ek yapan her türlü sözleşmenin dikkate alınıp alınmayacağına ilişkin kararın yetkili makama ait olacağı düzenlenmiştir. Bu noktada, TFF Yönetim Kurulu yerinde bir karar alarak Profesyonel Futbol ve Transfer Talimatında yapılan değişikliklere² 25. maddesine “Federasyon tescilli sözleşmeyi değiştiren veya buna ek yapan her türlü sözleşmeyi inceler.” şeklindeki bir düzenleme getirilmiştir.

Yabancı profesyonel futbolcular açısından konu incelendiğinde öncelikli olarak belirtilmesi gereken FIFA'nın ilgili yönetmeliğinin “FIFA'nın Yetkileri” başlıklı 22. maddesi uyarınca uluslararası unsurlar taşıyan kulüp ile oyuncu arasındaki “işe” ilişkin ihtilaflarda FIFA'nın yetkili olduğudur. Aynı talimatın 24. maddesinde ise bu tür uyuşmazlıkları “İhtilafların Çözümü Kurulu”³ çözümleneceği düzenlenmiştir. Bununla birlikte, adil yargılanma hakkını sağlayan ve kulüplerle oyuncuların eşit temsili ilkesine uyan ulusal düzeyde bağımsız tahkim mahkemesinin Federasyonca ve/veya toplu sözleşme mutabakatı çerçevesinde kabul edilmesi halinde tahkim mahkemesi yetkili olacaktır. İhtilafların Çözümü Kurulunun 4 Haziran 2003 tarihinde verdiği bir kararda Yunanistan Tahkim Kurulunun pariter temelde oluşmasından dolayı konuya ilişkin bu Kurulun daha önce aldığı kararı dikkate alınarak kendisini görevli saymış ve konuyu karara bağlamıştır.

Özel sözleşmelerle ilişkin olarak aynı kurulun 24 Mart 2004 tarihinde aldığı karar ise daha dikkat çekicidir. Kurul, standart sözleşmenin ilgili Futbol Federasyonu tarafından hazırlandığı ve tescil edilmesi gerektiğini; tarafların boş yerlere temel taleplerini yazdıklarını; standart sözleşmede belirlenen mali düzenlemelerin özel sözleşmeden farklı olduğunu ve

daha düşük tutulduğunu ve ayrıca standart sözleşmede taraflar arasında imzalanan herhangi bir sözleşmenin geçerliliğinin kabul edilmediğine ilişkin bir düzenlemenin yer aldığı belirtildikten sonra işi kişisi süresince farklı ve ek düzenlemelerin özel sözleşmede yer aldığını ve bunların kulübe karşı daha fazla mali borç doğurduğunu açıklamıştır. Kurul üyeleri, özel sözleşmenin kabul edilmesi ile tarafların standart sözleşmenin konuya ilişkin hükümlerini değiştirdiklerini ve özel sözleşmenin taraflar için hüküm doğuracağını belirtmiştir. Bunların yanında, kulüp tarafından futbolcuya yapılan ödemelerin standart sözleşmede öngörülen ödemelerin üstünde olmasının kulübün özel sözleşmeyi kabul ettiğini gösterdiğinden futbolcunun özel sözleşmeye dayanarak talepte bulunmaya hak kazandığını ve kararda özel sözleşmenin dikkate alınacağını belirtmiştir.

Böylece, tek tip sözleşme dışında tarafların hazırladıkları özel sözleşmeler, tek tip profesyonel futbolcu sözleşmesinin geçerlilik şartı olan noterde hazırlanması unsuru aranmaksızın TFF Yönetim Kurulu ve itiraz halinde Tahkim Kurulu tarafından incelenip karara bağlanacaktır. Aksi düşüncenin kabulü yani özel sözleşmeler için noterde hazırlanması unsurunun aranması, sadece önceki uygulamanın biraz genişletilmesi sonucunu doğuracak ve noterde hazırlanmayan “geçerli” özel sözleşmelerden doğan ihtilafların adli yargı yerinde çözümlenmesine yol açacaktır. Futbola ilişkin ihtilafların çözümlenmesi noktasında FIFA Statüsünün 61. maddesinde FIFA talimatlarında bu durum açıkça öngörülmediği sürece olağan mahkemelere başvurma yasak olduğu düzenlenmiştir. Bu bağlamda, TFF bütün özel sözleşmelerin dikkate alınacağını kabul ederek uyuşmazlıkların spor hukuku kuralları çerçevesinde çözümlenmesini sağlamıştır.

Sonuç olarak, tarafların başta vergisel yükümlülüklerden kurtulmak için yapmış olduğu bu tür özel sözleşmeler TFF'nin almış olduğu karar doğrultusunda artık Türk vatandaşları profesyonel futbolcular açısından da önce Yönetim Kurulu ve itiraz halinde Tahkim Kurulu tarafından dikkate alınacak ve bu sözleşme uyarınca karar verilecektir.

¹ Tahkim Kurulunun 09.11.2000 tarihli 2000/195 E. ve 2000/196 K. numaralı kararı, Tahkim Kurulu Örnek Kararları 1998-2003, Türkiye Futbol Federasyonu Yayınları, Ocak 2004, s. 75-76.

² İlgili değişiklikler 27.05.2005 tarih ve 25827 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

³ The Dispute Resolution Chamber, La Chambre de Résolution des Litiges. ■

Katsayıların dili

*Bazen dört, bazen altı
takımla katılıyoruz.
Bazen ön eleme oynuyor,
bazen seribaşı oluyoruz.
Peki buna kim, nasıl, hangi
kriterleri dikkate alarak
karar veriyor?
Bu yazıda Avrupa
Kupaları'nda UEFA'nın
ülkeler ve kulüpler
sıralamasını nasıl yaptığının
yanıtları sizi bekliyor...*

cunun 6-5 olduğudur. Ki bu yanlıştır. Maç sonucu uluslararası değerlendirmede uzatmalar sonucu olan sonuçtur ve penaltı atışları maçın sonucuna dahil edilmez, onlar yalnızca beraberlikleri bozmak için uygulanan bir yöntemdir. Aynı şekilde bu penaltılarda gol atan oyuncunun golü de gol krallığı hesaplamalarında kullanılamaz.

Kupa maçlarını değerlendirme

Lig maçlarında kulüplere galibiyet ve beraberliklere puan vererek bir sıralama yapan sistemlerin dünyaca kabul edilmiş bir standardı olmasına karşılık, kupa maçlarını değerlendirmede benimsenmiş bir uluslararası standart yoktur. UEFA 74-75 yılından başlayarak bir sistem üretmeye çalışmıştır. Lig sisteminde olduğu gibi galibiyet ve beraberliklere puan veren bir sistemdir bu. Ama bu herkes birbiriyle oynamadığı için kupa sistemine aykırı bir sistemdir. Ama, amaç ülke sıralaması yapmak olunca ve kulüp puanlarının ülke bazında toplanarak kulüp sayısına bölünmesi yöntemi de kullanılınca bu sistem daha adaletli bir görünüm kazanır.

İlk yıllarda henüz 3 puanlı galibiyet sistemleri başlamamış olduğundan, kupada önce 2 puanlı galibiyet sistemi kullanılır. Bu sistemde hem bir takımın galibiyetinde (2+0=2) hem de beraberliklerde (1+1=2) verilen toplam puan sayısı 2 olduğu için avaraj hesaplamaları için en doğru yöntem bu gibi gözükmetedir. Bu nedenle daha sonraları 3 puanlı galibiyet sistemleri uygulanmaya başlandığında bile UEFA sıralamaları 2 puanlı galibiyet sistemi üzerine yapmaya devam etmiştir.

90'lı yıllarda özellikle eski Doğu Bloku ülkelerinin bölünerek ülke sayısının artması ve kupalara giderek daha çok kulüp alınması ile eleme turlarının sayısı giderek artmış ve eleme turlarında oynayan ülkeler bu puanlamada avantaj sağlamaya başlamıştır. Bu durumu göz önüne alan UEFA elemelerde kulüplere verilen puanları yarıya indirerek söz konusu duruma çare aramıştır. Nitekim artık eleme turlarında galibiyete 1, beraberliklere ise 0,5 puan verilmektedir.

Ödül puanları

Kupa maçlarını lig maçları gibi değerlendirmek yanlıştır. Örneğin ilk turda iki maçını da kazanan, ardından ikinci turda bir maç kazanıp, diğerini kaybederek

elenen bir takım, toplam 6 puan toplayabilir. Bir başka takım ise her iki turda da bir galibiyet, bir yenilgi alarak üçüncü tura yükselebilir ve aldığı puan sadece 4'te kalabilir. O zaman kupadan elenmiş bir takım, halen devam eden bir takımdan daha fazla puana sahip mi olacaktır? UEFA bu durumu bazı aşamalarda ödül puanları vererek bir tür telafi etmeye çalışmıştır. Buna göre, kupalarda çeyrek finale, yarı finale ve finale kalmayı başaran kulüpler her aşamada birer ödül puanı alırlar. Finali kazanan takıma ise ödül puan verilmemektedir. Bugün söz konusu sistemde giderek ödül verilen aşamalar arttırılmıştır. 04-05 sezonundan itibaren ŞL'de grup aşamasına kalan

kulüplere 3, grup aşamasını geçip 16'lara kalan kulüplere de 1 ödül puanı daha verilmektedir. Kulüplere verilen puanların ülke sıralamasına etkisi için önce bu puanların hesaplanması gerekmektedir. Ülke sıralaması ise şöyle yapılmaktadır. Bir ülkeden ŞL ve UK'da oynayan tüm kulüplerin topladıkları puanlar birbirine eklenir ve böylece o ülkenin o yıl topladığı ülke toplamı elde edilir. Daha sonra bu puanlar o ülkeden, o sene kupalara katılan kulüp sayısına bölünür ve çıkan ortalama puan ülke katsayısı olarak alınır. Nihayet UEFA ülkesi 52 ülke için bu katsayılar hesaplanır ve bir yılın sıralaması ortaya çıkar.

2005-06 sezonunu örnek alalım:

➤ **Eleme turlarında yaptığımız maçlar:** (Galibiyet 1, beraberlik 0.5 puan)

➤ **ŞL 2. Ön Eleme Turu**

Anorthosis - Trabzonspor 3-1, 0-1 (toplam 1 puan)

➤ **UK 2. Ön Eleme Turu**

Vaduz - Beşiktaş 0-1 1-5 (toplam 2 puan)

➤ **Normal turlar** (Galibiyet 2, beraberlik 1 puan)

➤ **ŞL - Grup Aşaması**

Milan - Fenerbahçe 3-1, 4-0

Fenerbahçe - PSV 3-0

Fenerbahçe - FC Schalke 04 3-3, 0-2

(Fenerbahçe toplam 3 puan aldı)

➤ **UK 1. Tur**

Beşiktaş - Malmö 0-1, 4-1

Tromsø - Galatasaray 1-0, 1-1

(Galatasaray toplam 1 puan aldı)

➤ **UK - Grup Aşaması**

Beşiktaş - Bolton Wanderers 1-1

Sevilla - Beşiktaş 3-0

(Beşiktaş toplam 3 puan aldı)

➤ **Ödül puanları:**

ŞL'de grup aşamasında oynama puanı - Fenerbahçe 3 puan

Sonuçta dört takımımız şimdiye dek bu yıl 13 puan topladılar. Bu durumda ülke puanımız bu yıl için 13/4=3.25'dir.

Bu aşamada aynı değerlendirmeyi 5 yıllık tabloda ve diğer 51 Avrupa ülkeleri ile karşılaştırsak şu tablo ile karşılaşıyoruz.

UEFA ÜLKELER ve KULÜPLER SIRALAMALARI

Son yıllarda UEFA Kupalarına bazen dört, bazen altı takımla, bazen eleme oynamadan, bazen iki tur eleme oynayarak katılıyoruz. Bazen seribaşı oluyoruz, bazen zayıf torbaya düşüyoruz. Peki nasıl oluyor da bu statü belirleniyor. Bu sorunun cevabı UEFA'nın her yıl yaptığı iki sıralamadan çıkıyor.

UEFA her yıl Şampiyonlar Ligi (ŞL) ve UEFA Kupası (UK) maçlarından yola çıkarak bir değerlendirme yapıyor ve bir ülke sıralaması saptanıyor. Ancak bazı ülkelerin iniş çıkışlı performansları, bu değerlendirmelerin tutarlı ve sağlıklı olmasını zora sokuyor. Bu nedenle UEFA yıllık sıralamaların yanı sıra, son beş yılın sıralamasını da devreye sokuyor ve bu sayede daha tutarlı bir liste ortaya çıkıyor.

ÜLKELER SIRALAMASI

Ülkeler sıralaması yıllık olarak ilk kez 1974-75 sezonunda yapılmaya başlandı ve ilk beş yıllık sıralama da 1978-79 yılı sonunda ortaya çıktı. Sıralamada ilk yıldan bu yana bazı değişiklikler oldu, ama kriterler pek değişmedi.

Maç sonucu nedir?

Hesaplamanın nasıl yapıldığına geçmeden önce bizde medyanın yanlış algıladığı bir noktayı açıklığa kavuşturmakta fayda var. Kupa maçlarında maç sonucu nasıl belirlenir? Bir örnek üzerinden gösterelim. Bir kupa eşleşmesinde 90 dakika sonunda 1-1 berabere bittiğini, uzatmalara gidildiğini ve uzatmalarda sonucun 2-2 olduğunu son olarak penaltı atışlarına geçildiğini ve bir takım diğerini penaltı atışlarında 4-3 yendiği örneğini düşünelim. Maçın sonucu 90 dakika sonucu olan 1-1 midir, uzatmaların sonucu olan 2-2 midir, yoksa penaltılar sonucu olan 6-5 midir? Bizde genel kanı maçın sonu-

Önceki 4 Yıl	05-06	Toplam	Ülke	Devam eden Kulüp sayısı
57.106	7.785	64.891	İspanya	6
51.374	8.928	60.302	İtalya	7
49.058	9.571	58.629	İngiltere	6
39.969	6.437	46.406	Fransa	7
37.927	6.437	44.364	Almanya	6
38.541	3.833	42.374	Portekiz	3
33.748	4.916	38.664	Hollanda	4
28.748	2.666	31.414	Yunanistan	3
24.750	4.750	29.500	Belçika	2
26.125	3.250	29.375	İskoçya	1
21.833	6.500	28.333	Rusya	3
21.950	3.875	25.825	Çek Cumhuriyeti	2
22.166	3.250	25.416	Türkiye	2
20.850	4.500	25.350	Ukrayna	2
14.624	7.833	22.457	Romanya	3
16.500	5.875	22.375	İsviçre	3
20.041	1.500	21.541	İsrail	1
15.575	5.400	20.975	Norveç	3
15.540	5.250	20.790	Bulgaristan	3
17.125	3.250	20.375	Avusturya	1
16.749	2.500	19.249	Sırbistan-Karadağ	1
17.375	1.125	18.500	Polonya	0
13.450	3.250	16.700	Danimarka	1
13.665	1.000	14.665	Macaristan	0
13.750	0.333	14.083	Hırvatistan	0
10.583	2.666	13.249	İsveç	1
7.999	4.000	11.999	Slovakya	1
7.165	3.000	10.165	Kıbrıs R.K	0
7.832	2.333	10.165	Slovenya	0
6.665	1.500	8.165	Bosna-Hersek	0
5.040	2.333	7.373	Finlandiya	0
5.831	1.333	7.164	Letonya	0
5.166	1.666	6.832	Moldavya	0
5.665	0.666	6.331	Gürcistan	0
4.499	1.333	5.832	Litvanya	0
3.831	1.333	5.164	Makedonya	0
3.999	0.833	4.832	İzlanda	0
3.500	1.000	4.500	Liechtenstein	0
3.082	1.333	4.415	Beyaz Rusya	0
2.498	1.833	4.331	İrlanda	0
2.665	1.000	3.665	Arnavutluk	0
2.332	0.666	2.998	Ermenistan	0
1.832	0.833	2.665	Estonya	0
2.665	0.000	2.665	Malta	0
1.666	0.666	2.332	Galler	0
1.832	0.500	2.332	Kuzey İrlanda	0
0.666	1.333	1.999	Azerbaycan	0
1.332	0.500	1.832	Lüksemburg	0
0.666	1.000	1.666	Kazakistan	0
0.999	0.666	1.665	Faroe Adaları	0
0.000	0.000	0.000	Andorra	0
0.000	0.000	0.000	San Marino	0

Sıralamanın Kullanılması

UEFA ülkeler sıralamalarını yapılacak yeni kupalarda önce hangi ülkelerin kaç takımla katılacaklarını belirlemede, daha sonra da bu kupalara bu kulüplerin hangi aşamalarda gireceğini tayin etmekte kullanmaktadır. UEFA Kupalarının bittiği Mayıs ayı sonlarında Güney Avrupa ülkelerinde de sezon biter ama Kuzey Avrupa ülkelerinde genelde sezonun yarısına gelinmiş olunur. Bu nedenle ülke sıralaması bir sonraki kupa sezonu için geçerli olmaktadır. Yani 05-06 yılında yapılacak beş yıllık sıralama 06-07 için değil, 07-08 sezonunda

katılacak kulüp sayısı ve turlarını belirler. Buna göre son durum şöyledir: UK'da sıralamanın uygulanmasında (Kupa Galipleri Kupası ile birleşmelerinden sonra), kupa galibine tanınan bir öncelik vardır. Ülke kontenjanı ne olursa olsun ilk sıra o ülkenin kupa galibine verilir. Kupa galibi ŞL'ne katılıyorsa kupa finalisti bu hakkı alır. Eğer o da ŞL'ne katılıyorsa o zaman tüm kontenjan lig sıralamasından doldurulur. Ülkeler sıralamasında ilk altı ülke UK'na 4 kulüp ile katılır ve tümü 1. turdan başlar. 7. ve 8. ülkeler 3 kulüp ile katılırlar ve yine tüm kulüpler 1. turdan başlar. 9. ve 10. ülkeler ise 2 kulüp ile katılır ve ilk kontenjanları 1. tur, diğeri 2. ön eleme turundan başlar. 11.'den 15.'ye dek olan ülkeler 2 kulüple yer alırlar ve hepsi 2. ön elemenden girerler. 16.'dan 21.'ye dek olan ülkeler ise 2 kulüp ile 2. ön elemenden başlıyor. 22.'den 24.'ye dek olan ülkeler 2 kulüp ile biri 2. ön elemenden, diğeri 1. ön elemenden başlıyor. 25.'den 50.'ye dek olan ülkeler 2 kulüp ile tüm kulüpler 1.ÖE'den başlıyor.Ülkesinde lig maçları olmayan Liechtenstein yalnızca kupa şampiyonu ile katılabilir. ŞL'ye alınmayan Andorra ve San Marino ise sadece lig şampiyonları ile UK'ye katılabilir. UK son şampiyonu ise otomatik olarak 1. turdan katılma hakkına sahip. Bu kulüp yeni sezona ŞL'ye katılmıyor ise ve bu bölümde

layacakları turlarda değişiklikler yapılır. Buna göre 10. ülke şampiyonu 3. ön eleme yerine grup aşamasına, 16. ülke şampiyonu 2. ön eleme yerine 3. ön elemeye, 26. ve 27. ülke şampiyonları ise 1. ön eleme yerine 2. ön elemeye terfi eder. Türkiye 04-05 ülkeler sıralamasını 11. sırada bitirmiştir. 06-07 sezonunda ŞL'nde iki kulüp ile temsil edilecektir. Bu kulüplerden biri 3. ön elemeyi, diğeri ise 2. ön elemeyi oynayacak. UK'de ise, Türkiye'den yine iki kulüp yer alacaktır ve her ikisi de 2. ön elemeyi oynayacaktır. Ancak son şampiyon kontenjanı nedeni terfi alan Türkiye'nin ilk kontenjanı doğrudan 1. turdan başlama şansı yakalamıştır.

KULÜPLER SIRALAMASI

Şimdiye dek UEFA'nın turnuvalara hangi ülkeden kaç kulüp alacağını gördük. Katılacak kulüpler belli olduktan sonra ise, iş bu kulüpleri eşlemeye kalıyor. Bu eşleşme önceleri hiç seribaşı olmadan tüm kulüpler aynı torbadan çekilerek yapıldı. İlki 1955 yılında oynanan kupalarda ilk seribaşı uygulaması tam 24

yıl sonra 1979-80 sezonunda ilk turlarda birbiri ile eşleşmek istemeyen Avrupa'nın büyük kulüplerinin itiraz ve istekleri ile başladı. Önceleri belirli bir sistem yoktu. Son beş yılda son sekize kalmış olan kulüpler seribaşı yapılmaya başlandı ve bu 11 yıl böyle devam etti. 1990-91 yılında kulüplerin son beş yılda topladıkları puanlar, yaptıkları maç sayısına bölünerek bir ortalama elde edildi ve seribaşları buna göre seçildi. Ama bu uygulamada İngiltere, İspanya, Almanya gibi bazı ülkelere gelen kulüplerden son beş yılda kupalarda oynamamış kulüplerin seribaşı olamadıkları görüldü. Onun üzerine bu gibi kulüplere avantaj sağlamak için hemen iki yıl sonra kulüpler için yapılan ortalama ülkelere puanları eklenmeye ve seribaşlarının bu sıralamaya göre yapılmasına başlandı. Bu da iki yıl devam etti. 1994-95 sezonunda ise yalnızca bir yıl kullanılacak bir sistem ile her kulüp için kulüp maç ortalaması ile ülke puanlarından hangisi iyi ise o kullanıldı. 1995-96 yılından bu yana ise UEFA Kulüpler Sıralaması kullanılmaya başlandı. Yeni sisteme göre kulüplerin kendi puanları hesaplanırken eleme turlarında yapılan maçlar değerlendirme dışı bırakılıyor ve ülke puanlarının yarısı ülke puanlarına ekleniyordu. Son beş yılda puan toplayamamış kulüpler ile yeni katılanlar ise ülke puanının yarısı ile sıralamaya giriyorlardı. İki yıl önce yapılan bir değişiklik ile de ülke puanlarının katkısı 0.33 sayısı ile çarpılarak sıralamaya alınmaya başlandı. Kulüp sıralamasının ülke sıralamasına göre en büyük farklılığı ise bu sıralamanın hemen ertesi yıl kullanılması oluyor. 2005-06 sezonu örneğelim yine: Eleme turlarında yaptığımız maçlar kulüp puanlarını etkilememektedir. ŞL'nde ve UK'nda grup aşamasında olan Fenerbahçe ve Beşiktaş 3'er, Galatasaray ise 1 puan almıştı hatırlayacağınız gibi. Ödül puanlarından ise Fenerbahçe'ye 3 puan daha eklendi. Artı ülke puanından $3.250 \times 0.33 = 1.072$ 'lik bir oran da tüm kulüplere eklendi. Beş yıllık değerlendirme ve kulüpler sıralamasına baktığımızda ise şu tablo görülüyor. (P = maç puanları, Ö = Ödül puanları)

belirtilen 1. turdan başlayacak kulüpler arasında yerini almıyorsa, 1. turdan başlayacaklara eklenir. Son şampiyonun eklenme durumu olmadığı durumlarda ise bazı kulüplerin katılacakları turlarda değişiklik yapılır. 11. ülkenin kupa şampiyonu (ya da ilk temsilcisi) 2. ÖE yerine 1. turdan, 25 ve 26. ülkelerin kupa şampiyonu (ya da ilk temsilcisi) 1. ÖE yerine 2. ÖE turlarından başlarlar. ŞL'de sıralamanın uygulanmasında gene benzer yol uygulanır. 1.'den 3.'ye dek olan ülkeler 4 kulüp ile katılır ve bunların ikisi grup aşaması, ikisi de 3. ön elemeyi başlar. 4.'den 6.'ya dek olan ülkeler üç kulüp ile katılır, ikisi grup aşaması, biri 3. ön elemeyi başlar. 7.'den 9.'a dek olan ülkeler iki kulüp ile yer alır, bunlardan biri grup aşaması, diğeri de 3. ön elemeyi başlar. 10.'dan 15.'ye dek olan ülkeler iki kulüp ile katılır, bunlardan biri 3. ön elemeyi, diğeri ise 2. ön elemeyi

başlar. 16.'dan 25.'ye dek olan ülkeler ise tek kulüp ile 2. ön elemeyi başlar. 26.'dan 50.'ye dek olan ülkeler ise yine tek kulüp ile, ama 1. ön elemeyi başlar. Liechtenstein, Andorra, San Marino kulüpleri ŞL'ne alınmazlar. Son şampiyon yukarıdaki grup aşamasında yer almıyorsa otomatik olarak grup aşamasına alınır ve ülkesinin kontenjanının başına geçer, diğer kulüpler bir aşağı kaydırılır, gerekirse son kulüp UK'ye aktarılır. Son birkaç yıldır son şampiyonun ülke kontenjanına alınıp alınmayacağı ülke federasyonlarına bırakılmıştı, ama bundan sonra ülke federasyonlarının bu hakkı kalmamıştır. Son şampiyon zaten grup aşamasında başlayanlar arasında ise bazı kulüplerin baş-

	01-02		02-03		03-04		04-05		05-06		Ülke	Toplam
	P	Ö	P	Ö	P	Ö	P	Ö	P	Ö		
Beşiktaş			11	1	5	1	6		3		8.387	35.387
Galatasaray	12	1	3	1	6	1			1		8.387	33.387
Fenerbahçe	0	1	4				6	3	3	3	8.387	28.387
Gençlerbirliği	1				12		1				8.387	22.387
Gaziantepspor	1				9						8.387	18.387
Denizlispor			8								8.387	16.387
Trabzonspor					1		2		0		8.387	11.387
Malatyaspor					2						8.387	10.387
TÜRKİYE											8.387	8.387

Bu tabloda adı geçmeyen herhangi bir kulübümüz gelecek yıl kupalara katılırsa bu kulüp Türkiye'nin puanı olan 8.387 puanla seribaşı sıralamasına girecek. İşte, kupalarda herhangi bir turda katılacak kulüp sayısı belli olduktan sonra tüm kulüpler bu toplam puanlara göre sıralanacak ve listenin üstlerinde yer alanlar seribaşı olacak. Ülke puanlarının katkısını vurgulamak için, İspanyol kulüplerinin 04-05 kulüp sıralamalarında aldığı ülke katkısına bakmak yeterli: 24.326 puan. Bu oran neredeyse Türkiye'nin ülke puanının üç katıdır. ■

Bayanlar sahaya iniyor

- Örgütlenme ve denetleme sisteminin oluşturulması.
- İletişim ve koordinasyon çalışmalarının planlanması.
- Planlama ve bütçe çalışmaları yapılması, kaynakların aktarılması ve yeni kaynaklar oluşturulması.
- Bayan futbolunun altyapısının oluşturulması ve altyapı kategorilerinde faaliyetlere başlanması.
- Türkiye’de ve yurtdışındaki bayan futbolcu kaynaklarına ulaşma faaliyet ve organizasyonlarının oluşturulması.
- Bayanlar futbol liginin ve bayanlar milli takımlarının oluşturulması.
- UEFA ve FIFA organizasyonlarına düzenli olarak katılım sağlanması.
- Ulusal ve uluslararası turnuvalar düzenlemek.

PROJE BAŞLIYOR

Projenin yapılandırılması devam ederken ilk planlamaları da yavaş yavaş hayata geçirilmeye başlandı.. İlk olarak Eğitim, Planlama ve Geliştirme Sorumlusu Ahmet Güvener, Bayan Futbolunu Geliştirme Proje Yöneticisi ben ve U-19 Milli takım teknik direktörü Ali Kızılet Oslo’daki UEFA Bayanlar Futbol Konferansına katıldık. Bu konferansta organizasyonu yapılan ve 2006 Avrupa Bayanlar 19 yaş altı Futbol Şampiyonasına katılım ile beraber Türkiye bayan futbolunun olmadığı ülke statüsünden çıkarıldı. Bu anlamda katılım, ülke imajımız açısından çok olumlu oldu. Ayrıca bundan başka 2006 Eylül ayında yapılacak olan Avrupa Bayanlar 19 yaş altı Futbol şampiyonasının 1.tur turnuva müsabakalarına Türkiye’nin evsahipliğini üstlenmesi mutluluk verici oldu. Çünkü böyle bir turnuva da evsahibi ülkelerden biri olmanın Türk bayan futboluna pek çok anlamda olumlu dönüşüm sağlayacağı düşünüldü. Bu anlamda planlanan ilk hedef de gerçekleşmiş oldu. Bir diğer hedef de 2005-2006 sezonunda ‘Genç Bayanlar Futbol Kategorisinde’ bir lig kurulmasıdır. Bu hedefe doğru ilk adımlar da atılmaya başlandı. İlk olarak Türkiye’deki tüm bayan futbol kulüplerinin başkanları ve sorumluları 15 Kasım Salı günü Beylerbeyi Atatürk Eğitim ve Araştırma Merkezinde toplantıya çağrıldı. Toplantıda bayan futbolunun mevcut durumu ve problemleri tartışıldı. Toplantı sonrası, yeni bir ligi hemen başlatmaktan çok, doğru bir lig kurmanın daha gerçekçi olacağına karar verildi. Bu amaçla ‘Li-

ge Hazırlık Turnuvası’ adı altında bir organizasyon düzenlenmesi planlandı. Bunun nedeni turnuva sonucunda mevcut kulüplerin idari, finansal, sosyal ve etik anlamda değerlendirilmesinin mümkün olmasıdır. Dolayısıyla, bu değerlendirmenin yapılmasıyla kurulacak olan lige belli bir kalite getirilmesi ve daha önce bayan futbolu hakkında olumsuz bir imaj oluşmasına neden olan hataların önemli ölçüde önüne geçilmesi planlanmaktadır. ‘Lige Hazırlık Turnuvası’nın Aralık ayı içerisinde Riva Özkan Olcay ve Orhan Saka tesislerinde yapılması planlandı. Çalışmalarına başlanılan bir diğer proje de başta Almanya olmak üzere Türklerin yoğun olarak yaşadığı Avrupa ülkelerinde yaşayan Türk bayan futbolcularını Türk Milli takımına kazandırmak. Bu ülkelerde yaşayan bayan futbolcular Türk Milli takımlarında oynamak istediklerini yoğun olarak federasyonumuza bildirdiler. Bu talepler dikkate alındı ve başvuruda bulunan bayan futbolcuların dosyaları oluşturulmaya başlandı. U-19 ve A Milli takımlarımızın oluşma sürecinde çok önemli bir kaynak olabilecek bayan futbolcularımızla ilgili araştırma çalışmaları da başlatıldı. Bize ve yurtdışı büromuza başvuracak tüm bayan futbolcuları değerlendirmeye alacağız. Ancak bu şekilde tek tek başvuruların yetersiz olacağı düşünüldüğünden seçme ve değerlendirme için geniş kapsamlı bir çalışma yapılması da planlanıyor. Bu konuyla alakalı duyuru ve organizasyon çalışmalarının Aralık ayı içerisinde yapılması düşünülüyor. Bayan futbolunun gelişmesi projesi dahilinde önem verilen bir konu da bayan futbolunun altyapısının oluşturulması. Bu anlamda bayan futbolunu ilkokullardan üniversitelere kadar yaygınlaştırmak da çok önemli bir hedef. Bayan futbolunun ilkokullardan başlaması, futbolun minik kızlarımız tarafından çok küçük yaşlarda sevilmesini sağlayacağından bayan futbolunun yaygınlaşması adına çok önem taşıyacak. Bu amaçla ilk etapta ilköğretim kurumları arası ve üniversitelerarası turnuva organizasyonları yapılmasını planlıyoruz. Sonuç olarak futbolun bu kadar sevilmediği bir ülkede bayan futbolunun bu durumda olması tabii ki üzücü. Fakat her şeye rağmen karamsar olmamak gerekir, çünkü doğru adımlar atıldığında ülkemizde ki geniş potansiyelin harekete geçirilmesi olasıdır. ■

Ülkemizde 1993 yılında Bayanlar Futbol Ligi’nin kurulmasıyla profesyonel anlamda başlayan bayan futbolu, belli bir gelişim sürecinden sonra çeşitli finansal, idari ve sosyal sorunlar sonucu düşüşe geçti. Mevcut kulüpler arka arkaya kapandı ve bu sürecin sonunda 2003 yılı itibarıyla bayanlar futbol ligi durduruldu ve milli takım faaliyetleri askıya alındı. Türkiye Futbol Federasyonu, yeniden yapılanma projesi kapsamında bayan futboluna büyük önem veriyor. Bu anlamda çok geniş kapsamlı olarak bayan futbolunu geliştirme

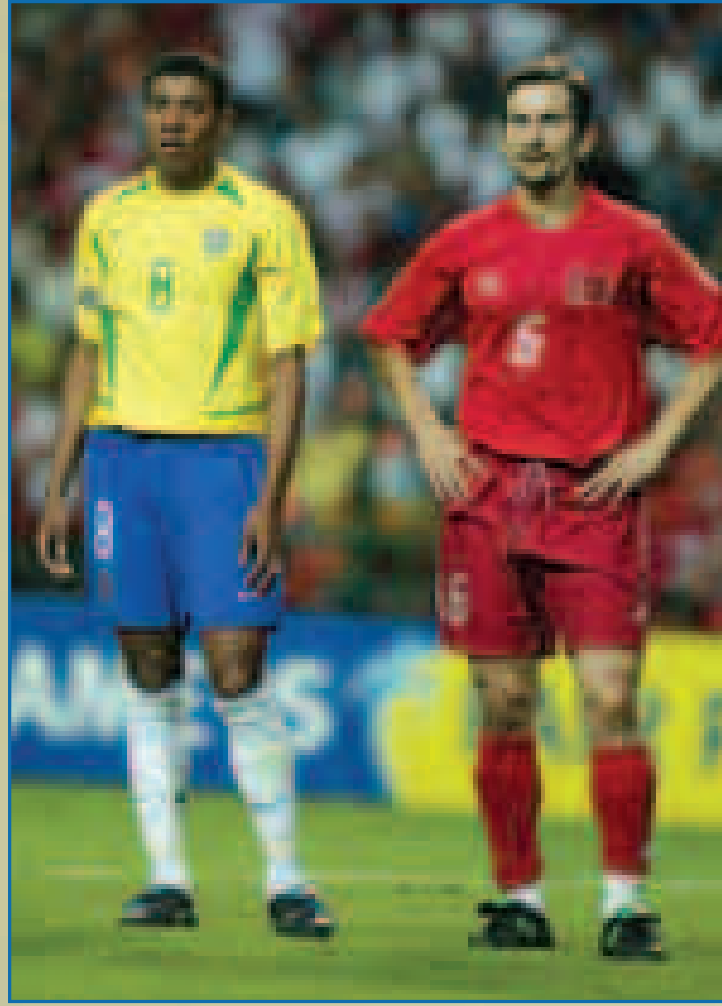
projesi hayata geçiriliyor. Geliştirme aşaması iki aydır devam eden bu projenin, genel hedefi bayan futbolunun dünyada olduğu gibi profesyonel, endüstriyel ve bilimsel bir konum almasıdır. Bu anlamda çağdaş ve profesyonel gerekliliklerinin bayan futbolunda da uygulanması ile kalite standartlarının getirilmesi ve artırılması öncelikli hedeflerdir. Bu amaçla bayan futbolunun ekonomik ve sosyal yönden gelişiminin sağlanması, var olan sorunlarının çözülmesi ve bayan futbolunun yaygınlaştırılması için hedefler planlanmıştır.

GENEL HEDEFLER

* Bayan futbol takımı ve lisanslı bayan futbolcu sayısını arttırmak.

2005 yılı itibarıyla kulüp sayısı	2008 için hedeflenen kulüp sayısı
8	50
2005 yılı itibarıyla oyuncu sayısı	2008 için planlanan oyuncu sayısı
175	1000

Sıfırdan başladık

**José Kleberson
Pereira**

Benim buradaki ilk hedefim takıma yardımcı olup, sezon sonunda Beşiktaş ile beraber şampiyon olmak. Belki zor görünüyor olabilir ama hâlâ büyük şansımız olduğuna inanıyorum. Tabii ki UEFA Kupası da var önümüzde, o da çok önemli bir kupa. Gidebildiğimiz yere kadar gideceğiz orada da. Türkiye, Dünya Kupası'na katılma şansını kaybettikten sonra Avrupa Kupaları'nda yaptığımız mücadele daha da anlamlı hale geldi. Gerek bizim gerekse Fenerbahçe'nin mücadelesi artık koskoca bir ulusun umudu oldu. Avrupa'da daha iyi şeyler yaparak belki de Türkiye'nin Dünya Kupası'na katılamayacak olmasının yarattığı üzüntüyü bir nebze olsun hafifletebiliriz. Bunun için çabalayacağız.

Aynı bir ülke... Aynı bir lig... Umutla çıkılan bir yolculuk... Ve ardından yaşanan hayal kırıklıkları. Tigana'nın gelişiyle her şeyi silbaştan yaptıklarını belirtiyor. Brezilya Milli Takımı'nın Dünya Kupası kadrosunda yer almayı çok arzuluyor. Ligde şampiyonluk iddialarının hâlâ bitmediğine dikkat çekiyor ve UEFA Kupası'nda büyük hedefleri kovalayacaklarını söylüyor.

▼Türkiye Dünya Kupası'ndan elendi ve biz çok üzüldük. Sen Dünya Kupası'nda oynamış, hatta 2002 Dünya Kupası'nda parlamış bir oyuncusun? Dünya Kupası'nda oynamak hatta o kupayı kaldırmak nasıl bir duygu? İnsana ne kazandırıyor, ne kaybettiriyor?

▲Dünya Kupası'nda oynamak bir futbolcunun çıkabileceği en üst noktadır. Başka hiçbir şey bunu yerini tutmaz. Bunu ancak orada olduğunuz zaman anlayabiliyorsunuz. Çünkü oynadığınız zaman çok fantastik ve güzel bir duygu olduğunu hemen anlıyorsunuz. Büyülü bir yer orası. Futbolun en güzeli orada. Tabii kupayı kaldırmak da ayrı bir onur. Türk oyuncuların kupanın dışında kalması gerçekten üzücü. Onlar da bu tadı geçen Dünya Kupası'nda tattılar. Neyi kaybettiklerini biliyorlardır.

▼Brezilya Milli Takımı'nın şöyle bir özelliği var. Dünya yıldızlarına sahip olmasına rağmen her Dünya Kupası'nda Brezilya'dan da oyuncular alıyorduk. Çünkü o pazarı da hep canlı tutmaya çalışıyorlar. Sen de bu şekilde Dünya Kupası'na seçilen oyunculardansın. Nasıl yorumluyorsun bu politikayı?

▲Buna kesin bir teşhis koymak zor. Açıkçası böyle bir politika var mı? Ondandır da pek emin değilim. Hem Brezilya'da hem de Brezilya dışında o formayı hak edecek bir sürü oyuncu var. Her ay, her hafta, hatta belki de her gün yeni yetenekler giriyor futbol piyasasına ve bu fabrika hep çalışıyor. Brezilya futbolunun karakteristik özelliği bu. Sürekli yeni futbolcuları çıkarmak bir tür misyon orada. Bu kadar çok futbolcu olduğu için bir kısmı da doğal olarak Brezilya'dan geliyor. Böylece onlar da dünyayla tanışmış oluyor. Benim hikâyem de böyle oldu zaten.

▼Brezilya'da oynarken dünya çapında bir yıldız değildin. Ama Dünya Kupası performansı seni bir

Manchester'daki en büyük problemim sakatlıklardı. Devamlı oynama şansı yakalayamadım ve bu da sorun yarattı. Ağır sakatlıklar nedeniyle bir türlü istenen performansımı gösteremedim ben orada. Buraya gelmemin nedeni ise gayet basit. Futbol oynayarak geliştirebileceğiniz bir oyun. Ben de oynamak istiyordum. Sadece oynamak değil, oyun devamlılığını yakalamak da önemli. Bunları yapabileceğimi düşünerek geldim buraya. Amacım yeniden kendimi göstererek milli takıma dönmek. Bunun doğrultusunda Dünya Kupası'nda oynamak. Bunu hedefliyorum.

▲Tabii güzel bir şey bu. Ama benim hedeflerim hep büyüktü. Bugün olduğum yere varmak için çok çalıştım ben. Evet hayallerim gerçek oldu. Ama bu bir sürpriz değildi, hedefti benim için.

▼Biraz Brezilya liginden konuşalım. Brezilya lig maçlarını Türkiye'de televizyonda takip edebiliyoruz ama oradaki rekabete ilişkin çok fazla bir bilginiz yok. Aralarında özel bir rekabet olan takımlardan Flamengo ile Fluminense'yi biliyoruz. Başka hangileri ilginçtir. Çünkü biz uzaktan bakınca Brezilya ligi hep aynı takımdan oluşuyormuş gibi geliyor bize.

▲Dünyanın her tarafında olan ve büyük takımların birbirleriyle girdikleri rekabet sayılan derbiler tabii ki Brezilya'da da var. Hatta belki de en köklüleri var. Sizin de belirttiğiniz gibi Flamengo-Fluminense, ki biz buna Fla-Flu derbisi deriz, çok önemlidir. Diğer takımlar arasında örneğin Coritiba ile Athletico Paranaense, Corinthians ile Sao Paulo, Vasco de Gama ile Flamengo arasındaki rekabetler de Brezilya'nın en önemli derbileri arasında sayılabilir. Devamlı büyük takımların arasından olan, her yerde yaşanması normal olan mücadeleler bunlar. Tabii ki Brezilya'nın da en büyük rengi.

▼Bu soruyu bunun için sordum. Bizim ligimizde çok fazla bu tür rekabet yok. Üç büyük kulüp var ve bunların kendi aralarında oynadıkları maçları biz "derbi" olarak değerlendiriyoruz. Bir de Trabzonspor'u sayabiliriz. Ama Brezilya'da bir sürü derbi, ezeli rekabet ve bir sürü de şampiyon var. Acaba oradaki başarının nedenlerinden biri de bu mu?

▲Bakın Brezilya'nın bu açıdan çok büyük bir avantajı var. Çünkü Brezilya gerçekten çok büyük bir ülke. Sadece ulusal liglerde değil eyalet liglerinde de müthiş bir rekabet var. Sao Paulo ligi olsun, Paranaense ligi olsun, Rio de Janeiro ligi olsun bir sürü farklı mücadeleler görebilirsiniz. Tabii bir de Brezilya'nın ulusal ligi olan Brasileira var. Her iki liglerde oynayan binlerce oyuncu çıkıyor

uraya gelmeden önce açıkçası Türkiye hakkında fazla bir bilgin yoktu. Sadece takım düzeyinde birkaç ekibi biliyordum. Manchester United'da oynarken Fenerbahçe ile karşılaşmıştık Şampiyonlar Ligi'nde. Dünya Kupası'nda iki kez Türk Milli Takımı'na karşı oynamıştık, Milli Takımı'nızı da tanıyorum. Ama bütün bunlar yeterli değildi. Buraya gelmeden çok fazla bir bilgin yoktu. Ama geldikten sonra burada Avrupa'nın birçok ülkesiyle aynı düzeyde futbolun oynandığını gördüm. Bu da insana gerçekten zevk veriyor.

anda öne çıkardı. Artık dünyaca ünlü bir Brezilyalı futbolcusun. Bu konuda ne düşünüyorsun?

▲Ben kendimi bildim bileli hep iyi bir futbolcu olmak için çalıştım. Bu düzeye gelebilmek çok çaba gerektiriyor. Önceleri vasat bir takımda forma giyiyordum bu yüzden sadece Brezilya'da tanınıyordum. Ama Dünya Kupası sonrası artık bir noktaya gelmiştim. Nitekim oradan Manchester United'a geçtim.

▼Brezilya Milli Takımı'yla Dünya Kupası'nı kaldırmak ardından, Manchester United gibi bir dünya devine transfer olmak her genç futbolcunun en büyük hayalidir. Böyle bir şeyi hayal ediyor muydun?

bu yüzden. Ve o kadar çok futbolcu şans buluyor ki mutlaka kaliteli oyuncular da çıkıyor. Düşünün takımlar hem genel ligi hem de kendi eyalet liglerini oynuyorlar. Yetmiyor bir de kupa maçları oynuyorlar. Bu da sürekli yeni yeteneklere imkân veriyor.

▼Brezilya ile son Dünya Kupası'nı kazanan takımın ilk 11'indeki oyunculardan birisin. Ama yolun şimdi Beşiktaş'a düştü. Bu bizim için pek beklenmedik bir şeydi. Sen bu hikâyeyi, buraya gelişin rotasını nasıl anlatır ve çizersin?

▲Dünya Kupası'ndan sonra ben hemen Avrupa'ya gitmedim. Bir sene bekledim ve ilk yıl Brezilya'da oynamaya devam ettim. Daha sonra Manchester United'a transferim gerçekleşti. Manchester'daki en büyük problemim sakatlıklardı. Devamlı oynama şansı yakalayamadım ve bu da sorun yarattı. Ağır sakatlıklar nedeniyle bir türlü istenen performansımı gösteremedim ben orada. Buraya gelmenin nedeni ise gayet basit. Futbol oynatarak geliştirebileceğiniz bir oyun. Ben

önce o takımın bir parçasıydım. Şimdi de olabilirim.

▼Beşiktaş'ın bu yolda rolü ne olacak? Sonuçta kötü başladınız sezona ve pek iyi de gitmiyor. Şu anda gelinen noktaya baktığımızda hem takım açısından hem de futbolcular açısından sezon öncesi hedeflenen yerin uzağında kalmış durumdasınız. Senin başarını ve hedeflerini de etkilemiyor mu bu durum?

▲Hiç kimsenin istemediği ve beklemediği bir şekilde başladık sezona.. UEFA Kupası'nda da bir beraberlik ondan sonra da bir mağlubiyet aldık. Yani kötü gidiş her şeyi etkiledi. Ama bu her takımın başına gelebilecek bir durum bence. Dünyanın en büyük takımları da bizim yaşadığımız duruma benzer durumları yaşıyor zaman zaman. Ama biz futbolcular olarak şu anda çok çalışıyoruz. Yeni bir hocayla sıfırdan başladık. Çalışarak yavaş yavaş başarının geleceğine inanıyoruz. Bu olduğunda her şey daha farklı gözükcektir.

futbolculara ihtiyacı vardır. Onlar bir hareket yapar maç kazandırılır. Ama futbolda hep o güzellikler olmaz. Geride, orta sahada Emerson gibi, benim gibi arkadaşlar oyunu çözebilecek, takımı taktığına göre öne daha iyi çıkartabilecek oyuncular olması lazım. Yoksa sistematik bir oyun tarzı yakalamak zor. Bu yüzden o tip oyuncular da önem kazanıyor.

▼Oyun zekâsı çok yüksek bir oyuncusun. Ne zaman ne yapacağını çok iyi kestiriyorsun. Bu sezonki bütün maçlarda bunu

geçti. Biz istenmeyen bir durumdayız ama yavaş yavaş düzeleceğimize inanıyoruz. Futbol olarak bakarsak da gerçekten zevk alıyorum oynamaktan. Ben hiç de fena bulmadım liginizi.

▼Biz yeni yetenekler yetiştirememekten çok şikâyet ediyoruz. Brezilya ise çok fazla yetenek çıkarıyor. Futbolu çok seven ve büyük nüfusa sahip iki ulustan bahsediyoruz. Bize neler tavsiye eder? Nasıl değişir bu durum veya neden böyle bir fark var? Bu konuda ne düşünüyor?

▲Bu yanıtlaması çok zor bir soru. Bu soruyu cevaplamak için benim bildiklerim yeterli değil. Sonuçta burada çok az zamandır bulunuyorum. Malum Brezilya'da her çocuk daha küçükle futbol başlıyor. Üstelik kendini bildi bileli futbol oynuyor. Bence Brezilyalıların biraz da içinden gelen bir duygu bu. Örneğin Ronaldinho'nun yaptıklarına bakıyorsunuz. Sadece çalışarak bunun ne kadarını yapabilirsiniz ki? O yüzden yetenek her şeyin önünde. Bu da kolay ulaşılabilir bir nokta değil.

▼Senin gibi bir oyuncunun Türkiye'ye gelmesi Türkiye Ligi'nin düzeyini çok yükselten bir gelişme. Gelmeden önce Türkiye hakkında bir bilgin var mıydı? Nasıl görüyordun buraları? Gerçekten de Süper Lig, iyi oyuncuların oynadığı bir lig olarak görülüyor mu uzaktan?

Benim futbol anlayışıma göre sahadaki bir futbolcunun koştuktan daha çok yapması gereken şey düşünmektir. Ben de bu yüzden aklımı koyarak oynuyorum. Bunun da futbolda en önemli şeylerden biri olduğunu düşünüyorum.

net olarak gördük Özel olarak bir çalışma yapıyor musun bunun için? Oyun zekâsını futbolda nereye koyarsın, söylendiği kadar önemli mi gerçekten?

▲Benim avantajım çok genç yaşında büyük bir tecrübe yaşamam oldu. Benim futbol anlayışıma göre sahadaki bir futbolcunun koştuktan daha çok yapması gereken şey düşünmektir. Ben de bu yüzden aklımı koyarak oynuyorum. Bunun da futbolda en önemli şeylerden biri olduğunu düşünüyorum.

▼Brezilya'da Dunga'yı hatırlıyorum 1994 Dünya Kupası'nda. Bu turnuvadaki Dunga modelinden sonra dünyadaki defansif orta saha oyuncuları çok önem kazandı. Sen bunu nasıl yorumluyorsun? Sonuçta sen de o mevkide oynuyorsun...

▲Futbol gerçekten büyük bir hızla çok değişiyor artık. Mevkilerin özellikleri de bu hızla ayak uydurmaya çalışıyor. Dunga'nın oynadığı zamanlarda defansın önünde oynayıp, geriye bir anlamda koruyan bir futbolcuydu o. Hücumca pek çıkmazdı. Oyunu geriden kontrol ederdi. Ama bugün genelde takımlar çift ön libero ile oynuyorlar. Eskisi gibi defansif değil bu adamlar. Artık günümüz futbolunda oyuna daha çok katkı yapıyorlar. Ben de onlardan biriyim.

▼Türkiye Ligi'ni nasıl buldun? Rekabeti, ligin gücü yeterli seviyede mi? Biz yetersiz olduğumu düşünüyoruz ve çok şikâyet ediyoruz genelde. Katılır mısın bu fikre?

▲Galatasaray bu sezon iyi bir başlangıç yaptı. Fenerbahçe de tıpkı Galatasaray gibi iyi başlayarak, onların da önüne

▲Buraya gelmeden önce açıkçası Türkiye hakkında fazla bir bilginim yoktu. Sadece takım düzeyinde birkaç ekibi biliyordum. Manchester United'da oynarken Fenerbahçe ile karşılaşmıştık Şampiyonlar Ligi'nde. Dünya Kupası'nda iki kez Türk Milli Takımı'na karşı oynamıştık, Milli Takım'ınızı da tanıyorum. Ama bütün bunlar yeterli değildi. Buraya gelmeden çok fazla bir bilginim yoktu. Ama geldikten sonra burada Avrupa'nın birçok ülkesiyle aynı düzeyde futbolun oynandığını gördüm. Bu da gerçekten zevk veriyor insana.

▼Bu sezon ile ilgili hedeflerin nedir? Sezon sonunda ve sezon içinde Beşiktaş için nasıl bir yer düşünüyorsun? Kendi adına gelecek hedeflerin nedir? Nerelere gidecek bu yolculuk?

▲Benim buradaki ilk hedefim takıma yardımcı olup, sezon sonunda Beşiktaş ile beraber şampiyon olmak. Belki zor gözüküyor olabilir ama hâlâ büyük şansımız olduğuna inanıyorum. Tabii ki UEFA Kupası da var önümüzde, o da çok önemli bir kupa. Gidebildiğimiz yere kadar gideceğiz orada da. Türkiye, Dünya Kupası'na katılma şansını kaybettikten sonra Avrupa kupalarında yaptığımız mücadele daha da anlamlı hale geldi. Gerek bizim gerekse Fenerbahçe'nin mücadelesi artık koskoca bir ulusun umudu oldu. Avrupa'da daha iyi şeyler yaparak belki de Türkiye'nin Dünya Kupası'na katılmayacak olmasının yarattığı üzüntüyü bir nebze olsun hafifletebiliriz. Bunun için çabalayacağız.■

de oynamak istiyorum. Sadece oynamak değil, oyun devamlılığını yakalamak da önemli. Bunları yapabileceğimi düşünerek geldim buraya. Amacım yeniden kendimi göstererek milli takıma dönmek. Bunun doğrultusunda Dünya Kupası'nda oynamak. Bunu hedefliyorum.

▼2006 Dünya Kupası kadrosunda yer alma umudun var mı gerçekten? Girmesi çok mu zor o kadroya?

▲Tabii ki var. Neden olmasın? Ben daha

▼Eskiden Brezilya dünya futboluna sadece yıldız ve yetenekli oyuncular gönderirdi. Şimdi Emerson'a bakıyoruz Juventus'da oynuyor, Ze Roberto Bayern'de. Sen dünyaca tanınan, bilinen bir oyuncusun. Aurelio, Türkiye'de geçen senenin en iyi oyuncusu olarak gösteriliyordu. Artık Brezilyalı oyuncuların kimliği de değişiyor mu? Artık defansif bir yapınız da mı var?

▲Her takımın maçın kaderine etki edecek

Ber takımın maçın kaderine etki edecek futbolculara ihtiyacı vardır. Onlar bir hareket yapar maç kazandırılır. Ama futbolda hep o güzellikler olmaz. Geride, orta sahada Emerson gibi, benim gibi arkadaşlar oyunu çözebilecek, takımı taktığına göre öne daha iyi çıkartabilecek oyuncular olması lazım. Yoksa sistematik bir oyun tarzı yakalamak zor. Bu yüzden o tip oyuncular da önem kazanıyor.

İngiliz oyunu!

Güncel bir slogandan esinlenerek onun için, "Ada'da doğdu/ Dünyalı oldu" demek mümkün... Ya da günümüzde milyarları peşinden sürükleyen, milyarlarca dolarlık ekonomilere hükmeden, milyonlarca insana iş sağlayan, yeryüzünün en çok sevilen, en çok ilgi gören, en çok konuşulan ve en çok spekülasyonu yapılan oyunu. Ama en doğru tanımlama galiba şu: Futbol, tarihe mal olanlar içerisindeki en keyifli İngiliz oyunu!

Futbolu kuralı bir oyun haline getiren, ona bugünkü nefasetini katan, onu yepyeni bir kültür gibi yoğuran Adalılardır. Dünya futbolundaki yerleri itibariyle güçlü ya da güçsüz, etkili ya da etkisiz, sevimli ya da sevimsiz olmaları hiçbir şey değiştirmez. Futbolun evi İngiltere'dir. Zaten en çok da orada sevilir. Hatta denebilir ki, böyle bir sevmeye görülmemiştir.

Futbolu Çinlilerin bulduğu iddia edilir. Birkaç gravür ve yazıttır gerekçe. Ama futbolun ilkel halinin binlerce yıl geriye gittiği de söylenir. Hatta bizim topraklarda ona Anadolu'ya bile atfedilenler vardır. Ancak şu bir gerçektir: Öyle ya da böyle yeryüzünde bu oyun kadar sevilen başka çok az şey vardır.

Kimin ilk vuruşu yaptığı belirsiz olabilir. Elbet bir gün arkeolog ve antropologlar bu konuda bir karara varacaklardır. Fakat kararı çoktan verilmiş başka bir gerçek vardır. İlk futbolun kökleri ister Çin'de bulunsun, isterse Anadolu'da ya da Mısır'da, modern futbolun mucidi tartışmasız olarak İngilizlerdir. Futbolu kuralı bir oyun haline getiren, ona bugünkü nefasetini katan, onu yepyeni bir kültür gibi yoğuran Adalılardır. Dünya futbolundaki yerleri itibariyle güçlü ya da güçsüz, etkili ya da etkisiz, sevimli ya da sevimsiz olmaları hiçbir şey değiştirmez. Futbolun evi İn-

giltere'dir. Zaten en çok da orada sevilir. Hatta denebilir ki, böyle bir sevmeye görülmemiştir.

Dünyanın diğer tüm federasyonları adlarıyla anılır. Örnek vermek gerekirse, Türkiye Futbol Federasyonu (TFF), Fransa Futbol Federasyonu (FFF) deriz tanımlamak için. Ama İngilizlerinki bir başkadır. Sadece Futbol Federasyonu (the FA) derler onlar. Çünkü kurulduğunda yeryüzünde bu oyunun esamisi bile okunmuyordu. İlk olmanın kibriydi bu ama kimse de hak vermemezlik edemez. Ne demiştik bu oyunun evi onların evidir.

Modern futbolun miladı 19. yüzyıldır, tam tarih vermek gerekirse (İngiliz) Futbol Federasyonu'nun kuruluş yılı olan 1863. Ondan öncesi milattan önce kadar eskidir.

Ama yine de İngiltere'de futbol oyununun benzerlerine bu tarihten önce de rastlamak mümkündür. 13. ve 14. yüzyılda tüccarların sokak maçları bugünkü futbola pek benzemese de bir tür ayak oyunu olarak tarihe geçmiştir. Çok sürmez ömrü. Nitekim, zararlı neşriyattan sayılıp derhal Kral II. Edward tarafından yasaklanır. Tarihe futbolun ilk yasaklanması olarak geçer bu karar. İlginçtir, pek alırdan olmaz. Hapis cezasıyla tehdit edilseler bile, İngilizler bir kez bu oyuna gönül düşmüşler ve kolay vazgeçecekleri benzememektedir. Geçmezler de zaten. III. Edward, II. Richard,

IV. Henry, III. James de benzer yasakları uygulamaya çalışır, ama ne yapılsa fayda etmez. Bu oyun bir İngiliz geleneği olmayı kafasına takmıştır. Bir tek diktatör Cromwell dış geçirir futbolseverlere. Acımasız önlemlere oyunu tarih sahnesinden silmeye niyetlenir. Bir süreliğine adı duyulmaz hale gelse de futbol yeniden zuhur etmekte gecikmez. Artık bir daha silinmek üzere oynanmaktadır. Ama bu futbolla günümüz modern futbolu arasında hâlâ dağlar kadar fark vardır.

Restorasyon dönemiyle birlikte futbol popüler bir kimlik kazanmaya başlar. 1700'lü yılların sonunda futbol artık iki eşit sayıda takımın, iki kaleye gol atmak üzere oynadığı bir oyun haline gelmiştir. Yine de karışıklık sürmekte, futbolla rugby arasında belirgin bir fark gözükmemektedir. Futbolun asıl kimliğini bulması için bu yüzden 1800'lü yılların ikinci yarısını beklemek gerekmektedir.

1848 yılı futbol açısından miladi bir önem taşır. O zamana dek bir kolej oyunu olarak gelişen ve kitlelerin gönlünü çalan oyun artık ciddiye alınması gereken bir popülerlik kazanmıştır. Ama kaotik bir ortam vardır ve her okul ayrı kurallarla oynamaktadır. Bu yüzden ilk olarak kuralların birleşmesi ve bir ortak

lık yaratılması gerekmektedir. 1848 yılında Cambridge Üniversitesi'nin iki genç öğrencisi Mr. H. de Winton ve Mr. J.C. Thring'in öncülüğünde bütün okullardan gelen temsilcilerle birlikte bir toplantı yapılır. Tam 7 saat 55 dakika süren bu toplantının sonunda oyunun ilk resmî kuralları belirmeye başlar. İşte bu da göstermektedir ki, futbolun kuralları İngilizlerin kurallarıdır ve oyunun kuralları onlar tarafından belirlenmiştir.

Artık futbol standartlaşmakta ve yaygınlığı da daha hızlı artmaktadır. 1855 yılında ilk İngiliz kulübü olan ve dünyada da ilk futbol kulübü olma onuruna erişen Sheffield FC kurulur. Ama ne yazık ki ömrü çok sürmez. Bu yüzden bugün hâlâ yaşayan kulüpler arasında en yaşlısı Notts County'dir. 1862'de kurulan Nottingham takımını diğerleri takip eder ve bir birlik kurma ihtiyacı öne çıkar. 1863 yılında dünyanın ilk federasyonunun temelleri atılır ve böylece 'the FA' kurulmuş olur. Federasyon ilk iş olarak oyunun kurallarını yerleştirmek ve oturtmak için çalışmalara

Ligin İlk Takımları

Accrington
Aston Villa
Blackburn Rovers
Bolton Wanderers
Burnley
Derby County
Everton
Notts County
Preston North End
Stoke City
West Bromwich Albion
Wolverhampton Wanderers

Bağış Erten

1848 yılında Cambridge Üniversitesi'nin iki genç öğrencisi Mr. H. de Winton ve Mr. J. C. Thring'in öncülüğünde bütün okullardan gelen temsilcilerle birlikte bir toplantı yapılır. Tam 7 saat 55 dakika süren bu toplantının sonunda oyunun ilk resmî kuralları belirmeye başlar. İşte bu da göstermektedir ki, futbolun kuralları İngilizlerin kurallarıdır ve oyunun kuralları onlar tarafından belirlenmiştir.

İngiliz Futbol Rekorları

- En fazla şampiyon olan takım: Liverpool (18)
- Üst üste şampiyon olma rekoru: 3 (Huddersfield 1924-26, Arsenal 1933-35, Liverpool 1982-1984, Manchester United 1999-2001)
- Üst üste maç kazanma rekoru: 14 (Manchester United, Bristol City, Preston North End, Reading)
- Maç kaybetmeme rekoru: 49 maç (Arsenal)
- En fazla forma giyen oyuncu: Peter Shilton (1005 kez)
- En çok gol atan oyuncu: Arthur Rowley (619 maçta 434 gol)
- Bir sezonda en çok gol atan oyuncu: Dixie Dean (60 gol)
- En fazla seyirci rekoru: 84.569 kişi ile Manchester City-Stoke City (Federasyon Kupası 6. turu, 1934)
- Premiership kurulduktan sonra en çok şampiyon olan takım: Manchester United (8)
- En çok milli olan oyuncu: Peter Shilton 125
- Milli formayla en çok gol atan oyuncu: Bobby Charlton (49 gol)
- Milli takımda oynayan ilk siyahi oyuncu: Viv Anderson (1978)

ra başlar. Ama işler görüldüğü gibi kolay değildir. Okullar 1848'deki kuralları uygulamak istiyor, özellikle de rugby oyunu ile futbol sık sık içi içe geçiyordu. Nitekim uzun tartışmaların sonunda federasyon kulüpleri ikna eder ve kurallar üzerinde yeni bir anlaşma sağlanır. Bu kararın hemen ardından Rugby ve futbol federasyonları ayrılır ve futbol asıl rotasına oturur.

Dünyanın en eski futbol turnuvası da yine İngilizlere nasip olmuştur. 1871 yılında dönemin federasyon sekreterinin aklına bir fikir gelir. Mr. C. W. Alcock kendi bölgelerinde mücadele eden takımların arasında ulusal bir turnuva düzenlenmesini önerir. Bu dahiyane fikir hemen yürürlüğe konulur, üstelik ne ilginçtir ki, 1872'de düzenlenen ilk turnuvayı kazanan da Alcock'un da oynadığı The Wanderers (Bolton) olur. Aynı yıl dünyadaki ilk resmî milli maç da oynanmıştır. Queen's Park Stadi'nda İskoçya karşısında çıkan İngilizler rakipleriyle 0-0 berabere kalırlar. Bu arada kurallar da yavaş yavaş oturmaktadır. Önce topun boyutu sabitlenir, hemen ardından da kale direkleri. Bunu taç, ofsayt ve diğer kurallar izler. Ve bu basit oyun çok zaman geçmeden en temel kurallarını tutturmuş olur.

Futbol Ada'da öylesine sevilir ki bir anda kulüp sayısı çığ gibi büyümeye başlar. Yerel, amatör kulüpler de dahil olmak üzere, 1888 yılı itibariyle federasyon kayıtlarında tam 128 kulüp bulunmaktadır. Üstelik bunların altısı İskoçya, biri de Avustralya'dadır. 1885 yılına gelindiğinde futbol artık profesyonel bir spordur İngiltere'de. Ancak ortada hâlâ bir lig organizasyonu yoktur. Bu yüzden de sadece dostluk maçları niteliğinde olan haftalık karşılaşmalar oynanmaktadır ve bu da bir süreklilik sağlamamaktadır. Aston Villa kulübünün üyelerinden William McGregor bu duruma dur demeye niyetlenir ve bir lig organizasyonu üzerinde çalışmaya başlar. 17 Nisan 1888 yılında Manchester'da yapılan toplantının sonunda önde gelen 12 takımın yer alacağı bir futbol ligi kurulmasına karar verilir ve 8 Eylül 1888'de ilk maç oynanır. Böylece dünyanın ilk futbol ligi organizasyonu hayata geçmiştir. Artık sonrası çığ gibi gelmektedir. 1891 yılında lig 14 takıma çıkar. Bu arada bir

hakem ve iki yan hakem uygulaması da başlamış, kalelere ağlar gerilmiş, penaltı atışı icat edilmiştir. 1892'de ikinci lig kurulur. Bir yıl sonra, Arsenal, Liverpool, Middlesbrough, Newcastle gibi kulüplerin de katılımıyla İkinci Lig'de bile 15 takım mücadele etmeye başlar.

1900 yılında artık bir olimpiik spordur futbol ve ilk madalyayı da İngiltere'yi de içine alan Büyük Krallık kazanmıştır. 1901'de Liverpool ilk şampiyonluğuna ulaşır ki, sonra 18 kez bu büyük başarıyı tadacak ve bu alanda İngiltere'nin en iyisi olacaktır. 1900'lü yılların başı bütün dünyada futbolun keşfedildiği dönemdir. 'Üzerinde güneş batmayan imparatorluğun' evlatları bu güzeli

lim oyunu dünyanın dört bir yanına ıhraç etmektedir hızla. Bunun bir sonucu olarak 1904 yılında FIFA'nın da temelleri atılır. 1921 yılı itibariyle tam dört lig vardır İngiltere'de ve futbol uluslararası bir spor haline gelmiştir.

Önceleri bir kolej oyunu olan futbol zamanla İngiliz işçi sınıfının en büyük eğlencesi olur. İşçilerin boş zamanlarını doldurduğu ve onların deşarj olmasını sağladığı için yöneticiler tarafından da olumlu karşılanır bu durum. Dok işçilerinin takımı Liverpool, silah fabrikası işçilerinin takımı Arsenal, kömür işçilerinin takımı da Blackburn'dür. Bununla da kalmaz yerel rekabelerde bile bu sınıfsal doku hayat bulur. Tüm İngiliz takım-

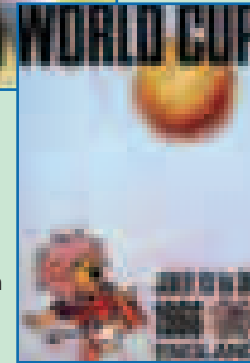
ları işçi sınıfı ile yakın bağlar kurmuşlardır artık. Nitekim bu yüzden aristokratlar futbola 'Ayak takımının oyunu' derler. Ama oyun beklediklerinin çok ötesinde kitleselleşip herkesin gönlünü kazanmakta gecikmez. Artık o insanlığa mal olmuş bir değerdir.

Ama tüm insanlığa mal edilen bu güzelliğin ilk ve daimi sahibi hep İngiltere olmuştur. Zaten daha ilk günden itibaren her türlü yenilik hep İngiltere'den gelir. Futbol tarihinde tüm kural değişikliklerini önce onlar uygular. Tüm yeniliklerin merkezi onlardır. Herkes onlara bakarak oynar bu oyunu. Çünkü bu oyun bir İngiliz oyunudur.

Öyle da kalacaktır. ■

Kibirli ama mağlup

İngiltere milli takımının ilk maçı, futbol tarihinin de ilk milli maçıdır. Ama ne ilginçtir ki, maçın oynandığı yer İngiltere değil İskoçya'dır. Glasgow şehrinin Partick semtindeki mütevazı Hamilton Crescent Stadi bir ilke sahne olduğunda takvimler 30 Kasım 1872'yi göstermektedir. Gol olmamıştır, ama futbolda bir dönüm noktası yaşanmıştır.

ASKIYA ALINAN FIFA ÜYELİĞİ
Yine de bunu bir milli maç gibi görmezler pek. Çünkü Büyük Britanya'nın bir tür iç hesaplaşmasıdır bu maçlar. Nitekim İngilizler Ada dışındaki ilk maçlarını tam 36 yıl sonra, 1908'de Kıta Avrupa'sına yaptıkları bir turda gerçekleştirebilirler. Ada dışındaki ilk yenilgilerini ise 1929'da 4-3'lük skorla İspanya'dan alırlar.

1906'da FIFA üyesi olur İngiltere. Ama Britanya ve FIFA daha ilk günden sorunlu başlarlar bu ilişki-

ye. Bu sıkıntı 1928 yılında iyice su yüzüne çıkar ve Britanya FIFA üyeliğini askıya alır. Bunun faturası ise futbolseverlere kesilir.

Çünkü ilk üç dünya kupasında yer alamayacaktır İngiltere. Yine de 1930'lu yıllarda İngilizler takımlarını gönüllerin şampiyonu ilan ederler. Çünkü 1934 Dünya Kupası şampiyonu İtalya'yı 3-2 devirmişlerdir. Ama araya savaş girer. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra FIFA'yla aralarındaki buzları eritir İngilizler. Önemli bir yenileme geçirirler ve dünya futbol sahnesinde kendinden emin adımlarla yükselmeye başlarlar. 1946 yılında İngiliz futbol tarihinin en önemli isim-

lerinden biri olan Walter Winterbottom geçer milli takımın başına. 1950 yılında ilk kez Dünya Kupası'nda boy gösterirler. Havalı gitmişlerdir Brezilya'ya. Ama şen gittikleri Samba ülkesinden yaşlı dönerler. ABD gibi futbolda hiçbir yeri olmayan bir ülkeye 1-0 yenilip ve gruptan çıkamamışlardır. Aynı kader onları 1954 ve 1958 dünya kupalarında da takip eder. Bir türlü beklenen başarıyı alamıyordur İngiltere.

BÜYÜK HEZİMET

Ama asıl çöküş 1953 yılında olur. Futbolun mucitleri, o dönemden turneye çıkıp Avrupa'yı dolaşan Macaristan takımıyla hazırlık maçı yapacaklardır. 25 Kasım 1953 günü Wembley'de kara bir tarih yazılır: 3-6. Kara Avrupası takımlarından aldığı ilk yenilgidir bu İngilizlerin. Üstelik rövanşı daha da acı olur: 1-7. Bu yenilgi İngiliz futbol tarihinin en büyük hezimetidir hâlâ. Fiyakası bozulmuştur Adalıların. İcat ettikleri oyunda boynuzlar kulağa meydan okumaya başlamıştır. ■

Silkinip kendilerine gelmeye karar verirler. 1960'da yeniden yapılanmaya gidilir. 1962 Dünya Kupası bu yeni dönemin ilk meyvesidir. Son derece başarılı bir takımla Dünya Kupası'na giden İngiltere çeyrek finalde şampiyon Brezilya'ya yenilir bir tek. Bu Dünya Kupası Winterbottom'ın da sonudur. Artık takımın başında kaptan Alf Ramsey vardır. Bir tek vaatte bulunur Ramsey: "1966 Dünya Kupası'nı kazanacağız." Onu böyle bir vaatte bulunmaya iten şey biraz da evsahibi olacak olmanın verdiği özgüvendir.

'O' KUPA

Tarihin en tartışmalı kupalarından biri de olsa hiçbir İngiliz bu tarihi zaferi unutamaz. Bugün hâlâ BBC spikeri Kenneth Wolstenholme'un final anını anlatışı bütün çocukların kulaklarına fısıldanır ve hakemin bitiş düdüğünden önceki sözler herkesin ezberindedir. Evet finalde Batı Almanya'ya karşı atılan gol futbol tarihin bitmeyen tartışmalarının başında gelir. Ama o kupanın kimin müzesinde olduğunu kimse sorgulamaz. Haklıdırlar da. Arjantin, Portekiz gibi dünya devlerini devirip, Batı Almanya'yı 4-2'yle geçmek az şey değildir. Banks, Charlton'lar, Moore, Hurst ve arkadaşları büyük iş başarmışlardır. 1968 Avrupa Şampiyonası'nda da üçüncü olurlar. Artık yeniden dünya sahnesine çıkmışlardır.

YENİDEN GERİLEME DÖNEMİ

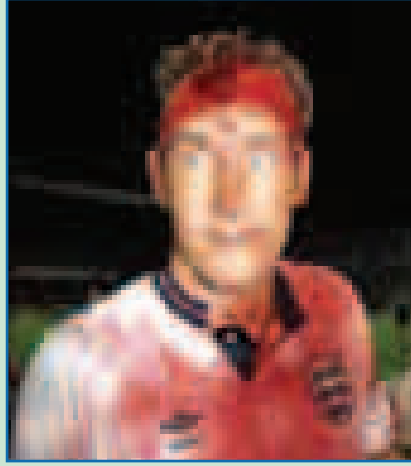
Ama erken havaya girmenin büyüüne kapılmışlardır yine. 1970 Dünya Kupası'na favori olarak çıkarlar. Ama çeyrek finalde Batı Almanya bir önceki kupanın rövanşını alır onlardan. Yetmez 1972 Avrupa Şampiyonası'nda da aynı rakiple başa çıkamazlar. Sarsılmışlardır. Güven tazelemek isterler. Ama 1974 Dünya Kupası daha da sarsıcı olur İngiliz futbolu için. Polonya'ya ele-nip kupaya bile gidemezler. Bu ağır travmanın faturası Sir Alf Ramsey'e ke-

silir. O kadar kahrolmuştur ki İngilizler belki de istifa edecek olan Ramsey'e bir söz hakkı bile vermeden derhal kapının önüne koyarlar onu. Ama 'tebdili antrenör' de ferahlık getirmez. 1976 Avrupa Şampiyonası'na giderler ama gruptan çıkamazlar bu sefer de. Çekoslovakya'nın ardında kalmışlardır. Ama daha beteri de olacaktır. 1978 Dünya Kupası'nda yoktur İngiltere. Çünkü Avrupa ön elemelerinde çıkamazlar. Üstelik bu dönemde sadece saha içinde değil saha dışında da sabıkaları artmaktadır. Holiganları ve holiganlığı armağan ederler dünya futboluna. Futbolun miras aldığı en büyük beladır bu. Nitekim İtalya'da yapılan 1980 Avrupa Şampiyonası'nda Belçika maçı öncesi çıkan olaylar nedeniyle İtalyan polisi göz yaşartıcı bomba atmak durumunda kalır. Futbol açısından giderek karabasan günleri yaşamaktadır İngiltere. 1982 Dünya Kupası görece iyi oldukları bir şampiyonadır. Elenmişlerdir ama hiç yenilmemişlerdir. Ama yine saha dışı ve tribün olaylarıyla gündeme gelmişlerdir.

SABİKA LİSTESİ KABARIYOR

Artık Bobby Robson dönemi başlamıştır ve eldeki kadro hiç de fena değildir. Lineker'li, Beardsley'li, Barnes'li bir kadroyla gelirler. 1986 Dünya Kupası için Meksika'ya. İyi de oynarlar. Olaylar vardır evet, ama futbol da vardır. Tanrı'nın o meşhur eli devreye girmese belki büyük bir iş daha başaracaklardı. Ama bir zamanlar Alf Ramsey'in 'hayvanlar' dediği Arjantinliler Falkland Adaları'nın intikamını alır kibirli İngilizlerden. Ezeli rakibe karşı alınan bu

mağlubiyet yine de dünya tarihinin en güzel maçlarından biri olarak geçer tarihe. Üstelik futbolseverliklerini her şeyin önüne koyan İngilizler, dünya tarihinin en

güzel golü olarak Maradona'nın İngiltere kalesine attığı ikinci golü sayarlar.

FUTBOL EVİNE DÖNEMİYOR

Bundan sonra tamamen kriminal olaylara endekslenir İngiltere futbolu. Yepyeni bir yüz, yepyeni bir çığır ararlar uzun yıllar boyunca. 1992 Avrupa Şampiyonası'nda da yokturlar, 1994 Dünya Kupası'nda da. Müthiş bir yeniden yapılanmanın sonuçlarını 1996 Avrupa Şampiyonası'nda ararlar. Çünkü futbol evine geri dönüyordur. Evet, İngiltere Avrupa Şampiyonası'nın evsahibidir. Ama ne yazık ezel-ebed rakipleri Almanlar yine taş koyar İngilizlerin işine. Yarı finalde penaltılarla elenirler. 1966 Dünya Kupası'nda attıkları tartışmalı golün diyetini hâlâ ödüyorlardır.

En çok milli olan 10 oyuncu

	Dönem	Milli
Peter Shilton	1970-1990	125
Bobby Moore	1962-1973	108
Sir Bobby Charlton	1958-1970	106
Billy Wright	1946-1959	105
Bryan Robson	1980-1991	90
Kenny Sansom	1979-1988	86
David Beckham	1996-	86
Ray Wilkins	1976-1986	84
Gary Lineker	1984-1992	80
John Barnes	1983-1995	79

Milli maçlarda en çok gol atan 10 oyuncu

	Dönem	Gol (Milli)
Sir Bobby Charlton	1958-1970	49 (106)
Gary Lineker	1984-1992	48 (80)
Jimmy Greaves	1959-1967	44 (57)
Michael Owen	1998-	35 (75)
Tom Finney	1946-1958	30 (76)
Nat Lofthouse	1950-1958	30 (33)
Alan Shearer	1992-2000	30 (63)
Viv Woodward	1903-1911	29 (23)
Steve Bloomer	1895-1907	28 (23)
David Platt	1989-1996	27 (62)

Ama üzülmeyiz çok. Çünkü iyidir takım. Hikâye benzer bir şekilde devam eder 2000'lere kadar. Bir türlü istenilen başarılar gelmez ve İngiltere futbol tarihi bir tek 1966'da yapar zirvesini.

VE BUGÜN

Bugün İngiltere futbolu yeniden doğmaya hazırlanıyor uluslararası arenada. Tarihi bir kararla milli takımın başına getirdikleri Eriksson döneminde tarihlerine yakışacak başarıları arıyorlar. Kibirleri eskisi gibi değil. Akılları da. Rasyonel, sert ve modernler. Bakalım futbolun perileri bir kez daha gelececek mi bu oyunun mucitlerine? ■

Futbolcular hayal kurar her zaman. Barcelona'da, Milan'da oynamak isterler, Old Trafford'u tenefüs etmeyi, San Siro'da top koşturmayı umarlar. Ama futbol hayallerinin zirvesinde bambaşka bir yer yatar. Çünkü orada oynamadan büyük futbolcu olmak zor-

dur. Çünkü hiçbir yer oraya benzer. Çünkü hayatında bir kez olsun orayı tadan biri, o günü öbür boyu unutamaz. Orası Wembley'dir. Orada sadece ayrıcalıklı olanlar oynar. O kadar ki, iddiaya göre Türkiye'nin ilk İngiltere maçı öncesinde Wembley'de antrenmana

Eşsiz Bir Futbol Mabedi

çıkan oyuncularımız sahaya ok gibi fırlarlar. Çünkü Wembley'e ilk ayak basan Türk olmak vardır ucunda. 1924 yılında ilk kez görücüye çıkar bu futbol mabedi. Rakip İskoçya'dır, oyun kadar stadı izler seyirci. Sonrasındaki 27 sene sadece İskoçya maçlarında gösterir gülcemalini Wembley. Başka takımlara görücüye çıkması yasaklanmıştır. 1951 yılında

İskoçya dışında başka bir rakip çıkar Wembley'de İngilizlerin karşısına: Arjantin. Bu tarihten sonra İngiliz Milli Takımı tüm iç saha maçlarını artık orada oynayacaktır. 1966 ile 1995 yılları arasında bu kuralın bir kez bile istisnası olmaz.

Lig ve Federasyon Kupası finalleri ile milli maçlar dışında kullanılmaz Wembley. Orada oynamadan futbol veda eden İngilizler hâlâ kahreder bu kurala. Ama mabedi ayrıcalıklı kılın da budur işte. Tüm tarihi zaferlere tanıklık eder Wembley. Ta ki 7 Ekim 2000'de Almanya'ya karşı 1-0 kaybedilen maça kadar. O günden sonra kapıları kapanır. Çünkü yeniden doğmak için bakıma girmişti yılların emektarı. Kimler gelmiş kimler geçmiş ama böyle bir atmosfer çok nadir görülmüştür. İngiltere futbolun eviyse Wembley yuvasıdır. Şimdilerde 2006 ortasında tekrar kapılarını açmak için sabırsızlanıyor. 2036 yılına dek İngiltere milli takımını konuk edecek ve yine eşsiz sahnelerle tanık olacak. ■

ŞAMPİYONLUKLAR

Liverpool	18
Manchester United	15
Arsenal	13
Everton	9
Aston Villa	7
Sunderland	5
Newcastle United	4
Blackburn	3
Huddersfield Town	3
Wolverhampton	3
Leeds	3
Burnley	2
Chelsea	2
Manchester City	2
Portsmouth	2
Preston North End	2
Sheffield Wednesday	2
The Wednesday	2
Tottenham	2
Derby County	2
Sheffield United	1
WBA	1
Ipswich Town	1
Nottingham Forest	1

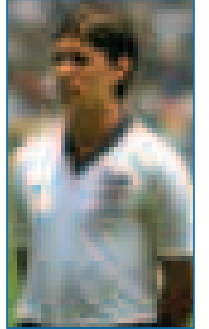
24 şampiyon çıkardı

kim yüzyıl boyunca da mücadeleden geri durmadılar. 1901 yılında ilk şampiyonluğunu alan Liverpool'un, muhteşem yıllarına ulaşmak için beklemesi gerekiyordu henüz. Çünkü yüzyıl başı başka takımların yillarıydı. Mesela Sunderland'in ezeli rakibi Newcastle United gibi. İngilizlerin yerel deyişle 'Magpies' 1900-1910 yılları arasında tam üç şampiyonluk aldı. Araya Birinci Dünya Savaşı girdi ne yazık ki! Futbolun ateşi söndü birden. Ama savaşın bitimiyle birlikte 1919 yılında küllerinden yeniden doğdu İngilizler. 1921'de artık tam dört ligleri ve onlarca takımları vardı. Liverpool şehrinin de sahne alma vakti gelmişti nihayet. 1920-1930 yılları arasında tam dört şampiyonluk gitti bu liman kentine.

Ama bu dönemde başarılarıyla öne çıkan oysa şimdilerde esamisi bile okunmayan bir takımı da anmak lazım. Huddersfield Town İngiltere'de üç sene üst üste şampiyon olan ender takımlardan biri oldu. Bu istisnai durumlar dışında lig yavaş yavaş rengini buluyor, İngiltere futbol sahnesi asıl sahiplerini konuk etmeye başlıyordu. Liman işçilerinin takımını silah fabrikası takımı izledi. 1931-1938 yılları arasında tam beş şampiyonluk aldı Arsenal. Ama savaş bir türlü yakasını bırakmıyordu futbolun. Yine yeşil sahanın tam ortasına bomba düştü. Sekiz sene futbol öksüz kaldı İngiltere'de. Tıpkı dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi. 1950'lerde yeni bir efsane daha oluş-

maktaydı. 1952'de ilk şampiyonluğuna ulaşan Manchester United, 1957'ye kadar zaferlerini üçledi. Artık kıvamını buluyordu İngiliz ligi. Futbolun kurucuları bu oyunun en güzelini oynamaya başlamışlardı. Milli Takımları Dünya Şampiyonu olmuşken onlara da başka bir şey düşemezdi zaten. Manchester United, Liverpool, Everton arasında paylaşılan şampiyonlukların ardından 1970'ler geldi. İngiltere tarihinde görülmemiş bir dominasyon başlıyordu. Gün Liverpool'luların günüydü. 1973 yılından 1990 yılına dek, 18 yılda 11 şampiyonluk kazandı Kırmızılılar. Bu şampiyonlukların sekizi 1976-1986 yılları arasında gelmişti. 1992 yılında bir statü değişikliğine gitti İngiltere. Artık yeni bir lig vardı en tepede: FA Premier League. İlk şampiyon Manchester United oldu. Sadece ilk değil neredeyse tüm şampiyonluklar onlara gitti aslında. Zaten kuruluşundan beri sadece dört takım şampiyon oldu Premiership'te. Birer kez kazanan Blackburn Rovers ve Chelsea'yi saymazsak sadece iki takım domine etti ligi: Arsenal ve Chelsea. 13 senelik tarihinde tam 8 şampiyonluk kazandı Manchester United. Bu onuru 3 kez de Arsenal elde etti. Tarihi boyunca tam 24 ayrı takım şampiyon oldu İngiliz birinci liglerinde. 10'un üzerinde şampiyonluk kazanan sadece üç takım var: Liverpool (18), Manchester United (15) ve Arsenal (13). 24 ayrı takımın şampiyon olması da gösteriyor ki iyi bir lig ancak böyle oluyor. Çünkü bugünlerde dünyanın en prestijli ligi olarak anılan Premiership, kalitesiyle, yarattığı ekonomik değerle, mücadelesi ve gelişmişlik düzeyiyle tüm dünyaya örnek oluyor. ■

ünlenen Sunderland 1892-93 sezonunda 100 gole ulaştılar ve dört senede tam üç şampiyonluk aldılar. 1896'dan itibaren bayrağı eline alan Aston Villa'ydı. Beş yılda dört şampiyonluk aldılar onlar da. 1900'lü yılların başı aynı zamanda İngiltere futboluna daha sonra damgasını vuracak kulüplerin de gözükmeğe başladığı yıllar oldu. Artık Arsenal, Liverpool, Newcastle da yarışa katıldı. Nite-

rimleriyle öne çıkan oysa şimdilerde esamisi bile okunmayan bir takımı da anmak lazım. Huddersfield Town İngiltere'de üç sene üst üste şampiyon olan ender takımlardan biri oldu. Bu istisnai durumlar dışında lig yavaş yavaş rengini buluyor, İngiltere futbol sahnesi asıl sahiplerini konuk etmeye başlıyordu. Liman işçilerinin takımını silah fabrikası takımı izledi. 1931-1938 yılları arasında tam beş şampiyonluk aldı Arsenal. Ama savaş bir türlü yakasını bırakmıyordu futbolun. Yine yeşil sahanın tam ortasına bomba düştü. Sekiz sene futbol öksüz kaldı İngiltere'de. Tıpkı dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi. 1950'lerde yeni bir efsane daha oluş-

İngiliz Derbileri

Black Country Derbisi:	West Bromwich Albion-Wolverhampton Wanderers
Bristol Derbisi:	Bristol Rovers-Bristol City
East Anglian Derbisi:	Norwich-Ipswich
East Lancashire Derbisi:	Blackburn Rovers-Burnley
Doğu Londra Derbisi:	Millwall-West Ham United
East Midlands Derbileri:	Derby County, Nottingham Forest ve Leicester City
M1 Derbisi:	Luton-Watford
Manchester Derbisi:	Manchester United-Manchester City
Merseyside Derbisi:	Liverpool-Everton
Kuzey Londra Derbisi:	Arsenal-Tottenham Hotspur
Nottingham Derbisi:	Nottingham Forest-Notts County
Potteries Derbisi:	Stoke City-Port Vale
Second City Derbisi:	Aston Villa-Birmingham City
Steel City Derbisi:	Sheffield United-Sheffield Wednesday
South Coast Derbisi:	Southampton-Portsmouth
Güney Londra Derbisi:	Charlton Athletic-Crystal Palace
Tyne Wear Derbisi:	Newcastle United-Sunderland
Batı Londra Derbisi:	Chelsea-Fulham

Avrupa'da bir ekol

İngilizler Avrupa kupaları başlar başlamaz en büyük futbol ekollerinden biri olduklarını tüm dünyaya ispatlamaya girişirler. UEFA Kupası 1958 yılında ilk defa düzenlendiğinde finallerde hemen karşımıza onlar çıkar. Ama Londra Karması finalde Barcelona'ya karşı kaybetmiştir. Bir sonraki sezon kazanan yine Barcelona'dır, rakibi de yine bir İngiliz takımı Birmingham City. Ne ilginçtir ki üst üste üç finalde de İngiliz temsilcisi vardır. Ama hep kaybetmişlerdir. İki kez Birmingham, bir kez de Londra Karması kupayı kaldıramaz ama futbol da Ada'nın adını tüm dünyaya duyurur. 1967 yılında bu sefer Leeds United'ı görürüz finalde. Ama onlar da Dinamo Zagreb'e kaybederler. Hep finale çıkıyor, ama bir türlü tamamına erdirmiyorlardır. Neyse ki bir sene sonra 1968 yılında sonunda vuslat gerçekleşir ve Avrupa'daki beşinci finalde İngilizler bir kupa kazanır. Leeds United finalde Ferencvaros'u devirip kupayı kaldırır. İşte bu bir dönüm noktası olur İngilizler için. Çünkü sonrasında oynanan altı UEFA finalinin altısında da İngilizler boy gösterir ve ilk şampiyonlukla birlikte yedi yılda tam altı kupa kazanırlar. Leeds'i Newcastle takip eder. Arkasından Arsenal alır kupayı. Sonra Juventus'u devirip yine Leeds zafere

ulaşır. Arkasından tamamen bir İngiliz finali seyrederiz. Tottenham bir başka İngiliz takımı olan Wolverhampton Wanderers'ı yenip kupayı tadanlar arasına katılır. Arkasından bu sefer Liverpool çıkar sahneye ve keyiflenir. Tam altı sene üst üste gelen kupadan sonra 1974 yılında Tottenham Hotspur finalde Twente'ye kaybeder ve seri böylece sonlanır. UEFA'da bu başarılar biterken artık bir üst kupaya terfi olmaya başlar İngilizler. 1975 yılında Leeds'le Şampiyon Kulüpler Kupası finalinde görülürler ilk kez. Ama muhteşem bir Bayern Münih karşısında kaybetmeyi kabul lenirler. Üç sene süren Alman hakimiyetinin hemen ardından yeniden İngilizler belirir sahnede. Ki ne belirme. Kasıp vururlar kupayı. 1977 yılında Avrupa'nın en büyük kupasına uzanan takım Liverpool'dur. İki sene üst üste bu başarıya ulaşır Dok işçilerinin takımı. 1976'da UEFA Kupası'nı alan Anfield Road sakinleri, sonraki iki sene bu sefer en büyük kupayı müzesine koymuştur. Onların hemen ardından sahne alan takım ise Nottingham Forest'tir. İkinci ligden gelir gelmez İngiliz şampiyonu olan Robin Hood'un takımı, bir sene sonra bu sefer de Avrupa'nın en büyüğü olmuştur. İki sene de onların evine gider kupa. Ama doymaz İngilizler. Nottingham'dan bayrağı yeniden Liverpool alır. İngilizler tüm Avrupa'da bir hayalet gibi geziniyor, her kupaya

aday oluyordur. 1977-1982 yılları arasında sürekli Avrupa'nın en büyüğü onlardır. 1984'te gelen Liverpool şampiyonluğu bir dönemin de sonudur aslında. Oyle bir dönemdir ki bu, dünyada İngiliz futbolu realitesini herkese kabul ettirmiştir. Rakamlar bu gerçeği net bir biçimde ortaya koyuyor: UEFA Kupası'nda 1958-1984 yılları arasında oynanan 27 finalin 15'inde İngilizler vardır ve tam dokuz kez bu kupayı müzelerine götürürler. Avrupa Şampiyon Kulüpler Kupası'nda ise 1977-1985 yılları arasında oynanan 9 finalin 8'inde yine onlar yer alır ve tam 7 şampiyonluk kazanırlar. Sonrasında bir büyük futbol ekolünün çöküşünü izleriz. Holiganizmle he saplaşmak yerine ona teslim olan İngiltere bedelini çok ağır öder ve Heysel, Hillsborough facialarının ardından Av-

rupa kupalarından men edilirler. 1985 yılındaki Heysel faciası bir Şampiyon Kulüpler Finali'dir ve tekrar bir İngiliz'i oralar da görebilmek için 14 yıl beklemek gerekir. 1999 yılında Manchester United'a giden kupa aynı zamanda yeniden İngiliz vurgusunun yükselmeye başladığını göstermektedir. 2000'de UEFA'da Arsenal finaldedir ama Galatasaray'a bırakır kupayı. 2001'de ise, İngiliz kulüpleri içinde en fazla Avrupa Şampiyonu olmuş olan Liverpool kapar UEFA'yı. Hem de Alaves karşısında belki de kupa tarihinin en güzel maçında: 5-4. Ve son olarak İstanbul'daki o unutulmaz finalde kupa yine İngiltere'ye ve Liverpool'a gider. Onlar hep vardı kupalarda. Hep kazanmaya oynadılar. Yine var olacaklar, yine kazanacaklar. Bunu anlamak için falcı olmak gerekmiyor. ■

Dönüm noktası: Hillsborough ve Taylor raporu

İngiltere futbolunun bir miladı olacaksa bu 1966 Dünya Kupası'nda ziyade 1989 Hillsborough Faciası olmalıdır. Çünkü İngilizler futbol tarihinde hiç bu kadar sarsılmamış, hiçbir bu kadar gerçeğe yüzleşmemişlerdir. Evet onlar tam bir futbol ülkesidir, ama 1989'da anılar ki bu oyuna en büyük zararı yine onlar vermektedir. Holiganizmin zirve noktası sayılan, özellikle Heysel'le birlikte değerlendirildiğinde ciddi bir can kaybıyla ağır bedeller ödeyen bu felaketler sonrasında, İngiltere Futbol Federasyonu ve hükümet olaya el koyma kararı almıştır. 96 kişinin öldüğü ve 766 kişinin yaralandığı faciadan sonra, hemen bir sistem eleştirisine gitti İngiltere. Statlardan kulüp yapılarına, taraftar psikolojisinden bilet fiyatlarına, hatta futbolu yöneten her türlü birime kadar bütün futbol sistemini elden geçirmeye başladılar. Bunun için ilk adım olarak, olayın ne olduğunu, nasıl bu aşamaya geldiğini ve hangi sonuçlarla yüzleşmek gerektiğini görebilmek adına bir rapor hazırlanmasına karar verildi. Bütün bu süreçleri yönetmek üzere soruşturmanın başına Lord Justice Taylor getirildi. Taylor hemen araştırmalara başladı ve 31 gün süren araştırmaların sonunda iki rapor hazırladı. Bu raporlardan birincisi o gün ne olduğunu ve olayların nasıl geliştiğini anlatırken, diğeri daha temele inen bir yaklaşım gösteriyordu. Nitekim ikinci raporun sonunda uzun bir yapılacaklar listesi çıkarmıştı Lord Justice. Buna göre araştırma bir sürü tavsiyede bulunuyor, böylece İngiliz futbolunun sorunlarını tespit ediyor. Taylor Raporu olarak da anılan rapordan yola çıkılarak alınan ilk acil karar onlarca insanın ezilmesine neden olan tel örgülerin kaldırılması oldu. Hemen ardından İngiltere'deki tüm statlar yenilendi ve bütün tribünler koltuklu hale getirildi. Güvenlik önlemleri artırıldı. Stat çevresinde içki satışı sınırlandırıldı. Bilet fiyatları gözden geçirildi ve tüm bu prensiplere uyulması bir zorunluluk haline getirildi. ■

Bir şapkam bile yok!

Raich Carter 17 milli maçta 18 gol atmıştı. İkinci Dünya Savaşı döneminin en ünlü oyuncularından birisiydi. O yıllarda İngiltere ve İrlanda milli takımlarında oynayan oyunculara maçın anısına, milli olduklarını simgeleyen bir şapka verilirdi. Carter'ın evi 1943 yılında, bir hava saldırısında bombalandı. Onu en çok üzen, şapkalarının harabeye dönen evinde yok olmasıydı. İngiliz Federasyonu daha sonra bir karar aldı ve savaş yıllarındaki maçları milli maç kategorisinden çıkardı. Ve Carter iyice "cap"sız kaldı!

Savaş yıllarında futbol İngiltere, İskoçya, Galler arasında dönüşümlü milli maçlara sahne oldu. Onca badireye karşın, disiplin ön plandaydı. Mesela 1943 yılında İskoçya-İngiltere maçında İskoçyalı forvet oyuncusu Wallace, Stan Cullis'in hayallarını sıkıyordu. Daha sonra öyle bir ceza aldı ki bir daha milli takım formasını hiç giyemedi.

"Bir düşünün, tarihin en iyi İngiliz milli takımlarından birisinde 17 kez milli oluyorsunuz ve sadece savaş devam ettiği için bunu kanıtlayacak bir şapkanız(*) olmuyor" diye iç çekiyor Raich Carter. 17 milli maçta 18 gol atan Carter'ı pek kimseler hatırlamıyorsa bunun suçunun bir bölümünü İngiltere Futbol Federasyonu'na, bir kısmını ise Hitler'e atabilirsiniz. İkinci Dünya Savaşı'ndan önce Sunderland'de forvet oyuncusu olarak ön plana çıkan Carter, savaş öncesi dönemde 6 kez milli olmuştu. Milliliğin gururu ve kanıtı olarak şapkalarını evinde saklayan Carter'ın evi, 1943 yılında bir hava saldırısı sırasında bombalanmış ve harabeye dönmüştü. Tabii şapkaları da.

Saldırıdan kurtulmanın da etkisiyle Carter bunu küresel savaşın bir talihsizliği olarak kabul etmişti. Carter'ın kabul etmediği ise daha fazla şapkaya sahip olamamasıydı, çünkü İngiltere Futbol Federasyonu savaş döneminde oynanan milli maçları daha sonra aldığı bir kararla milli maç kategorisinden çıkardı. "Bir tane şapkam bile yok" diyen Carter bu tepkisinde sonuna kadar haklıydı elbette çünkü savaş yıllarındaki İngiltere 11'i savaş öncesi ve sonrası dönemlerindeki kadar güçlüydü.

1939 ve 1946 yılları arasında İngiltere 36 gayri resmî milli maç oynadı ve 80 oyuncuyu sahaya sürdü. Bu 80 isimden 30'u ilk üç maçta forma şansı bulmuştu. Bu 36 maçta sadece sekiz kez mağlup olan İngiltere 22 galibiyete imza attı. Raich Carter oynadığı 17 maçta sadece bir kez mağlubiyet görürken "Karşılaştırma yapmak zor, ama savaş dönemindeki takım barış zamanında gördüklerim kadar iyi idi" diyor.

1939 yılında savaş ilan edildiğinde futbolun ilk tepkisi dükkânı kapatıp gitmek olmuştu. Hükümet büyük kitleleri statlara toplama konusunda isteksiz davranıyor-

du. Fakat bir ay içerisinde futbolun ulusun moralini düzeltmedeki önemi anlaşıldı ve yerel ligler yeniden başladı. Liglerle beraber pek çok kupa ve turnuva da organize ediliyordu. Öyle ki bazen bir maç dört ayrı turnuva için geçerli oluyordu. Kulüplerin konuk oyuncu kullanmasına izin veriliyordu ve bu oyuncular genellikle emir altında olan savaş öncesi dönemin yıldızlarıydı. Kulüp futbolu yeniden başlayınca, milli maçların bunu takip etmesi kaçınılmazdı.

İngiltere'nin savaş öncesi dönemdeki son milli maçı 1939 yılının Mayıs ayında Romanya karşısındaydı. Bu maçtan 6 ay sonra Ninian Park'ta Galler ile karşılaşan İngiltere Milli Takımı'nda Romanya maçı kadrosundan sadece 3 futbolcu yer alıyordu. Bir hafta sonra bir kez daha karşılaşan iki takımdan Galler 5 yeni oyuncuyla maça başlarken, İngiltere Futbol Federasyonu Seçici Kurulu yepyeni bir 11'i sahaya sürüyordu. Bu maçta 2-0 geriye düşen Galler, ikinci yarıda toparlanıp maçı 3-2 kazanıyordu. Aynı yılın Aralık ayında İskoçya'yı 2-1 yenen İngiliz takımında bu kez 8 yeni isim vardı ve bunların en ilginç de bir İskoç'tu. Manchester City oyuncuları Sam Barkas ve Eric Brook maça gelirken yolda bir trafik kazası geçince İskoçyalı Tommy Pearson kadroya dahil edildi. Bu Edinburgh doğumlu sol kanat oyuncusunun 3 aslanlı formayı giydiği tek maç olurken, Pearson 1947 yılında İskoçya Milli Takımı'na çağrıldı.

Aynı gün bir başka beklenmeyen milli davet Barnsley'in defans oyuncusu Bernard Harper'a gitmişti. Stan Cullis kuzeye seyahat yolu bulamayınca Hava Kuvvetleri'nin beden eğitimi öğretmeni Harper 2-1'lik zaferde kendisini gösterme fırsatı buldu. Fakat bu onun ilk ve son milli maçıydı. Bir milli maçlık mucizenin sahibinin onu kanıtlayacak şapkası hiç olmadı elbette.

1939 yılının Noel'i itibariyle uluslararası

şı futbol yerleşmiş olsa da oyuncu kayıpları tüm izleyenleri şaşkınlığa düşürmeye devam ediyordu. Coğrafik olarak kısıtlı bir bölgede oynanan maçlar kısa bir süre sonra İngiltere, İskoçya ve Galler arasında dönüşümlü karşılaşmalara döndü.

Galler, Wembley'deki ilk maçında evsahibi İngiltere'yi 40.000 seyircisi önünde 1-0 mağlup ederken stat birkaç gün önce Danimarka ve Norveç işgal edildiği ve savaş daha yakınlaştığı için sessizdi.

Maçta Hava Saldırısı Tehdidi

Bir ay sonra İngiltere'nin İskoçya ile Hampden Park'ta 1-1 berabere kaldığı karşılaşma Dunkirk'in boşaltılması ve Alman radyosunun stada devre arasından önce hava saldırısı yapılacağı tehdidi altında oynandı. Bu saldırı asla gerçekleşmedi ama 70.000 kapasiteli stadin yarısı o gün boştu.

İngiltere oyuncusu Frank Broome "Savaş öncesi dönemde sahada mücadele eden oyuncuların heyecanı savaş döneminde pek yoktu, seyircilerin bile futbolu çok ciddiye aldığından emin değilim" diyordu. "Bu sadece biraz moralidi, kötü giden herşeyden sıyrılmak için. Fakat savaş devam ettikçe ve futbol düzene girdikçe o tutku geri döndü. Özellikle Stan Cullis gibi oyuncuların çabasıyla."

Wolverhampton Wanderers oyuncusu Cullis 1934 yılında Wolves formasını ilk kez giydi ve 20 yaşını doldurmadan takımın kaptanı oldu. Oyunu ciddiye alan üslubuyla, doğuştan bir lider olan Cullis, 1939 yılında Bükreş'te oynanan maçta İngiltere'nin kaptanı olarak sahaya çıktı. 22 yaşının çok üstünde bir olgunluk gösteren Cullis Romanya'nın sert oyunuyla çıldırma safhasına gelen arkadaşı Joe Mercer'i kontrol altında tutmayı başardı.

Cullis, Stanley Matthews, Joe Mercer ve Tommy Lawton gibi

isimler arasında İngiltere takımının en etkin ismi olarak kabul ediliyordu. Stanley Matthews onun kendisi için bir ilham kaynağı olduğunu söylerken "Stan Cullis idman sırasında benim motivasyon kaynağlarımdan birisiydi. Ondan gelecek bir müdahale ile topu kaybetme ihtimali benim oyuna odaklanmamı sağlardı"

demişti.

1941 yılında İngiltere karşısında 2-1 kazanılan maçta iki gol atan İskoçyalı forvet oyuncusu Dougie Wallace milli takımdaki yerini Hampden Park'da 1943 yılında oynanan maçta kaybetti. İngiltere 105.000 seyirci önünde rakibini 4-0 mağlup ederken, frikik sırasında Cullis'in hayallerini süzen Wallace maçın son 10 dakikasında Cullis'ten kaçmıştı. İskoç oyuncuyu tekmelemek için kovalayan Cullis bunda başarılı olamamış ve son şansını iyi değerlendirememişti.

Nitekim maçtan sonra yaptığı hareket nedeniyle Milli Takım'dan kovulan Wallace bir daha hiç İskoçya forması giyemedi. Savaş sırasında bile futbolda uyulması gereken bir disiplin vardı.

Stan Cullis ile beraber İngiltere savunmasında Cliff Britton ve Joe Mercer'da yer alıyordu ve bu savunma hattı bazıları tarafından İngiliz tarihinin en iyisi olarak kabul ediliyordu. Tommy Lawton "Onları izleyenler tarihin en iyi savunma hattı oldukları konusunda hemfikir oluyorlardı." demiş ve eklemişti "Bu komik aslında çünkü Cliff'in kulüp kariyeri savaş başladığında sona ermişti."

1932 yılında kendisine Everton 11'inde yer bulan Britton iki yıl sonra ilk kez İngiltere Milli Takımı forması giydi. Daha sonra savaş öncesi dönemde sekiz kez daha milli forma

şansı buldu. Fakat savaş ona yaradı ve milli takım kariyerini uzattı. Britton savaş döneminde 12 kez daha milli oldu.

Onun takım arkadaşı Mercer ise 1932 yılında Everton'a geldi ve 1935 yılında takımın değişmez oyuncusu oldu. 3 yıl sonra İngiliz Milli Takımı'nın sol beki olan Mercer, İngiltere kaptanı olmasına rağmen savaş sırasında kendisini Milli Takım-Kulüp savaşı içerisinde buldu. 1940 Nisan'ında Galler ile oynanacak maç için Milli Takıma çağrılan Mercer'a, Lancashire Kupası'nda aynı gün Liverpool'la oynanacak yarı final karşılaşmasına çıkacak olan Everton kulübü izin vermedi. Maça çıkacak oyuncuların izinleri orduda bağlı oldukları komutan tarafından verildiği için ülkenin spor yazarları işe koyuldular. Halihazırda savaş sürdüğü için futbol basında çok az yer buluyordu ve bu olay nedeniyle belki de ilk ve son kez manşetlere taşındı. "Everton, Futbol Federasyonu'na Savaş İlan Ettii" manşetleri gazeteleri süslüyordu ve kriz gün geçtikçe büyüyordu.

Konu maç gününe kadar çözülmedi. Chester'da bulunan karargâhtan salınan Mercer Wembley'e yetişemeyeceğini anlayınca rotasını Goodison Park'a çevirdi ve kupa maçında forma giydi. Bu olay sonrası kontrolü sağlamak isteyen İngiltere Futbol Federasyonu Everton'un iki yöneticisine ceza verdi.

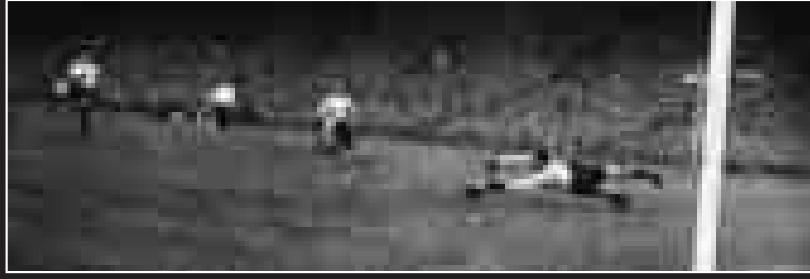
İngiltere'nin savaş döneminde oynadığı 32 milli maç arasında 1942 Nisan'ın da dep-lasmanda İskoçya ile oynanan maçın ayrı bir yeri vardır. 75.000 seyirci önünde maçı daha sonra bir Liverpool efsa-

yı giyen Britton Everton'un 1938-39 sezonunda şampiyon olan kadrosunda tüm sezon boyunca sadece bir kez forma

nesi olacak Bill Shankly'nin golüyle 5-4 kazanan İskoçya tarihi bir zafere imza atmıştı. İngiliz Eddie Hapgood maçı şöyle anımsıyor: "Bill golü attığında neredeyse delirecekti." Bu da tutku ve heyecanın sahalara dönüşünün en önemli işaretiydi.

İngiltere Futbol Federasyonu'nun seyahat konusundaki rahatlığı nedeniyle İngiliz futbolcuların maçlara hazırlanmada eksiklik yaşadıkları düşünülebilir. Savaş sırasında alışlageldiği gibi oyuncular kendi imkanlarıyla Glasgow'a gelmeliydi ve seçilenler maçtan bir gün önce gece saat 10:00'a kadar Central Otel'e varmak zorundaydılar. Futbol Federasyonu oyunculara seyahat öncesi yiyecekleri-

nin rövanşını Wembley'de oynanan bir sonraki maçta alırken karşılaşmanın devre arasında sahaya 6 konteynır indi. Hava Kuvvetleri tarafından paraşütle indirilen konteynırların her birisinde Kraliyet İşaretçileri'ne ait güvercinler vardı. Her bir güvercin Zafferin Kanatları kampanyasında destek veren mesajlar taşıyordu. Bu kampanya vatan-

ödünç alınan formalarla sahaya çıktı ve 4-0 mağlup oldu. Bu dönemde İngiltere ne zaman isterse gol atacakmış gibi rahat bir oyun sergiliyordu. Aynı dönemde oynanan 3 maçta 22 gol atıldılar ve James Hagan her maçta ikişer gole imza attı. 8-3 biten Galler maçında ilk kez milli olan Stan Mortensen, Tommy Pearson gibi kendi Milli takımına karşı oynadı. Galler'de sakatlanan Ivor Powell sahaya çıkamadığı için Galler formasıyla çıkan Mortensen o günü "Çok heyecanlıydım. O kadar ki Hava Kuvvetleri üniformasını binlerce insanın gözü önünde çıkardım." sözleriyle anlatıyor. Mortensen o günkü karşılaşmada evlatlık gittiği yeni forması altında 2 gole imza attı.

İngiltere'nin bu dönemdeki başarısının bir nedeni tüm oyuncuların ordu içerisinde seçilmesi olarak gösterilebilir. Takımın yarısı Kara, diğer yarısı ise Hava Kuvvetleri'nden seçilirdi. "Tüm oyuncular birbirleriyle oynamaya çok alışmıştı ve sanki iki kulüpten oyuncu seçiliyormuş gibiydi" diyen Raich Carter bu sözleriyle anlatıyor o günkü durumu.

5 Mayıs günü Ninian Park'da Raich Carter hatrick yaptığında bu İngiltere'nin üst

üste 10. galibiyetiydi ve savaş da sona ermişti. İngiltere ay sonunda gücünü daha güçlü takımlar karşısında test etme şansını yakaladı. İlk rakip Fransa'ydı. Zayıf görülen Fransızlar İngilizler'i çok zorladılar ve Wembley'de yenilmeyen Britanya dışı ilk takım oldular. 2-2. Sahadaki oyuncular ortak bir hissi paylaşıyorlardı. "Savaş en iyi yıllarımı çaldı," diyen o günün golcülerinden Oscar Heisserer savaşta canlı çıktığı için mutluydu, ayrıca sınırdan İsveçli Yahudileri kurtardığını söylemeyecek kadar da mütevazı.

Savaş sonrası dönemde her şey normalleşinceye kadar İngiltere daha geniş coğrafyalarda yeni rakiplerle oynamaya devam etti. Savaş döneminin son milli maçı olarak da 1946 yılında Paris'te oynanan Fransa maçı kabul edildi. 1946 yılı Eylül ayında oynanan Kuzey İrlanda maçıyla birlikte milli maçta forma giyenlerin milli'likleri tekrar sayılmaya ve şapkalari da dağıtılmaya başlandı. Raich Carter Milli Takım'da oynamaya devam etti ve 6 kez daha milli oldu. İngiltere Futbol Federasyonu'nun tutumu ve Adolf Hitler'in müdahalesi ise gösterecek sadece 6 şapkasının kaldığı anlamına geliyordu.■

(*) Cap: Şapka, İngiltere ve İrlanda'da milli olan futbolculara milli oldukları için üzerine bir gül işlenmiş beyaz bir ipek şapka verilirdi. Bu karar 1886 yılında alınmıştı. Şu an böyle bir uygulama olmamasına rağmen "cap" sözcüğü millilik söz konusu olduğunda halen kullanılmaktadır.

ni kendilerinin edinmeleri gerektiği tavsiyesinde de bulunuyordu.

Oyuncular tüm bu şartlara şikayet etmeden uydular: "Savaş dönemi bir tren yolculuğunda ucuca İngiltere forması giymek varsa niçin şikayet edilir ki?" diyor Tommy Lawton. Ayrıca yolculuğun zorluğundan övgüyle bahsedilirdi. Bill Slater "Stan Cullis bize hep anlatır, bir maç öncesi İskoçya'ya kadar trende ayakta gelmiş ve dönüşünü de ayakta yapmış." diyordu. İskoçya maçından iki hafta sonra Galler ile karşılaşan İngiltere bu kez 2-1 kaybeder. Bu maçın önemi ise karşılaşmanın 9 kamera tarafından kayıt edilmesidir. İstihbarat Bakanlığı'nın savaş döneminde İngiltere'de günlük yaşam başlıklı film serisinde kullanılan görüntüler daha sonra İngiltere'nin geri üçlüsünü görmeleri için Sovyetler Birliği'nde dağıtılmıştı. İngiltere Galler mağlubiyeti-

daşların paralarını savaşta kullanılmak için yatırımlarını sağlama amacıyla yapılan çalışmalarından sadece birisiydi. Konteynırları açan ve güvercinleri salan İşaretçi Taylor ise maçtan 6 ay önce 900 vatandaşının öldüğü Dieppe saldırısının haberini güvercinlerle göndermişti.

Ödünç Formayla Milli Maç

1943 yılında İskoçya'da oynanan maçta ev sahibi takım İskoçya Federasyonu'nun kuması kalmadığı için İngiltere'den

Başarı sağlıklı dişlerle kutlanır

Sporcu sağlığında ağız ve diş sağlığının önemini anlatırken üstünde durulması gereken en önemli konu, performans üzerine olan etkisidir.

Tüm genç bireylerde karşılaşılan tipik ağız ve diş problemlerini incelerken futbolcularda ortaya çıkardığı olumsuz etkilerin bilinmesi son derece önemlidir.

Tüm genç bireylerde sorunların giderilmesindeki yöntemler sporcularinkinden farklı değildir. Ancak oluşan problemlerin etkileri yönünden değerlendirildiğinde, sporcuların diğer bireylere göre bu konuda daha da çok duyarlı olmaları gerekmektedir.

Yapılan araştırmalarda ağız ve diş sağlığı sorunlarından kaynaklanan performans kaybının % 45 olduğu gerçeği son derece çarpıcıdır.

Ne yazık ki ülkemizde toplumun tüm katmanlarında olduğu gibi, sporcular arasında da bu konu yeterince bilinmediği için, gerektiğinde önemsenmemektedir.

Bu konuda gereken tedbirlerin alınması öncelikle sporcuyla ilgilendirse de, özellikle profesyonel kulüplerdeki sağlık ekibi ve tüm yönetici kadroların duyarlı olmaları gerekmektedir. Çünkü ortaya çıkacak olan ağız ve diş problemleri futbolcunun doğrudan performansını etkileyeceğinden, tüm kulüp bundan olumsuz etkilenecektir.

Genç sporcuların başarıya ulaşmasında iyi bir teknik heyet, iyi bir tesis kadar hatta daha da önemli olan, onların sağlıklı olmalarıdır. Ağız ve diş sağlığında genel sağlığın içinde yerini alır. Bu nedenle yöneticiler, başarılı olmayı gerçekten arzu ediyorsa; kulübün sağlık departmanını, çağdaş ve bilimsel ölçülerde oluşturmaları, sadece bir takım doktoru bulundurmamakla bu konunun halledilemeyeceği gerçeğini görmelidirler.

Basit bir olasılıktan yola çıkarak bir kurgu yapalım: Çok önemli bir karşılaşma öncesindeyiz, ileride oynayacak ve çok iyi form tutmuş bir

oyuncumuz var. Fakat tam maç günü bu oyuncunun Akıl dişi birden ağrımaya başlıyor ve dişinde apse oluşuyor.

Bunun sonucunu tahmin edebiliyor musunuz? Evet ben söyleyeyim; ne yazık ki performansı yarı yarıya düşecektir; belki de takımı büyük bir kupa finalini oynama şansını yitirecektir. Bunları düşünmek bile insanı ürkütüyor. Bu kurgu aslında bir gerçek, bunun yaşanmış örneklerini hepimiz çok iyi biliyoruz.

Tabii ki iyi olmayan bir ağız bakımının ortaya çıkaracağı doğal sonuçların yanısıra, yaş gereği karşılaşılması sıklıkla olası olan bir problem; Akıl dişlerinin sürme zorluklarından ortaya çıkabilecek olan şiddetli ağrılar ve apselerdir. Çağımızda popülasyonun %65'ine yakın bir kısmında beslenme alışkanlıklarının değişimine paralel olarak görülen, çenelerin daha az gelişimine bağlı, halk arasında akıl dişi diye bilinen 3. Molar diş, ya ağızda sürecektir yer bulamadığı için gömülü kalmakta ya da artık hiç oluşmamaktadır. Özellikle yarı gömülü veya tam gömülü pozisyonda kalan bu dişler, işte tam bizim sporcularımızın en aktif oldukları yaşlarda problem olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Genellikle çok ağrılı olan bu durum sporcunun performansını kısa bir süre de olsa olumsuz etkilemekte. Özellikle turnuvalar esnasında karşılaşılması da oldukça kötü sonuçlar ortaya çıkarmaktadır.

Bunun yanısıra yetersiz ağız hijyeni sonucu dişetlerinde görülen problemlerle de oldukça fazla karşılaşmaktayız. Oluşan diştaşlarının hem dişleri kemiğe bağlayan doku üzerinde hem de dişleri çevreleyen kemik doku üzerinde son derece olumsuz etkileri mevcuttur. Bu oluşan diştaşları temizlenmedikçe ve yeterli ağız bakımı ve diş fırçalamaları yapılmadıkça dişleri kemiğe bağlayan (paradonsuyum) dediğimiz doku hasar

görecektir, yanı sıra dişleri çevreleyen kemik doku eriyecektir. Bunun sonucunda da dişetleri geri çekilecek ve dişler sallanıp kendiliğinden düşecektir.

Ayrıca bakımsız ağızlarda dişler de çürükler oluşacak ve ileri safhalarda da dişler çekilmek zorunda kalınacaktır.

Bunun yanısıra ortaya çıkacak ağız kokusu, sosyal ilişkilerimizi olumsuz etkileyecektir.

Ayrıca zamansız kaybedilmiş dişlerin yerine yenilerinin yapılması da (eksiklerin giderilmesi) gerekmektedir.

Uzun süre yapılmayan eksik dişler yetersiz beslenmenin yanısıra ağızdaki diğer dişlerin de yer değiştirmesine neden olarak çiğneme dengesinin bozulmasına ve çene eklemi problemlerinin ortaya çıkmasına sebep olacaktır.

Antrenman ve karşılaşmalar sırasında oluşacak bu konu ile ilgili yaralanmalarda, takım doktorları neler yapacakları konusunda TFF Sağlık kurulunun yapmış olduğu seminerlerde bilgilendirilmektedirler. Bu nedenle takım doktorlarının yapılan meslek içi seminerlere katılmaları son derece önemlidir.

Tüm sporcuların ağız ve diş sağlığı konusunda duyarlı olmaları öncelikle kendi başarıları ve oynadıkları kulüpler açısından tartışılmaz önem taşımaktadır.

Evet genç kardeşlerim işte bu tür olumsuzluklarla karşılaşmamak için neler yapmalısınız:

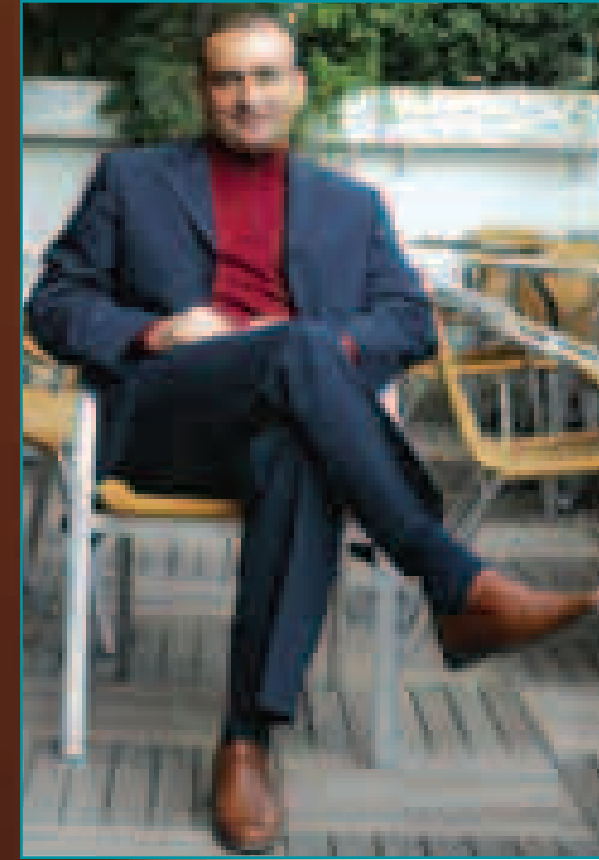
İlk kural dişlerinize barış ilan edin, Muhakkak bir Diş Hekimi seçin, Onun tavsiyelerine muhakkak uyun, Hergün dişlerinizi en az iki kez fırçalayın,

Senede en az iki kez hiçbir sorun hissetmeseniz de doktorunuza kontrole gidin.

Böylece Attığınız her golden sonra , her başarının ardından gururla gülebilenin yolunu kapatmamış olacaksınız.■

Futbol ve sağlık

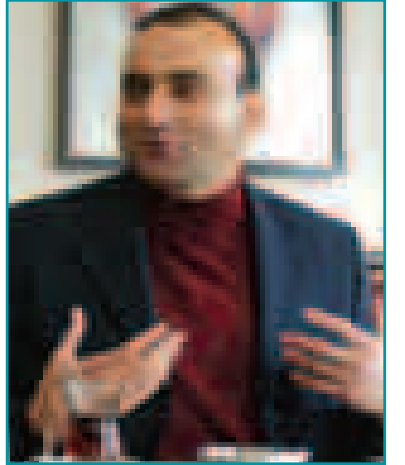
Futbolun yükselen değeri

Mustafa Uğur

İrakin diğer takımları, biz Beşiktaş'la, Trabzonspor'la, Galatasaray'la oynarken de rakibe göre oynamadık. Bizim standart bir oyun anlayışımız var. Rakibin oyununu kabul etmiyoruz, kendi oyunumuzu rakibe kabul ettirmeye çalışıyoruz. Fenerbahçe maçında bile bu böyle olacak. Böyle olunca sistem kazanıyor çünkü. Geçen haftalarda bir Denizli maçında ilk onbirden üç kişi eksikti. Ama hiçbir şey fark etmedi. Çünkü sistem iyi çalıştı.

benim başka takımlara transferimi zorlaştırdı ve böylece hep Kayserispor'da kaldım.

▼Ama şöyle bir şey de vardır değil mi? Herhangi bir oyuncu bir takımda belirli bir süreden sonra yıpranmaya başlar. Ama siz 17 sene aynı takımda kaldınız. Bunu nasıl başardınız?

▲Kayseri'nin yapısı biraz farklıdır. Ben Kayserispor'a geldiğimde çok kısa sürede ayrılmaya düşünenler vardı. Ama hedefleri olan bir insanım ben. Kayserispor'da oynayacağım, hem de takım kaptanı olacağım ve de en uzun oynayan kişi olacağım diye daha ilk günlerden söz vermişim kendime. Hatta profesyonel olduğum gün buna inanmışım. O dönemlerde çok kaliteli bir kadrosu vardı Kayserispor'un. Ben amaçlarım uğruna çok büyük mücadeleler verdim. Çok sıkıntı ve zorluk çektim, ama hiçbir zaman yılmadım. Gerçekten de çok mesafe kat ettiğimi düşünüyorum. Kolay olmadı bunların hepsi. Çünkü hem taraftarla mücadele edeceksiniz, hem yöneticilerle hem de performansınızı yüksek tutacaksınız. Allah'a çok şükür ki yapılan mücadelenin meyve

Kayserispor'da 15 yıl futbol oynadı. Defalarca şampiyonluk sevinci tattı, küme düşmenin hüznünü yaşadı. Futbolu bıraktıktan sonra bir ara, kaptanı olduğu kulübün yöneticiliğini de yaptı. Erciyesspor'un kuruluşunda görev aldı. Önceki sezon takımı 2A liginde şampiyonluğa taşıdı. Ama bu hak ve kadrodaki önemli oyuncular Kayserispor'a devredilince, yeniden kolları sıvadı. Bu kez geçen sezon Erciyesspor'u Süper Lig'e çıkarttı. Ve takımını gerek oynadığı futbol, gerekse aldığı sonuçlarla Süper Lig'in flaş ekipleri arasına kattı.

Futbolu bıraktığım zaman antrenörlüğü düşünmüyordum. Çünkü futbolculuk dönemim son yılları çok sıkıntılı geçti. Takımda da huzursuzluk vardı. Bu yüzden soğumuştum biraz. Bu da doğaldı aslında. Sonuçta 15 yıl aynı yerde olunca bir yıpranma oluyordu. Yaptığınız her şey insanlara batar hale gelmişti. Sırf bu yüzden bir ara "Futbolu bırakayım, hiç uğraşmayayım" diye düşündüm. Ama Kayserili bir gazeteci ağabeyimiz Salih Balı bana "Seni antrenörlük kursuna göndereceğim. Şartlar çok uygun" dedi. Hatta dilekçeyi bile kendi eliyle yazdı. Ben de imzalayıp futbolu bırakma kararı aldım. Ama şansızlık bu ya, o sene takım küme düştü. Zor günde bırakıp gitmek olmaz deyip, bir sene daha oynadım. Takımı birinci lige çıkarttık ve ben öyle bıraktım. Sonra da antrenörlüğe başladım.

Bağış Erten

▼Kayseri'de başlamış Kayseri'de süren bir futbol hayatınız var. Futbolcuyken de oradasınız, teknik adamken de. Başka hiçbir yer yok hayatınızda. Nasıl oldu bu? Kayserili misiniz?

▲Evet Kayseriliyim ve sanırım Kayserililiğim bu durumun oluşmasında etken oldu. Bir de ben bir zamanların en popüler Kayserispor'unda oynadım. 1982-1997 yılları arasında aralıksız 15 yıl boyunca o formayı giydim. Zaten Kayserispor tarihinde de herhalde en çok forma giyme, en uzun süre oynama, en uzun süre takım kaptanlığı yapma, en fazla şampiyonluk yaşama, en fazla düşme acısı görme rekorları da bana ait. Hep bir tercih oldu Kayseri benim için. Aslında başka takımlara gidebilirdim bazı dönemlerde. Ama o zamanlar transferler bildiğiniz gibi bu denli kolay olmuyordu. Kulüpler her zaman tek yetkilydi. Bu da

Abii ki! Futbolcuların özgürlükleri bizim için çok önemli. Bizim yapmak istediğimiz de bu yetenekleri açığa çıkaracak bir sistem oturtmak. Dikkat edin, Erciyesspor maçlarında oyuncuların hiçbiri gelişigüzel vurmaz topa. Futbolu güzelleştirme adına oynayan, futbolun bir şov olduğunu bilen, oynadığından zevk alan bir oyuncu grubu çıkarttık biz. Oyun mantalitesi budur işte. Zaten takımla ilgili öne çıkan en önemli şey de bu. 18'in üzerinde top kaptıran oyuncular hiçbir zaman benden tepki görmemiştir. Amaç şudur çünkü. Futbolcu bütün hünerlerini sahada gösterecek. Ama pres yaparak top kazanmaktansa topu kaybetmeme felsefesiyle oynayacak. Ligin başından beri bu plandan hiç taviz vermedik.

sini almış olduk.

▼**Kayserispor gibi takımlarda ya- ni bazen düşen bazen çıkan ta- kımlarda bir futbolcu hayatını na- sıl yaşar. Oyle bir ortamda futbol- culuk nasıl bir şeydir?**

▲Kayserispor takımının farkı bu- rada zaten. Orada her şartta sporcuya verilen bir değer vardır. Uzun süre Kayseri forması giyen oyuncular da bu sıkıntılı anlarda her zaman ön plana çıkan oyun- cular olmuştur.

Ama sıkıntılı zamanlarda da en çok onlar tepki çeker. Be- nim durumum farklıydı biraz. Önce tepkiler oldu ama sonra bir güven oluştu çevremizde. Futbolcu olarak geldiğim ilk günden beri bu güveni vermeye çalıştım. Nite- kim Kayserili ol- duktan çok kısa bir süre sonra, hem de amatör takımdan gel- meme rağmen forma giyme şansı yakala- dım.

▼**Kaç yaşın- daydınız ilk Kayserispor'da oynamaya baş- ladığınızda?**

▲19 yaşınday- dım. Amatör bir takımdan gelip iyi bir Birinci Lig takımında oyna- mak kolay bir şey değildi. Ama bunu başardım. Zamanla beni ar- tık Kayserili bir oyuncu değil de Kayserispor'un parçası olarak görmeye başladılar.

▼**Söylenene göre o kadar bütün- leşmişsiniz ki, Kayserispor'un do- ğal bir parçası haline gelmişsiniz. Öyle mi?**

▲Gerçekten de o dönem bir ara ismim Kayserispor ile özdeşleşmiş- ti. Oranın dışında pek bir anlam ifade etmiyor gibiydim. Herhangi bir transfer döneminde bana teklif gelince kimse inanmazdı. Resmen "Mustafa Uğur buradan kopa- maz" diye bir düşünce hasil ol-

muştı herkeste, hatta bana trans- fer teklif eden kulüplerde bile.

▼**Hiç gitmeyi düşünmediniz mi?**

▲Tabii ki gitmeyi düşündüm ama o dönemlerde kolay olmuyordu gitmek. Çünkü hem Kayseri halkı beni çok seviyordu, hem bir mad- di sıkıntım yoktu. Sonuçta Kayseri halkı beni bağrına basmıştı. O yüzden bazen aklımdan geçirsem de bunu hiç ifade etmedim.

▼**İddiaya göre her mevkide de**

görev yaparmışsınız. Takımda bu kadar uzun süre kalmanızın ne- denlerinden biri de bu mu acaba? Nereye koysalar oynayan futbol- cular o kadar yoktu o zamanlar?

▲O da etkili olabilir ama asıl önemli olan şuydu: Ben hangi mevkide oynarsam oynayayım işi- mi en iyi yapan oyuncuların bi- riydim. Çünkü bugün olduğu gibi o zaman da işimi çok ciddiye alı- dım. Bu sayede yeni antrenör ola- rak kim gelirse gelsin ben oynar- dım. En fazla iki hafta içinde on- bire yerleşirdim. Bunun karşılığın- da da gelen teknik adamların be- ni en fazla bir-iki hafta oynatma- ma lüksü vardı.

▼**Fenerbahçeli Müjdat için söyle-**

nirdi bu. Hatta 'Maradona gelse Müjdat onu da keser' denirdi.

▲Zaten o dönemde ikimizin adı çıkmıştı. Ama hak ediyorduk sonuçta.

▼Şimdi hocam gelelim bugünün gündemine. Teknik direktörlüğü nasıl tercih ettiniz? Kim yönlendirdi sizi futbolda kalmaya?

▲Futbolu bıraktığım zaman antrenörlüğü düşünmüyordum. Çünkü futbolculuk dönemim son yılları çok sıkıntılı geçti. Takımda da huzursuzluk vardı. Bu yüzden soğumuştum biraz. Bu da doğaldı aslında. Sonuçta 15 yıl aynı yerde olunca bir yıpranma oluyordu. Yaptığınız her şey insanlara batar hale gelmişti. Sırf bu yüzden bir ara "Futbolu bırakayım, hiç uğraşmayayım" diye düşündüm. Ama Kayserili bir gazeteci ağabeyimiz Salih Balcı bana "Seni antrenörlük kursuna göndereceğim. Şartlar çok uygun" dedi. Hatta dilekçeyi bile kendi eliyle yazdı. Ben de imzalayıp futbolu bırakma kararı aldım. Ama şanssızlık bu ya, o sene takım küme düştü. Zor günde bırakıp gitmek olmaz deyip, bir sene daha oynadım. Takımı Birinci Lige çıkarttık ve ben öyle bıraktım. Sonra da antrenörlüğe başladım.

▼Antrenörlük nasıl başladı?

▲1997 yılında Multescu'nun da takımın başına getirilmesi benim için bir avantaj oldu. Futbolu bırakır bırakmaz direkt yardımcı antrenör olmuştum. Onun teknik bilgisinin çok farklı olduğunu düşünüyorum. Gerçekten bana çok katkısı oldu. En azından ufukumuzun açılmasını sağladı. Avrupalı bir teknik adamla çalışmak hepimize önemli bir ivme kazandırdı o dönemde.

▼Bırakır bırakmaz antrenörlüğe geçtiniz yani...

▲Sahada formayı çıkarttık, eşofmanı giydik, işin doğrusu bu. Bir yıl Multescu'nun yanında yardımcı antrenörü olarak görev yaptım. Ardından da başa geçtim.

▼Kaç sene içinde A Takım hocası oldunuz?

▲1998 yılında Multescu'nun ayrılmasından sonra Kemal Kılıç geldi, Mustafa

▲Şu anki Kayseri Erciyesspor'un başkanı o dönemde Kayserispor'un başkanıydı. Bana çok güvendi. Ama maddi imkânlarımız kısıtlıydı. Çok fazla transfer de yapamadık. Bu yüzden çok uzun süre görev yapamadık. Ama sadece maddi nedenler de belirlemedi gidişi. O başarısızlık bana büyük bir deneyim kazandırdı. Belki şu günlere gelişimin nedeni o dönemden çıkarılan derslerdir.

▼Ne gibi deneyimler kazandınız?

▲En azından transferde hata yapmanın önemini öğretti. Ayrıca yönetici, taraftar ve basınla olan ilişkilerimizi gözden geçirdim.

▼Bunu biraz açar mısınız? Malum Anadolu kulüplerinde antrenörler işlerine en çok karışılan insanlardır. Herkes futbolu bilir, yerel basın her şeye karışır! Bu tecrübe içinde bu sıkıntıları da sayabilir misiniz?

▲Ben en acemi olduğum zamanlarda bile böyle bir müdahaleye izin vermedim. Bu yüzden bunlar benim başıma hiç gelmedi. Antrenörlüğün bir numaralı prensibidir bu. Fikir alırım, görüş sorarım ama müdahale ettirmem.

▼Bir antrenör transferde ne gibi yanlışlar yapıyor?

▲En büyük yanlış transfer hatırlar transferidir. Birileri birini tavsiye ediyor, şu boşta, o bize geliyor deyip alıyorsunuz. Sonra bir bölgede yığılma oluyor ve takım karışıyor. İşte bu yüzden ben o tecrübeden sonra bir daha böyle bir şey yapmama kararı aldım. Sisteme göre oyuncu seçiyorum artık. Tek kriter budur. Mesela biz iki senedir, dörtlü defans oynatıyoruz, ona göre de adam arıyoruz. Sistem için çalışıyoruz. Bu yüzden transfer çalışmalarımızı bir yıl önceden başlatlık zaten.

▼Hocam sizin bir de yönetim kurulu deneyiminiz var. Değil mi?

▲Kayseri'ye hizmet uğruna böyle bir girişimimiz oldu bundan 2 yıl önce.

▼Antrenörlük ne oldu?

▲Bir yıllığına askıya aldım. Sonra kafama uygun olmayan şeyler geliştiği için orayı bırakmak zorunda kaldım. Daha sonra Erciyesspor dönemi başladı.

▼Tam başlangıç yılınız neydi?

▲2000-2001 döneminde bugünkü Er-

▲Her iki kulübün de onursal başkanı Mehmet Özhasseki'dir ve her iki kulüp de onun kontrolündedir. Aslında bu kadar dallanıp budaklanacağını bilseydi başkan bu değişikliği yapmazdı belki de. Ama dediler ki Kayseri'de Kayserispor'un yeri ayrı. O zaman o da dedi ki, "Madem öyle, biz Kayserispor ismini Süper Lig'e taşıyalım, Erciyesspor'da 2. Lig A Kategorisi'nde bir altyapı takımı gibi olsun!"

▼Ama altyapı haddini aştı yine Süper Lig'e çıktı...

▲Altyapı gibi düşünüldü ama takımın başına beni geçince ben hedeflerimin farklı olduğunu söyledim. Çünkü ben bazı şeyleri göstermek ve başarmak istiyordum. Böylece daha önceden hazırlanmış olduğum programlarımı bu takım üzerinde uygulama fırsatı buldum.

▼Yani Kayserispor, iki takımın en iyilerini alıp Süper Lig'de devam etti, size de kalan oyuncular verildi. Öyle mi?

Yani resmen enkaz mı devraldınız?

▲Valla enkaz bile bir şeydir. İşe yarar

görünür" diye düşünenleri yanıltma adına biz çok çalıştık. Ama başaracağımızı biliyorduk. Çünkü oyun mantığını değiştirmiştik.

▼Bir oyun sisteminizin olduğundan bahsediyorsunuz. Oysa Türkiye'de kendine özgü bir oyun sistemi olan çok az takım var. Genelde karşı takımın oyununa göre kendi sistemini belirler ekip-ler. Siz hep kendi oyununuzu mu oynuyorsunuz?

▲Kesinlikle öyle. Bırakın diğer takımları, biz Beşiktaş'la, Trabzonspor'la, Galatasaray'la oynarken de rakibe göre oynamadık. Bizim standart bir oyun anlayışımız var. Rakibin oyunu kabul etmiyoruz, kendi oyunumuzu rakibe kabul ettirmeye çalışıyoruz. Fenerbahçe maçında bile bu böyle olacak. Böyle olunca sistem kazanıyor çünkü. Geçen haftalarda bir Denizli maçında ilk onbirden üç kişi eksikti. Ama hiçbir şey fark etmedi. Çünkü sistem iyi çalıştı.

▼Hocam sistemi önplanda tutmak pek bildik bir şey değil. Peki oyuncuların

Multescu ile birlikte biz, 1998 Dünya ve 2000 Avrupa şampiyonu olan Fransa'nın futbol mentalitesini örnek almıştık. Hâlâ da onu izliyoruz. Bizde üç tane Fransız modeline alışmış olan oyuncu var. Agali, Sergei, Mamadu. Bu oyuncular tam da bu sistemde oynayabiliyorlar. Biliyorsunuz genelde Türkiye'de takımlar, uzun topla santrforu buluştururlar ve öyle gol ararlar. Biz buna hiç başvurmuyoruz. Herkes bilinçli bir şekilde top yapıyor.

Çapanoğlu onun yardımcısıydı. Ben de altyapı teknik direktörlüğüne getirildim. Takım kötü gidince beni Kayserispor yardımcı antrenörlüğüne getirdiler tekrar. O sezonu tamamladığımızda Kayseri'de bir değişim oldu. Antalya'daki play-off maçları beklenildiği gibi gitmeyince bir sonraki sezon benimle başlamaya karar verdiler.

▼Nasıl bu kadar kısa sürede göreve gelebildiniz?

ciyesspor takımının temelini attık. Ama bu temel Kayserispor-Erciyesspor birleşmesinden sonra dağıldı. Çünkü Erciyesspor kadrosu boşaltıldı. Kayserispor'a gitti bir sürü isim. Biz de tekrar sıfırdan başladık.

▼Hocam bu konuyu bize açıklar mısınız? Biz orada ne olduğunuzu anlamadık. Erciyesspor dünya tarihine 2. ligde üst üste iki kere terfi alan tek takım olarak geçti. Nasıl oldu bu?

bir şeyler çıkar. Hiçbir şey yoktu. Ama ben Kayserispor'da futbol şubesi olduğum dönemde iyi bir oyuncu taraması yapmıştım. Ayrıca Kayserispor'un almadığı 5-6 oyuncuyu da takıma almıştım. Daha sonra da yavaş yavaş sistemimizi kurduk. Hep sisteme uygun oyuncu aldık. Bilmediğim bir tek oyuncu almadım. Sonra da başarı geldi. Oysa kimse beklemiyordu bunu. "Erciyesspor dağıldı. Tekrar yapılması zor

yeteneklerini sergilemesine izin veren bir sistem mi bu?

▲Tabii ki! Futbolcuların özgürlükleri bizim için çok önemli. Bizim yapmak istediğimiz de bu yetenekleri açığa çıkarcak bir sistem oturtmak. Dikkat edin, Erciyesspor maçlarında oyuncuların hiçbir gelişim olmaz topa. Futbolu güzelleştirme adına oynayan, futbolun bir şov olduğunu bilen, oynadığından zevk alan bir oyuncu grubu çıkarttık biz. Oyun mantalitesi budur işte. Zaten takımla ilgili öne çıkan en önemli şey de bu. 18'in üzerinde top kaptıran oyuncular hiçbir zaman benden tepki görmemiştir. Amaç şudur çünkü. Futbolcu bütün hünelerini sahada gösterecek. Ama pres yaparak top kazanmaktansa topu kaybetmeme felsefesiyle oynaya-

cak. Ligin başından beri bu plandan hiç taviz vermedik.

▼**Hocam bu söyledikleriniz Türkiye’de çok fazla rastladığımız bir şey değil. Sizin özel olarak takip ettiğiniz ekoller, insanlar var mı?**

▲Multescu ile birlikte biz, 1998 Dünya ve 2000 Avrupa şampiyonu olan Fransa’nın futbol mantalitesini örnek almıştık. Hâlâ da onu izliyoruz.

▼**Yabancılarınızı da buna göre mi seçiyorsunuz?**

▲Hiç şüphesiz. Bizde üç tane Fransız modeline almış olan oyuncu var. Agali, Sergei, Mamadu. Bu oyuncular tam da bu sistemde oynayabiliyorlar. Biliyorsunuz genelde Türkiye’de takımlar, uzun topla santrforu buluştururlar ve öyle gol ararlar. Biz buna hiç başvurmuyoruz. Herkes bilinçli bir şekilde top yapıyor.

▼**Deplasmanda, hele de büyük takımlara karşı bile bunu uyguluyor musunuz?**

▲Hiç tavizsiz uyguluyoruz. Zaten bizim deplasman karnemiz daha başarılı. İç sahada zorlanıyoruz. Çünkü rakiplerimiz üzerimize çok fazla gelmiyor. Öyle

Ama günümüzde öyle bir andayız ki kimin çok tanıdığı, kimin yakını var hep ön planda onlar tutuluyor. Bana göre çalışmalarıyla öne çıkan teknik adam sayısı çok az. Bence bu zincir kırılmalı ve yeni neslin önü açılmalı. Bu futbolun geleceğinin kurtulması adına çok önemli.

▼**Yeni neslin önünde ne gibi engeller var.**

▲En basiti şu. Biz başladığımızda 3-5 hafta içinde gideceğimizi düşünen bir yığın grup vardı.

▼**Peki bu kadar başarılı olacağınızı beklediniz mi?**

▲Açıkçası 3. veya 4. olacağımızı da düşünmüyorduk. Ben ilk kez Süper Lig’de teknik adamlık yapıyorum, doğrusu daha üst düzey bir mücadele bekliyordum.

▼**Hocam, madem böyle bir ortam var, yani yeni isimlere şans verilmiyor. Bu durumda sizin elinize geçirdiğiniz şanslı iyi değerlendirmeniz çok önemli değil mi?**

▲Öyle tabii. Zaten pamuk ipliğine bağlısın. İyi çalışacaksın ki senden sonra

▼**Hocam benim Erciyes ile ilgili şöyle bir çekincem vardı. Kayseri Erciyes kimliksiz bir takım gibi gözüküyordu. Sürekli isim ve renk değiştirmiş bir kulüp sonuçta. Kimliksiz bir takıma kimlik yaratmak kolay iş değil. Ne düşünüyorsunuz bu konuda.**

▲Bu takımın gerçekten bir kimliği yoktu. Ama şimdi mesafe aldık bayağı. Ben yeni bir kimlik yaratabileceğimizi düşünüyorum burada.

▼**Süper Lig’deki diğer takımları nasıl yorumlarsınız?**

▲Görünen o ki bazı takımlar doğru işler yapmamış ve iyi giden takımlar başarılı oyuncuları kendi bünyelerinden ayırmışlar. Çünkü kerameti kendilerinde sanmışlar. Bana göre futbolculara değerini verirken sadece sahadaki göreviyle değil saha dışındaki işlerle de de-

▲Eğer iyi bir bütçesi olan Anadolu takımı kurulursa bence liglerde çok şeyler yapar. Yani kimsenin hayal edemeyeceği başarıları yakalayabilir. Biz çok kıstırlı bir imkânla bir noktaya gelebiliyoruz. Ben iddia ediyorum bu mümkün. Ama bunun içinde mutlaka doğru adımlar atmanız gerekiyor. Üç tane iyi oyuncu çıkarıyorsunuz, ama o üçünü de satıyorsunuz. Böyle başarı gelmez ki. Büyük takımlarla baş etme adına onların şartlarına hiç değilse yaklaşmalısınız. Ama yapmıyorsunuz ve küçük kalmayı kabulleniyorsunuz. Ondan sonra diyorsunuz ki “Televizyonlarda hep Galatasaray, Fenerbahçe, Beşiktaş, Trabzonspor konuşuluyor. Bizler konuşulmuyoruz.” Elbette konuşulmayacaksınız. Gündeme geleceksen gelmeyi hak edeceksin.

n büyük yanlış transfer hatırlar transferidir. Birileri birini tavsiye ediyor, şu boşta, o bize geliyor deyip alıyorsunuz. Sonra bir bölgede yığılma oluyor ve takım karışıyor. İşte bu yüzden ben o tecrübeden sonra bir daha böyle bir şey yapmama kararı aldım. Sisteme göre oyuncu seçiyorum artık. Tek kriter budur. Mesela biz iki senedir, dörtlü defans oynatıyoruz, ona göre de adam arıyoruz. Sistem için çalışıyoruz. Bu yüzden transfer çalışmalarımızı bir yıl önceden başlattık zaten.

olunca açmakta zorlanıyoruz.

▼**Türkiye’de bir antrenör politikası geçerli. Küçük bir havuz var ve bunun içindeki en fazla 10 teknik adam her sene her takımda görev alıyor. Başarılarına veya başarısızlıklarına bakılmadan hep onları görüyoruz. Üst düzey futbol da oynatmıyorlar, takımı da düşürmüyorlar. Bu yüzden hep onlar tercih ediliyor. Bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?**

▲İşin doğrusu Türk futbolunun kısır döngü yaşamasında antrenörlerden ziyade yönetim kurullarının hata yaptığına inanıyorum. Eğer birisi başarısızsa niye ona bir daha görev verirsiniz?

gelenlerin de önü açılsın. Bizim doğru işleri doğru zamanda yapma zorunluluğumuz var. Ama kolay değil. Yöneticiler çok etkili küçük kulüplerde. Ama bence, yöneticilerin söylediğini yaparsanız antrenörlük yapmayın daha iyi.

▼**Kayseri’den iki takım var Süper Lig’de. Onursal başkanları aynı. Ortam aynı, taraftar neredeyse aynı. Hatta para aynı. Bu bir sorun değil mi?**

▲Sorun olması bekleniyordu ama Kayseri çok farklı davrandı. Biz hiçbir zaman Adanaspor-Adana Demirspor, Altay-Göztepe çekişmelerini yaşamadık. Ligdeki maç da gösterdi ki mağlup da,

galip de olan alkış aldı. Bunlar kötü şeyler değil ki! Bu dostane ortamda en önemli paylardan birisi Ertuğrul Hoca’yla aramızdaki diyalogdur. Bunun karşılığı da tribünlere pozitif olarak yansdı. Yöneticiler de aynı tutum içerisinde olunca her şey güzel gitti.

Hatta arzu ediyoruz ki bütün müsabakalara hem mavimsiyah, hem sarı-kırmızı formayla geline.

ğerlendirmek gerekiyor. Bunun en büyük örneği bizim Timuçin işte.

▼**Hocam sezon başından beri tam 11 teknik direktör değişti. Neden böyle oluyor?**

▲Valla işin doğrusu ürkütücü bir durum bu. Demek ki bıçak sırtında yürüyoruz. Zaten biz de 1-2 deplasmanda puan kaybetsek bizim için de çıkar bu söylenir. Yöneticiler sağduyulu olmalı. Yoksa görevden almayla bu iş düzelmez.

▼**Peki bu kısır döngü devam ettikçe nasıl başarılı olacaksınız? Anadolu takımları nasıl bir çıkış bulacaklar?**

▼**Deniyor ki Türkiye’de şampiyonluk için sadece sahadaki performans yetmiyor. Hadi saha dışını geçtim, tribündeki performans bile tam olmalı. Ama geçen sene Kayseri Türkiye liginin en fazla seyirci kapasitesiyle oynayan takımlardan biriydi. Şimdi o kadar değil? Neden böyle oluyor?**

▲Geçen sene Kayserispor takımının uzun bir aradan sonra ilk yılıydı. Belki bir özlem vardı. Şimdi iki tane takımın her hafta maçı olması biraz etkiliyordu muhtemelen. Yine de iyi bence. Erciyesspor yirmi bin kişinin altına oynamıyor zaten. ■

Geleneksel İstanbul futbol festivali

Tarihten bir yaprak

Futbolun popüler bir spor olması ile birlikte olağan lig maçları ve kupa maçlarının yanı sıra futbol ile ilgili birçok organizasyon yapmak adet halini almıştı. Elbette ki bu adetin ortaya çıkmasında çok önemli maddi sebepler vardı. Bunların başında da en önemli maddi sebeplerin başında gelen para vardı. Futbol tarihimizin ilk yıllarında lig maçlarının yanı sıra kulüpler kendi aralarında sık sık özel maçlar yapıyorlardı. Örneğin Fenerbahçe ile Galatasaray bir sene içerisinde birbirleriyle altı veya yedi defa karşı karşıya gelebiliyorlardı. Futbolun popülaritesinin yükselmesi ile beraber bu özel maçlar önemli sayıda seyirciyi statlara çekiyordu. Bunların yanı sıra yurtdışından da Macar, Bulgar, Romen, Fransız, Rus takımlarının gelmesi özel maçların keyfini daha bir artırıyor-

du. Aslında bu özel organizasyonlar bahar ayları ile başlıyor ve futbola daha uygun olan bahar sonu, yaz ve sonbahar başı gibi mevsimin futbola daha elverişli zamanlarında gerçekleştiriliyordu. Spor bayramları, yıldönümü kutlamaları, özel kupa maçları hep bu zaman aralığında gerçekleştiriliyordu. Bu organizasyonlar aslında kulüplere hem ek gelir kapısı oluyor hem de yeni sezon için hazırlık yapma imkânını sağlıyordu. Yeni transferler bu maçlarda deniyor, takım yeni yapısı bu maçlarda oluşturuluyordu.

Daha önce çeşitli vesilelerle örneklerini verdiğimiz bu organizasyonlardan bir tanesi de İstanbul Futbol Festivali idi. Günümüzde de bu amaçlar ve vesileler ile çeşitli organizasyonlar yapılıyorsa da geçmiş zamanlarda bunlara bayram, festival gibi adlar verilmiş olması önemlidir. Günümüzde de bu tip organizasyonlar yapılıyor olsa da var olan resmî organizasyonların yoğun programı bu tür girişimleri azaltmaktadır. Ayrıca kulüp gelirleri düşündüğünde bu tür organizasyonlarda beklenebilecek gelir miktarı devede kulak kalacaktır. İstanbul futbol dünyası yirminci yüzyılın ortasında bu tip organizasyonlardan bir tanesine sahipti: "futbol festivali." Bu festival kısa bir süre içerisinde bir gelenek halini almıştı. Bu festivallerden bir tanesi de 12 Temmuz 1955 tarihinde gerçekleşmiştir. Bu tarihte saat 11:30'da Mithatpaşa Stadı'nda gerçekleştirilecek bu fes-

tivalin içeriği tahminlerin ötesinde zengindir. Çağdaş birçok organizasyonun aksine olarak bu festivalde aslında ünlü futbolcular, büyük kulüpler yer almıyordu. Bunu anlamak için festival programına şöyle bir göz atmak yeterlidir. Buna göre 11:30-12:20 arası 12-15 yaş arası gençlerin futbol maçları, 12:30-13:45 Fotoğrafçılar-Gazeteciler futbol maçı, 14:00-14:45 Kadınlar futbol maçı, 15:00-16:15 Komikler-Gazeteciler futbol maçı, 16:30-17:45 Antrenörler-Eski takım kaptanları maçı, 18:00-19:45 Fenerbahçe Genç-İstanbul Junior karması maçı. Bu futbol maçları trafiği arasında bir de çeşitli dallarda spor müsabakaları da organize edilmişti. Buna göre maçların arasında ve maçların devre aralarında Türkiye Lise-ler atletizm müsabakaları ve eski atletler yarışmaları yapılacaktı. Bu programda elbette ki kamuoyunun ilgisine mazhar olan müsabakalar kadınlar arası futbol maçıyla eski kaptanlarla antrenörler arasında oynanacak maçlardı. Antrenörler takımında başta 52 defa milli olmuş olan Fenerbahçe'nin unutulmaz futbolcusu Markoş dahil birçok eski ünlü futbolcu yer alıyordu. Bunlar arasında Cihat Arman (Beşiktaş), Gündüz Kılıç (Galatasaray), Tandler (Emniyet), Eşref (Kasımpaşa), Halil (Adalet) bulunmaktaydı. Eski takım kaptanları ekibi de gayet ilginçti. Necdet Erdem (Galatasaray), Faruk Barlas (Galatasaray), Feyzi Uman (Beşiktaş), Esat Kaner (Fenerbahçe), Bülent Eken (Galatasaray), Hüseyin Saygun (Beşiktaş), Ömer Boncuk (Fenerbahçe), Hakkı Yeten (Beşiktaş), Ahmet Erol (Fenerbahçe), Şeref Görkey (Beşiktaş) ve Fikret Arıcan (Fenerbahçe) bu takımı oluşturan kişilerdi. Komikler takımında oynayacak isimler de dönemin önde gelen simaları arasında yer alıyordu. Dümbüllü İsmail başta olmak üzere Aziz Basmacı, Celal Şahin, Fehmi Ege, Abdurrahman Polay, Salih Tozan Komikler takımını oluşturan kişilerdi. Komikler takımı ile gazetecilerin maçını Osman Nihat idare edecekti. İstanbul Junior karmasının Fenerbahçe Genç takımı ile yapacağı maç da merak konusuydu. Zira bu takım bir hafta önce Galatasaray'ın Genç takımını 4-2 gibi net bir skor ile mağlup etmeyi başarmıştı. Aynı muvaffakiyeti Fenerli gençler karşısında gösterip göstermeyecekleri en azında spor basının ilgisine mazhar olmuştü.

Gazeteci Topçular

Günler öncesinden duyuruları yapılan fes-

tival ilan edildiği tarih ve saatte Mithatpaşa Stadyumunda başlamıştır. Önceki yıllara oranla daha az bir seyirci kitlesi bu organizasyona teveccüh etmişti. Hatta programın uzunluğu ve karmaşıklığı yüzünde bu az sayıdaki seyirci kitlesinden bazıları da festivali erkenden terk etmişti. Gazeteci Adnan Fuat Aral organizatörleri eğer bu festivale ileriki yıllarda devam edeceklerse daha düzgün bir program yapmaları konusunda uyarmıştır. Zira katılım her geçen sene düşmektedir. Aslına bakılırsa ilk müsabakalar neşeli bir hava içerisinde geçmişti. En azında katılımcılar için bu tam bir festivaldi. Küçüklerin yirmibeşer dakikadan oluşan maçları 1-1 beraber sonuçlanmış, gazete fotoğrafçıları ile eski gazetecilerin maçları da yine bu sonuçla nihayetlenmişti. Gazetecilerin maçında sahadan mutlak galibiyetle ayrılmak isteyen ayaklarına belki yeni top değen futbolcular hakemi penaltı atışları yapıp-

lendiren unsurlarından birisi olmuştur. Maç sonunda bir gol atma başarısına nail olan kırmızılar sahadan 1-0 galip ayrılmasını bildiler.

Komikler Maçı

Bir sonraki maçta ise sahaya Komikler olarak nitelenen tiyatrocular ile spor yazarları çıkmıştı. Sanatkarlar takımına Dömbüllü İsmail ve Aziz Basmacı'nın yanı sıra bu sene Celal Şahin de katılmıştı. Maçı Osman Nihat idare etmişti. Anlaşıldığı kadarıyla oyuncular sahadan oldukça eğlenmişlerdi. Zira maçı aktaran gazete-ye göre maç "hay huy" içerisinde geçmişti. Sayılan ve sayılmayan goller arasında neticenin ne duruma geldiği çok tartışmalı bir durumdaydı. Öyle ki maçı aktaran Son Posta gazetesi "bize göre maç 3-2 gazetecilerin galibiyeti ile sonra erdi" yorumunu yapmak zorunda kalmıştı. Festivalin son maçı da aslında organizasyonun hali pürmelalini ortaya çok net bir şekilde koyuyordu. Antrenörler takımında çağırılanların yüzde altmış bu çağrıya icabet etmişlerdi. Takım kaptanları takımını da gayet devşirme bir ekipti. Ancak yine de antrenörler takımında Fenerbahçe'nin yeni teknik direktörü Markoş ve artist Tevhit Bilgen'in takımı ilgi uyandıracak nitelikteydi. Ve nihayetinde Antrenörler ve Eski kaptanlar maçı 2-2 beraberlikle neticelendi ve böylece bu organizasyon da sona ermiş oldu.

Junior'lar Sahada

Festivalin merakla beklenen diğer bir karşılaşma da festivalin bitirilmesinde sonra başlamıştı. Futbol tarihimizin daha erken safhalarında gençler arasında düzenlenen turnuvalar ve özel maçlar günümüzün aksine hem spor basınında hem de günlük gazetelerde çok daha yaygın olarak yer almaktaydı. Öyle ki liseler arası şampiyonalar ve kulüplerin genç takımlarının maçları farklı kesimler tarafından ilgiyle takip ediliyordu. Bu sebeple İstanbul Junior'ın yapmakta olduğu karşılaşmalar da günlük basın tarafından bile takip ediliyordu. Galatasaray'ın gençlerini mağlup eden bu takımın festivalde Fener karşısında yapacakları merakla bekleniyordu. İstanbul Junior'ların diğer genç takımlardan farkları lisanssız olmalarıydı. Bundan dolayı Federasyon o günlerde aldığı bir kararla Junior'ların kendi kategorilerindeki maçlarda oynayacaklarına dair bir karar da almıştı. Juniorların takımı Varol (Yüksel), Cahit, Mete, Cemil, Tuncay (Ünal), Münir, Ahmet, Nurettin, Süleyman, Çetin, Orhan'dan oluşuyordu. Fenerbahçe'nin gençleri ise Necati, Hasan, Ya-

şar, İbrahim, Ayhan, Oktay, Hıfzı, Can, Nihat, Şevket, Selim (Agah ve Ali)'ydi. "Dalcı" bir forvet hattına sahip Fenerlilerle, sıkı bir defans hattına sahip Junior'lar havanın sıcaklığına rağmen canla başla oynamışlardı. Maç başlar başlamaz Fenerli gençlerin santrforu Nihat takımını hemen öne geçiren golü kaydetmişti. Buna Juniorlar ancak ilk yarıнын kırkinci dakikasında Ahmet'in ayağında bir cevap verebilmişlerdi. İkinci yarıda oyun daha da hızlanmıştı. Her iki takımın da iyi oynaması ve organize ataklar yapması festivale gelen az sayıda seyirciyi bile motive etmişti. Fener'in gençleri rakiplerine oranla daha acar görünüyorlardı. Maçın artık son dakikalarına gelindiğinde perdeyi açan Nihat bir gol daha atarak Fener'i sahadan 2-1 galip olarak ayrılmasını sağladı.

Günümüzde Olsa

Bu tür organizasyonlara yukarıda da değindiği üzere artık çok rastlanılmıyor. Bugün böyle bir festival düzenlense herhalde Dömbüllü İsmail yerine aynı ekolü takip eden Yılmaz Erdoğan, Cem Yılmaz gibi popüler simaların oynaması beklenir. Ya da antrenörler maçında yaptıkları çok tartışılan Daum, Gerets, Çalimbay gibi isimlerin futbol bilgilerini somut olarak sahaya dökmeleri istenebilir. Kadınlar maçına da büyük bir ihtimalle bu anılan festivalin aksine ünlü mankenler veya magazin insanları davet edilir. Futbolun uzun yıllardır en popüler olgulardan birisi olması eski takım kaptanlarının çağırılması da kamu oyunun ilgisine mazhar olabilecektir. Rıdvan, Cüneyt, Selçuk gibi isimlerin halen aynı zamanda spor yazarlığı da yapması bu tür organizasyonları daha da zenginleştirecektir. Şu tablo bile günümüzde böyle bir girişimin nasıl bir ilgiye yol açabileceği konusunda yeterince bir fikir vermektedir sanırım. ■

masına ikna etmişlerdi. Hakemin izni sonrasında ihtiyar gazeteciler topu üç defa kaleciye nişanlamışlar, buna mukabil fotoğrafçılar üç vuruşun ikisini gole çevirerek sahadan iki farklı ayrılmayı başarmışlardı.

Kadınlar Maçı

Daha sonra sıra merakla beklenen ve izlenen kadınlar maçına gelmişti. Sekizer kişilik bir kırmızı diğeri mavi renkli takımlardan oluşan kadınlar maçında kimi topçuların çok şişman olması ve kimilerinin de ufak tefek olması ortaya ilginç enstantaneler çıkarmıştı. Kadınların sırf bu organizasyon için sahaya çıktıkları anlaşılmaktadır. Zira futbol maçı sırasında kadınların son derece acemice hareketleri günün seyircileri eğ-

Deneyimlerle demlenen sıradışı bir adam

İlhan Mansız

Çoğuna göre fırtınalı bir yaşamın baş aktörü, kendine göre sakin, sessiz, içinden geldiği gibi yaşayan bir sade vatandaş. Hayatın gelgitleri, şimdilerde apayrı bir olgunluğa taşımış onu. Hammış, pişmiş. Başından geçenlerden önemli dersler çıkarmış, deneyim kazanmış. Her zamanki gibi gerçekçi, her zamanki gibi yaşamla ve kendisiyle barışık. Her zamanki gibi yine uç noktalarda dolaşmayı seviyor. Mesela şimdilerde mankenlik de yapıyor. Bir süre sonra DJ'liği düşünüyor. Ama futbol en büyük sevdası. Daha önce hiç istemediği antrenörlüğü artık meslek olarak seçmeyi düşünüyor.

Bağış Erten

▼En sonda sorulacak soruyu en başta soralım: Bugün geldiğin noktayı hak ettiğini düşünüyor musun?

▲Her insan hayatında geldiği yere belirli nedenlerden dolayı gelmiştir. Bunu hak edip hak etmediğini kendisi bilir. Bence kendine karşı dürüst olan herkes geldiği noktayı hak ettiğini de görür. Çünkü almış olduğunuz kararlar sonucu oraya geliyorsunuz. Ben de bugün neredeysem orayı hak ettiğime inanıyorum. Almış olduğum kararların arkasında olduğum için bugün gelmiş olduğum yerden de hiç şikayetçi değilim. Tabii ki bir takım şanssızlıklar yaşadım. Ama yaşamda bunlar da var. Sakatlıkların dışındaki tüm konularda bütün kararlar bana aittir.

▼İnsan hata yapar. Hele gençken daha da fazla yapar. Şimdi 30 ya-

Bir süre sonra futbolu bırakabilirim. Antrenörlüğü düşünüyorum. Daha önce düşünmüyordum. Bundan önceki bir röportajımda teknik adamlığa kesinlikle 'hayır' diyordum. Ama sakatlık dönemi benim düşüncemi tamamen değiştirdi. Artık önceleri 'hayır' dediğim çoğu şeye 'evet' diyorum. Bunlardan biri de antrenörlük. İlk zamanlarda futbolla öyle haşır neşir olmuştum ki, her gün idman yapıyor, haftada üç maç oynuyor, Milli Takım, UEFA Kupası veya Şampiyonlar Ligi arasında koşturup duruyordum. Bu tempo yüzünden futboldan biraz soğumuştum. O dönemlerde futbolu bıraktıktan sonra biraz kafa dinlerim diyordum. Ama şimdi antrenör olmak istiyorum. Zor ama iyi bir antrenör olacağıma inanıyorum.

şındasın. Futbol için orta yaşlısın, ama daha hayatının gençlik dönemini yaşıyorsun. Oysa bir futbolcu 18-19 yaşından itibaren kaderini belirleyecek kararlar alıyor. Doğal olarak bu süreçte bir sürü hata da yapıyor. Senin başına böyle hatalar gelmedi mi hiç? Hep doğru kararlar mı aldın?

▲O günün şartlarına göre doğru kararlar aldığımı düşünüyorum. Tabii ki herkes hata yapar, hatasız kul olmaz, bunu hepimiz biliyoruz. Ben de yaptım tabii ki. Ama bunlar genelde sağlığımı ilgiliydi. Dünya Kupası'ndan sonra Beşiktaş'ta oynadığım dönemde, geçirmiş olduğum 3 ameliyattan sonra sahalara çok erken dönme isteği vardı. Belki tedavi programını tam uygulamadım. Ayrıca doktorların sahalara dönmem için verdikleri süreden daha erken sahalara dönmek istedim. Bu bir hataydı. Daha sonra belli bir dönem Beşiktaş'ta sakat sakat oynamaya devam ettim. O da bir hataydı. Yine Beşiktaş'ta o dönemde, dizimdeki şişliği önlemek için kortizon iğnesi oldum. Hataydı. Ama yapmış olduğum mukaveleler ve vermiş olduğum mukavele fesih kararları, bunlara Japonya ve Almanya da dahil, hepsi yerinde kararlardı.

▼Zaten sen kötü oynadığın için değil, tam tersine iyi bir teklif geldiği için Beşiktaş'tan ayrıldın. Hatta gidişin tartışma konusu oldu. Öyle değil mi?

▲O zaman 28 yaşındaydım ve tabii Avrupa hayalleriyle yanıp tutuşan bir futbolcuymdım. Ama kulübüme de faydalı olmak istiyordum. Sezona çok iyi başladık ve ilk yarıyı 8 puan önde kapattık. Daha sonra hem benim hem de kulübüm için cazip bir teklif geldi Japonya'dan. Açıkçası bu tekliften sonra kulüp de kalmamı çok istemedi. Hatta o dönem gitmem için suni ortamlar yaratıldığına inanıyorum.

▼Peki o dönemde Beşiktaş'ta istenmediğini düşündün mü?

▲Açık konuşmak gerekirse, evet. Bence istenmediğim için Beşiktaş'tan ayrıldım. Çünkü Beşiktaş'a 4,5 milyon dolar gibi büyük bir para teklif edilmişti. Satmak çok daha akıllıca görüldü. O sezon şampiyonluğu garantilediklerini düşündüklerinden bunun takıma da etki etmeyeceğini düşünüyorlardı. Bu yüzden rıza gösterdiler sanırım.

▼Seni üzen şeyler de oldu mu?

▲Ben 2,5 sene Beşiktaş'a hizmet ettim. İyi veya kötü günlerim oldu. Özellikle sakat sakat oynadığım dönemler var. Ama Beşiktaş'ın gönlümde hep ayrı bir yeri oldu. Ama transfer teklifi geldikten sonra bunlar unutuldu. Mesela o dönemde gazetelerde yer alan bir habere göre benim kulüpte kalmamı istemeyen taraftarların oranının yüzde seksen olduğu söylendi. Bu kadar yüksek bir oranda gitmemi istemeleri beni gerçekten çok üzdü. Yine yöneticilerin bazı futbolcuları araya sokarak, hadi baskı demeyelim, ama "ikna" turları gibi şeylere başvurusu hoş değildi. Ben Beşiktaş'a gönül vermiş bir futbolcuyum. Böyle bir muamele görmek beni gerçekten çok üzdü. İstenmediğim yerde durmanın alemi yoktu. Her iki taraf için de daha iyi olur umuduyla gittim.

▼Japonya gönülsüz gittin yani...

▲Benim gönlüm yoktu. Hatta gitmeden hemen önce "Gitmiyorum" diye bir röportajım da vardı. Takım arkadaşlarımdan ağlayarak ayrıldım. Hatta o dönemin hocası Lucescu en son Ankaragücü deplasmanında veda maçı oynamamı istemişti. Ben de oynamaya karar vermişim, çünkü Beşiktaş'a son hizmetimi sunup öyle ayrılmak istiyordum. Fakat Umraniye'den havaalanına kadar geçen sürede, ki bana saatler sürdü gibi gelmişti, oynamamanın daha faydalı olacağını, son maçı oynamadan veda etmem gerektiği kararını verip, otobüste takımla vedalaşıp oradan ayrıldım.

▼Beşiktaş'ın böyle bir yapısı var.

Futbolcularla taraftar arasında farklı bir ilişki olur. Nedense senin gibi simge oyuncular kulüpe 'aşk' ilişkiler kuruyor. Mesela Pascal bunun en güzel örneğiydi. Acaba bir noktadan sonra böyle bir ilişki kurmak tehlikeli ya da zararlı olabilir mi? Beklenti bazen zorlamıyor mu insanı? Yoksa hep olumlu motivasyonu mu oluyor?

▲Açıkçası bu sevgi ve bu beklenti beni hiçbir zaman zorlamadı. Özellikle İnönü'de taraftarın coşku hali her zaman beni çok ateşledi. Ben de aşka gelip iki koşacaksam, üç koşuyordum. Yani taraftar hep itici bir güçtü. Savaşçı bir futbolcu olduğum için taraftarın sevgi gösterisi benim için hep olumlu motivasyon oldu. Bunu hiçbir zaman bir yük gibi görmedim.

▼Sen bizim hiç alışık olmadığımız bir futbolcu tipiydin. Türkiye muha-

fazakâr bir topluma sahip. Farklı olana çok fazla hoşgörü göstermez. Sevse bile tehlikeli bulur. Böyle bir şey hissettin mi? Sen farklı davrandıkça, insanların gözüne çarptıkça bu sana zarar verdi diyebilir misin?

▲O zamanlar çok göz önündeydim. Farklıydım evet. Mesela Türkiye'ye ilk gelişimde, 1995 yılıydı sanırım, küpem vardı. Tuhaf bakışlara maruz kalıyordum. Şimdi bakıyorum, İstanbul'daki kulüplerde oynayanların çoğunda küpe var. Zamanla alışıyor insanlar. Ama bu tip şeyleri ilk yapanlar hep tepki görür. Sürekli göz önünde olmak tabii ki bir dezavantajdı. Bu yüzden de çoğu zaman evime kapanıyordum. Aslında basında yansıtıldığı gibi çok gezen bir futbolcu da değildim. Ama her hareketimiz abartılıyordu. Bu da zorluyordu haliyle.

▼Futbolcuların genelde öyle sistemli bir imaj kaygıları yoktur diye biliriz. Ama Avrupa'da Beckham'la birlikte ortaya çıkan yeni bir akım var. Sen "Türkiye'nin Beckham'ı" diye tanıtılıyordun o dönemde. Gerçekten imaj yaratmak için mi yapıyordun, yoksa doğal halin mi buydu?

▲Bunu herkes soruyor. Hatta çoğu kişi bunu bir imaj politikası gibi yorumluyor. Oysa ben imajına öyle çok önem veren bir insan değilim. Görünüşüme önem veririm. Özel olarak bir imajı korumaya çalışmam. Şöyle bir örnek vereyim. Japonya'ya gitmeden önce Dünya Kupası'nda uzun saçlarım ve saçlarımı bağlama şeklim nedeniyle samuraylara benzetiliyordum. Özellikle Japon hayranlarımla artması da bu nedenleydi. Fakat ben Japonya'ya 3 numara saçla gittim. Yani oraya gidiyorum diye bu imajı korumaya çalışmadım. Açıkçası umurumda da değildi. Çünkü ben o an öyle iyi hissediyordum, içimden öyle yapmak geldiği için yapıyordum. Hiçbir zaman imaj açısından belli bir strateji oluşturup onu izlemedim. Sadece futbolculuğumla anılmak istiyordum. Fakat bu imaj hikayesi futbolun yanında kendiliğinden gelişen bir olaydı. Ne yazık ki bazen futbolculuğumun önüne geçti. Şimdi 30 yaşıma geldim. Ama hâlâ içimden nasıl hareket etmek geliyor-sa öyle davranıyorum.

▼Bu imaj hikayesinin kariyerinde senin için bir engel oluşturduğunu düşünüyor musun? Futbolunu nasıl etkiledi sence?

▲Kariyerimde bir engel değildi ama hayatı zorlaştırdı. Hele de özel hayatımı. Gerçi özel hayatın dışında da beklentiler fazlaydı. Sadece sahada değil her yerde izliyorlardı. Sürekli göz önünde olduğunuz için saha içinde daha çok dikkat çekiyordunuz. İyi oynamadığım veya gol atamadığım maçlardan sonra sürekli imajım gündeme geliyordu. "İmajına dikkat ettiği kadar formuna da dikkat etseydi belki daha iyi oynardı" gibi eleştiriler geliyordu.

▼Çok renkli bir hayatın oldu değil mi? Üst düzey her futbolcunun bir hikayesi vardır, ama seninki çok daha fazla hareketli. Nasıl yorumluyorsun geçmişini?

▲A'dan B'ye en kısa yol nedir? Bir doğrudur değil mi? Benimkisi öyle olmadı işte. Matematikteki gibi net değildi. C'ye, D'ye, E'ye uğrayıp daha sonra B'yi buldum. Ama bu da hayatın güzel ve zevkli bir parçası. Hayat sadece iyi günlerle geçmiyor. Her zaman her şey güzel ve doruk noktasında yaşanmıyor. Bunları da

bilmek ve ona göre davranmak lazım. Belki de bazı şeyleri yaşamamak ve görmek daha iyi olurdu. Ama oldu. Olanlardan ders çıkartıp,ileriye yönelik hatalar yapmamak bence en doğrusu. Şimdi bunun için çalışıyorum.

▼Sana baktığımda ben hep sunu düşünmüşümdür. Futbolcular hep birbirinin aynısı sözlerle hep aynı sakızı çiğneyeceklerine senin gibi deli dolu farklı olsa keşke. Kişilerden öyle bıkmışsın ki senin en fevri hareketlerin bile bazen sempatik görünüyordu. Çünkü algın farklıydı, dünyaya bakışın, hal ve tavırn farklıydı. Türk muhafazakarlığının en temel değerleri olan evlilik gibi kurumlar hakkında bile farklı düşünüyordun. Sen de bu farklılığı hissediyor muydun?

▲Her alanda farklı değildim. Tabii ki herkesin kendine göre düşüncesi vardır ve yaşadığı ortama, yetiştiği çevreye göre farklı değerleri olacaktır. Benimkisi böyle bir farklılıktı. Yoksa ben de normal bir Türk vatandaşıydım. Hâlâ da öyleyim. O kadar da farklı değilim.

▼Kastettiğim anormal olmak değil, birey olabilmek. Yani birbirine benzeyen bir kitlenin parçası değil kendine özgü kalabilmek. Senin kendine özgü bir yapın var ama değil mi?

▲Doğru. Ben nasılsam öyle olmayı tercih ediyorum. Bu birey olmaksızın evet bireyim. Belki diğerleri kendilerini çevre baskısı altında hissettikleri için olmak istedikleri kişiler olamadılar, çevrenin istediği kişiler olmak zorunda kaldılar. Bu da onları birbirine benzer yaptı. Ben bu yola hiç sapmadım. Sorumluluklarımı da görevlerimi de kendim belirledim. Bu yüzden doğal olarak konuşmalarım da bazı farklılıklar ve farklı düşünceler ortaya çıkıyordu. Her konuda aynı fikirde olabileceğiniz kimse yoktur zaten.

▼Peki bu kendine özgü durum başına dert açmadı mı? "Seni dilin uzun. Çok fazla şey istiyorsun" diyenler çıkmadı mı? Seni de öbürleri gibi davranmaya zorladılar mı?

▲Açıkçası hiç olmadı. Çünkü ben ilk geldiğim günden itibaren kendi tavrımı ortaya koydum. Her zaman düşündüğümü söyledim. Bazen belki uygunsuz da oldu, ama kendimi ifade etmekten hiçbir zaman çekinmedim. Bu böyle de devam ediyor, edecek de.

▼Şimdiye kadar çizdiğimiz İlhan portresinin bir de diğer tarafına bakalım. Yani kötü yanlarından bahsedelim. Sahada çok agresifin sen. Oyun için oyunda olman gereken hırsların ötesinde, gereksiz bir saldırganlığın vardı. Neden böyle yapıyordun?

▲Sanırım bu aşırı motivasyon ve aşırı hırstan kaynaklanıyordu. Kazanma isteği gözümü karartıyordu. Ama hiçbir zaman "ben kazanayım, rakibim ezilsin veya haksız bir kazanç sağlayayım" demedim. Kurallar içinde kazanabilmek için çalışıyordum. Özel hayatımda çok sessiz ve sakin bir insanımdır. Bütün enerjimi maçlara veririm. Belki de bütün hırslımı sahada patlattığımdan böyle oluyordu.

▼Kendini açık yüreklilikle eleştirir misin? Çünkü bazen gerçekten anlamsız işler yapıyordun. Samsun maçı mesela. Hadi orada tahrir vardı. Ama durduk yere de çok kart gördün. Neden böyle oldu diye soruyor muydun kendine?

▲Tabii ki. Mesela bir Alaves maçı vardı.

en imajına öyle çok önem veren bir insan değilim. Görünüşüme önem veririm.

Özel olarak bir imajı korumaya çalışmam. Şöyle bir örnek vereyim.

Japonya'ya gitmeden önce Dünya Kupası'nda uzun saçlarım ve saçlarımı bağlama şeklim nedeniyle samuraylara benzetiliyordum. Özellikle Japon hayranlarımla artması da bu nedenleydi.

Fakat ben Japonya'ya 3 numara saçla gittim. Yani oraya gidiyorum diye bu imajı korumaya çalışmadım.

Açıkçası umurumda da değildi.

Hiçbir zaman imaj açısından belli bir strateji oluşturup onu izlemedim.

Ben sadece futbolculuğumla anılmak istiyordum. Fakat bu imaj hikâyesi ne yazık ki bazen futbolculuğumun önüne geçti. Şimdi 30 yaşıma geldim.

Ama hâlâ içimden nasıl hareket etmek geliyorsa öyle davranıyorum.

diyenler de var senin için. Yoksa artık olgunlaştın mı?

▲Saha içindeki davranışlarım hakkında gerçekten farklı görüşler var. Bazıları sizin dediğiniz gibi, Beşiktaş'tan gidince kuzuya döndüğümü düşünüyorlar. Bu çok mantıksız bir yaklaşım. Bence insan

kendini geliştirdiği sürece bir yere gelir. Geçmişte herkes hata yapmıştır. Ben de uzun bir sakatlık döneminden sonra sahalara döndüm. Dönüşüm çok zorlu oldu. Bütün bunlar bana eşsiz bir tecrübe olarak geri döndü. Artık sadece futbol oynamaktan keyif alıyorum. Futbol oynamanın bana verdiği haz sürdüğü müddetçe sadece futbol oynamaya çalışacağım. Yan etkenleri artık kafama takmıyorum. Hakemdi, seyirciydi, bunlarla hiç uğraşmıyorum. Evet olgunlaştım, hatalarımdan ders aldım. Olayları farklı görebiliyorum artık. Bakış açım da değişti. Ankaragücü'ne geldikten sonra sakatlıklar, küçük sorunlar derken bir ara gerçekten futbolu bırakmaya karar verdim. Şimdi adından söz etmezsem olmaz. Sevgili yöneticimiz Serhat Ankan ile yapmış olduğumuz görüşmelerin bana büyük faydası oldu. Görüş açımız, dünyaya bakışımız birbirine çok yakın olduğundan bana çok faydalı görüşler verdi. İnsan sorunlarını paylaşmalı. Bunları sizinle benzer fikirde olan insanlarla paylaşsanız anlaşmanız daha kolay oluyor. Onun sayesinde, yapmış olduğumuz uzun görüşmelerden sonra

kendime gelmeye başladım.

▼Neden her şeyi bırakacak kadar kötü hissettin kendini?

▲Düşünün, sahalardan 1,5 sene gibi uzun bir dönem uzak kalmışım. Ve tekrar istediğim seviyeye dönmek için çok zamana ihtiyacım var. Maç eksikliği ve maç kondisyonu problemim var. Çünkü istediğiniz kadar idman yapın, maç başkadır. Mesela şimdi Gökdeniz de aynı sorunu yaşayacak. Takımla idmanlara çıkıyor ama maç oynamayacak. Onun da cezası bittikten sonra dönüşü zaman alacak. Çünkü 10 ay gibi bir sürede maç oynamadan idman yapmak yetmiyor. Faydalı oluyor ama sizi hazır tutmuyor. Ben de bunu yaşamaya başladım. Bütün bunlara hoş olmayan bazı küçük şeyler ve sağlık problemleri de eklenince yıldı. Bu şekilde aldım bırakma kararını. Tabii aileme açıkladım ilk önce, daha sonra yakın arkadaşlarıma.

▼Bu kararında sana onay veren oldu mu? Hak veren çıktı mı?

erkes hata yapar. Ben de yaptım. Ama bunlar genelde sağlığım ile ilgiliydi. Dünya Kupası'ndan sonra Beşiktaş'ta oynadığım dönemde, geçirmiş olduğum 3 ameliyattan sonra sahalara çok erken dönme isteğim vardı. Belki tedavi programını tam uygulamadım. Ayrıca doktorların sahalara dönmem için verdikleri süreden daha erken sahalara dönmek istedim. Bu bir hataydı. Daha sonra belli bir dönem Beşiktaş'ta sakat sakat oynamaya devam ettim. O da bir hataydı. Yine Beşiktaş'ta o dönemde, dizimdeki şişliği önlemek için kortizon iğnesi oldum. Hataydı. Ama yapmış olduğum mukaveleler ve vermiş olduğum mukavele fesih kararları, bunlara Japonya ve Almanya da dahil, hepsi yerinde kararlardı.

ence istenmediğim için Beşiktaş'tan ayrıldım. Çünkü Beşiktaş'a 4,5 milyon dolar gibi büyük bir para teklif edilmişti. Satmak çok daha akıllıca görüldü. O sezon şampiyonluğu garantilediklerini düşündüklerinden bunun takıma da etki etmeyeceğini sanıyorlardı. Bu yüzden rıza gösterdiler sanırım. 2,5 sene Beşiktaş'a hizmet ettim. İyi ve kötü günler yaşadım. Özellikle sakat sakat oynadığım dönemler var. Ama Beşiktaş'ın gönlümde hep ayrı bir yeri oldu. Ama transfer teklifi geldikten sonra bunlar unutuldu. Mesela o dönemde gazetelerde yer alan bir habere göre benim kulüpte kalmamı istemeyen taraftarların oranının yüzde seksen olduğu söylendi. Bu kadar yüksek bir oranda gitmemi istemeleri beni gerçekten çok üzdü. Yine yöneticilerin bazı futbolcuları araya sokarak, hadi baskı demeyelim, ama 'ikna' turları gibi şeylere başvurması hoş değildi. Böyle bir muamele görmek beni gerçekten çok üzdü. İstenmediğim yerde durmanın alemi yoktu.

▲Hiç çıkmadı. Sen bilirsin, dediler. Ama edindiğim izlenim "Futbolu çok seviyorsun, onsuz yaşayamazsın ve bırakman için çok erken"di. Daha sonra Almanya'da iyi bir doktor buldum. Serhat Ağabey'le konuşmalarımız oldu. Ve bir silkinış başladı. Kısa sürede üzerimdeki ölü toprağı attım. Tabii ki şu anda formumun zirvesinde değilim. Yine de çok uzun süre sahalardan uzak kalmama, idmanda yapmama rağmen iyi bir noktadayım, inşallah daha da iyi olacağım.

▼2002 Dünya Kupası'nın en iyi çıkış yapan oyuncularındandın. Seninle birlikte Hasan Şaş, ve Rüşü de parladı. Ama ne gariptir ki, üçünüz de o turnuvadan sonra ciddi sorunlarla karşılaştınız. Bu bir rastlantı mıydı? Yoksa insan kendini zirvede gördükten sonra normal hayata adapte olmakta zorlanıyor mu?

▲Bence rastlantı. Büyülenme, havaya girme falan olmadı. Geçirmiş olduğum şanssız sakatlıklar veya ameliyatlara beni zora soktu. Dünya Kupası sonrasında aynı dizimden dört kez ameliyat olmak zorunda kaldım. Bir kere de sol dizimden oldum. O iyi yapıldığı için bir problem çıkmadı. Ama toplam 5 ameliyat geçirmiş oldum. Benim talihsizliğim buydu

han Mansız Fenomeni" diye bir şey vardı. Beckham birinci ise, sen de ikinciydin. Bu seni şaşırtmadı mı?

▲Orada beni pop star gibi karşıladılar. İmza töreninde belki yüzün üzerinde basın mensubu vardı ve bunun 30'u televizyon kamerasıydı. Tabii bir anda ne oldu böyle diyorsunuz. Türkiye'de futbola olan ilgi Avrupa'ya göre çok daha fazla. Burada 24 saat futbol var. Ama Japonya'da bu bana özgü bir şeydi. "Ben özel ne yaptım da böyle oldu" diye sordum kendime. Pek bir neden bulamadım. Yine de hiç fena değildi. (gülüyor).

▼Bu ilgi senin işini zorlaştırdı mı?

▲Aslında ilgi değil başka şeyler zorlaştırdı. Beklentiler fazlaydı, evet. Ama verimli olmamı engelleyen şey sakatlıklardı. İki maç yaptım, daha sonra ameliyat oldum. İtalya'da altı haftalık bir rehabilitasyon geçirdim. Sonra dönüştü de tatsız olaylar yaşandı. Çünkü tedaviyi yarıda bırakıp erken dönmemi istiyorlardı. Ben de tedavimi tamamlamadan dönmeyeceğimi söyledim. Daha sonra bana geri dönmem gerektiğini söyleyen bir faks gönderdiler. Telefon değil, faks! Ben de sinirlendim, dönmedim. Tedavimi tamamladıktan sonra gittim Japonya'ya.

Ama uzun süreceğini de biliyordum.

▼Hayatında aldığın en doğru karar budur diyebilir misin?

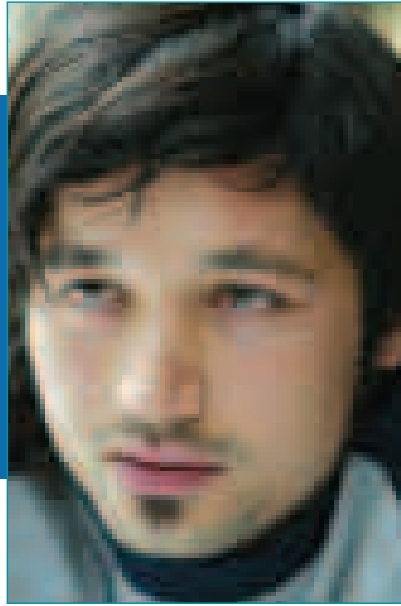
▲Evet, en önemli ve en yerinde kararım budur. Beşiktaş'ta oynadığım dönemde bir ameliyat oldum, bu beni 3 ay idare etti. Ama yeterli değildi. Kulüp de bile bile bu duruma göz yumdu. Oysa o dönem tekrar ameliyat olup, bir sene tedavi görüp, ancak bu şekilde sahalara dönmem gerekiyordu. Ama ben kısa yolu seçmişim ve bu çok yanlış.

▼Anlaşma yaptığını söylediğin kulüpler arasında büyük takımlar da var mıydı?

▲İkisi de büyük takımdı.

▼Ne zaman tekrar sahalara döndün?

▲Takımla idmanlara 9 ay sonra, Mart 2005'de başladım. Hertha Berlin'le Aralık ayında özel bir mukavele yapıldı. İdmanlara çıkıp takım seviyesine geldiği an, tekrar masaya oturulacak ve para konuşulacaktı. O dönemde hiç para almadım. Mukaveleyi feshetmemin nedeni de buydu zaten. Çünkü ben şartları yerine getirdim, sahalara döndüm. Kadroya girmedim ama kadroya girebilecek dü-

zeyeye geldim. Takımla dört hazırlık maçı oynadım. Ve her şeyin yolunda gittiğini gösterdim. Onlar ise biraz daha beklememi söyledi. Ben de mukaveleyi feshettim. Yani o hikâye de başlamadan bitmiş oldu. Sezon sonrası tatile gittim. Bu arada arayışlar başladı. Ama bir türlü iyi bir teklif gelmiyordu. İnsanların kafasında soru işareti vardı. "1-1,5 senedir sakat. Oynayabilir mi, oynayamaz mı, bize ne anlamda verimli olabilir?" Bunları sorguluyorlardı. Çeşme'de tatildayken, tesadüfen Cemal Aydın ile karşılaştım. Konuştuk. Görüşme 10 dakika sürdü. İşte bu şekilde Ankaragücü'ne geldim.

▼Sezona iyi başladın. Tam kapasitede değilsin ama iyisin. Son haftalarda İlhan tekrar gündeme gelmeye başladı nitekim. Bundan sonraki adımların ne olacak? Geleceğe dair hedeflerin var mı?

▲Bundan sonraki adımların ilki tam kapasiteyle sahada yer alabilmek. Bir veya iki maç iyi oynamak değil, iyi bir sezon geçirmek. Yeniden üst seviyede oynayabileceğimi gördüm ve böylece büyük bir yol kat etmiş oldum. En büyük engeli aşmış sayılır. Çünkü dizim artık bu yükü kaldırabiliyor. Hiçbir negatif reaksiyon da göstermiyor. Hatta Beşiktaş'ta sakat sakat oynadığım dönemden daha iyiyim.

Artık sadece zamana ihtiyacım var. Önce performansımı üst seviyelere çıkarmak ve Ankaragücü'ne faydalı olmak istiyorum. Çünkü en zor dönemlerimde bana güvendiler, inandılar. Bunun karşılığını vermem lazım. Daha sonraki hedeflerden biri tabii ki Milli Takım.

▼Peki ondan sonra. Diyelim ki bunları başardın. Sonra ne olacak?

▲Bir süre sonra futbolu bırakabilirim. Antrenörlüğü düşünüyorum. Daha önce düşünmüyordum. Bundan önceki bir röportajımda teknik adamlığa kesinlikle 'hayır' diyordum. Ama sakatlık dönemi benim düşüncemi tamamen değiştirdi. Artık önceleri 'hayır' dediğim çoğu şeye 'evet' diyorum. Bunlardan biri de antrenörlük. İlk zamanlarda futbolla öyle haşır neşir olmuştum ki, her gün idman yapıyor, haftada 3 maç oynuyor, Milli Takım, UEFA Kupası veya Şampiyonlar Ligi arasında koşturup duruyordum. Bu tempo yüzünden futboldan biraz soğumuştum. O dönemlerde futbolu bırakıp sonra biraz kafa dinlerim diyordum. Ama şimdi antrenör olmak istiyorum. Zor ama iyi bir antrenör olacağıma inanıyorum.

▼Yine farklı düşünüyorsun yani. Üç Büyüklük falan değil, antrenör olmak tercihin. Peki bu farklılığını antrenörlüğüne de yansıyacak mı?

▲Neden olmasın. Hatta belki Ankaragücü'nde oyuncu-antrenör olurum.

▼Biraz da özel hayatından bahsedelim. Zevklerin, hobilerin hayatında ne kadar ağırlık taşıyor?

▲Futbol tabii ki hayatımın neredeyse yüzde yüz'ünü kaplıyor. Çünkü bu oyun bir yaşam biçimi. Mesela idmana çıkarsam önce gider masajı yaparım. Dizimden geçirdiğim sakatlıklardan dolayı idmana çıkmadan önce bir yarım saat ekstra bir idmanım vardır. Sonra yine bir 45 dakika kendime göre çalışırım. Bu idman akşamsa öğleden önce 10'da-11'de yine bir idman daha yaparım. Severim çalışmayı ben.

▼Peki özel zevklerin neler? DVD koleksiyonun var mı? Özel keyiflerin söz konusu mu? Çocuğunla aran nasıl?

▲Futbol birinci sıradaysa hayatımda, ikinci sırada da çocuğum geliyor. İzin günlerimde onu görmeye giderim. Çocuğumla zaman geçiremediğim dönemlerde ise kitap okumayı seviyorum.

▼Neler okuyorsun?

▲Şu anda "Ferrari'sini Satan Bilge"yi bitirmek üzereyim. Bir de "Simplify Your Life" (Hayatını Kolaylaştır) diye bir kitap okuyorum. Müziğe ilgim vardır. Yeni bir hobi buldum, DJ'lik yapacağım.

▼Son soru yine futbola dair. Neden Türkiye'ye geri döndün?

▲Atalarımızın bir sözü var "Alışmış kurdurmuştan beterdir" diye. (Gülüyor) Avrupa'ya gidince buradaki hayat, yaşam tarzı, yaşadıklarınızı orada göremeyince önce bir afallıyorsunuz. Ben Avrupa'da doğup, büyümeme rağmen, profesyonel anlamda Avrupa'da futbol oynamadığım için hiç alışkın değildim oradaki hayata. Buradaki profesyonellik anlayışı veya futbol anlayışını Avrupa'da görmeyince "Burası niye böyle değil? Biz mi yanlış yapıyorduk" dedim. Burada insanın egosunu okşuyorlar çok. Bu da çekici geliyor. Belki de bu yüzden geldim. Ama şu da kesin, sakatlıklar benim CV'mde hep kötü gözükür. Avrupa'dan iyi bir teklif alsaydım belki de dönmezdim. ■

A'dan B'ye en kısa yol nedir? Bir doğrudur değil mi? Benimkisi öyle olmadı işte. Matematikteki gibi net değildi. C'ye, D'ye, E'ye uğrayıp daha sonra B'yi buldum. Ama bu da hayatın güzel ve zevkli bir parçası. Hayat sadece iyi günlerle geçmiyor. Her zaman her şey güzel ve doruk noktasında yaşanmıyor. Bunları da bilmek ve ona göre davranmak lazım. Belki de bazı şeyleri yaşamamak ve görmemek daha iyi olurdu. Ama oldu. Olanlardan ders çıkartıp, ileriye yönelik hatalar yapmamak bence en doğrusu. Şimdi bunun için çabalıyorum.

diyebilirim. Eğer bu ameliyatlara olmasaydım veya iki ameliyatla kurtulmuş olsaydım her şey farklı olurdu. Çünkü sağ dizimden iki kere ameliyat oldum ama iyi yapılmadığı için işe yaramadı. Tam düz koşu yapmaya başlarken bu sefer sol dizimde ağrılar çıktı. Sol dizimdeki ilk ameliyat iyi yapıldığı için, ikinci ameliyata gerek kalmadı. Sağ dizimde de ilk ameliyat iyi yapılsaydı, belki 5 hafta sonra sol dizimden tekrar ameliyat olacaktım ama daha sonraki sorunlar ortaya çıkmayacaktı. Yine de şu bir gerçek. Büyük bir başarı elde ettikten sonra o kadroda yer alan sporcular üzerindeki beklentiler de arttı. Hasan Şaş'ın Dünya Kupası öncesindeki performansını sonrasında karşılaştırsanız çok büyük fark bulamazsınız. Ama Dünya Kupası'ndaki çıkışı standartları yükseltti ve beklentiler arttı. Artık Hasan Şaş'ın da ağızyla kuş tutması istendi. 15 asist değil 30 asist yapsın, 5 gol değil 15 gol atsın diye seyretilir oldu. Bu da zorladı onu.

▼Beklentilerle uğraşmak, soğukkanlı kalamak kolay değil yani...

▲Değil tabii! Bir yandan önemli bir başarı elde ettiniz. Onun üstünde bir başarı yakalamak istiyorsunuz. Mantık olarak bu çok zor bir şey. Kendinizi de baskı altına alıyorsunuz. Oysa bunu güzel bir anı olarak saklayıp, tekrar hayatınıza normal bir şekilde devam etmek bence en doğrusu.

▼Japonya günlerine gelelim. Orada "İl-

Döndüğümde bana ağır para cezası vermek istediler. Sonra bir toplantı yaptık ve hallettik sorunları. Ama bir güvensizlik oluştu. Ben de kalan 6 haftayı Japonya'da geçireceğimi, ama bu dönem biter bitmez gideceğimi belirttim. Ama sakatlığım nüksetti yine ve hiç oynayamadım.

▼Sen orada sadece 2 maç mı oynadın?

▲Ne yazık ki evet. Çok üzülüyorum buna. Çünkü beklentilere karşılık veremedim. Onlara bir borcum olduğunu düşünüyorum.

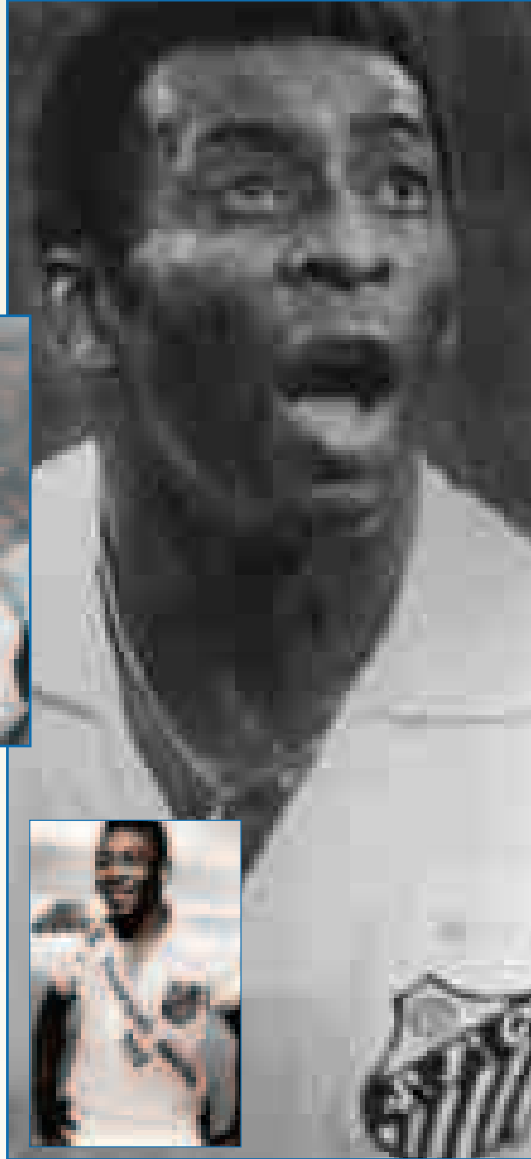
▼Japonya devri bittikten sonra ilk olarak Avrupa'yı mı, Türkiye'yi mi düşündün?

▲Japonya dönemi bitmek üzereyken Türkiye'de kulüplerle görüşüldü. Hatta ikisiyle anlaşıldı. Fakat sonra benim kendi isteğimle doktor kontrolünden geçtim. Ne yazık ki bu kontrollerde dizimden bir ameliyata daha ihtiyacım olduğunu ve bu ameliyatın sonucunda beklenenden daha uzun süre sahalardan uzak kalacağımı öğrendim. Önümde iki seçenek vardı: Ya tekrar ameliyat olacaktım, ya da 1-2 aylığına iğneyle idare edip, sonra ameliyat olacaktım ve daha uzun süre futboldan uzak kalacaktım. İkincisi insanları kandırmak olacaktı ve bence çözüm değildi. Üstelik uzun vadede daha zararlıydı. O yüzden riski göze alıp, ameliyat kararı aldım. 2004 Eylül'üydü. Japonlarla mukavelem devam ediyordu. Ama artık orada kalmak istemiyordum. Her şeyi göze alıp, önce sağlığım dedim. Tekrar futbol oynamak da istiyordum.

Savaşı durduran

takım SANTOS

Onlardan söz ederken, Pele'yi anmamak olmaz. Dünya'nın gelmiş geçmiş en büyük oyuncusunun doğduğu, büyüdüğü, yıldızlaştığı takımdır Santos. 1912'de kurulmuştur ve Pele'li yıllarda tarihe geçen görkemli başarılarla imza atmıştır.

Devlerin Hikâyeleri

1969'da bugünkü Kongo'da, zamanın Kinshasa (Belçika Kongosu) ve Brazzaville (Fransa Kongosu) hükümetleri arasında savaş sürmektedir. Santos, Kongo Milli Takımı'yla bir maç yapmak üzere Kinshasa Havaalanı'na iner. Maçın oynanacağı Brazzaville'ye gidecek takıma, Kinshasa Hükümeti eskort verir ve sınırdan güvenli şekilde geçmelerini sağlar. Santos'un yaklaşık bir hafta kadar kaldığı Kongo'da, tüm bu süre boyunca çatışmalar durur. Herkes futbolun büyümesine kendini kaptırır.

Kıvanç Koçak

Brezilya... Sambacılar... Dünyanın dört bir yanına ihraç ettikleri müthiş yeteneklerin tek başlarına yapabildiklerine, attıkları çallımlara, top cambazlıklarına hayran olup, Dünya Kupaları'nda takım halinde neler yapabildiklerini büyük bir merakla beklediğimiz ülkenin; kendine has, seyrederken insanı kendinden geçiren futbolu... Ne var ki, Brezilya futboluna duyduğumuz ilginin aslında sadece bunlardan ibaret olduğunu söylemek de yanlış olmasa gerek. Özel olarak Brezilya Ligi'ni takip etme alışkanlığı olan çok fazla kişi bulmak pek olası değil. Lig hakkında bilgi sahibi olanlarla biraz konuştuğunuzda da, onların ilgilerinin de "iddaa"dan sonra

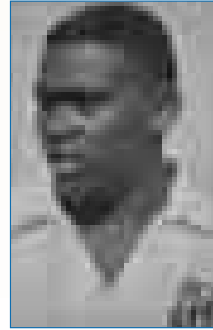
başladığı ortaya çıkıyor. Oysa Brezilya futbolunun zenginliği tam da o haftalar süren lig mücadelesinde yatıyor... Biz de Brezilya'nın Sao Paulo eyaletine uzanalım, efsanevi futbolcu Pele'nin adını duyurduğu kulübe, Santos'a bir selam verelim istedik...

Resmî tarih zaferle başlıyor

Santos FC, 14 Nisan 1912'de, şehrin spora gönül vermiş üç ileri geleni tarafından kurulur. Raymundo Marques, Mário Ferraz De Campos ve Argemiro de Souza Júnior'un hedefleri, çok sevdikleri futbolu başkalarıyla da oynayabilecekleri, başarılar kazanabilecekleri bir ekip oluşturmaktır. Ancak üç arkadaş yeni takıma verilecek isim konusunda kararsızlık yaşarlar. Concordia, Euterpe ve Athletico Brasil

isimlerinden hangisinin uygun olacağı tartışılırken, yine arkadaş çevresinden Edmundo Jorge Araújo imdatlarına yetişir ve onun önerdiği "Santos Football Club" ismi herkesin onurunu alır.

Takımın ilk resmî maçı konusunda ise bugün bile devam etmekte olan bir anlaşmazlık var: Bazı araştırmacılar Santos'un ilk resmî maçına Hazi- ran 1912'de, Thereza karşı-

sında çıktığını söylerken (ki sahadan 2-1 yenik ayrılmışlardır); kulübün "resmî tarihçileri" ise söz konusu maçı sadece bir "antrenman maçı" olarak görüp, 1912 Eylül'ünün ortasında oynanan Santos Athletic Club maçını ilk resmî maç olarak değerlendiriyorlar. Ki bu maçdan Santos, 3-0 galibiyetle ayrılmayı başarmıştır! Her ne kadar bugün faaliyet göstermese de Santos Athletic'in, nam-ı diğer "İngilizlerin Takımı"nın, ülkedeki en köklü takımlardan birisi olduğunu söylemek, resmî tarihçilerin, Santos FC tarihini neden böylesi bir zaferle başlatmak istedikleri konusunda bir ipucu verebilir belki...

Yavaş yavaş adını duyurmaya başlayan takıma, 1913 başında Sao Paulo Futbol Ligi'ne katılması için teklif gelir. Böylece iş daha da resmîyete dökülmüş olur. Ne var ki, ligdeki ilk maçta alınan mağlubiyet, resmî tarihçilerin bile saklayamayacağı kadar büyüktür: 8-1! Ancak çabuk pes etmeye hiç niyetleri yoktur. Nitekim aynı yıl ilk kez katıldıkları Santista Futbol Turnuvası'nda, altı maçta altı galibiyet alarak ilk şampiyonluklarını yaşarlar.

Genç bir takım olmalarına rağmen kısa süre içinde en güçlü takımlar arasına adlarını yazdırırlar. Profesyonelliğe geçen takım, 1935'de ilk Sao Paulo şampiyonluğunu kazanır. Sonraki yirmi yıl boyunca, kimi başarılar sağlansa da, bir türlü yeni bir şampiyonluk gelmez. Ancak 1955'de, Manga, Hêlvio, Feijó, Ramiro, Formiga, Urubataô, Tite, Negri, Alvaro, Del Vecchio, Pepe'den oluşan müthiş takım bir kez daha Sao Paulo şampiyonu olmayı başarır. Esas "bomba" ise bir yıl patlayacaktır.

Yıldızın parladığı an!

1956'da, eski bir futbolcu olan ve futbolu bıraktıktan sonra siyah-beyazlılar için oyuncu izleyen Valdemar de Brito, henüz 12 yaşındayken keşfettiği ve yetiştirdiği 15 yaşındaki, kendi deyimiyle "futbol dehası"nı Santos'a önerir. Küçük çocuğun ve kulübün kaderi tamamen değişecektir:

Henüz rüştünü bile ispatlamamış bu genç adam, Edson Arantes do Nascimento ya da bilinen adıyla "Pele" dünyanın gelmiş geçmiş en büyük futbolcusu olarak kabul edilecek, Santos da dünyanın dört bir yanındaki milyonlarca insan tarafından tanınan bir takım olacaktır.

Dorval, Mengávio, Coutinho, Pele ve Pepe'den oluşan hücum hattı, Santos'u kulüpteki kimsenin neredeyse hayal bile edemeyeceği bir noktaya taşıyor. Küçük, büyük, birçok başarıya imza atan takım, 1962 ve 63'de tam anlamıyla "zirve" yapar: Bu yıllarda Kıtalararası Şampiyonluk ve Libertadores-

res Kupası, ikiye defa Santos müzesine götürülür. 1968'de takım, Brezilya şampiyonudur.

Savaş durduran takım

Santos, artık tüm dünyada Brezilya futbolunun en güzel örneği olarak görülmektedir. Çeşitli özel maçlar için dünyanın dört bir yanına seyahatler yapan "Peixe-Balık"lar (hemen belirtelim, kulübün maskotu ise bir balina) tarihe, "savaş durduran takım" olarak da geçer. 1969'da bugünkü Kongo'da, zamanın Kinshasa (Belçika Kongosu) ve Brazzaville (Fransa Kongosu) hükümetleri arasında savaş sürmektedir. Kongo Milli Takımı'yla bir maç yapmak

üzere Kinshasa Havaalanı'na iner. Maçın oynanacağı Brazzaville'ye gidecek takıma, Kinshasa hükümeti eskort verir ve sınırdan güvenli şekilde geçmelerini sağlar. Santos'un yaklaşık bir hafta kadar kaldığı Kongo'da, tüm bu süre boyunca çatışmalar durur. Herkes futbolun büyü-üne kendini kapılır. Başarılar Pele'nin ayrılmasından sonra da devam eder. 1978'de bir kez daha Sao Paulo şampiyonu olurlar. Hemen her sezon Brezilya ve dünya futboluna yeni yetenekleri armağan eden takım, 1984'de yine şampiyondur. Ne var ki, 1980'li yılların ortasından itibaren bir durakla-

ma dönemi- ne girilir. Bölgesel turnuvalarda kimi başarılar kazanıl- sa da yeterli gelmemektedir. 1998'de ka- zanan Conmebol Kupası şampiyonluğu, Santos'un tekrar kendi- ni bulmasını sağlar. Bu dönemde Pele'nin de kulüp için daha aktif olarak çalış- maya başla- ması; spon- sorlarla ve yatırımcılar- la yaptığı görüşmeler sonunda mali kaynak sağlama- sına, adeta bir

Pele'nin keşfedilme öyküsü

Birçok futbol otoritesi tarafından dünya futbol tarihinin gelmiş geçmiş en büyük ismi olarak gösterilen Pele, sokak aralarında arkadaşlarıyla futbol oynarken keşfedilen isimlerden. En büyük isteği gerçek bir futbol takımında oynamak olan Pele'yi keşfeden isimse Valdemar de Brito. Yeni oyuncular bulmak ve kurmayı düşündüğü "minikler takımı" için yetenekli çocuklar arayan, mahalle ve "kumsal" maçlarını kaçırmayan Brito, 12 yaşında bir çocuk hakkında çok şey duymaktadır. Sonunda bir gün, Pele'yi seyretme şansı bulur: "Küçük bir çocuğun topa yaptıklarını gördükçe, gözlerime inanmıyordum. Kendinden büyük çocuklarla birlikte oynuyordu. Ancak büyükler, Pele'yi durdurmak için faul yapmak zorunda kalıyorlardı". Brito, Pele'den hemen takımına katılmasını ister. Pele, teklifi fazla düşünmeden kabul edince; Brito, gerek teknik, taktik gerekse mental olarak bildiği her şeyi küçük çocuğa öğretmeye başlar.

Yaklaşık 3 sene sonra, yavaş yavaş adı duyulmaya başlamış, bazı kulüpler tarafından izlenmeye alınmış genç Pele için profesyonellik gündeme gelir. Pele'nin anne-babasıyla görüşmeye giden Brito, annenin yoğun muhalefetiyle karşılaşır. Uzun çabalardan sonra annesinin de ikna edilmesiyle, 1956'da, henüz 15 yaşındayken aslında bu gence kuşkuyla yaklaşan Santos'lu yöneticilere rağmen bu takıma transfer olur: "Çok kötüydü. Tren Santos'a gitmek için gardan ayrılırken, kendimi hastalanmış hissediyordum. Evden ayrılmayı hiç istemiyordum ve hiçbir şey beceremeyeceğimi düşün- düm. Ama sonunda tren Santos'a var- dığında, kendimi daha iyi hissediyordum."

Santos'a korkarak gelen, ancak 3 ay içinde takımda kendine yer almaya bulmaya başlayan, yüzlerce gole imza atan Pele'nin profesyonel futbol hayatı böyle başlar...

Oyuncu	Oynadığı Tarih	Gol Sayısı
Pele	1956-1974	1091
Pepe	1954-1969	405
Coutinho	1958-1970	370
Toninho Guerreiro	1963-1969	283
Feitiço	1927-1936	216
Dorval	1956-1967	198

Cem Deda

Yaşı küçük

sorumluluğu büyük

Süper Lig'de üçüncü sezonunu yaşıyor ve her geçen gün biraz daha olgunlaşıyor. Hakemlik baba mesleği, bir zamanlar ülkenin en iyileri arasında gösterilen Sadık Deda'nın oğlu. Henüz 25'inde, önünde daha 20 uzun yılı var ve hakemlikle ilgili hem ondan beklenen, hem de onu bekleyen çok farklı bir gelecek var.

Ilk başlarda babam, hakemlik yapmama burun kıırıyordu. Hevesle gelip "Baba amatörde maç yönettim" diyordum mesela. Ama hiç ilgilenmiyordu benle. İlk 2-3 yıl hakemliğimle ilgili hiçbir şey söylemedi. Hatta hiç ilgilenmedi benimle. Bir kez olsun izlemedi bile. Çünkü bana sürekli ne sıkıntılar çektiğini, hakemliğin güzel yönlerinin olabileceğini fakat sıkıntıların daha fazla olduğunu söylerdi. "Benim çektiklerimi sen de çekme" anlamında konuşuyordu yani. Ama üç yıl geçtikten sonra futbola ve hakemliğe olan bağlılığımı görünce, isteğimi ve irademi anlayınca o da bana destek olmaya başladı. Hatta basbayağı yetiştirdi beni, tüm bildiği püf noktalarını anlatmaya başladı.

Minik takımlarda ve B Genç seviyesine kadar top oynadım. Bir dönem kalecilik de yaptım. Bir maçta tek devrede 10'dan fazla gol yiyince kalecilik kariyerim erken bitmiş oldu. Ama daha sonra futbol oynamaya devam ettim. B Genç'ten sonra futbolu da bıraktım. O zamanlar futbol da hakemlik de hobiydi benim için. Bu konuyla ilgili olarak geleceğe yönelik büyük hayallerim olmadı. Yükselseğim, çok ilerilere gideceğim demedim hiç. Ancak hakemliğe başladıktan sonra, 3 yıl içinde neler olabileceğini görmeye, anlamaya başladım. Ondani beri çok severek yapıyorum işimi.

▼Seninle konuşurken babandan bahsetmeden olmaz. Yılların tecrübesi Sadık Deda'nın oğlusun. Benzer bir durum Cüneyt Çakır ve Metin Tokat'ta da vardı. "Baba-Oğul" hakem olmak nasıl bir şey? Babanın kariyerindeki etkisi nedir? Herkeste olumlu sonuçlar doğurmayabilir çünkü. **▲**Küçük yaşlardayken "Hakem olmayı düşünüyör musun" şeklindeki sorulara "Hayır, düşünmüyorum" şeklinde cevap verirdim. Çünkü babanın çektiği zorlukları görürsün ve ürküyorsun doğal ola-

rak. Üstelik o zamanlar sadece zorlukları fark ediyorsun. Bu yüzden başta pek sıcak gelmiyordu, o yüzden de bu tür soruları hep olumsuz bir şekilde cevaplıyordum. Sonra 16 yaşımıdayken Antalya'da açılan bir kursa sadece meraktan, nasıl oluyor göreyim diye başvurdum. Yaşım da tutuyordu. İlginçtir şimdilerde bu yaş sınırı tekrar 18'e çıktı ama o zaman 16'ydı. Bana böyle bir şans denk geldi yani. Kursa başlayınca gide-rek sevmeye başladım. Hatta daha önceleri istemediğim hakemliği

yavaş yavaş sevmeye başladım. Ama bu sefer de babam istemeye başladı. İlk başlarda gönülsüz olan benken bu sefer babam, hakemlik yapmama o burun kıırıyordu. Hevesle gelip "Baba amatörde maç yönettim" diyordum mesela. Ama hiç ilgilenmiyordu benle. **▼Ne zaman o da daha sıcak bakmaya başladı konuya?** **▲**İlk iki, üç yıl hakemliğimle ilgili hiçbir şey söylemedi. Hatta hiç ilgilenmedi. Bir kez olsun izlemedi bile. Çünkü bana sürekli ne sıkıntılar çektiğini, hakemliğin güzel yönlerinin olabileceğini fakat sıkıntıların daha fazla olduğunu söylerdi. "Benim çektiklerimi sen de çekme" anlamında konuşuyordu yani. Ama üç yıl geçtikten sonra futbola ve hakemliğe olan bağlılığımı görünce, isteğimi ve irademi anlayınca o da bana destek olmaya başladı. Hatta basbayağı yetiştirdi beni, tüm bildiği püf noktaları anlatmaya başladı. **▼Baban olumsuz neler anlattı? Hakemlikle ilgili neden karamsar bir tablo çiziyordu?** **▲**Özellikle anlattığı bazı şeyler var ki şu anda bile beni geleceğe dair ürküten şeyler bunlar. Bazı anılarını unutmam mümkün değil. "Bazı maçlardan sonra öyle eleştirildim ki 30 gün dünyadan kop-sam dediği dönemler oldu" derdi. Benim henüz başıma öyle şeyler gelmedi. Birkaç ufak şey yaşadım sadece. **▼Bunlar korkutucu şeyler bir yandan. Hiç ürkemedin mi baban bunları anlatmaya başladıkça? Sonuçta yeni başlayacağın bir kariyerde bayağı zorlu yollar gözüküyor...** **▲**Evet ürkütücü bir yanı var. Ama bir o kadar da gizemli ve cezbedici. Hakemliğin insanı çeken çok yönü var. Tabii ki bazen tepkiler göz korkutuyor olabilir, ama insan inanılmaz bir zevk de alıyor. **▼Futbola aran iyiydi tabii değil mi? Futbolcu olmayı düşündün mü? Yoksa direkt hakemliğe mi kanallizedin?** **▲**Oynadım tabii, oynamaz olur muyum? Minik takımlarda ve B Genç seviyesine kadar top oynadım. Bir dönem kalecilik de yaptım. Ama bir maçta bir yarıda 10'dan fazla gol yiyince kalecilik kariyerim erken bitmiş oldu (gülüyor). Ama daha sonra futbol oynamaya devam ettim. B Genç'ten sonra futbolu da bıraktım. O zamanlar futbol da hakemlik de hobiydi benim için. Bu konuyla ilgili olarak geleceğe yönelik büyük hayallerim olmadı. Yükselseğim,

Su anda çok tecrübeli değilim. Ciddi eksiklerim var. Ne kadar çok maç yönetirsem, ne kadar fazla bu camia içerisinde bulunursam o kadar çok başarılı olacağım, seri maçlar yönetebileceğime inanıyorum. Maçın içerisinde bilmediğim şeylerin başıma gelme olasılığı, yönettiğim maç sayısı arttıkça daha da azalacak.

Hedefim, "Bu hakeme de maç bulalım"dan "Bu maçı ancak bu hakem yönetir" dedirtmeye geçmek. Önce Türkiye'de sonrasında da daha ilerleyen yerlerde. "Bu maçı gerçekten bu hakem yönetebilir, bu maçın altından bu hakem kalkabilir" denilebilen bir hakem olmak, en iyisi olmak demektir.

Hakemliğe ilk kez başlayan, kişi kafasında bazı şeyler kurmaya başlar. Dünya Kupası'nda final yönetmek veya Şampiyonlar Ligi'nde maç yönetmek gibi. Bu her işte böyledir. Mahallede futbol oynayan çocuk da Türkiye'nin büyük kulüplerinden birinde oynayabilir miyim, Şampiyonlar Ligi'nde gol atabilir miyim diye hayalini kurar. Muhakkak hedeflerim var. Ülke hakemliğinin Avrupa'da temsili sırasında ben de rol oynamak isterim.

Türkiye'de insanlar hakemliği herkes tarafından yapılabilecek bir meslek olarak görüyor. "Bu kararı ben de veririm, ben de bu işi yaparım, bu yorumu ben de yaparım" rahatlıındalar. Türkiye'de teknik adamlık da çok konuşulan bir konu, herkes teknik adam olabiliyor. Şunu oynatması doğru, şunu oynatması yanlış gibi yorumlar yapılabiliyor. Aynı şekilde hakemliğin konuşulması da benzer bir durum. Türkiye'de insanların futbola olan ilgisinden kaynaklanıyor diyebilirsiniz. Diyeceksiniz ki tüm dünyada böyle. Ancak Türkiye'de hakemlikle ilgili konuşmayı seven veya her gün teknik adam olan, ertesi gün maçla ilgili yanlış 11'ini sahaya süren pek çok insan var.

çok ilerlere gideceğim demedim hiç. Ancak hakemliğe başladıktan sonra 3 yıl içinde neler olabileceğini görmeye, anlamaya başladım. Ondan sonra da çok severek yapıyorum işimi.

▼Şu anda 25 yaşındasın ve Süper Lig hakemleri arasında en genç hakemsin. Bu kadar genç olmak bir hakem için avantaj mı oluyor yoksa dezavantaj mı?

▲Avantajı da var, dezavantajı da. Avantajları, öncelikle önümde uzun yıllar olması ve tecrübe edinmek için çok fazla fırsatın olması. Bu önemli çünkü hakemlik tecrübeyle daha iyi hale geliyor. Ancak dezavantajları da var tabii. Yine aynı şeye geliyoruz: Tecrübe. Şu anda çok tecrübeli değilim. Ciddi eksiklerim var. Ne kadar çok maç yönetirsem, ne kadar fazla bu camia içerisinde bulunursam o kadar çok başarılı olacağım, seri maçlar yönetebileceğime inanıyorum. Maçın içerisinde bilmediğim şeylerin başıma gelme olasılığı, yönettiğim maç sayısı arttıkça daha da azalacak.

▼Aslında o kadar da tecrübesiz sayılmazsın. Eğer 16 yaşında hakemliğe başladıysan 9 yıllık hakemsin. Zaten şu an düdük çalan faal hakemler arasında da senin kadar kariyeri olanlar var. Sen sadece daha genç başlamışsın bu işe. Bu yaş küçüklüğü saha içinde ne gibi bir rahatlık sağlıyor sana? Ya da sıkıntı mı yaratıyor? Sana nasıl davranıyorlar?

▲Açık söyleyeyim pek bir sıkıntı yaşıtmıyor. Gerçekten şimdiye kadar bu konuda hiçbir sıkıntı çekmedim. Oyuncularla benim aramda yaş farkından kaynaklanan, onların beni küçük görmesi

ya da kendilerinin yaşça büyük olmaları nedeniyle büyüklük taslamaları gibi bir durum hiç oluşmadı. Genelde maçlar saygı çerçevesinde geçiyor. Futbolcu arkadaşlarımla gayet iyi bir diyalogum var.

▼Yardımcı olanlar da oluyor mu? Oyun içinde senin işini kolaylaştıran futbolculara rastlıyor musun? Mesela seninle diyalog içinde olan özel oyuncular var mı?

▲Evet oluyor. "Bunlara dikkat et" gibi işimi öğretmek amacıyla yapmıyorlar tabii. Ama gerçekten yardımcı oluyorlar. Örneğin itirazları daha az miktarda oluyor. Mesela bir anımı anlatayım. Bir maçtaki bir pozisyonda faul çalmadım. Bir oyuncu dönüp itiraz etti. Kendisine "Yanlış olabilir ama ben öyle gördüm" dedim. O da "Tamam hocam kusura bakma, canın sağ olsun" dedi. Bu gibi diyalogların aynıları büyük ağabeylerimin de başına geliyordu. Ama benim çok hoşuma gidiyor.

▼Artık hakemlik hayatının önemli bir parçası haline geldi. Ama her hakem gibi senin de yaptığın başka bir meslek vardır mutlaka. Eski deyimle soralım: Ne işle iştigal ediyorsunuz beyefendi?

▲Ben spor yöneticisiyim. Akdeniz Üniversitesi Beden Eğitimi Spor Yüksek Okulu Spor Yöneticiliği bölümünden mezun oldum.

▼Hakemlik giderek hayatının merkezi haline gelmeye başlıyor. Birçok hakem için bu geçerli bu. Bir yandan da gündemde "hakemler profesyonel olsun" şeklinde tartışmalar var. Diyorlar ki hakemler başka bir işi yapmasın. Sen ne

düşünüyorsun bu konuda?

▲Profesyonel hakemlik konusu, getirileri ve götürüleri hakkında üzerinde düşünülmesi gereken bir konu. Başarıya ulaşılabilir bence. Bir hakemin haftada 7 günde 24 saatinin hakemlikle geçmesi bana fena gözüküyor. Belki de olumlu bir sonuç çıkar. Ama ne olursa olsun tam anlamıyla denemeden anlayamayız.

▼Haftada kaç tane antrenman yapıyorsun?

▲Merkez Hakem Kurulu'nun belirlediği Salı ve Perşembe günleri olmak üzere haftada iki kez tüm hakem arkadaşlarımızın katıldığı toplu antrenmanlarımız var. Bunun dışında maçlarımızın oynanacağı güne göre değişiyor. Hafta sonu yöneteceğimiz maç yoksa hafta sonu da antrenman oluyor. Kesin bir sayı yok ama haftada dördün altına inmiyor. Bunların büyük bölümü koşu ve kondisyon antrenmanı. Bunun yanında fitness salonunda ağırlık antrenmanlarımız da var.

▼Siz doğal olarak bol bol güç ve kondisyon antrenmanları yapıyorsun. Oysa ki hakemliğin çok büyük bir bölümü hızlı karar vermeye dayanıyor. Bunun antrenmanını nasıl yapıyorsun? Adaletin antrenmanı nasıl oluyor? Şüphesiz ki iyi kondisyon beyne daha fazla oksijen gitmesine neden oluyor ve bu da daha iyi çalıştırıyor beyninizi. Ama başka antrenmanlar gerekmez mi?

▲Zihinsel antrenmanlar müsabakayı izleyerek yapabiliriz ancak. Ya da maç izlemesek bile beyinde maçı hayal edip yöneterek böyle bir çalışma yapılabilir. Ya da bir müsabakayı izlerken bir başka hakemin verdiği, vereceği kararlara "Ben olsam hangi kararları verirdim" diye bir değerlendirmeye geçirebiliriz. Aslında kuralları çalışılması sırasında, aklınızda birçok pozisyon oluşuyor zaten.

▼Bu sezon Süper Lig'de kaç maç yönettin? Toplam sayıyı hatırlıyor musun?

▲Hatırlıyorum tabii. Çünkü sadece üç maç yönettim. Süper Lig'e cıkalı üç sezon oldu. Toplam 22 maçta hakem olarak çıktım. 2A'da da var. Benim yaşıma göre fena değil yani (gülüyor).

▼Bunlar arasında "hepsi bir yana o bir yana" diyeceğin bir maç var mı?

▲Mutlaka ki vardır. Süper Lig'de ilk yönettiğim maç örneğin. Bir İstanbulspor-Adanaspor maçıydı. Benim için çok önemliydi. Çünkü Süper Lig kokartını takarak çıktığım ilk maçı. Doğal olarak bir heyecan oluyor üzerinizde. Şoyunma odasında bile farklı oluyor. İnsan hangi maça çıkarsa çıksın heyecanlanır. Ama ilk kez olması ayrı bir hava katmıştı.

▼Peki "Şu maçı da iyi ki yönetmişim" dediğin, iyi hissettiğin, mutlu olduğun maçlar oldu mu? Performans açısından özellikle...

▲Bir maç ismi vermektense başarıyla yönettiğimi hissettiğim maçlarda huzurlu olduğumu, ancak hatalarımın olduğu maçlarda da iç huzursuzluğu yaşadığımı söylemekle yetineyim.

▼Gencecik bir hakem olarak, maç için de verdiğiniz bir kararın hatalı olduğunu fark edince nasıl toparlıyorsun?

▲Maç sırasında "toparlama" diye bir

durum söz konusu olmuyor. Çünkü karşılaşma sırasında verdiğimiz tüm kararları o anda öyle gördüğümüz için veriyoruz. Ve doğru olduğuna inanıyoruz. Çünkü gördüğümüze inandığımız pozisyonlarda düdüklü oluyoruz. Tabii ki maç sonrasında televizyondan izlediğimizde "Bu pozisyon-da bu kararı nasıl verdim?" dediğim çok oluyor. Ama bu da işin doğasında var.

▼Bu sene çok talihsiz olaylar da yaşadık, Özgüç Türkalp'in kaldığı durum gibi. Türkiye'de hakemler üzerine çok fazla spekülasyon yapılıyor. Türk futbolcusu atamadığı golün hesabını vermek yerine hakemi suçlamayı tercih ediyor. Sence neden böyle oluyor?

▲Şu bir gerçek ki hakem hataları oluyor. Dün de oluyordu, bugün de oluyor, yarın da olacak. Ancak insanların kabul etmesi gerekir ki insanın olduğu her yerde hata mutlaka yapılır. Neden bunlar sürekli konuşuluyor? Belki sebeplerinden bir tanesi şu olabilir: Hiçbir oyuncu şöyle sözler edemiyor: "Ben kötüydüm, çok kötü oynadık,

kem arkadaşlarım da beni gayet iyi anlıyorlar. Ancak bunu kamuoyuna anlatmak gerçekten çok zor olabiliyor.

▼Sürekli futbol izliyor musun? Dünyadaki özellikle de Avrupa'daki hakem standartlarıyla Türkiye'deki hakem standartlarını nasıl karşılaştırıyorsun? Ya da böyle bir şansın oldu mu? Örneğin İtalya'da futbolçunun jest ve mimiklerine izin veriyorlar, İngiltere daha sert falan. Türkiye'yi nasıl görüyorsun?

▲Her ülkenin örf ve adetlerine göre bazı değerleri var. İzin verilen haller, verilmeyen haller ülkeden ülkeye değişecektir. Ayrıca İngiltere'de hoş görülüp, Türkiye'de hoş görülmecek konular da var. Bunun arasını bulmak lazım.

▼Bu standartlar iyi bir şey mi?

▲Aslında sadece Türkiye, İngiltere, İtalya'da değil, tüm dünya hakemliliğinin ortak bir standarda ulaşması lazım. Ancak bu çok zor bir konu. Türkiye'ye indirgeylim, ben Antalya'da yetişmişim. Aile ortamım, sosyal hayatım daha farklı. İstan-

bul'da, İzmir'de veya Ankara'da yetişen bir arkadaşım çok çok farklı. Siz bu farklı ortamlarda yetişen insanları topluyorsunuz. Bunların aynı standartta maç yönetmelerini sağlamaya çalışıyorsunuz. Bu da gerçekten çok zor bir konu. Ancak zoru başarmalıyız. Bütün hakemlerin bunu yapması gerekir, sadece Türkiye'deki hakemlerin değil. Tüm dünya hakemliliğinin futbol oyun kurallarını dayanarak aynı standartlarda bir maç yönetimi içerisinde bulunması lazım.

çok önemli bir maç sonrasında da aynı açıklamaları yapar mıydı, bilemiyorum... ▼Teknik adamların hakemlerle ilgili sorumlulukları ne sence? Mesela Gerets hakemlerle ilgili sezon başından beri hiç konuşmuyor. Hakemlerle ilgili konuşan antrenörler var, konuşmayanlar var. İlk hafta bir kulüp başkanının "Bu kadar kritik bir maçta bize bu hakem verdiler" gibi bir cümlesi vardı. Daha sezonun ilk haftası.

▲Bence hakemlerle ilgili konuşmaları ya da konuşmamaları ya da yorum yapıp yapmamaları çok büyük önem taşıyor. Bu yorumlar bence sadece teknik adamların yaptığı yorumlar olarak kalmıyor. Sahadaki oyunculara ve tribündeki seyircilere de yansıyor. Eğer olumsuzsa sadece olumsuz hale dönüşmekle kalmayıp teknik adamın kafasındaki olumsuzluğun çok ötesinde çok daha tehlikeli bir olumsuzluğa da dönüşebiliyor. O yüzden çok önemli bu. Özellikle de Türkiye'de. Hatırlarsınız Mourinho'nun demeceleri yüzünden FIFA hakemi Anders Frisk hakemliği bıraktı.

Ailesinin ve çocuklarının sağlığını tehlikede olduğunu düşündü geri çekildi adamcağız. Bir teknik adamın demecinin ne boyutlara geldiğini gösteren bir örnek.

▼Türkiye'de herkes senin dediğin gibi sorumluluk duygusu çok gelişmiş gözüküyor. Çok konuşuyor insanlar hakemler hakkında. Neden bu kadar çok konuşuluyor, sen kendi kendine ne tespit yapıyorsun?

▲Türkiye'de insanlar hakemliğin herkes tarafından yapılabilecek bir meslek olarak görüyor. "Bu kararı ben de veririm, ben de bu işi yaparım,

bu yorumu ben de yaparım" rahatlı-gındalar. Türkiye'de teknik adamlık da çok konuşulan bir konu, herkes teknik adam olabiliyor. Şunu oynatması doğru, şunu oynatması yanlış gibi yorumlar yapılabiliyor. Aynı şekilde hakemliğin konuşulması da benzer bir durum. Türkiye'de insanların futbola olan ilgisinden kaynaklanıyor diyebilirsiniz. Diyebilirsiniz ki tüm dünyada böyle. Ancak Türkiye'de hakemlikle ilgili konuşmayı seven veya her gün teknik adam olan, ertesi gün maçla ilgili yanlış 11'ini sahaya süren çok insan var.

▼Bazen dördüncü hakem oluyorsun. Dördüncü hakem ne yapar? ▲Dördüncü hakem maçtaki idari işlerle ilgilenir. Örneğin sabah olan eşgüdüm toplantılarına katılır. Eşgüdüm toplantılarında takımların formlarının seçilmesi, yedek oyuncuların ısınacağı yerler belirlenir, top oynayıcı çocukların giyeceği renk gibi kararlar verilir. Bunlar maç öncesinde yapılanlar. Maç sırasında da 4. hakem, orta hakemin maç esnasındaki idari işle ilgili yardımcıdır. Maç öncesi devre arası ve maç sonrası. Ayrıca maç sırasında da ha önce 4. hakem ile ilgili birçok olay yaşandı. 4. hakemliğin ne kadar önemli olduğu o olaylarda ortaya çıktı. Teknik alandakilerin sorumlu davranışlarından hakeme bildirmekte. Saha içindeki birçok

olayda hakeme bildirmekte. Bir durum daha var, hakem veya yardımcı hakemlerin herhangi bir sebeple maça devam edememeleri durumunun oluşması halinde onların yerine maça çıkmak da görevleri arasındadır.

▼Aynı zamanda saha içinde karar verilmesi gereken durumlarda orta hakem yardım istediğinde yardımcı da olabiliyor değil mi? Mesela pozisyona daha yakınsa.

▲Maç öncesi konuşmalara göre 4. hakem de önünde gerçekleşen pozisyonlarda orta hakem veya yardımcı hakemlerle yardımcı olabiliyor.

▼Hakemlikteki hedeflerinde neler var? 25 yaşında bir hakemsin, Süper Lig'de 5 sene daha tecrübe kazandığında yaşı 30 olacak sadece. Ondan sonra bile 15 senen kalıyor. Bu bir şans değil mi?

▲Hedefim, "Bu hakeme de maç bulalım"dan "Bu maçı da bu hakem yönetir" dedirtmeye geçmek. Önce Türkiye'de sonrasında da daha ilerleyen yerlerde. "Bu maçı gerçekten bu hakem yönetebilir, bu maçın altından bu hakem kalkabilir" denilebilen bir hakem olmak en iyisi olmak demek.

▼Peki yurtdışında büyük turnuvalarda düdüklü çılmayı umuyor musun?

▲Muhakkak. Tüm hakemlerin amacı budur. Hatta hakemliğe ilk kez başlayan, daha ilk kez hakemlik yapan kişi kafasında bazı şeyler kurmaya başlar. Dünya Kupası'nda final yönetmek veya Şampiyonlar Ligi'nde maç yönetmek gibi. Bu her işte böyledir. Mahallede futbol oynayan çocuk da Türkiye'nin büyük kulüplerinden birinde oynayabilir miyim, Şampiyonlar Ligi'nde gol atabilir miyim hayalini kurar. Hakemler de böyledir.

▼Sen bunu gerçekleştirebilecek durumdasın. Sonuçta hakemliğe yeni başlayan biri değilsin. Gerçekleştirebile şansın var. Böyle bir hedef koyuyor musun kendine? 5 sene içerisinde demin söylediğin gibi.

▲Süreç olarak değil de muhakkak hedeflerim var. Ülke hakemliliğinin Avrupa'da temsil sırasında ben de rol oynamak istemişim.

▼İnsan model bakar her zaman kendine. Birilerini beğenir. Birilerinden daha iyi olduğunu düşünür. Özel ilgi gösterdiğin hakemler var mı?

▲Babamın maç kasetlerini izlerim hâlâ. Doğduğumdan beri evde hakemlik konuşuluyor zaten. Ben hep babamı izleyerek büyüdüm.

▼Baban dışında kimleri beğeniyorsun? Yurtdışından biri mesela?

▲Hakemliği biten Pareira vardı, Portekizli. Onun stili hoşuma giderdi.

▼Hakemin stili olur mu?

▲Stil derken vücut dili kullanımı gibi şeyler.

▼Biz uluslararası maçlarda, Avrupa kupaları maçlarında, milli maçlarda hakemlerden şikayet ettiğimiz zaman ne hissediyorsun? Şu açıdan önemli bu. Sen de buradasın, sen de bir iş yapıyorsun, senin hakkında da şikayet diyorlar... Kendini şikayet edilen yerine koyuyor musun?

▲Zor soru. Hakemin yaptığı hatanın nedenlerini daha da makul olarak karşılayabiliyorum çünkü biz de burada aynı hataları yapıyoruz. Ancak bir yandan da milli duyularımız var. Bu tür maçlardaki hakem hataları da bizi üzüyor tabii ki. ■

slında sadece Türkiye, İngiltere, İtalya'da değil, tüm dünya hakemliliğinin ortak bir standarda ulaşması lazım. Ancak bu çok zor bir konu. Türkiye'ye indirgeylim, ben Antalya'da yetişmişim. Aile ortamım, sosyal hayatım çok başka yerlerle aynı değil. İstanbul'da, İzmir'de veya Ankara'da yetişen bir arkadaşımın çok farklıyım. Siz bu değişik ortamlarda yetişen insanları topluyorsunuz. Bunların aynı standartta maç yönetmelerini sağlamaya çalışıyorsunuz. Bu da gerçekten çok zor bir konu. Ancak zoru başarmalıyız. Bütün hakemlerin bunu yapması gerekir, sadece Türkiye'deki hakemlerin değil. Tüm dünya hakemliliğinin futbol oyun kurallarını dayanarak aynı standartlarda bir maç yönetimi içerisinde bulunması lazım.

yenildik." Ya da "Rakip gerçekten bizden çok çok üstündü" ... Elbette bunu diyenler de vardır. Ama bunların dile getirilmediği, sürekli hakemlerin suçlandığı durumlarda kendi kendime "Acaba şu olabilir mi" diye soruyorum. Çok kötü oynadık demek çok iyi bir bahane değil, rakip bizden daha iyi oynadı dediğiniz zamanda rakibi yüceltiyorsunuz, bu da iyi olmuyor bizim futbol kültürümüzde. Buna cüret eden nasıl tepkiler görür, siz benden daha iyi bilirsiniz. O yüzden "Hakem bugün çok kötüydü. Yakıtı bizi" diyerek konuyu saptırmak belki biraz kolaycılık oluyor.

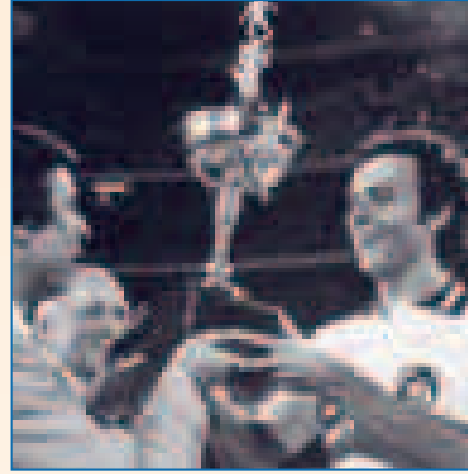
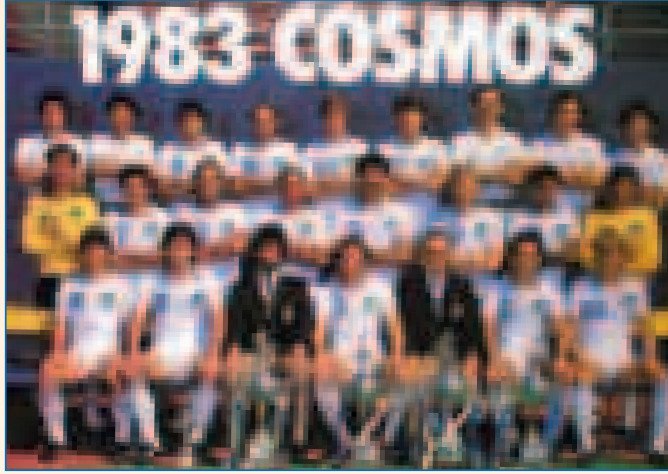
▼Sene başından beri tartışılan pozisyonları siz de izliyorsunuzdur. Bunların bazıları gerçekten üzücü sonuçlara neden oluyor. Böyle bir durumda kaldın mı hiç? Kamuoyunda sana bile gevrenden, arkadaşlarından eleştiriler geliyordu mutlaka. Bunlara ne cevap veriyorsun?

▲İnsanları bunların basit hatalar olduğuna inandırmak elbette ki zor. Ama hakemlik yapan arkadaşlarım buna çok rahatlıkla inanıyor. Ben bir hata yaptığımda bana herkes destek veriyorlar. Bir arkadaşım bunu yaptığında söz konusu hatanın altında yatan sebepleri çok rahatlıkla bilebiliyorum. Gerçekten o hatanın insani olduğunu görebiliyorum. Aynı şekilde ben de benzer bir hata yaptığımda benim ha-

bul'da, İzmir'de veya Ankara'da yetişen bir arkadaşım çok çok farklı. Siz bu farklı ortamlarda yetişen insanları topluyorsunuz. Bunların aynı standartta maç yönetmelerini sağlamaya çalışıyorsunuz. Bu da gerçekten çok zor bir konu. Ancak zoru başarmalıyız. Bütün hakemlerin bunu yapması gerekir, sadece Türkiye'deki hakemlerin değil. Tüm dünya hakemliliğinin futbol oyun kurallarını dayanarak aynı standartlarda bir maç yönetimi içerisinde bulunması lazım.

▼Fransız milli takımının hocası Domenech geçenlerde bir açıklamada bulundu. Takımı Martinik'de Kosta Rika ile maç yaptı: "Avrupalı olmayan bir hakem bu maçı yönetti ve ne yazık ki başarısızdı. Bunun üzerine basın mensupları bana 'Hakem hakkında ne düşünüyorsunuz' diye sordular. Ben çok memnunum hakemden. Çünkü futbolcularımızın farklı kararlara karşı da ne tepki verebileceğini, nasıl oynayabileceğini, zor durumlarda ne gibi tepkiler verebileceğini görmüş oldum" dedi. Nasıl yorumlarsın bu sözü?

▲Bu sözün altında sanırım çok şey var ve içeriğinde çok önemli bir şeyler yatıyor. Ama ben Fransız teknik adamın açıklamasını dinlemedim. Eğer gerçekten iyiniyetli ise bu açıklama gayet hoş. Her şeyden önce ılımlı bir tepki bu bence. Ancak

Bir varmış, bir yokmuş...

Batık Gemiler

Onun kısa süreli tarihi biraz masalımsıdır ve diğerlerininkinden çok daha farklıdır. 1971 yılında Nasuhi Ertegün'ün katkılarıyla kurulan kulüp, 14 yıla varan kısa ömründe 5 kez şampiyonluk sevinci tadar ama asıl önemlisi, dünyanın en büyük oyuncularını kadrosuna taşıyarak yapar. Futbolu bırakan Pele, yeniden dönüşü Cosmos'ta yaşar. Beckenbauer, Chinaglia, Carlos Alberto ve Neeskens gibi dönemin en büyükleri o forma altında ter döker. Cruyff bile bir maçlığına gelir, oynar ve gider... Ama 1985'te milyonlarca dolar harcayarak yaratılan Cosmos için deniz biter!

Futbol deyince, ister Norveç'te ister Trinidad Tobago'da, ister Çin'de ister Peru'da olsun akıllara o canım spor gelir. Oysa Amerika Birleşik Devletleri'nde futbol dediginizde; futbolla alakası olmayan, elle oynanan, ağırlıklı olarak fizik güce, kuvvete, şiddete dayanan bambaşka bir spor, yani "Amerikan futbolu" karşınıza çıkar. Bildiğimiz futbola Amerika'da ne kadar rağbet olduğunu(!) rakamla ifade edecek olursak, 4'erli 8 gruptan oluşan 32 takımlı Amerikan futbolu ligine karşı, 6'sarlı 2 gruptan oluşan sadece 12 futbol takımı (onların deyimiyle "soccer") bulunmaktadır. Amerikalılar'ın futbola neden bu kadar uzak durduklarını tartışmak bu yazının konusu

değil. Ancak zamanında, bir yönüyle de ülkede bu sporu sevdirmek için girişilen, hâlâ hafızalarda duran bir takımı anmak da bir gereklilik. Hele söz konusu olan, Pele'nin, Beckenbauer'in, Chinaglia'nın, Carlos Alberto'nun, Neeskens'in, Bogicevic'in ve Yasin Özdenak'ın formasını giydikleri bir takımsa... Şimdilerde Real Madrid'in kullandığı "Galacticos" namını çok öncelerden almış bir takımsa...

Partide kurulan takım...

New York Cosmos'un hikâyesinin bir partide başladığını söylemek yanlış olmasa gerek: Amerika'nın ve dünyanın önde gelen müzik şirketlerinden olan Atlantic Records'un başkan yardımcısı ve Warner Communications'da üst düzey görevli Nasuhi Ertegün, 1970'de, dönemin Kuzey Amerikan Futbol Ligi yetkililerinden Phil Woosnam ile bir partide karşılaşır. Gerçek futbolun aşığı bu iki isim derin bir sohbe ederler. Ertegün, Woosnam'ın Amerika'da profesyonel futbolu yaygınlaştı-

mak için gösterdiği çabaya büyük destek verir. Ertegün'ün bu yaklaşımı, daha önce New York'ta "Generals" ismiyle kurulan takımın fazla uzun ömürlü olmadığını gören ve futbolun bu şehirde bir kez daha "kaybetmesine" tahammülü olmayan, güçlü bir finansal destekle iyi bir takım kurma amacındaki Woosnam'ın tam aradığı fırsat olur ve Ertegün'den Warner Communications'un bir futbol takımı kurarak, girişimlerine destek vermesini ister. 1971 yılında, Warner'ın profesyonel bir futbol takımı vardır: New York Cosmos...

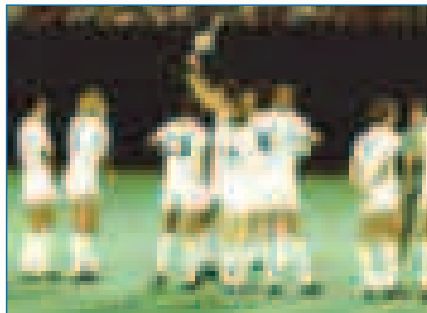
Generals'de forma giymiş bir İngiliz, Gordon Bradley tarafından çalıştırılan Cosmos, kuruldandan çok kısa süre sonra dikkat çekmeye başlar. Takım, Doğu Ligi'ni ikinci sırada bitirmeyi başarır. Ertesi yıl, daha güçlü bir kadro kurmaya karar veren ekip, Kanadalı milli futbolcu John Kerr yanında 1962 Dünya Kupası'nda Çekoslovak-

ya forması giymiş Josef Jelinek'i de kadrosuna katar. Aynı dönemde takım yeni evi olarak Long Island'daki Kufstra Stadı'nı kullanmaya başlar.

Takvîyeler sonuçlarını hemen doğurur; sezon sonunda ilk şampiyonluk gelmiştir. Takım, kuruluşunun üzerinden geçen sadece 2 seneye rağmen, yavaş yavaş bir efsane haline gelmeye başlamıştır.

Ancak oynanan iyi futbol 1973'de şampiyonluk için yet-

terli olmaz. Takımın Amerikan futboluna hediyesi ise, daha sonra milli takımı da çalıştıracak genç kaleci Bruce Arena olur. Düşüş 1974'de de sürer, Kuzey Ligi son sırada bitirilir. Durum, coşkuya takımlarına sahip çıkan taraftarlar üzerinde de olumsuz etki yaratır. Bazı maçlarda sadece 1200 kadar taraftar tribünlere gelmektedir. Bunun üzerine toplanan Cosmos yönetimi, oldukça radikal bir hamle yaparak, dünya çapında yıldız olmuş oyuncuları maliyetlerini hiç düşünmeden takıma kazandırmaya karar verirler. Futbolla ilişkisinin o ka-

dar da parlak olmadığı bir ülkede alınan bu karar, kuşkusuz büyük riskler taşımaktadır. Ancak Federasyon da özellikle Woosnam-, Amerika'da futbolun gelişimi açısından bu hamlenin çok yerinde olacağını düşündüğünden, Cosmoslu yöneticiler, dünyanın dört bir yanında "yıldız avına" çıkarlar. 1975 sezonu bambaşka olacaktır...

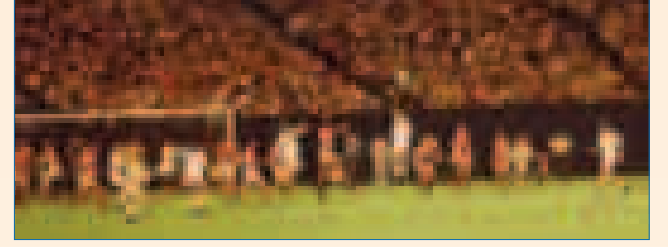
"Siyah İnci" Amerika'da

Cosmos'un ilk bombayı geçtiğimiz günlerde hayatını kaybeden, Manchester Unitedlı büyük oyuncu George Best'i, 240 bin dolara Cosmos'a getireceği açıklamasını yaparak patlatır. Taraftar her konuda anlaşklarının belirtmelerine rağmen, pürüzler bir türlü çözülemez ve

futbolda Amerika'nın da takip edilmesi ne yol açar. Ülkede de Pele'ye bağlı bir futbol çılgınlığı alıp başını gider: Philadelphia'da 20 bin, Washington'da 36 bine yakın taraftar efsaneyi görmek için tribünleri doldurur. Toplam seyirci sayısı bir önceki seneye göre yüzde 2 artmıştır. Ne var ki Pele, tek başına bir takım değildir; Cosmos, o sene de play-off'lara katılamaz.

1976'ya ülke içinden iyi transferler giren takım, şehrin stadi Yankee Stadi'na da geri döner. Pele'nin de itirazları dikkate alınarak, takıma İrlandalı Dave Clemens ve Perulu Ramon Miffin ve senenin esas bombası Lazio'dan transfer edilen İtalyan yıldız Giorgio

katılır: Franz Beckenbauer. Ayrıca artık kalede Nesuhi ve Ahmet Ertegün kardeşlerin ısrarıyla transfer edilen Yasin Özdenak vardır. Brezilyalı bir başka yıldız futbolcu Carlos Alberto'da Cosmos forması giymeye başlamıştır. Takım içindeki çekişmeler sürse de, maçlarını New Jersey'deki Giants Stadyumu'nda oynamaya başlayan Cosmos ligde belli bir çizgi tutturmayı başarır ve sonunda beklenen şampiyonluk nihayet gelir.

şıklık pek olumlu sonuç vermez ve şampiyonluk kaybedilir. 1980'de Barcelona'nın eski hocası Hennes Weisweiler görevdedir. Chinaglia'nın 32 gol attığı sezonda, şampiyonluk tekrar New York'a döner.

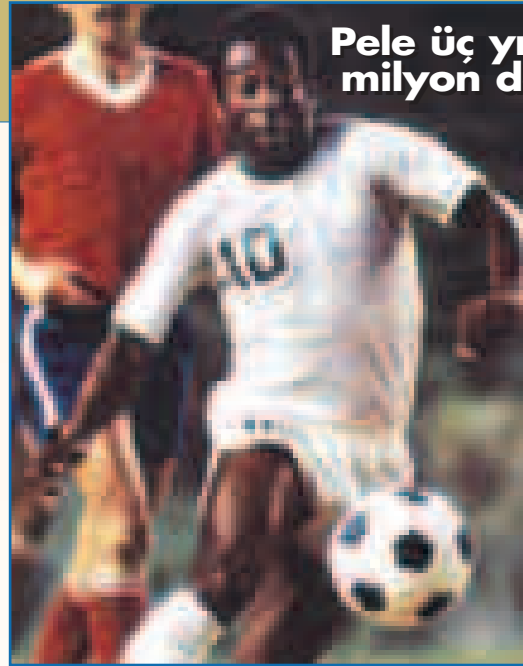
1981 parlak zamanların bitişinin ilk işaretlerinin görüldüğü zaman olur: Her ne kadar yeni bazı transferler yapılsa da Beckenbauer Hamburg'a, Carlos Alberto California'ya satılır. Takım play-off yarı finallerinde, penaltı atışları sonucu zayıf rakibi Chicago'ya elenir. 1981-82 sezonunda Cosmos ilk defa, sürekli düzenlenen indoor (salon) turnuvasına da katılır. Özellikle Carlos Alberto'nun geri dönmesi, Chinaglia'nın formu, Julio Mazzei idaresindeki takıma 5. ve son şampiyonluğu getirir.

Amerikalılar'ın futbol aşkı sönünce

Ertesi yıl, Beckenbauer de takıma geri döner. Ancak Amerikalılar'ın futbol ateşi yavaş yavaş sönmemektedir: Her ne kadar Amerika ortalamasına göre çok iyi bir rakamda olsa da, takımın seyirci sayısında gözle görülür bir azalma vardır. Motivasyonunda da, gerek taktik gerek mali anlamda ciddi sorunlar olan takım da play-offların ilk turunda elenir.

1983-84 sezonunda, takımı sırtlayan isimlerden Chinaglia futbolu bıraktığını açıklar. Amerika'da kazandığı paraları, İtalya'da bir takım satın almakta kullanacaktır: Lazio! Öte yandan, maddi sorunlar gün geçtikçe su yüzüne çıkmaya başlamıştır. Yine de son bir hevesle, Pele'ye bir kez daha takıma dönmesi için çağrı yapılır. Ancak futbolu bırakalı 7 seneye yakın zaman olan Brezilyalı yıldız bu kumarı oynamaya yanaşmaz. Hiçbir zaman yatırdığı paraları geri alamayan Warner Communications sonunda takımın isim haklarını satar: Giorgio Chinaglia'ya! Ancak ne kadar müthiş bir oyuncu olsa da, Chinaglia idarecilikte çok yetersizdir. Nakit para sağlamak için bazı oyuncular satılır. Ne var ki, birçok şey için çok geçtir. Futbol dünyasına beklenmedik şekilde giren ve dünyanın dört bir yanından aldığı yıldızlarla, gösteri maçlarına çıktığı için adı "Sirk takımı"na çıkan Cosmos, çöküşten kurtulamaz. 1985'de Salon Ligi'ne katılmışken, 33 maç sonunda deniz biter: 14 yıla, 5 şampiyonluk sığdıran ve birçok ünlü ismin teri bulunan yeşil-beyaz Cosmos forması tarihin tozlu raflarına kaldırılır...

Kapanmasının üzerinden bunca zaman geçse de, unutulmayan takım için yakın zamanda, tekrar Amerikan Profesyonel Futbol Ligi'ne (MLS) dönmesi için bir kampanya başlatılmış olsa da, bunun başarı şansı da az gözüküyor. Zira, gruplarda New York'u temsilen Metro Stars takımı bulunmakta. Ayrıca, takımın ismi ve logosu kuzey New Jersey'de bir futbol tesisi tarafından kullanılmakta. ■

Pele üç yıllığına, 7 milyon dolar aldı

Biten sezonla Pele futbolu bıraksada "kalanlar", Beckenbauer, Chinaglia, Carlos Alberto ve yeni gelenler; Denis Tueart, Vladislav Bogicevic, Jack Brand takımı 1978'de bir kez daha şampiyonluğa ulaşmaya yetecek kadar kuvvetli bir ekiptir. Şampiyonluk gelmiştir ama sezon başında "kaçan balık" büyük olmuştur: Arjantinli

genç bir yetenek de hazırlık kampına çağrılır ancak anlaşma sağlanamaz. Cosmos, dünya futbol tarihine imza atacak bir başka ismi, Diego Maradona'yı elinden kaçırmıştır!

Ligde rekabet kızıştıkça, diğer takımlar da yatırım yapmaya başladıkça, yıldız transferi yapmak adeta zorunluluk haline gelir. Böylece Hollandalı Neeskens ve Brezilyalı Marinho'nun yolları da Amerika'ya düşer. Cruyff ise sadece bir maç forma giyip, hocası Rinus Michels'in Los Angeles Aztecs'e gidecektir. 1979'a da hızlı giren takım, sezon ortasında teknik direktör Eddie Firmani'nin yerine Ray Killebeck'ı getirir. Bu de-ği-

Best transferi bir "balon transfer" olarak anılır. Ne var ki Cosmos'un, basından intikamı çok büyük olur: 3 Haziran 1975'te, kulübün genel menajeri Clive Toye, Pele'yi transfer ettiklerini açıkladığında, kimse inanmaz. Zira Pele, bir sene önce futbolu bıraktığını açıklamıştır. Ancak haber gerçektir. O güne kadar sadece Santos'ta oynamış efsanevi futbolcu, "Mesele para değil, sadece Amerika Birleşik Devletleri'nde futbolu popüler bir spor haline getirmek" dese de, üç yıllığına, 7 milyon dolarlık bir sözleşmeyle New York'un yolunu tutmuştur.

Bu transfer, gerçekten de bir anda

Chinaglia da takıma dahil edilir. Lakin beklenen başarı yine gelmez.

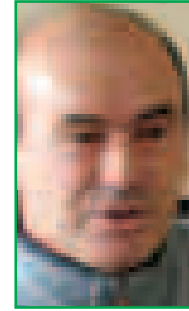
Kaostan Şampiyonluğa

Pele'nin kızgınlığı artar. Zira kendisine transfer teklif edilirken, takımın başka önemli yıldızlarla da destekleneceği, bütün yükün onun üzerinde olmayacağı konusunda verilen sözler tutulmamıştır. Brezilyalı'nın Chinaglia ile de yıldız pek barışmamıştır. Aslında sorun takımın tamamındadır: Amerikalılar, İngilizler, Yugoslavlar, Güney Amerikalılar kendi içlerinde gruplaşırken, kimi oyuncular antrenmanlara bile katılmamaktadır. 1977'de takımda işler bu kadar karışıkken, Pele gibi bir başka efsane takıma

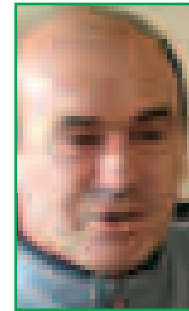

Futbolu şimdi oynamak vardı

Sedat III (Özden)

Bursa'da doğdu, Bursaspor'da büyüdü. Kariyerinin sonuna dek hep aynı takımda oynadı. Tek istisnayı milli takımlara giderken yaşadı. Serinkanlı ve teknikti. Kale hariç her mevkide yer aldı. İdeal bir profesyonel, örnek bir kaptandı. Bir seferinde Fenerbahçe, Bursaspor'dan aldığı ücretin tam yedi mislini verdi ama o yine de tamamen özdeşleştiği takımından ayrılmadı. Devrinin en klas oyuncularındandı ve bir dönem Türk futbolunda Sedat III gerçeği vardı.

Benim oynadığım arkadaşlarım Ali Kemal, Şenol, Raşit, Turgay, Necdet, İsmail, Yusuf, Fatih Terim ve diğerleri. Bunların yetenekli olmadığını kim söyleyebilir. Geçmişin saha koşulları, ekonomik şartları çok farklıydı. Milli Takıma giderken tren bileti ücretine denk gelen 7,5 lira para alırdık. Daha fazlasını harcayarak kampa giderdik. Orada telefon, içecek kısıtlıydı. Toplar, antrenman malzemeleri yetersizdi. O günün futbolunda 'aman ileri çıkma!' anlayışı hakimdi. Şimdiki için çok süratli diyorlar. Ben kendi dönemimdeki saha koşullarında nasıl süratli olayım. Ben 5 antrenmanı zar zor yaparken şimdiki 10 çalışmayla maça hazırlanıyorlar. En önemli değişim Derwall ile mantalitede oldu. Çabuk hücum kavramıyla tanışıldı. Ekonomik koşullar ve saha şartları düzeldi. Futbolu şimdi oynamak vardı. Şimdiki sahalarda kötü pas atılır mı? Vallahi ben atmam.

Futbolu bıraktığımda cebimde sadece jübile param vardı. Ayrıca teknik direktörlük kursu açıldığında üç aylık evliydim. Bursaspor'dan benden gelecekte teknik direktör olarak faydalanabileceklerine dair bir öneri gelseydi tüm enerjimi teknik adam olmak için harcayabilirdim. Fakat böyle bir teklif gelmeyince geleceğimi garanti altına alabilmek için ticaret hayatına atıldım. Daha sonra 1990'lı yılların başında şans bir kez daha kapımı çaldı. Türk futbolunun kurmayları beni Ümit Milli takım için düşündüklerini gelecekte de A Milli Futbol Takımı'nın teknik patronu olabileceğimi söylediler. O zaman ticaret hayatımda önemli iş anlaşmaları gerçekleştirmiştim. Kararsız kaldım ve yine bir tercih hatası yaparak bu teklifi kabul etmedim.

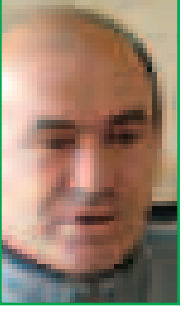
Koray Gürtaş

▼Futbola hangi takımda başladınız?

▲İlk olarak Sölöz Gençlerbirliği'nin formasını giydim. Aynı zamanda Sanat Enstitüsü'nde top oynuyordum. Daha sonra Bursa Amatör Küme takımlarından Gençlerbirliği'ne transfer oldum. Burada o dönem Bursaspor'da teknik adamlık yapan rahmetli Metin Oktay'ın dikkatini çekmişim. Oktay benim için "Çok çalışırsa büyük futbolcu olur" ifadesini kullanmış. Bunun üzerine 1972-73 sezonunda Bursaspor ile anlaştım ve kariyerimin sonuna kadar yeşil-beyazlı formayı giydim.

▼Profesyonel futbol yaşantınızın sonuna kadar Bursaspor'dan ayrılmayarak bir anlamda Anadolu kulüplerinin yıldızları İstanbul'a transfer olur tezini çürüttünüz.

▲Ben Bursa'da doğdum. Bursa'da futbola başladım.

Öncelikle teknik direktörlerim ve başkanlarım bana her zaman büyük güven duydu. Onlardan güç aldım. Ben de bu güveni hiç boşa çıkarmadım. Asla antrenmana çıkmamazlık, takımın önünde koşturamazlık yapmadım. Ben örnek olmalıyım ki arkadaşlarım benim arkamdan gelsin. Onların maddi manevi tüm sorunlarıyla ilgilendim. Sakatlanan arkadaşımın evine sefertasıyla yemek götürdüm. Çilli Mehmet bir keresinde “Keşke buraya 10 yıl evvel gelseydim” dedi. Kaptanlık gerçekten önemli bir görev. Yeri gelince seyirciyi bir hareketimle sustururdum. Gerekliyse takımın kampa girmesini sağlar orada da arkadaşlarımın disiplinsiz hareketler içine girmesini engellerdim.

Bursaspor’da Milli oldum. O dönemlerde maneviyat maddiyatın önündeydi. Milli takım dönüşü Bursa’da krallar gibi karşılanır ve halka yaşattığım gururu fazlasıyla hissederdim. Gelecek nesillere örnek olması için, yıldız bir futbolcunun da doğduğu büyüdüğü yerde kalıp mutlu olacağını göstermek için Bursaspor’dan ayrıldım. Tabii ki pek çok transfer teklifi aldım. Hatta bir keresinde Bursaspor ile 2 milyar değerinde bir daire karşılığı anlaşmıştım. Fenerbahçe bunun yedi katı bir ücret teklif etti. O zamanın teknik direktörü Friedel Rausch beni mutlaka takımında görmek istediğini yöneticilere iletti. Başkan Ali Şen, yöneticiler ve Rausch Fenerbahçe’ye gelmem için büyük baskı yaptı. Saatlerce bana dil döktüler. Ama ben zaten imza atmıştım. Üstelik böylesine güçlü bir şekilde bağlandığım camiayı bırakmam düşünülemezdi. Teşekkür ederek görüşmeden ayrıldım.

▼Neden Sedat III?

▲Bursaspor’a bir şene içerisinde üç tane Sedat gelmişti. İki tane olsa büyük ve küçük Sedat diyerek iş çözülecekti. Ama sayı üç olunca farklı bir çözüm üretildi. İlk gelen Habeş Sedat “Sedat I”, Sedat Özbağ (halen Çorumsport’un teknik direktörü) “Sedat II, ben ise “Sedat III” olarak çağrılmaya başladım.

▼Bursaspor ile 1979-80 sezonunda şampiyonluğa çok yaklaştınız ama başaramadınız. Bunun nedenleri neydi?

▲O sene gerçekten çok iyi bir kadromuz vardı. Çilli Mehmet, Nezihi, Özer, Muzaffer, Sedat II gibi kaliteli futbolculara sahiptik. Sezonun sonlarında Diyarbakır’da kaybettiğimiz olaylı maçın ardından toparlanamadık ve şampiyonluğu kaybettik. Sonrasında Altay’a 4-0 yenilince çözüldük. Kaleci Talip’in sakatlığı da bizim için ağır darbe oldu. Biz şampiyonluğa inanmıştık. Fakat şanssızlıklar yakamızı bırakmadı. O yıl dördüncülükle yetindik. Tabii dış mihraklar da mutlu sona ulaşmamamızda

etkili oldu.

▼Bursaspor ile Türkiye Kupası şampiyonluğu yaşadınız. O günleri anlatır mısınız?

▲O sezon gerçekten ilginç olaylar yaşandı. Ligde kötü sonuçlar almamıza rağmen kupada finale yükseldik. Rakibimiz Altay’ın başında eski hocamız Ömeragıç vardı. Bursa’da tribünler tıklım tıklım doluydu. Tansiyonu yüksek mücadeleyi 2-0 kazanarak kupayı havaya kaldırdık. Bu Bursaspor tarihi için önemli bir olaydı. Kupa şampiyonu olarak statü gereği ligde kalmayı garantilediğimiz için son maçlarda bir çok şaibe çıktı. Küme düşme mücadelesini yakından ilgilendiren son maçımız Sakaryaspor’laydı. Ben söylentilerin önüne geçmek ve baskılardan kurtulmak için takımı kampa aldırıldım. Maçta son dakikalara 2-1 önde girdik. Ben de bir gol attım. 12 dakika kala çok yorulmuşum ve teknik direktörümüz Kaleperović’e beni oyundan almasını söyledim. Arkadaşlarımda bir gevşeme oldu ve maç 3-2 kaybettik. Keşke sahada ölseydim de maçtan çıkmasaydım. Bu sonuçla biz küme düştük ama kupa şampiyonu olarak ligde kaldık. O dönem çok söylenti dolaştı. Ama ben açık yüreklilikle söylüyorum: futbol hayatım boyunca hiçbir karanlık işe bulaşmadım. Bu açıdan vicdanım çok rahat.

▼Az önce takımın kampa aldırıldım deniz. Bu noktada sizin kaptanlığınızdan ve sahip olduğunuz liderlik vasfından söz edelim isterseniz.

▲Öncelikle teknik direktörlerim ve başkanlarım bana her zaman büyük güven duydu. Onlardan güç aldım. Ben

de bu güveni hiç boşa çıkarmadım. Asla antrenmana çıkmamazlık, takımın önünde koşturamazlık yapmadım. Ben örnek olmalıyım ki arkadaşlarım benim arkamdan gelsin. Onların maddi manevi tüm sorunlarıyla ilgilendim. Sakatlanan arkadaşımın evine sefertasıyla yemek götürdüm. Çilli Mehmet bir keresinde “Keşke buraya 10 yıl evvel gelseydim” dedi. Kaptanlık gerçekten önemli bir görev. Ben Altay ile oynadığımız kupa finalinde rakip takımdan İsa’nın üzerine yürüdüm. Çünkü takım kötü oynuyordu ve ateşleyecek bir harekete ihtiyaç vardı. Yeri gelince seyirciyi bir hareketimle sustururdum. Gerekliyse takımın kampa girmesini sağlar orada da arkadaşlarımın disiplinsiz hareketler içine girmesini engellerdim.

▼Uzun yıllar Süper Lig’de oynayan Bursaspor şimdi Lig A’da. Bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?

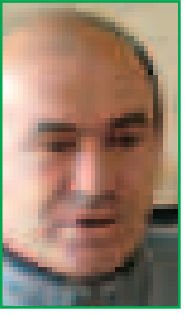
▲Bursa ülkemizin dördüncü büyük kenti. Ama ne hikmettir ki bu şehir metropole dönüşmeden İstanbul’un gölgesinde kalmış bir görüntü verir. Bursa çok zengin bir kent fakat Bursaspor ekonomik açıdan kötü durumda. Bu takım bu sezon şampiyon olacak ve Süper Lig’e dönecektir. Fakat önemli olan

kalıcı gelirler elde edilmesi. Bursa’da sıkıntıları sona erdirecek önemli projeler var. Ancak ne yazık ki bunlar bir türlü hayata geçirilemiyor. Kulüp kent birlikteliğinin de yardımıyla ekonomik açıdan güçlenmezse aynı problemler bir süre sonra tekrar yaşanır. Şu anda Bursaspor açık ara lider. Bundan yararlanarak bir ön önce geleceğe dair adımlar atılmalı ve stratejiler belirlenmeli. Bunun önündeki en büyük engel çok sık yaşanan kongreler. Bu kongrelerin Mayıs ayında yapılması da işleri zorlaştırıyor. Genel kurul farklı bir dönemde yapılsa göreve gelecek yönetimlere çalışmak için zaman kalır diye düşünüyorum.

▼Bursaspor’da futbolculuğun dışında menajerlik ve yöneticilik de yaptınız. Bu görevlerinizde başarılı olduğunuzu düşünüyor musunuz?

▲Ahenk ve uyumun olduğu yerde hiçbir şeyden çekinmem. Çok sevdiğim camiama çok şeyler vermek istememe rağmen bazı zamanlama hataları yaptım. Bu noktada özeleştirmesi samimiyetle yapıyorum. Fakat istediklerimi gerçekleştirilmemin önündeki engeller sağlıksız yapılanma ve sabırsızlıktı. Asıl hayalim altyapıda çalışmak ve gençle-

1976 senesinde Coşkun Özari tarafından Yunanistan ile oynayacak A Milli Takım'a çağrıldım. Ancak iki ülke arasındaki gerginlikten dolayı maç iptal oldu. Üç ay sonra Doğan Andaç beni Bulgaristan ile karşılaşacak Ümit Milli takıma çağırdı. İki ay sonra da Romanya'ya karşı ilk kez A Milli oldum. Bu tarihten sonra da 1985'e kadar sakatlık geçirdiğim dönemler hariç düzenli bir şekilde A Milli Takım'da oynadım. 34 kez A Milli oldum. 4 defa kaptanlık pazubandını taktım, 8 tane de gol attım. Wembley'e kaptan olarak çıktım. Bu gerçekten kariyerimin en önemli olaylarından biriydi. 3 defa Ordu Milli 1 kez de Ümit Milli oldum

re birikimlerimi aktarmak. Ama bundan sonra böyle bir görev almam çok zor.

▼Teknik direktörlüğü neden düşünmediniz?

▲Futbolu bıraktığımda cebimde sadece jübile param vardı. Ayrıca teknik direktörlük kursu açıldığında üç aylık evlendim. Bursaspor'dan benden gelecekte teknik direktör olarak faydalanabileceklerine dair bir öneri gelseydi tüm enerjimi teknik adam olmak için harca-yabilirdim. Fakat böyle bir teklif gelmeyince geleceğimi garanti altına alabilmek için ticaret hayatına atıldım. Daha sonra 1990'lı yılların başında şans bir kez daha kapımı çaldı. Türk futbolunun kurmayları beni Ümit Milli takım için düşündüklerini gelecekte de A Milli Futbol Takımı'nın teknik patronu olabileceğimi söylediler. O zaman ticaret hayatımda önemli iş anlaşmaları gerçekleş-tirmiştim. Kararsız kaldım ve yine bir tercih hatası yaparak bu teklifi kabul etmedim.

▼Sedat Özden günümüz futboluna nasıl bakıyor?

▲Kulüplerin, kişilerin maddi güçlerine

bağlı yapıdan kurtulması lazım. Kadrodaki kaliteli futbolcuların altyapıyla bütünleştirilmesi lazım. Hani hep İngiliz Modeli, Alman modeli gibi kavramlardan söz ediyoruz. Bizim kendi modelimizi yaratmamız lazım. Gençlere çok daha fazla değer vermemiz lazım. Bu hep söyleniyor ama ne yazık ki lafta kalıyor. Bizde 21-22 yaşındaki oyuncular için daha pişecek ifadesi kullanılıyor. Ben 18 yaşında Bursaspor'da oynadım O adam üç yıl geç kalmış. Burada önemli olan gençleri ateşin içine atmamak. İyi bir iskeletin içinde şans vermek. Bir önemli nokta da gelişme çağındaki oyuncuların iyi eğitilmesi, eksiklerini giderebilecekleri özel çalışmalara tabi tutulması. Gençlerin yedek kalmayarak yedek kalmaması lazım. Her an hazır olmaları ve şans gelince iyi kullanmaları da çok önemli.

▼Çok yönlü bir oyuncudunuz. Kale hariç hemen her mevkiye oynadınız.

▲Biz verilen her görevi yerine getirmekle yükümlüyüz. Çok yönlü olmamda ise çocukluğumun önemli rolü var. Ben çocukken çok hareketleydim. Yaşadığım semt olan Muradiye'de ağaçla-

rın üzerinden inmezdim. Bunun neticesinde çok atletik bir yapıya sahip oldum. Çabukluk kazandım. Futbolculuk kariyerimde bu avantajı çok iyi kullandım. Ayrıca antrenmanlarda kaleye geçer, farklı mevkilerde oynar ve rakiplerimin neler yapabileceği hakkında daha iyi fikir edinirdim.

▼Milli Takım maceranız nasıl başladı?

▲1976 senesinde Coşkun Özari tarafından Yunanistan ile oynayacak A Milli Takım'a çağrıldım. Ancak iki ülke arasındaki gerginlikten dolayı maç iptal oldu. Üç ay sonra Doğan Andaç beni Bulgaristan ile karşılaşacak Ümit Milli takıma çağırdı. İki ay sonra da Romanya'ya karşı ilk kez A Milli oldum. Bu tarihten sonra da 1985'e kadar sakatlık geçirdiğim dönemler hariç düzenli bir şekilde A Milli Takım'da oynadım. 34 kez A Milli oldum. 4 defa kaptanlık pazubandını taktım, 8 tane de gol attım. Wembley'e kaptan olarak çıktım. Bu gerçekten kariyerimin en önemli olaylarından biriydi. 3 defa Ordu Milli 1 kez de Ümit Milli oldum.

▼Sizin oynadığınız dönemlerin Milli Takımıyla, günümüzün Milli Takımı arasında ne gibi farklılıklar var?

▲Benim oynadığım arkadaşlarım Ali Kemal, Şenol, Raşit, Turgay, Necdet, İsmail, Yusuf, Fatih Terim ve diğerleri. Bunların yetenekli olmadığını kim söyleyebilir. Geçmişin saha koşulları, ekonomik şartları çok farklıydı. Milli takıma giderken tren bilet ücretine denk gelen 7,5 lira para alırdık. Daha fazlasını harcayarak kampa giderdik. Orada telefon, içecek kısıtlıydı. Toplar, antrenman malzemeleri yetersizdi. O günün futbolunda aman ileri çıkma anlayışı hakimdi. Şimdiki için çok süratli diyorlar. Ben kendi dönemimdeki saha koşullarında nasıl süratli olayım. Ben 5 antrenmanı zar zor yaparken şimdiki-ler 10 çalışmayla maça hazırlanıyorlar.

En önemli değişim Derwall ile mantalitede oldu. Çabuk hücum kavramıyla tanışıldı. Ekonomik koşullar ve saha şartları düzeldi. Futbolu şimdi oynamak vardı. Şimdiki sahalarda kötü pas atılır mı? Vallahi ben atmam. Fatih Terim'in, Şenol Güneş'in, Raşit Çetiner'in, Mustafa Denizli'nin de katkılarıyla ortaya da daha başarılı bir ülke futbolu ve Milli Takım çıktı.

▼2002 Dünya Kupası'ndan bu yana uluslararası büyük turnuvalarda boy gösteremiyorsunuz. Bunu neye bağlıyorsunuz?

▲Öncelikle dünya futbolunda bir dönem bazı ülkeler önemli mesafeye kat ederken Bazı ülkelerde büyük düşüş yaşandı. Bunun yanı sıra Türkiye çok iyi bir jenerasyon yakaladı. Bu gerçekten önemli. Çünkü birbiriyle uyumlu iyi anlaşan ve genç

yaştan itibaren bir arada oynayan bir ekip yakalamak sürekli olarak mümkün değil. Ülkemiz bu altın kuşaktan 14-15 sene çok iyi faydalandı. Şimdi yeni bir süreç başlıyor. Genç milli takımlarda yetenekli oyuncularımız var. Fakat sorun bu çocukların kendi kulüplerinde yeterince şans bulamaması. Maç ekşiği futbolda önemli bir handikaptır. Antrenman müsabakaya asla benzemez. Eğer bu futbolcular kadroda yola devam edecek isimlerle iyi harmanlınırsa yine iyi bir milli takıma sahip oluruz. Ama tekrar ediyoruz gençlerin oynamaya şansı bulmaları lazım. Fatih Terim'in genç milli takımlarla olan koordinasyonu başarıyla sağlayacağına inanıyorum. Bugün yabancı sayısının serbest bırakılmasından söz ediliyor. Gelişmiş ülkelerde bu uygulama doğru olabilir. Lakin biz henüz gelişmekte olan bir ülke konumundayız.

▼Dünya dördüncüsü olan U17 Milli Takımı'nı izleme fırsatını bulabildiniz mi?

▲İzledim ve çok gururlandım. Müthiş futbolcular var. Hücum gücü çok yüksek bir takım. Brezilya maçında beraberlik golü gelince ayağa fırladım. Ne yazık ki tartışmalı bir golle kaybettiler.

▼A Milli Takım'da birlikte oynadığınız arkadaşlarınızla görüşüyor musunuz?

▲Telefonla da olsa görüşüyoruz. Onların başarılarıyla gurur duyuyorum. Fatih Hoca'yı, Raşit Hoca'yı maçlarda önce maçlardan sonra arayıp tebrik ediyorum. Ali Kemal ve Turgay'ı da arayıp hatırlarını soruyorum.

▼Zor beğenen biri olarak bugün hangi futbolcuları izlemekten keyif alıyorsunuz?

▲Gökdeniz çok beğendiğim bir futbolcuydu. Ancak büyük bir talihsizlik yaşadı. Fatih Tekke çok kaliteli. Emre Belözoğlu çok yetenekli ama artık daha olgun davranması lazım. Tümer iyi futbolcu olmasına karşı inişleri çıkışları çok fazla. Yıldırım'ı Milli Takımın olmazsa olmazlarından biri olarak görüyorum. Samsunsporlu Serkan'ı da beğenirim ama artık o kariyerinin sonlarına geldi. Ben zeki futbolcuyu severim. Adam eksiltme özelliği olan oyuncuları görünce büyük keyif alıyorum.

▼Dünya futbolunda favorileriniz kimler?

▲Tartışmasız Ronaldinho. İnsanüstü yeteneklere sahip. Patlayıcı gücü müthiş. Öyle ani duruşları var ki rakiplerini çok zor durumda bırakıyor. Roberto Carlos da takdir ettiğim futbolculardan.

▼Futbol programlarını izliyor musunuz?

▲Fırsat buldukça izliyorum. Ama orada kullanılan avam tabirler, ağır suçlamalar, keyfimi kaçırıyor. Özellikle teknik adamların oyuncu tercihlerine yönelik eleştirileri çok anlamsız buluyorum. Çünkü hoca futbolcularıyla sürekli bir arada. Onun taktik yorumunu çözmek için çalışmalarını izlemek lazım. Bu yapılmadığı için tenkitler çok havada kalıyor. Bir de üç saatlik programların içinde aynı konuların üzerinde tepinip durmamak altyapıyla ilgili, dünya futbolundaki değişimlerle ilgili bilgiler de sunmak lazım. ■

Shevchenko rekor peşinde

Hazırlayan: Eray Özer

Futbol da laiklik ister

Hajduk Split taraftarları şu günlerde bir oyuncularının eski günlerinin özlemi içerisinde. Hırvat ekibinin defans oyuncusu Goran Granić'in eski halinden eser yok. Granić'in adıyla birlikte anılan sert faullerin yerinde yeller esiyor. Rakiplerine sert girmesiyle tanınan Granić şimdi adeta 'pamuk' gibi... Bunun nedeni ise defans oyuncusunun ruh dünyasında yaşanan değişiklik. Granić, Tanrı'ya karşı inancının güçlenmesi nedeniyle rakiplerine sert giremiyor. Koyu bir Katolik olan oyuncunun bu konudaki düşünceleri şu şekilde: "Şu anda kendimi tamamiyle Tanrı'ya adanmış durumdayım. Tanrı futbolu rahatlamak ve eğlenmek için yarattı. Futbolcuların sert fauller yapması O'nun hoşuna gitmez. Eğer faul yapmaya devam etseydim Şampiyonlar Ligi ön eleme turu gibi kritik maçlarda birçok golü engelleyebilirdim ama inançlarım gereği bunu yapamıyorum." ■

Milan'ın golcüsü Andriy Shevchenko'nun Fenerbahçe'ye attığı dört gole Türk takımları adına üzüldük kuşkusuz. Fakat Ukraynalı golcü bu gollerle tarihe geçmek adına çok önemli bir adım attı. Sarıoğlu ağlarını dört kez sarsan Sheva, UEFA'nın düzenlediği Avrupa çapındaki kulüp turnuvalarında toplam gol sayısını 53'e çıkardı ve ilk sıradaki ef-sanevi Alman golcü Gerd Müller'e çok yaklaştı. 29 yaşındaki golcü şimdi, 69 kez giydiği Bayern Münih formasıyla 61 gol kaydeden Gerd Müller'in sadece sekiz gol gerisinde... Bir diğer unutulmaz golcü, Benfica formasıyla akıllara kazanan Eusebio ile Sheva arasında ise sadece bir gol var. Eusebio'nun 72 maçta 54 golü bulunuyor. Shevchenko'nun en yakın takipçisi ise onun gibi hâlâ top peşinde koşan bir isim: Real Madrid'in kaptanı Raul... Raul tamamı Şampiyonlar Ligi'nde olmak üzere 51 gole sahip. Halen sahalarda olan ve bu isimlere ulaşma ihtimali olan bir diğer isimse 65 maçta 47 gol atan Manchester United golcüsü Ruud van Nistelrooy. Arsenal'den Thierry Henry 95 maçta 47, Henrik Larsson ise 84 maçta 46 gollü diğer iddialı isimler. Unutmadan ekleyelim bu sayılar sadece Şampiyonlar Ligi değil, Intertoto Kupası, Süper Kupa gibi organizasyonlarda atılan golleri de içeriyor. ■

Olsen'i bezdirdiler

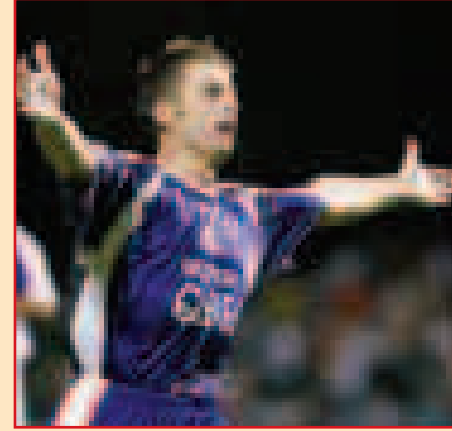
Norveç'in efsanevi teknik direktörü Egil Olsen doğduğu toprakların takımı olan Fredrikstad'ı inançları nedeniyle terk etmek zorunda kaldı. Norveç'in 90'lı yıllardaki önemli yükseliş mimarı olan Olsen, Fredrikstad'ın küme düşmekten sezonun son gününde kurtulmasının ardından kulüpte iyi karşılanmadığını söyleyerek ayrıldı. Sol görüşleri ve ateist olmasıyla bilinen Olsen teknik direktörlükteki yeteneklerinden çok hayat felsefesi nedeniyle bu kararı vermek zorunda kaldı. Olsen kendisine karşı yapılan protestoları "Protestolar takımı yönetme biçimine değil, kişiliğime yönelik" sözleriyle tanımladı. 63 yaşındaki çalıştırıcıya daha önce bazı taraftarlar Hristiyanlık duyguları zayıf olduğu için saldırmıştı. Olsen bu konuda şunları söyledi: "Aelesund maçından sonra beni taciz edenler dini ve politik görüşlerimi hedef alıyorlardı, futbolu değil. Pek çokları için ben nehrin yanlış tarafındayım." ■

Ölümüne taraftar...

Yok, yok başlık yanlış anlaşılmamasın... Futbol sahalalarında yeterince şiddet var zaten... Şu küçük sayfada da insanları şiddete teşvik etmemeli... Gerçek ölümden bahsediyoruz bu defa. Almanya'da yaşayan Bernd Kramer'in sahibi olduğu 'Kramer Cenaze Hizmetleri' isimli şirket 'ölümüne' futbol taraftarları için özel tabutlar tasarlıyor. Tabut taraftarı öteki dünyaya sevdiği takımın renklerinin içinde uşurluyor. Bernd Kramer şimdiye kadar bir Borussia Dortmund taraftarını bu şekilde gömdüklerini ve ailesinin bu hizmetten çok memnun kaldığını söylüyor. Kramer'in şirketinde bu 'özel' hizmetin yanı sıra mevtanın küllerini koymak için tutulan takımın renklerinde vazoların da bulunuyor. ■

Böyle politikacı düşman başına

Bu haber ilginç olmasına ilginç de, bir o kadar da ürkütücü... Fransa'da geçtiğimiz ay içerisinde yaşananlar malum. İssizlik, yabancı düşmanlığı gibi politikaların sonucunda Mağripli gençler Paris'i ateşe vermeye kalktı. İçişleri bakanı Sarkozy olayların merkezindeki isimdi ve hükümet bu isyanı durdurmakta güçlük çekti. Ürkütücü olan bu olaylara Rusya'nın sağ görüşlü politikacılarından gelen tepkiydi. Aşırı milliyetçi Rus politikacılarından Vladimir Jirinovsky olayları yatıştırmak için Rus futbol holiganlarını Fransa'ya gönderebileceklerini açıkladı. Jirinovsky "Futbol taraftarlarından oluşturduğumuz birliklerle yardıma hazırız" şeklinde bir açıklama yaparak insanları şaşırttı. Yetmedi, ukalaca bir açıklama daha yaparak "Güçlerimizin Fransa'da 48 saat içinde kontrolü ele alacağından eminim" dedi. ■

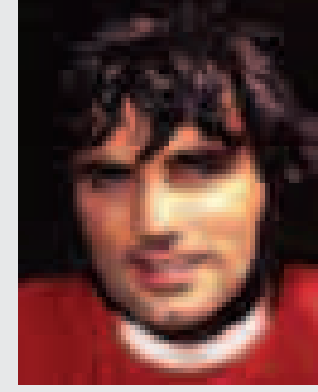

Yüzüklerin Efendisi

Bir futbolcu için evliliğin pek çok zor yanı olabilir. Uzun süren kamplar, bitmek bilmeyen deplasman maçları evliliğe zarar verebilir. Aynı şekilde düzensiz ve kötü giden bir evlilik de futbolcunun kariyerini zorlayabilir ve futbol dünyası bunun pek çok örnekleriyle dolu. Fakat Avustralyalı golcü Damian Mori'nin evli olmasının futboluna verdiği zarar yukarıda anlatılanlara pek benzemiyor. Onu derdi evlilik yüzüğüyle... Perth Glory takımında forma giyen Mori takımının Melbourne Victory ekibiyle yaptığı maç için sahaya çıkmasına çıktı ama tam karşılaşma başlayacakken hakemin yüzüğünü çıkartmak istemesiyle kalandı. Mori, tam beş dakika boyunca yüzüğünü çıkartmak için uğraştı fakat nafile... Yüzük parmağından çıkmıyor, hakem ise yüzükle Mori'yi oyuna almayacağını söylüyordu. Tüm çabalar sonuç veremeyince Perth Glory oyuncu değişikliği yapmak zorunda kaldı ve Mori kenara alındı. Golcü oyuncu maç sonrası isyan ederek "Ben tam 11 yıldır bu yüzükle oynuyorum" dedi. ■

Futbol BEST'ini kaybetti

En yeteneklilerin başında o vardı. Top ayağına geldiğinde tribünler ayağa fırlardı. Sahaların gördüğü en çılgın adamdı ama gerçek bir futbol sihirbazıydı George Best. Dolu dolu ve hep uçlarda gezen bir yaşamı geçtiğimiz ay noktaladı.

Cem Zamur

Fenerbahçe'nin unutulmaz kaptanlarından Nedim Doğan'a dönemin en iyi oyuncularını sorduğumda, aldığım cevap beni hayli şaşırtmıştı. Nedim Kaptan pek çok oyuncuyu saymış, ama kendince en iyisini sona bırakmıştı. Ona karşı oynadığı bir milli maçı anlatırken, maç sırasında onu izlemeye daldığını itiraf etmişti. O güne kadar böyle bir yetenek görmediğini söyleyip eklemişti: "Maç bitmeden on beş dakika önce çıkardı, yine öyle yaptı. Görevini yaptı, bizi yani saha içindekileri bile kendine hayran bıraktı. Seyirci onu omuzlara alması, hengame olması diye on beş dakika erken ayrıldı sahadan. Anladım ki böyle şeylerden de hoşlanmıyor. Bugün bile düşündüğümde yetenekli birçok insana karşı oynadım ama o bambaşkaydı. Maç içinde böyle bir yetenek nasıl mümkün olabilir diye düşündüğümü hatırlıyorum. Bence o en iyisiydi." Nedim Doğan'ın ağız dolusu sitayişle andığı bu adam George Best'ti. 22 Mayıs 1946'da Belfast'ta dünyaya geldi Best. Futbola çocukken başladı. Ve bu inanılmaz yetenek çok erken yaşta yerini buldu. Kırmızı şeytanların en büyük oyuncularından biri oldu. 1963-74 yılları arasında ilk kez West Bromwich Albion karşısında giydiği bu formayla ve oynadığı akıl almaz futbolla Manchesterlıların hiçbir zaman unutamayacağı bir efsaneye dönüştü. Manchester United forması altında 290 maça çıktı, toplam 115 gol attı. Bir maçta tam 6 gol kaydetti. O dönem oynanan bütün unutulmaz Manchester maçlarında onun parmağı vardı. United'a iki lig şampiyonluğu (1965 ve 1967) ve bir Avrupa Şampiyon Kulüpler Kupası kazandı (1968). Aynı yıl Avrupa'da hem yılın futbolcusu hem de spor yazarları tarafından yılın futbolcusu seçildi ve bu ödülü alan en genç oyuncu oldu. Ama erken bıraktı futbolu, bir tek burada üzdü

hayranlarını. Özel yaşamının bu kadar didiklenmesinin nedenini burada aramak gerekir belki de. Sevenleri, onu saha içinde biraz daha izlemek istiyordu sadece. Ama onun acelesi vardı. Dışardaki hayat onu çekiyordu, futbol sadece bir oyundu onun için. *Champions* dergisinin Eylül 2005 sayısında George Best hakkında kaleme alınan yazı "Futbolun James Dean'i" başlığını taşıyor; bu başlık Best'in hayatını oldukça isabetli bir şekilde özetliyor. O futbolun ilk pop idolüydü. Sadece Cruyff'la değil, Beatles'la, Michael Caine'le ve Twiggy'le karşılaştırılıyordu. Hiç kimse böyle bir yeteneğin sahalardan erken kopuşunu sındıremedi. Takım arkadaşları "Bu yetenekle nereye kadar gidebileceğini kendisi de, biz de bilemiyorduk," derken, başkaları neşteri doğrudan vuruyordu: "Saha içinde attığı çalım, gece kulüplerine de atsa, tartışmasız her alanda bir numara olacaktı." Onu izleyenler "Saha içinde Ridvan'ın daha hızlısı, daha yapılısı ve daha akıllısıydı," gibi benzetmeler yapıyorlar. Manchester'ın Sir'ü Alex Ferguson "Tartışılmaz biçimde en

Cruyff'lu Hollanda. Hollanda-Kuzey İrlanda maçından önce birkaç muhabirle bir araya gelen Best'e can alıcı bir soru sorulur: "Dünyanın bir numarası hakkında ne düşünüyorsun, senden daha iyi değil mi?" Best, bu tahrik edici soruya ağzının kenarında bir gülümsemeyle cevap verir: "Bu akşam kimin daha iyi olduğunu görürsünüz, özellikle de ilk fırsatta ona atacağım bacak arasından sonra." Maç için tünelden en son George Best çıkar. O sırada sarışın bir güzel elindeki gülü Best'e doğru sallır. Best tribüne yönelir, kızın elinden gülü alır ve eline küçük bir öpücük kondurur. Ardından da elindeki gülü sallayarak sahaya koşar. Maç başlar, beşinci dakikada kaleci Pat Jennings kestiği bir akın sonrasında sol tarafta George Best'in önüne yuvarlar topu. Best topu alır ve Hollandalılara bir resital sunar, sol taraftan sürdüğü topa beraber karşısına çıkan üç Hollandalı oyuncuyu çalır. Önü bombostur fakat o kaleye yönelmez, tam ters istikamete, yani sahanın sağ tarafındaki Cruyff'a doğru sahayı yapıyorlar. Manchester'ın Sir'ü Alex Ferguson "Tartışılmaz biçimde en

iyisiydi," derken. Başka bir efsane Bill Shankly onu "Eksiksiz tam bir futbolcu," diye tanımlıyordu. Maradona ise konuya espiyle yaklaşarak şöyle diyordu: "George büyük oyuncuydu, ama benden daha çılgındı." George Best'e dair en güzel hikâye ise, şimdi nakledeceğimiz olsa gerek. Yıl 1976, yer Rotterdam, rakip en iyi dönemini yaşayan

onun büyüklüğüne gölge düşüremedi. Sadece buruk bir tat bıraktı ağızlarında, ama son hareketi yakışık almadı. 25 Kasım günü o en büyük çalımını atamadı, topu gereksiz kapırdı. Belki de hayatının özetini tek bir dizide bu topraklardan bir şair dile getirdi: "Kimimiz yavaş yavaş yaşamak için içiyoruz, Kimimiz yavaş yavaş ölmek için..."

**Tolga
Seyhan**

Ancak kovarlırsa giderim

Shaktar Donetsk inanılmaz bir kulüp. Tesisleri harika. Futbolcu ne yönetici ne taraftar ne de başkanla muhatap. Sadece işini yapıyorsun. Para pulla hiç uğraşmıyorsun. Bütün ödemelerini günü gününe alıyorsun. Futbolcunun rahatı için gereken her şey mevcut. Örneğin, özel uçak mı istiyorsun, istediğin otelde konaklamak mı derdin, hemen sağlanıyor bu istekler.

▼ Seninle geçen sene yine *TamSaha* için konuştuğumuzda Trabzon'daydın, çıkışa geçmiştin, Milli Takım'a seçiliyordun, yani başarılarının meyvelerini topluyordun. Sonra basamakları birden daha hızlı çıkmaya başladın. Nasıl oldu da Shaktar'a geçtin?

▲ Aslında bu teklifler daha önce de vardı. Ama o zaman koşullar oluşmadı bir türlü. Daha doğrusu Trabzonspor vermek istemedi.

▼ Ama sen o zaman da gitmek istemiştin değil mi?

▲ Benim yurtdışına gitmek hedefim her zaman vardı. Bir de bu teklifin profesyonel boyutu da söz konusuydu. Her iki açıdan da ben gitmeyi tercih ediyordum. Ama olmadı. İyi bir sezon geçirdim o dönem-

İttiğim ilk bir ay sıkıntı çektim. Dil bilmediğim için insanlarla diyalog kuramadım. Çok kötü bir şey bu diyalogsuzluk. Derdimi anlatamıyorum bir türlü. Sakatlanıyordum, şuram ağrıyor diyemiyordum. Tarzanca anlatıyorsun derdini artık. Karşı taraf ne kadarını anlıyorsa artık. Ama iki ay sonra herkes sahiplenmeye başladı. Biz deriz ya işte "Sırp bizi sevmeyiz, Ermeni bizi sevmeyiz" diye. Ama öyle bir şey yok. Sırp şimdi benim en iyi arkadaşlarımdan bir tanesi Doljaj. Şöyle söyleyeyim. Gitmeden önce "Ben burada üç sene nasıl kalacağım" diye düşünüyordum. Şimdi "Sözleşmemi 2 sene daha uzatırım." diye düşünüyorum.

İş şeyleri aşmak gerekiyor, bir adım atmak gerekiyor. Ama Ukrayna ama Rusya ama Avrupa. O seviyeye çıkmak lazım. Değişik insanlar, değişik kültürler tanımak önemli bir şey. Yeni bir çevre, yeni bir dil, yeni bir anlayış demek. Bunları görmek gerekiyor diye düşündüm ve gittim. Gitmeyi hakikaten çok istedim. Her şeye rağmen anlaşıp Trabzon'da da kalırdım. Ama anlaşıpamadık. Şunu da söyleyeyim. İstedğim para öyle çok uçuk bir para da değildi.

de. Takım olarak iyiydik aslında. Şampiyonluğu son hafta kaybettik. Tabii takımlar başarılı olunca insanların ismi de gündemde kalıyor. Bu açıdan benimle ilgili transfer teklifleri sürdü. Sonra şampiyonluk kaçtı, derken Shaktar teklifi oldu. Yani her şey üst üste geldi.

▼ **Senin için bir anda yükseldi ve transfer oldu diyorlar. Bu görüşe katılıyor musun?**

▲ O kadar da birden olmadı canım. Malatya'dan başlayan bir çıkışım vardı. Ama Trabzonspor'dayken Milli Takım'a seçildim. Orada da iki seneye yakın bir süre oynadım ve iyi performans gösterdim. Ama şunu ben de itiraf edebilirim. Biraz çabuk olmadı da değil hani! Bir bakıma da iyi oldu bu çabukluk. Çünkü benim çıkışım geç oldu. Arayı kapatmak için hızlı davranmak gerekiyordu. Böylece her şey çok güzel gelişti benim adıma.

▼ **Trabzonspor'un seni doğru zamanda bırakıp bırakmadığına dair bir tartışma var. Gökdeniz için de yapıldı bu tartışma. Fatih için de yapılıyor. Kulübe ağır eleştiriler geldi bu konuda. Sence Trabzonspor hata mı yaptı transfer politikasında?**

▲ Aslında herkes yanlış bir yerden konuşuyor bu konuyu. Çünkü hiç kimse doğru bilgiye sahip değil. Herkes kafasına göre konuşuyor. Olayın aslı şudur: Ben ilk sene gitmek istedim, gidemedim. Çünkü kulüp istemedi. O gün Trabzonspor'a teklif edilen miktar 4 milyon 250 bin dolardı. Sözleşmem devam ettiği için benim yapabileceğim bir şey yoktu. Kulüp de büyük düşünüyordu. Kaldık öyle. Seneye teklif olursa bakalız konuşuruz dedik. Hatta bana bir sezon sonra benzer bir teklif geldiği takdirde bırakacaklarını da söylediler. Nitekim Shaktar takımı bir sonraki sezon da istedi beni. Ben de kulübüme gitmek istediğimi belirttim. Ama Trabzonspor hâlâ kalmamı istiyordu. Peki dedim, oturalım konuşalım anlaşalım. Ama bir de baktım ki Trabzonspor'un bana teklif ettiği rakamla benim istediğim rakam arasında bayağı bir fark var. Benim yurtdışında alacağım parayla Trabzonspor'dan istediğim para arasında ise çok büyük fark vardı. Ben gereken her

Bizde sanki gidenin yeri hiç dolmayacak gibi görülüyor. “Gider Ahmet gelir Mehmet” diyemiyoruz. Ben Trabzon’a gelmeden önce Malatya’da oynayan bir oyuncuydum sadece. Öyle ahım şahım bir isim de yoktu. Ama geldikten sonra oynamaya başladım ve başarı sağladım. Üstelik kulübe de hep saygılı oldum. En ufak bir terbiyesizlik veya saygısızlığım olmadı. Hem konuşmalarında, hem demeçlerimde hem de sahada top oynarken o formaya yakışmayan bir şey yapmadım. Giderken de teşekkür ederek gittim. Artık o saatten sonra ne insanların, ne yöneticilerin ne de bir başka insanın konuşma şansı olmamalı. Ben nasıl herhangi bir açıklama da bulunmuyorsam, bütün camiaya, bütün taraftarlara, bütün herkese teşekkür ediyorsam, camianın da bana teşekkür edip öyle yollaması gerekir.

türlü fedakarlığı yaptım. Trabzonspor “Ben sana o miktarı verirsem, diğer futbolculara karşı ayırım yapmış olurum. Arada uçurumlar olur” dedi.

Ben de “O zaman siz bilirsiniz ben de sizin verdiğiniz bu rakama burada kalmak istemiyorum” dedim. Gerçek olan budur. Ben giderken takımına para da kazandırdım üstelik. Shakhtar Donetsk kulübü 3 milyon 750 bin dolar peşin para vererek bonservisini aldı. Hiçbir para kaybı olmadı Trabzonspor’un, bir sene içinde 500 bin dolarlık bir kaybı oldu, onun da bedelini 1 sene Trabzonspor’a hizmet ederek ödediğimi düşünüyorum.

▼Neden yurtdışını bu kadar çok istiyordun?

▲Bu iş tek taraflı değildi. Herkes “Tolga çok gitmek istedi” falan diyordu o dönem. Evet, ben gitmek istedim ama. Trabzonspor’un da kârı vardı bunda. Bir sene daha bekleyip bonservissiz mi gideydim? Ayrıca yurtdışı hakkında da şöyle düşünüyorum. Bir şeyleri aşmak gerekiyor, bir adım atmak gerekiyor. Ama Ukrayna ama Rusya ama Avrupa. O seviyeye çıkmak lazım. Değişik insanlar, değişik kültürler tanımak önemli bir şey. Yeni bir çevre, yeni bir dil, yeni bir anlayış demek. Bunları görmek gerekiyor diye düşündüm ve gittim. Gitmeyi hakikaten çok istedim. Her şeye rağmen anlaşırsak Trabzon’da da kalırdım. Ama anlaşılmadı. Şunu da söyleyeyim. İstedğim para öyle çok uçuk bir para da değildi.

▼Garip olan şu. Sen gittin diye mutlusun. Trabzon iyi para kazandı diye hiç değilse mutsuz değil. Ama her şey sürekli speküle ediliyor. Oysa ortada kârı bir alışveriş var. Biz bunu niye kabullenemiyoruz? Futbolcu satarak geçinen, ve hatta başarılar yakalayan kulüpler var. Biz niye bir türlü bunu hazmedemiyoruz?

▲Çünkü biz de sanki gidenin yeri hiç dolmayacak gibi görülüyor. “Gider Ahmet gelir Mehmet” diyemiyoruz. Ben Trabzon’a gelmeden önce Malatya’da oynayan bir oyuncuydum sadece. Öyle ahım şahım bir isim de yoktu. Ama geldikten sonra oynamaya başladım ve başarı sağladım. Üstelik kulübe de hep saygılı oldum. En ufak bir terbiyesizlik veya saygısızlığım olmadı. Hem konuşmalarında, hem demeçlerimde hem de sahada top oynarken o formaya yakışmayan bir şey yapmadım... Giderken de teşekkür ederek gittim. Artık o saatten sonra ne insanların, ne yöneticilerin ne de bir başka insanın konuşma şansı olmamalı. Ben nasıl herhangi bir açıklama da bulunmuyor-

sam, bütün camiaya, bütün taraftarlara, bütün herkese teşekkür ediyorsam, camianın da bana teşekkür edip öyle yollaması gerekir. Ama maalesef Türkiye’de gidenlere “vatan haini, dinini, ülkesini satmış” gibi görülüyor.

▼Bu çok ağır ve adaletsiz bir suçlama. Trabzonspor neden bunu daha fazla yaşıyor? Biz geçen sene seninle konuştuğumuzda da bu genel gerginlikten şikayet etmiştin. Diğer arkadaşlar da benzer şeyler söylemişti. Trabzonspor’un kendine özgü bir ruh hali mi var? Niye böyle oluyor?

▲Trabzonspor geçtiğimiz üç sene içinde önemli bir kadro yakaladı. Bu yüzden de kimseyi satmadan hedefe kilitlendi. Çünkü kadroyu bozmadan hedefe yürümek istiyordu. Ama bu dönem sona erdi artık. O kadro dağılıyor. Dağılırken de para kazandırıyor üstelik. Bir futbolcu 4-5 sene Trabzonspor’a hizmet etmiş ve ayrılmak istiyorsa bu doğaldır. Üstelik orada insan çok çabuk yıpranıyor ve heyecanını kaybediyor. Çünkü Trabzonspor’un kötü gidişinde bütün hatalar, bütün yanlışlar her zaman aynı 2-3 futbolcuya fatura ediliyor. Niye? Çünkü hep aynı yüzler, aynı simalar var takımda ve bu da sorumlu arandığında hep onların göze batmasına neden oluyor. Bu yüzden bence bir Gökdeniz’in artık Türkiye’den çıkması gerekiyor. Gökdeniz bu şans daha önce yakaladı, satmadılar. Sonra da bir sürü şey geldi başına. İnsan gitmek isteyip gidemeyince bir kopukluk oluyor. Aklınıza bir kere gitmek düşer, ama siz kalırsanız kendinizi oyundan soyutluyorsunuz. Ne oluyor o zaman? Kötü oynadığınız zaman “Gidemedi ve oynamıyor” diyorlar. İyice yıpranılıyorsunuz.

▼Her türlü suçlu sensin yani.

▲Her türlü. Gittiğin zaman gittin diye suçlusun, kaldığın zamanda kötü oynadığın maçlarda, bilerek oynamadın diye suçlusun. İyi oynarken her şey iyi. Tamam da ben iyiyken zaten benim dostum çok. Kötü oynarken bana destek verenlere bakarım ben.

▼Biraz Ukrayna’yı konuşalım. Türkiye’de futbolcular Avrupa’ya gitmek isterken onların aklında Ukrayna yoktur. Hatta herkesin gönlünde Barcelona, Real Madrid, Milan, Inter falan yatar. Oralara gitmek istenir. Ama sen kalktın Ukrayna’yı tercih ettin? Neden?

▲Teklif oradan geldi de ondan. Gerçi oraları görseler, imkânları bilseler kimse neden gittin diye sormaz. Açıkçası ben de bu kadarını beklemiyordum doğrusu.

▼Nelerle karşılaştın? Nasıl bir ortam var

orada?

▲Bence olağanüstü bir yer. Her şey oturmuş, müthiş bir sistem var. Shakhtar Donetsk inanılmaz bir kulüp. Tesisleri harika. Futbolcu ne yönetici ne taraftar ne de başkanla muhatap. Sadece işini yapıyorsun. Para pulla hiç uğraşmıyorsun. Bütün ödemelerini günü gününe alıyorsun. Futbolcunun rahatı için gereken her şey mevcut. Örneğin, özel uçak mı istiyorsun, istediğin otelde konaklamak mı derdin, hemen sağlanıyor bu istekler.

▼Nereden geliyor bu değişimin suyu?

▲Başkanımızın maşallahı var (gülüyor). Takım çok iyi. Taraftarı çok iyi, şehir güzel ve rahat. İnsanlar gerçekten birbirine saygı ve sevgi duyuyor. Örneğin oraya gittiğimde ilk bir ay sıkıntı çektim. Dil bilmediğim için insanlarla diyalog kuramadım. Çok kötü bir şey bu diyalogsuzluk. Dertimi anlatamıyorum bir türlü. Sakatlanıyordum, şuram ağrıyordu diyemiyordum. Tarzanca anlatıyorsun derdini artık. Karşı taraf ne kadarını anlıyorsa artık. Ama iki ay sonra herkes sahiplenmeye başladı. Biz deriz ya işte “Sırp bizi sevmez, Ermeni bizi sevmez” diye. Ama öyle bir şey yok. Sırp şimdi benim en iyi arkadaşlarımdan bir tanesi Doljaç. Şöyle söyleyeyim. Gitmeden önce “Ben burada üç sene nasıl kalacağım” diye düşünüyordum. Şimdi sözleşmemi 2 sene daha uzatırım.” diye düşünüyorum.

▼Dili ne kadar sürede ne ölçüde öğrendin?

▲Dört ay sonunda derdimi anlatacak kadar konuşabiliyordum. Bir yere gittiğim zaman kolaylıkla iletişim kurabiliyorum. Rakamları anlıyorum. Ama tabii ki net sohbet edemiyorsun.

▼Lucescu’nun orada bulunması sana ne gibi bir fayda sağladı?

▲Her zaman diyalog halindeyiz. Benimle sık sık konuşuyor, şunları istiyorum, şunları yap, şu an alısamadın diye bana telkinlerde bulunuyor. Uyum sorunu tabii ki normal diyor ama bir an önce de alışmaya bak diyor. Orada başıma gelebilecek olayları bana anlatması çok güzeldi. Ben de onun dediklerine göre kendimce tedbirler aldım. Bana verdiği bir süre vardı. Bu süre içerisinde kendimi daha iyi hazırlamamı istedi. Başka bir hoca bunu söylemiydi, mümkün değil diye düşünüyordum. Lucescu olmayıp başka bir insan gelseydi ben de bunları konuşmazdım.

▼Daha öncesinde Lucescu ile bir ilişkin var mıydı?

▲Benim oraya gitmemim sebebi Lucescu’dur. Ama öncesinde tanımadık birbirimizi. Lucescu olmasa başka bir hoca beni isteseydi de yine giderdim. Ben gitmeyi kafama koymuştum.

▼Yıllarca Türkiye’de oynadın, bilirsin. Biz Türkiye’de hakemleri, masa başı işlerini çok tartışırız. Sen şimdi Ukrayna’dasın. Ukrayna da bir yandan mafyası ve karanlık işleri ile ünlü bir ülke. Orada da mesela bir Dinamo Kiev var ki, bütün ülke futbolunu domine ediyor. Nasıl buldun orayı? Lig temiz mi orada?

▲Şöyle söyleyeyim. Dinamo Kiev kulübünün başkanının kardeşi federasyon başkanı. Biz şimdi onlarla kapışıyoruz. Geçtiğimiz ay içinde, Dinamo Kiev’den iki puan öndeydik, ama onlara yenildik ve geri düştük. O hafta yüzde yüz bir penaltımız verilmedi, hem 90+3’de. Türkiye’de verilme herhalde ortalık yıkılırdı. Ama kimse ağzını açıp bir şey demedi. Hatta seyirci

Trabzonspor geçtiğimiz üç sene içinde önemli bir kadro yakaladı. Bu yüzden de kimseyi satmadan hedefe kilitlendi. Çünkü kadroyu bozmadan hedefe yürümek istiyordu. Ama bu dönem sona erdi artık. O kadro dağılıyor. Dağılırken de para kazandırıyor üstelik. Bir futbolcu dört-beş sene Trabzonspor’a hizmet etmiş ve ayrılmak istiyorsa bu doğaldır. Üstelik orada insan çok çabuk yıpranıyor ve heyecanını kaybediyor. Çünkü Trabzonspor’un kötü gidişinde bütün hatalar, bütün yanlışlar her zaman aynı iki-üç futbolcuya fatura ediliyor. Niye? Çünkü hep aynı yüzler, aynı simalar var takımda ve bu da sorumlu arandığında hep onların göze batmasına neden oluyor.

bile yuhalamadı. Artık "Görmedi, vermedi, insandır" diye düşünülür herhalde, bilemiyorum.

▼Nasıl oluyor bu fark? Acaba soğukkanlı oldukları için mi?

▲Daha farklı düşünüyorlar sanırım. Onlar zevk almaya geliyor. Hakem, yardımcı hakem umurunda bile değil. Geliyor, maçını izliyor, alkışlayacaksa alkışlıyor. Yuhalaması gerekirse yuhalayacaktır da ve gidecektir. İnanılmaz derecede rahatlar. Maça gelen seyircinin aşağı yukarı yüzde 30-40'ı kadın seyircilerden oluşuyor. Herkes karısı veya kız arkadaşı ile maçlara geliyor, izliyor. Biz de bir alışkanlık vardır. Peçeteye imza attırırız. Orada ise kitapçıklar var, herkesin resminin üzerine atıyor imzasını. Biz dışarıya, küfür etmeye geliyoruz. Daha sonra da eleştirmek için mazeret arıyoruz. Onlar keyif alıyorlar. Böyle olunca hakem ne yapsın?

▼Söylediklerin önemli. Daha da kötüsü aynı zamanda moral bozucu. "Avrupa farklı" derken gelişmemiş olmaktan şikayet ediyorduk. Ama sen Ukrayna'da da aynı şeyin olduğunu söylüyorsun. Yani bu iş futbol kültürü gelişmemiş ülkelerde de o kadar kötü değil. Ukrayna bile bizden bu anlamda farklıysa, moral bozucu değil mi bu sence?

▲Biz abartmayı seviyoruz. Hakemin yaptığı bir hata olağanüstü büyütülüyor. Bir hafta hakemi aşağılıyoruz, yerden yere vuruyoruz. Aile yaşantısını, çocuğunun, eşinin karşısına çıkamayacak hale getiriyoruz. Adamlar sokakta dolaşamayacak hale geliyor. Oysa artık hatayı yapmış. Uzatmanın ne alemi var? Ama iddia ettiğiniz gibi her şey masa başında belirleniyorsa, biz niye oynuyoruz bu oyunu. Ligi kaldırırsın o zaman.

▼Sen Türkiye liginin takip ediyor musun bu sene? Hakemler sence başarılı mı? Dışarıdan bakan biri olarak sen söyle...

▲Her maçı takip ediyorum. Yemin ederek söylüyorum. Konyaspor maçında Anelka'nın attığı gol, dışında çok da bir şey yok. O anda da herhalde hakemin basireti bağlandı. Onu görmeme şansının olmadığını düşünüyorum. Orta hakem kaçırorsa pozisyonu, yan hakemin görme şansını çok büyük. Yine de o maç dahil hiçbir maçın masa başında bittiğini düşünmüyorum. Ne demiş olabilir ki hakem, "Dur aklıma geldi, şurada bana şunu demişlerdi, o da şimdi eliyle attı vereyim o zaman" mı dedi. Olur mu hiç böyle bir şey? Geçen sene Trabzonspor'un hakkı yendi. Şampiyonlukta olduk biz. Hangi gazeteci çıktı da televizyonda uzun uzun bunu anlattı, hiçbirisi. Fatih'in pozisyonu için "Ofsayt verebilirdi" dediler. Ofsayt ile alakası yok. Üç tane kırmızı kart görmesi gerekiyordu onu da es geçtiler. Luciano 2 metre ofsayttan gol attı. Yine kimse bir şey demedi, görmedi. "Nasıl görmez" diyorlar. Görmedi işte adam, ne yapalım yani, yıkalım mı şimdi ortadaki. İnsan sonuçta, hata yapar. Ama ben şampiyonlukta oldum. Bütün sene ortaya koyduğum emeğim gitti. Bir şey demedim yine de.

▼"Gözden ırak olan gönülden de ırak olur" derler. Sen Trabzonspor'da oynarken gösterdiğin üstün performansla Milli Takım'ın ilk 11'ine yerleşmiştin. Shaktar'a gittikten sonra ise gözükmez oldun. Orada da takıma giremiyor, sakat dediler. Bir

anda Milli Takım'daki eski yerini de kaybettin. Bunu neye bağlıyorsun? Seni takip edemiyorlar mı?

▲İzlemiyorlar muhtemelen. Ben Ukrayna'ya ilk gittiğimde evet iki maç oynadım. Çünkü hazır değildim. Ligi 9 Temmuz'da başladı zaten. Ondan sonra 3 maç oynadım. Bulgaristan maçına geldim, o maçta tendonlarımdan sakatlandım, 10 gün hiçbir şey yapmadım. Dönüşte iki maçta daha oynamadım, etti mi dört maç? Bir de hoca tercih etmedi bir maçta. Oldu mu beş? Şu anda Ukrayna'da ilk yarı bitti. 16 tane maç oynamışım, dördü UEFA Kupası maçı. İnsanlar bana orada "oynamıyor musun" diyorlar. Ben de onlara bu kaniya nereden kapıldıklarını soruyorum. "Kimse senden bahsetmiyor" diyorlar. Ben şimdi kanalları arayıp, "Benim maçımı neden vermiyor musunuz" diye sitemde mi bulunayım? Oynadığım maçı yayınlamak onların bileceği iştir.

▼Yayınlamak zorunda değiller. Ama haber yapmak durumundalar. Sen üzülüyor musun bu duruma?

▲Üzülüyorum tabii ki. Ben de yurtdışında oynuyorum. Geçen sene sonunda Dinamo Kiev'in 4 puan önündeydik. Çok da iyi futbol oynuyorduk. Inter ile maçımız vardı, Lucescu o maçta beni oynatmadı. Tercihini başka oyuncudan yana kullandı. "Tolga senin için daha erken, seni bu maçta riske etmek istemiyorum" dedi. "Kötü oynarsın, sonra seyirciden farklı tepkiler alırsın" diye açıkladı. Saygı duydum bu karama. Oynatmak zorunda değil ki Lucescu beni. Ama hemen Lucescu oynatmadı yazdılar.

▼Üzücü gerçekten. Neden ilgi göstermiyorlar?

▲İşin kötüsü ilgi gösteriyorlar ama Lucescu'ya! PAOK ile maç oynadık. Fatih sağ bek, ben stoper oynuyorum. Hiç kimse ağzını açıp hiçbir şey demedi. "Lucescu'lu Shaktar Donetsk Fatih Akyel'e karşı" dedi-

Ukrayna'da ilk yarı bitti. 16 tane maç oynamışım, dördü UEFA Kupası maçı. İnsanlar bana orada "Oynamıyor musun" diyorlar. Ben de onlara bu kaniya nereden kapıldıklarını soruyorum. "Kimse senden bahsetmiyor" diyorlar. Ben şimdi kanalları arayıp, "Benim maçımı neden vermiyor musunuz" diye sitemde mi bulunayım? Oynadığım maçı yayınlamak onların bileceği iştir. PAOK ile maç oynadık. Fatih sağ bek, ben stoper oynuyorum. "Lucescu'lu Shaktar Donetsk Fatih Akyel'e karşı" dediler. Ben yokmuşum gibi! Fatih Akyel PAOK'da, Tolga Seyhan Shaktar Donetsk'de oynuyor. İki dakikasını verebilirler. İnsanlar merak ediyor. Hiç haber değeri yok mu bunların?

ler. Ben yokmuşum gibi! Fatih Akyel PAOK'da, Tolga Seyhan Shaktar Donetsk'de oynuyor. İki dakikasını verebilirler. İnsanlar merak ediyor. Benim annem Giresun'da yaşıyor. Benim maçımı merak ediyor! Ne var 5 dakika göstellersen de kadın sevinse. Şaka bir yana hiç haber değeri yok mu bunların. Var bence! En azından insanlar da bilgilendir ve bana hep aynı soruları sormazlar: "Kaç maç oynadın, niye oynamıyorsun, niye oynatmıyorlar, se-

ni gönderecekler mi,

senden memnun değiller mi" ... Bunlar olmaz en azından. Çünkü basın tek yazdığı şey "Tolga'da memnun değilim", "Lucescu Tolga'dan memnun değil, gönderilecek." Nereden bildin, nereden gördün, kimden duydun?

▼Türkiye'den Donetsk'e kimse gelmedi mi bugüne kadar?

▲Hiç kimse gelmedi. Bir tek Zaman Gazetesi o da Lucescu ile röportaja geldi.

▼28 yaşındasın, daha en az beş sene

daha futbol oynayabilirsin. Bu beş senenin tamamı yurtdışında mı geçecek?

▲Şu andaki düşüncem futbol yaşantımın tamamını yurtdışında geçirmek yönünde.

▼Kimseye kargın mısın?

▲Hiç kimseye veya herhangi bir kulübe bir kargınlığım yok. Ama yurtdışında oynamak çok son derece keyifli ve güzel. Oynadığım kulüpten de inanılmaz memnunum. Bir tane eksik yanı var mı diye sor? Yok vallahi. O zaman neden ayrılıyorum? Beni kovarlarsa giderim ancak, yoksa gitmem bir yere. ■

Yedi, geçmez

Dünyanın her ülkesinde hakemler, temelde birbirinden çok da farklı olmayan değerlendirme yöntemiyle denetlenirler. Kimi ülke federasyonları bağlı bulundukları uluslararası kuruluşların prensip ve yöntemlerini aynen uygularken, kimi ülke federasyonlarının ilgili kurulları da özel durumlarını gözetenek farklı uygulamaları tercih edebilirler.

Ülkemizdeki hakemler ise, futbolumuzun hemen her alanda UEFA kriterleri ve prensiplerine entegrasyonunun gereği olarak, bu kuruluşun uygulamalarına paralel bir yöntemle denetlenirler.

Temsilcilik ve gözlemcilik kurumlarının yeniden yapılanmasında görev, yetki ve sorumluluklar ile değerlendirme ve denetim yöntemleri ve hatta kullanılan formlarda büyük ölçüde UEFA modelleri örnek alınmıştır.

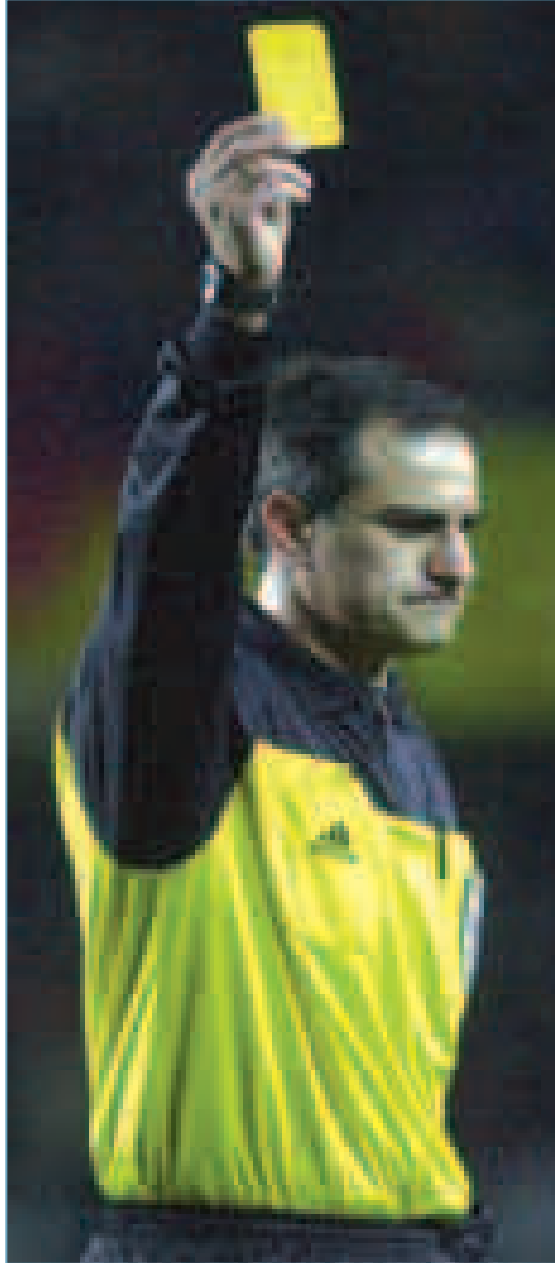
Hakemlerin değerlendirme ve denetiminde 2004 – 2005 futbol sezonu başından itibaren iki yenilik uygulamaya konulmuştur. İlki, yeni bir kurul oluşumu ile öncelikle kurumlaşma sürecinde kuvvetler ayrılığı prensibi gözetilerek UEFA modeline geçilmesi, yani hakem ile gözlemci atama, eğitim ve denetimlerinin birbirinden ayrılması, diğeri ise UEFA'ya bağlı diğer ülke federasyonlarının aksine, ülkemizdeki futbol kamuoyunun hakem kurumuna bakışının gerektirdiği zorunlulukla, gözlemci değerlendirmelerinin karşılığı olan hakem notlarının kamuoyuna açıklanmasıdır. Yeni oluşturulan Gözlemciler ve Temsilciler Kurulu ile Merkez Hakem Kurulu, federasyonun açıklık ve şeffaflık politikasının bir sonucu olarak işbirliği içinde bir buçuk sezondur notların açıklanmasını onaylamıştır. Sadece ülkemizde uygulanan bu yöntemin oto kontrolü sağlaması bakımından yararlı olduğu görüşü ile hakemlik ve gözlemcilik kurumlarının kamuoyunda daha uzun süreli gündem oluşturması yönünden katkısının doğruluğu hala tartışma konusudur.

Ülkemizdeki hakem performanslarının değerlendirilmesinde, UEFA kriterleri aynen uygulanmaktadır. Nitekim, federasyonun medya iletişim departmanının her pazartesi günü basın aracılığı ile kamuoyuna açıkladığı haftalık not tablosunun altında belirtilen "not değerleri", tamamen UEFA hakem değerlendirme yöntemi ile eşdeğerdir. Medya için hakem notları haber değeri taşımakta, not değerleri ise her hafta gözlemci notları yanında değerlendirilmemektedir. Böylelikle göz önündeki notlar, futbolla ilgilenenlerin büyük çoğunluğunun ayrıntısını bilmediği "anahtar" dan yoksun olduğundan, yanlış değerlendirme ve yorumlara da neden olmaktadır.

Gözlemcilerin hakem değerlendirme notları, tabloda da görüleceği gibi 5-10 arasında olup, her 0.5'lik aralık bir performans değeridir. Bu performanslar da Tablo-2'de görülen "Değerlendirme Referansları" nı içermektedir. Gözlemci değerlendirmelerinde not değeri referanslarla örtüşmek zorundadır. Burada yapılabilecek çelişki, gözlemcinin doğru değerlendirme yapmadığı sonucunu çıkarır. UEFA organizasyonlarında, bağlı ülke federasyonlarının hakem değerlendirmelerinde ve ülkemizde bu denetim sistemi uygulanmaktadır.

Ülkemizde amatör müsabakalardan Turkcell Süper Ligi müsabakalarına kadar görevli tüm gözlemciler, bu yönde eğitim alırlar ve bu yönde değerlendirilirler.

Ülkemizin yaygın eğitim sisteminde görülen 10 üzerinden 7 notunun "İYİ" yi yansıtan genel kanısı ilginçtir ki, hakemlerin değerlendirildiği 5-10 aralığındaki bir not tablosunda da aynı nitelikte

algılanmaktadır. Hakem değerlendirme sisteminde tabanı 5 olan not bareminde 7, tablodaki değerler incelendiğinde görülecektir ki, geçerli bir not değildir.

"Değerlendirme Referansları"na göre başarı barajı 8 dir. 7,5 ile 7,9 arasındaki bir not, hakemlerin "Tatmin Edici" olmaktan öteye geçemedikleri ve hakemlerin geliştirmesi gereken yönleri olduğunun göstergesidir. 7 ile 7.4 arasındaki skala

hakemin, yardımcı hakemlerin ya da dördüncü hakemin müsabakayı "vasat" performansla yönettiğinin karşılığı olup, beklentilerin altında bir performans sergilendiğinin karşılığı olarak, geliştirmesi gereken daha çok ya da önemli hususlar olduğunu açıklar.

Futbol kamuoyunun bilmediği bir diğer teknik değerlendirme ise, hakemlerin 8.4'den yukarıda bir not alabilmeleri için o müsabakada mutlaka "kritik ve zor" pozisyonların olması, hakemlerin de kritik ve zor pozisyonları "doğru" değerlendirmesi ve bu hususların da raporda ayrıntılarıyla belirtilmesi hususudur.

Sayfalara sığmayacak ayrıntıları olan sistemin, sadece ana başlıkları belirtilen bu teknik kriterlere ilaveten rapor düzenlemesinde gözlemciler, müsabaka süresince görevli tüm hakemlerin hatalarını da 154 maddeden oluşan "Hata Kodu" sistemiyle açıklarlar. İl, bölgesel ve ulusal düzeyde olduğu kadar hakem, yardımcı hakem, dördüncü hakem ve klasman kategorilerinde tüm hakemlerin hangi eksiklikleri olduğu, raporlarda yer alan kodların istatistiki sonuçlarıyla şekillenir ve yapılacak eğitimler bu sonuçlara göre yönlendirilir.

Gözlemciler de, yukarıda açıklanan raporlama tekniğinin "Kod- Referans- Not" üçgeninde değerlendirilerek denetlenirler. Raporlarda istenen, bu üçgenin birbiriyle uyumlu olmasıdır. Burada yapılabilecek bir hata gözlemcinin puanla cezalandırılmasına, dinlendirilmesine ve klasmanında değişikliğe kadar gider.

Hakemlerin performanslarına ve gözlemci notlarına belirtilen bu bilgiler ışığındaki donanımla bakıldığında sizin yedinizin, bizim yedimiz olmadığı açıkça görülecektir.

(TABLO-1)

SAYISAL NOT DEĞERLERİ

- 9.0 - 10 Mükemmel performans (eksiksiz)
- 8.5 - 8.9 Çok iyi (çok beğenilen performans)
- 8.0 - 8.4 İyi (verimli performans)
- 7.5 - 7.9 Tatmin edici
- (geliştirilmesi gereken noktalar var)
- 7.0 - 7.4 Vasat performans (beklentilerin altında)
- 6.0 - 6.9 Zayıf performans (oldukça yetersiz)
- 5.0 - 5.9 Çok zayıf performans (kabul edilemez)

(TABLO - 2)

DEĞERLENDİRME REFERANSLARI:

- Eğer hakem hatalı bir karar ve/veya kontrol kaybı nedeniyle maçın sonucunu etkilemişse, notu 7.5'tan fazla olmamalıdır.
- 8.0'dan düşük bir not verilmesi halinde, gözlemci bir veya daha fazla sayıda geliştirilmesi gereken nokta belirtmelidir.
- 8.0 - 8.4 arasındaki bir not, hakemin maçı standart beklentilere uygun bir şekilde, yani verimli bir performans ortaya koyarak yönettiği anlamına gelir. Çünkü hakemlerden beklenen maçı "İYİ" yönetmeleridir.
- 8.4'ten yüksek bir not verilmesi için, hakemin zor ve kritik anlarda doğru kararlar vermiş olması gerekir. 8.4'ün üzerinde bir not verilmesi halinde, gözlemci özellikle belirgin olumlu noktalar belirtmelidir.■

Büyük işler başaracağız...

7 yaşında Gençlerbirliği'nde oynamaya başlamıştım. Tuncay, Okan Koç benim Genç Milli Takım'dan arkadaşım. Bir dönem onlar yükselirken ben aynı yerde kaldım. Tuncay hâlâ çıkışta. Okan bu aralar gözüküyor. Ben de çıkış yakalayacakken bir türlü yapamadım. Belki Allah istemedi, çünkü ben kadere, kismete inanırım. Belki de kader benim yavaş yavaş yükselmemi istedi. Bu yüzden daha sindire sindire gidiyor her şey. Nereden geldiğimi biliyorum. Gece hayatım hiç yoktur, olmayacak da. Aile yapım bellidir. Böyle olursan koşullar seni kolay kolay etkileyemez.

Futbol camiası onu geçtiğimiz sezon Galatasaray'a attığı ve şampiyonluğun kaderini etkileyen golle mercek altına aldı. Bu sezon yaptığı çıkışlarla ligin en golcü oyuncularına arasına girdi ve Milli Takım'a çağrıldı. Kendisini daha da geliştirmek istiyor ve futbolda büyük ve kalıcı hedeflerle buluşacağını söylüyor.

Gökhan Ünal

Kafta toplanında iyiyim. Ama son vuruşlarda bazen aceleci davranıyorum. Ya da vurmam gereken anı kaçıyorum. Ortadan gelen uzun topu çok güzel indiriyorum, önüme çok güzel alıyorum, tam vuracağım anda, pozisyonu kaybettiğimi düşünüp, geç kalıyorum. Hedeflerim Kayseri'yle sınırlı değil. Şunu hiç unutmuyorum, beni Gökhan Ünal yapan takım Kayserispor. Ama daha büyük hedeflerim var. Büyük takımlara gitmek, Avrupa'da oynamak istiyorum.

▼Biz hep şu hikâyeyi biliriz. Anadolu takımlarındaki iyi oyuncular öne çıkarlar önce. Sonra Milli Takım'a gelirler, çok geçmeden de büyük takımlardan birine transfer olurlar. Sen işin daha ilk adımındasın. Ne hissediyorsun?

▲Aslında benim parlamam biraz geç oldu. Samet Aybaba döneminde Gençlerbirliği'nde oynamaya başlamıştım. Ama o gittikten sonra, artık ne oldu bilmiyorum, ön plana çıkamadım. Ve kendimi göstermekte zorlandım.

▼Devamı nasıl gelişti?

▲Ben Gençlerbirliği altyapısından değilim. Petrol Ofisi'nden geldim oraya. Önce iki sene PAF takımında oynadım. Aslında benim çıkışım orada başlayacaktı. Ama kısmetsizlikler sakatlıklar bir türlü izin vermedi. Sonuçta Erciyes devreye girdi ve ben de oraya gittim. Sonra malum Kayseri düşünce biz de oraya geçtik. Geçen sene alışma dönemimdi. Bu sene ise patlama yılı oldu.

▼Kayseri Erciyesspor'da kaç sene oynadın? İki kere üst üste Süper Lig'e çıkanlardan mısın?

▲Erciyes'in ilk çıktığı sene vardım. Sonra Kayseri'ye geçtim. Bu sene Süper Lig'deki üçüncü senem.

▼Kayseri'de futbol oynamak nasıl bir şey? Sen Ankara'da futbol oynadın, Gençlerbirliği'ni gördün, ki orası tesis açısından çok iyidir. Kayseri ise biraz daha Anadolu şehridir Ankara'ya göre. Nasıl bir karşılaştırma yaparsın?

▲Gençlerbirliği'nde gerçekten kimse ne yaptığını falan bilmiyordu. Orası bu açıdan Türkiye'nin en rahat kulübü. Çünkü seyirci baskısı yok. Ama Kayserispor'da herkes seni tanıyor.

en yeterince bekledim. Artık beklemeyle düşünmüyorum.. Çünkü "Hemen sezon bitsin de üç büyüklerden birine imza atayım" diye bir düşüncem hiç yok. Önce tam anlamıyla kendimi geliştireceğim. Ondan sonra hedefe koşacağım. Hedefim 25-26 yaşında üç büyüklerden birine gitmek.

Sezon başında takım olarak ilk 10 içinde olmayı hedeflemiştik. Ama bir baktık takım çok iyi. Müthiş mücadele ediyoruz. Sonra kontratağa çok iyi çıkıyoruz, üç pasla kaleye iniyoruz. Bunlar önemli şeyler. Bu yüzden yeni hedefimiz ilk dört. UEFA Kupası'na gideceğiz diye hedef koyduk. Çünkü baktık, kimse bizden iyi değil!

Bu açıdan Kayserispor'da potansiyel onlara göre daha fazla. Üstelik futbol potansiyeli ve ekonomik güç açısından da çıkışa geçmiş bir şehir. Düşünün Kayserispor olarak şu anki konumuyla daha bir şey yapmadığımızı düşünüyoruz. Çok daha büyük işler başaracağız. Daha iyi şeyler olacak.

▼Kayseri'deki genel hava dediğin kadar iyi mi gerçekten?

▲Süper diyebilirim. Şehir tam olarak arkamızda. Futbol sevgisi herkese işlemiş. Her maça bir sürü seyirci geliyor. Üstelik takım da çok iyi gidince seyredilesi bir ortam oluşuyor.

▼Ama şu da bir gerçek. Kayserispor geçen sezon kadar yağın bir ilgi görmüyor. Geçen sene her maç tam kapasiteyle oynuyordunuz. Neden böyle bir değişiklik oldu? Hem de takım daha iyi giderken..

▲Sanırım geçen sezon düşme ihtimali varken daha kritik maçlar oynuyorduk. Bu yüzden de daha fazla destek geliyordu. Şimdi öyle bir korku yok. Ama takım da tepede. Buna rağmen neden gelmiyorlar. Pek anlayamıyorum. Acaba kötü giderken mi daha çekici oluyor takım? Eğer öyleyse ben buna bir türlü anlam veremiyorum. Tabii iki takımın da olması etkiliyordur muhtemelen.

▼**Çenk İşler de aynı şeyi söylemişti. Sanırım iki takımın da taraftarı aynı. Bu da bir sorun yaratıyordu mutlaka. Kolay değil her hafta maça gitmek değil mi?**

▲Erciyesspor, normalde Kayserispor'du. Şimdi Erciyesspor oldu. Bu değişiklikler biraz tereddüt yaratmış olmuş olabilir. Aslında iki takım da çok başarılı. Bunda en büyük nedenlerden biri iki takımın da onursal başkanının aynı kişi olması. Bu durum iki takım arasında hoş olmayan bir çekişme değil basbayağı keyifli bir rekabet yaratıyor. Taraftarlar mesela İzmir'deki Karşıyaka-Göztepe maçları gibi gergin değil. Yine Erciyessporlu futbolcular arasında da iletişim çok iyi. Kimse birbirine sataşmıyor. Sadece sahada yarış var.

▼**Kayserispor makul bütçeli ve çok büyük yatırımlar yapmayan bir takım. Biz Türkiye'de böyle takımların iyi futbol oynayıp, tepelerde yer almasına çok alışkın değiliz. Üstelik bunu çok genç oyuncularla yapıyorsunuz. Bu başarıyı nasıl yorumlarsınız?**

▲Dediğiniz gibi biz çok genç bir takımız. Yabancı oyuncularımızdan Reşat bile 1982 doğumlu. Mehmet Topuz, Ergün Teber, Fatih Ceylan, Aydın... Bu arkadaşlarımızın yaşları hep 25 civarında. Yaklaşık 6 ya da 7 oyuncu var böyle. Dikkat edilirse saydığımız isimler geçen sene de oynuyordu takımda. Futbola aç isimler bunlar. Hem başarılı olmak istiyoruz hem de iyi yerlere gelmeyi istiyoruz. Başarmak için de çok çalışıyoruz.

▼**Aslında söylediklerin insanı heyecanlandıran şeyler. Bakıyoruz Türkiye'deki takımlara, geçer akçe olan şey bu formül değil. Kayseri gibi, ona benzeyen takımlar böyle bir kadroyla Süper Lig'e çıktığında gençlerle oynamayı risk olarak görür ve hemen birkaç tane tecrübeli futbolcu getirir. Ama Kayseri bunu farklı bir yapıyla yapıyor değil mi?**

▲Aslında Kayserispor da benzer bir şey denedi önce. Geçen sene tecrübeli isimler ağırlıktaydı takımda. Ama baktılar ki düşmeye oynuyorlar bu sene böyle bir değişiklik yaptılar. Geçen sene ilk 10 hafta ya 3 ya 5 puanımız vardı. Bu sene ise her şey bambaşka ve biz üst sıraları zorluyoruz. Demek ki doğru adımları bu sene attılar. Şöyle bir yorum da yapılabilir belki. Geçen sene futbolda biraz da "doymuş" isimlerle oynuyorlardı, bu sene ise herkes bir şeyler istiyor.

▼**Bu aslında Türkiye'de diğer takımlara çok iyi örnek olacak bir formül. Siz böyle bir genç kadroyla tepeye oynayabiliyorsunuz işte... Ertuğrul Sağlam'ın katkısı ne bu süreçte?**

▲Ertuğrul Hoca bize her şeyden önce sevgi veriyor, şefkat veriyor. Özellikle kendi adıma şöyle söyleyeyim, bir forvet olarak her onu örnek alıyorum. Üstelik o bana çok güveniyor, gol kaçırdığım zaman bana hiç zaman kızmıyor, destek oluyor, yardım ediyor. Daha iyi bir forvet

olabilmem için her şeyi yapıyor.

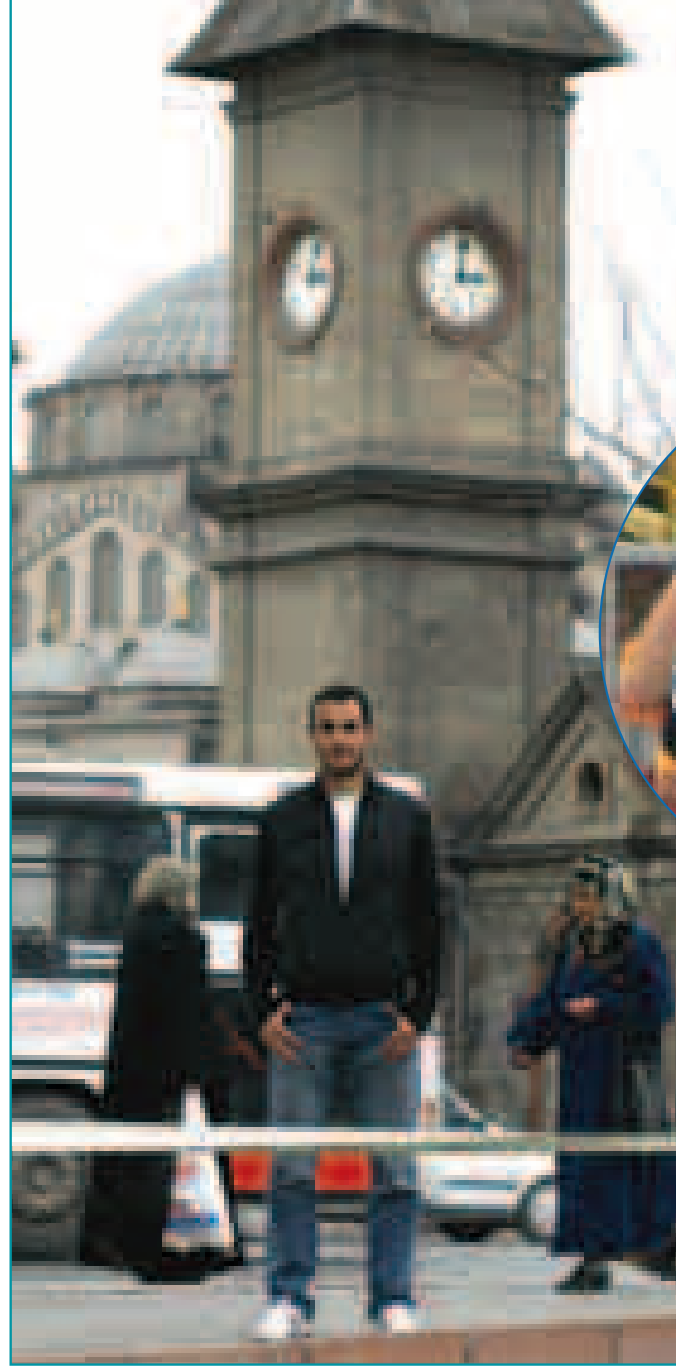
▼**Takıma neler kazandırıyor? Açık konuşalım, tıpkı demin senin futbolcular için söylediğin gibi, antrenörlerin bazıları da doymuş isimler ve ezbere bildikleri formleri uyguluyorlar. Ertuğrul Sağlam onlardan birisi değil. O daha aç ve daha yenilikçi. Öyle değil mi?**

▲Ertuğrul Hoca genç oyunculara çok önem veriyor. Bundan dolayı kazanıyor bence. Çünkü bazı başka hocalar gençleri ezmeye çalışıyor. Ezmek derken bağıracak, çağırarak konuşmalarını kast ediyorum. Ertuğrul Hoca'da bu hiç yoktur. Ben bir kez bile idmanda bize sesini yükselttiğini duymadım. Hep bize baba-

lamıyor.

▼**Ben şuna inanırım. Genç futbolcuların kişiliğini ezersen o genç futbolcudan yılmaz yetişmez. Doğru mu düşünüyorum?**

▲Eğer o futbolcudan ileriye dönük beklentileriniz varsa o futbolcuya bağırma-yacaksınız. Ona devamlı destek olacaksınız ki o da gelişme kaydetmiş. Ben kendimden örnek vereyim. İlk iki maçta bu kadar iyi oynamıyordum. Erciyes maçında çok gol kaçırdım mesela. Ama Ertuğrul Hoca o kritik maçlarda ne yaptı? Bana hiç bağırmadı, hep destek verdi. Sonuna kadar güvendi. Şimdi yavaş yavaş benim adım duyulmaya başlandı. Bu en çok onun sayesinde. Güven aşıladı çünkü. Bunun böyle olacağını artık herkes biliyor. Hata yapacağın zaman oyundan çıkartılacağını düşünmüyor kimse. Benim önceden böyle bir huyum vardı. "Hata yaptım. Hah şimdi beni oyundan çıkar-tacak"

can bir tavırla yaklaşıyor. Herkesi olumlu ya sevk ediyor.

▼**Türk futbolcusu otoriteden anlar derler. Demek ki bu tespit doğru değil...**

▲Bence değil. İşte bu örnekte görüldüğü gibi babacan tavırdan daha fazla anlıyoruz. Uyarmadan olmaz, o da uyarıyor. Ama kimseye bağırıyor. Eğer kızacaksa herkese kızıyor. Kimseye özel muamele yapmıyor. Kimsenin karakterini hırpa-

lamıyor.

di-ye düşü-nürdüm. Ama şimdi gol kaçır-sam da, toptu kaptırsam da, hata yapsam da oyundan çıkma-yacağımı biliyo-rum. Ondan sonra da bana daha fazla gü-ven geliyor ve hata oranım azalıyor.

▼**23 yaşında-sın. Kayseri'de gencecik bir ta-kımla lig üçün-cülüğünü tattınız bir ara. Ve sen Milli Takım'a çağrıldın. Bunu bekliyor muydun? A Milli Takım düzeyindeki forvetlerle yan yana gelmek nasıl bir şey?**

▲Oradaki bütün forvetler benim örnek aldığım isimler. Mesela bir Ümit Ağabey'i ben Gençlerbirliği'nden tanıyorum. Orada beraber oynamıştık. Bu heyecan verici tabii. Ama bunu bekliyordum. Ben sezona başlarken Ertuğrul Hoca'yla yap-

tiğimiz bir toplantıda bu seneki hedefler açısından şunu söyledim: "Benim hedefle-rim ilk önce Kayserispor, ama Kayserispor ile birlikte Milli Takım'a seçilmektir." Bunu başardım sonunda.

▼**Bu sene böyle bir hedefin vardı yani...**

▲Tabii bu sene söyledim. Biz onunla bi-rebir özel konuşmuştuk. Benim hedeflerim arasında A Milli Takıma seçilmek hep vardı zaten. Benim hedefim büyük, bura-sı bir basamaktır. Basamak derken Kay-serispor'u en iyi yere getirmek ilk hedef, sonra da önümü açmak istiyorum. Bunun için Milli Takım iyi bir araç.

▼**Milli Takım'a geldiğinde bir heyecan yaşadın mı?**

▲Tabii ki tatlı bir duygu bu. Ama pek heyecanlı değildim. Sonuçta buradakile-rin hepsi tanıdığım isimler. Ne yapacağımı pek bilemiyordum başlarda. Sonuçta Milli takım'da nasıl davranılır yavaş ya-vaş öğreniyorsun. Onun yabancılığı ve heyecanı oldu biraz. Ama idman hep ay-nı idman sonuçta.

▼**Benim aklımdaki ilk Gökhan görüntüsü geçen seneki Galatasaray maçı. Sanırım herkes de aynı şeyi söyleyecektir. 90+2'deki o golle ilk kez gündeme gel-din değil mi?**

▲Evet, ilk olarak o maçta tanındım. Ama sonrasında neredeyse hiç yok-tum. Yine de çok özel bir yeri vardır o maçın gönlümde. Son da-kikada oyuna giri-yorsunuz, attığı-nız golle belki de şampiyonu belirliyorsu-nuz. Bunlar büyük işler. Ama biraz fazla abartılı diye düşünü-yorum. Sonuçta bir tek o maça gitmedi şampiyonluk. Biz-den sonra Gençlerbirliği'ne de yenildiler.

Ama herkes Kayserispor maçında her şey bitti gözüyle ba-kiyor. Tabii böylesine önemli bir maçta skoru belirlemek çok güzel bir anı benim için.

▼**Hayatının en önemli golü bu mu?**

▲Evet, öyle diyebiliriz. Ama bu sene ku-pa maçında Trabzonspor'u 3-0 yenerken attığım gol de çok iyiydi. Ama Galatasaray maçındakinin yeri ayrıdır. Türkiye'nin en büyük kulüplerinden birine gol atıyorsun, şampiyonluktan ediyorsun ve de bu-nu son dakikada yapıyorsun. Hatta bana duyular geldi. Güya Hakan Ağabey "Ben kendimi bilirdim en iyi sıçrayan. Bu çocuk nereden çıktı" demiş. Bunlar insanın gururunu oksuyor haliyle. Hâlâ bilgisayarımda saklıyorum bu maçın fotoğrafını.

▼**Şimdi gelelim performansına. Forvet özelliklerinin konusunda birkaç temel nokta var. Muthiş bir vuruş tekniğin var. Zor vuruşlar yapılabiliyorsun. Ama klasik forvet özelliklerin de var. Sen "striker" mısın, forvet mi?**

▲Ben tekiğime, son vuruşuma güveni-rim. Ama son vuruşumda hâlâ eksiklerim olduğunu düşünüyorum. Bir Fatih Tekke gibi değilim. Bu yönümü geliştirsem belki

onun kadar olurum. Ama topla hareket ettiğimde son vuruşu iyi yapabiliyorum. Bunu biliyorum, özellikle kafa toplanında da etkiliyim. Sonuçta bunlar geliştirilecek şeyle. Bunlar üzerinde çalışıyorum.

▼Biraz da tehlikelerden konuşalım. Genç futbolcularla ilgili iki farklı hikâye vardır. Birincisinde, genç futbolcu gelir, pişer, harika başarılarla sahip olur, dünya yıldızı ya da Türkiye yıldızı olur. İkinci hikâye ise kötü gider. Yeni çıkış yapan genç futbolcu büyük şehre gelir ve dağılır. Kime söylesek "Ben öyle olmayacağım" diyor. Sen de bu iddiada mısın?

▲Tabii ki. Ama ben neden öyle olmaya-
cağımı da söyleyebilirim. Ben 17 yaşında Gençlerbirliği'nde oynamaya başlamış-
tım. Tuncay, Okan Koç benim genç milli
takımdan arkadaşım. Onlar yükselirken,
ben aynı yerimde kaldım. Tuncay hâlâ çı-
kışta. Ama Okan bu aralar gözüküyor. Ben de çıkış yakalayacakken bir türlü ya-
pamadım. Belki Allah istemedi, çünkü
ben kadere, kismete inanırım. Belki de
kader benim yavaş yavaş yükselmemi is-
tedi. Bu yüzden daha sindire sindire gidi-
yor her şey. Nereden geldiğimi biliyo-
rum. Gece hayatım hiç yoktur, olmayac-
ak da. Aile yapım bellidir. Böyle olursan
koşullar seni kolay kolay etkileyemez.
Ben doğma büyüme Ankaralıyım. Seve-
rim Ankara'yı. Hatta açık konuşayım, İs-
tanbul'u da çok fazla sevmem. İstanbul'a
gelirsem direkt ailemi de getiririm. Çünkü
ben ailem olmadan rahat edemiyorum.

▼Ailen seni hep destekledi mi? Genelde karşı çıkarlar ya...

▲Bu zamana kadar ben ailemden destek
gördüm. Başlarda annem biraz mırın
kırın etti. Lise yıllarında "Okulunu bitir.
Ondan sonra ne yapıyorsan yap" derdi.
Nitekim okul takımına göndermezdi beni.
Bir gün okul takım hocası aradı annemi,
"Diploma ne ki teyze, ben veririm ona
diplomasını. Sen bırak bu çocuğu oynas-
sın" dedi. Ondan sonra annem karışma-
dı bir daha. Babam hep destekliyordu,
zaten futbolu sever.

▼Futbolcu olacağını ne zaman anladın?

▲Gençlerbirliği'nde ilk kez lig maçına
çıktım. Bir de baktım, televizyonda izledi-
ğim herkes bir anda yanımda koşmaya
başladı. O anda dedim ki "Herhalde ya-
vas yavaş ilerlemeye başladım." Ama fut-
bola küstüğüm zamanlar da olmadı de-
ğil!

**▼Hangi zamanlarda bu duyguya kapıl-
dın? Beklediğin patlamayı yapamadığın-
da mı?**

▲Evet, o zamanlarda sıkıntı yaşadım.
Ben gerçekten yeteneklerimi biliyordum.
Bir ara çok iyi tavan yapmıştım. Gençler-
birliği PAF takımında oynarken, Fener-
bahçe beni izlemişti, ama o sene alama-
mışlardı. Gençlerbirliği A Takımı'na çık-
tım. Ama bir süre sonra oynayamaz ol-
dum. "Niye böyle oldum?" diye soruyor-
dum kendi kendime. Sonra sakatlık oldu,
arka adalemden ciddi bir sorun yaşadım.
6 hafta top oynamadım! Hep kendimde
aradım yanlışı. Ama bir ara futbola küs-
me noktasına geldim. Beni o noktadan
geri döndüren kişi Uğur Tütüneker'dir. Şu
andaki Gökhan olmadı onun yeri
apayrı. Çünkü ben Yozgat'a gitmeden
önce hiçbir takımdan teklif almıyordum.
Gençlerbirliği ASAS'da oynuyordum,
kimse de benle ilgilenmiyordu. Uğur Ho-
ca istedi beni. Yozgat'a gittim, Yozgat'ta

sadece 4-5 maç oynadım. Sakatlandım.
Ondan sonra toparlandım, tekrar oyna-
maya başladım. Sezon bittikten sonra
Uğur Hoca tekrar beni Erciyes'e aldı.
Hatta benim için kavgı etti orada. Çünkü
sakat sakat gitmişim oraya. Arka adale-
den sorunum vardı. Uğur Hoca yönetici-
lere "Bu çocuk buraya imza atmazsa ben
de yokum" dedi. Şartını koydu, bana gü-
veniyordu, benim yeteneklerimi biliyordu.
Ben de onu çok seviyordum. Bir baba gi-
bi görüyordum, hâlâ da konuşuyoruz.
Onun orada bana güvenmesi bana çok
büyük bir özgüven getirdi. Ondan sonra
da çıkışım başladı Erciyes'te.

▼Özel çalışma yapıyor musun?

▲İdmanlardan sonra hep yapıyorum.
Kaptan Bülent Ağabey'le birlikte özellikle
çalışıyoruz, o orta yapıyor, ben de gol
vuruşu, uzaktan şut çalışıyorum.

▼Hangi yönlerini eksik görüyorsunuz?

▲Kafa toplanında iyiyim. Ama son vuruş-
larda bazen aceleci davranıyorum. Ya
da vurmam gereken anı kaçıyorum. Or-
tadan gelen uzun topu çok güzel indiriy-
yorum, önüme çok güzel alıyorum, tam
vuracağım anda, pozisyonu kaybettiğimi
düşünüp, geç kalıyorum.

**▼Dünya futbolunu izliyor musun? Kimleri
beğeniyorsun?**

▲Henry ve Ronaldo'yu müthiş buluyo-
rum. Özellikle Henry'i bir türlü çözemiyo-
rum. O kadar maçını izledim adamın bir
tүrlü nerede ne yapacağını anlayamıyo-
rum. Bu inanılmaz bir şey.

**▼Peki Türkiye'den kimleri beğeniyorsun?
Mesela bütün Türkiye hatta dünya Anel-
ka'yı konuşuyor. Sence Anelka başka bir
futbolcu mu?**

▲Anelka çok çok iyi bir futbolcu ama
bence tam forvet değil. Bir kere kafa topu

özelligi yok. Geriye çok sık geliyor. Daha
çok hücumla dönük orta saha gibi. Forvet
diyorsanız ben Hakan Ağabey'i gösteri-
rim. Ama bence Anelka daha çok 10 nu-
mara gibi oynuyor.

**▼Sen pivot santrfor çok önemli diyorsun.
Ama dünyaya baktığımızda birçok takım
pivot santrfor uygulamasından vazgeçi-
yor, örneğin Manchester United'ın, Liver-
pool'un, Chelsea'nin, Real Madrid'in pi-
vot santrforu yok. Buna ne diyorsun?**

▲Evet yok, o takımlardaki forvetler çok
yönlü. Pivot değiller ama bir sürü başka
özellikleri var. Mesela Anelka'da şöyle
bir özellik var. Adam yüzünü döndükten

geldiğim zaman banko oynayacağım.
Benim hedefim bu.

**▼Yani yedek kalmaya değil oynamaya
geleceğin diyorsun...**

▲Ben yeterince beklemedim. Artık bekleme-
yi düşünmüyorum.. Çünkü "Hemen sezon
bitsin de üç büyüklere birine imza ata-
yım" diye bir düşüncem hiç yok. Ben ön-
ce tam anlamıyla kendimi geliştireceğim.
Ondan sonra hedefe koşacağım. Hedefim
25-26 yaşında üç büyüklere birine
gitmek.

**▼Bir sene daha Kayseri'de kalacaksın
yani...**

▲Eğer başkanlar beni göndermezse ben
illa ki gideyim demem. Beni göndermedi-
ler diye surat asmam, top oynamamazlık
yapmam. Benim için ne olur? Kendimi
daha iyi geliştiririm. Bu sene diyelim 20
gol attım, seneye 30 gol atarım.

▼Kayserispor'da hedeflerin ne?

▲Sezon başında takım olarak ilk 10 içi-
nde olmayı hedeflemiştik. Ama bir baktık
takım çok iyi. Müthiş mücadele ediyoruz.
Sonra kontratağa çok iyi çıkıyoruz, üç
pasla kaleye iniyoruz. Bunlar önemli şey-
ler. Bu yüzden yeni hedefimiz ilk dört.
UEFA Kupası'na gideceğiz diye hedef
koyduk. Çünkü baktık, kimse bizden iyi
değil!

**▼Peki Kayserispor'un ve diğer takımların
daha iyi dereceleri hedeflemesi ne ka-
zandırır Türk futboluna?**

▲Türkiye'de dört büyük saltanatı var.
Anadolu takımları iyi top oynadığı za-
man bu sefer dört büyüklere işi zorlaşı-
yor. Onların saltanatı sallanıyor yani. Bu
iyi bir şey. Herkes, kolay maç olmadığını
anlamalı. Sivas, Kayseri Erciyes, biz,
Konya, hepsi iyi takımlar. Bu takımlar
dört büyüklere rahat bir şekilde puan
alabilirler. Bu durumun çoğalması lazım.

**▼Ama biz güzelliğimizi bıraktık, sürekli sa-
ha dışını tartışıyoruz. 23 yaşında bir fut-
bolcusun, sen söyle. Mesela biz niye bu
kadar hakemleri konuşuyoruz?**

▲Hakemlere de artık hak vermek lazım.
Sonuçta futbolcular 22 kişi, hakemler 3
kişi. Onlara bu kadar yüklenmek yanlış.
Sonuçta onlara biraz daha yardımcı
olursak onlar da iyi performans gösteri-
ler. Belki senin ayağına basıldığını gör-
memişti, illa gidip ona bir şey söylemene
gerek yok ki. Sen ona ılımlı yaklaşarsan o
da sana öyle yaklaşacak. Böyle olunca,
takım hakkındaki tutumu da değişecek.
Ne olacak? Bu sefer sen kazanacaksın.
Ama sen "Yok görmedin, yok küfür etti"
diye üstüne gidersen, bu sefer senin aley-
hine çılmaya başlayacak. Bence yaşa-
nan budur.

**▼Sence bu sene hakemler gerçekten sko-
ru belirleyecek kadar kötüler mi?**

▲Bence o kadar kötü değiller. Bir Konya-
Fenerbahçe maçı var. Onun dışında bir
şey yoktu.

**▼Futbol sahada kazanılır yani! Birileri çı-
kıp "Masa başı oyunlarıyla bu iş gitti"
dediğinde bu size de saygısızlık sayılmaz
mı?**

▲Sen sahada gerekeni yaparsan, iyi mü-
cade edersen sonuç alırsın. Başka yerde
kazanılmaz sahada kazanılır oyun. Biz
hep saha içinde kazanıyoruz, bu zama-
na kadar da hep saha içinde kazandık.
Bize de hakemlerin yanlış kararlar verdi-
ği oldu. Biz onlarla uğraşmadık, topumu-
zu oynadık. Sen sahada oyna, zaten
gerisi geliyor. Ben böyle düşünüyorum. ■

Zafer Akyol

Spora adanmış, müzikle renklenmiş bir yaşam

Bir futbol spikerinin sadece isim sayıp, abartılı bir şekilde anlatım yapmasına kesinlikle karşıyım. Evet, heyecan verilmelidir, ancak bu doğal ve makul bir dozda olmalıdır. Bence bizim asıl yapmamız gereken oyun sistemlerini ön plana çıkararak, izleyiciyi bilgilendirmek, futbolcularla ilgili olarak. Gerekliğinde özel bilgiler vermektir. Ayrıca, tarihsel birikim ve kültürel donanımın anlatımı zenginleştirdiğini düşünüyorum. En önemli konulardan biri de, yabancı isimlerin telaffuzudur. Bir yabancı ülkeye gittiğinizde o ülke takımındaki sporcuların isimlerini doğru söyleyemiyorsanız, siz mesleğinizi layıkıyla yerine getirmiyorsunuz demektir

Futbola ses verenler

▼Siz ana haber spikeriydiniz TRT'de. Sonra bir baktık, spor spikeri oldunuz. Eski deyimle: Böyle bir rütbe-i tenzil'i insan, ancak isterse kabul eder. Bu kadar çok mu seviyorsunuz sporu?

▲Henüz 10 yaşındaydım. 1972 Münih Olimpiyat Oyunları'nı televizyondan seylerken, spor spikerliğini meslek olarak seçmeye karar vermiştim. Yıllar sonra Hacettepe Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde okurken girdiğim TRT'de ilk olarak Ankara Radyosu'nda 6 yıl görev yaptım. Gerek bu süreçte, gerek daha sonraki 4 yıl boyunca çalıştığım TRT Haber Merkezi'nde mesleğin tüm inceliklerini öğrenerek, yetiştim. 1994 yılının Kasım ayında ise, spor spikerliği aşkına yenik düştim ve dönem arkadaşım Barbaros Talı'nın müdürlüğünde, dönemin Haber Dairesi Başkanı Okay Göçer'in de onayı ile Spor Haberleri Müdürlüğü'ne geçtim. Başlangıçtan beri Spor Spikerliği'ni hedeflemiştim. Sadece biraz geç başladım o kadar.

▼Sporsever olmakla, taraftar olmak arasında bir ayrım var. TRT uzun süre sporseverlik kültürünün merkezidi. Ama bu aralar, futbol her yerde baskın çıkıyor. Ne diyorsunuz bu gelişmeye?

▲Futbolun her yerde baskın çıktığı fikrine ve TRT'nin de ister istemez bu akımda yer

aldığı görüşüne katılıyorum. Ancak, artistik patinajda anlatan bir spiker olarak her yıl en az iki kez bu spor dalını, ayrıca jimnastik, okçuluk, binicilik, hentbol gibi dalları da hem de canlı yayında seyircilere ulaştıran TRT'yi yine de diğer yayın kuruluşlarından ayrı tutmak gerektiğini düşünüyorum.

▼Yabancı bir takıma karşı futbol maçı anlatırken, ne derece tarafsız olunabilir? Olunması gerekir mi? BBC dünyaca ünlü bu konuda. Onlar yanlış mı yapıyor, doğru mu?

▲Bence, elden geldiğince tarafsız olunmalıdır. BBC'yi bu konuda takdir ediyorum. Ancak, ülkemizin takımı gol attığında, onun keyfini çıkarmak, doya doya "Gool" diye bağırarak isterim. Yine de bu konuda nesnelliğin çok önemli olduğunu düşünüyorum.

▼Bir futbol maçını izlerken herkesin baktığından farklı şeyleri de yakalamaya gayret eder misiniz?

▲Bir futbol spikerinin sadece isim sayıp, abartılı bir şekilde anlatım yapmasına kesinlikle karşıyım. Evet, heyecan verilmelidir, ancak bu doğal ve makul bir dozda olmalıdır. Bence bizim asıl yapmamız gereken oyun sistemlerini ön plana çıkararak, izleyiciyi bilgilendirmek, futbolcularla ilgili olarak. Gerekliğinde özel bilgiler vermektir. Ayrıca, tarihsel birikim ve kültürel donanı-

mın anlatımı zenginleştirdiğini düşünüyorum. En önemli konulardan biri de, yabancı isimlerin telaffuzudur. Bir yabancı ülkeye gittiğinizde o ülke takımındaki sporcuların isimlerini doğru söyleyemiyorsanız, siz mesleğinizi layıkıyla yerine getirmiyorsunuz demektir.

▼Futbola ilgilenen herkes bir takım tutar. Bu ya büyük takımlardan biri olur, ya memleketimizin takımı olur, ya da yaşadığınız kentin takımıdır. Oysa, siz bu niteliklerin dışında koyu bir Eskişehirspor taraftarısınız, neden?

▲1971 yılında, Ankara 19 Mayıs Stadyumu'nda futbola tanıştım. Amcam birlikte gittiğimiz bu ilk maçımızda Ankaragücü ile Eskişehirspor karşılaşılıyordu. Ben hem futbola hem Eskişehirspor'a hem de Amigo Orhan ve Eskişehirspor taraftarına aşık olmuştum. Bu maçta Eskişehirspor, Ankaragücü'nü 2-0 yenmişti. O günkü takım şu an bile gözümün önünde: Kalede Mümin; Savunmada Faik, İsmail, Kamuran, İlhan; Orta Alanda Süreyya, Vahap, Nihat, Büyük Burhan; İlerde Ender ve Fethi. İşte o zamanın Kırmızı Şimşekleri benim gönlümü bu kadroyla çeldi. O maçta Fethi Hepar'in -ki şimdi Anadolu Üniversitesi Spor Bölümü Başkanlığını yapan bir İktisat Profesörüdür- iki golüyle Ankaragücü'nü mağlup eden

Kırmızı siyahlılar, mutlu çocukluğumun parlayan yıldızları oldular. Onlara yılların gerisinden teşekkür ediyorum.

▼Herkesin spor dışında da bir hayatı var. Ama özel hayatta da sürekli maç izleyenler var. Siz işiniz dışında ne yapıyorsunuz? Başka hobileriniz söz konusu mu? Bildiğimiz kadıyla müzikle yakından ilgilisiniz ve iyi bir piyanistisiniz. Sonuçta dünyaya bakışınızı onlar belirliyor ve bu başka kültürler oyunu da zenginleştiriyor. Dağarcığınızda başka neler var?

▲Öncelik müzikte. Müzik Öğretmeni olan annem ve tam bir müziksever olan babam sayesinde, kardeşim İzzet Akyol'la birlikte müziğin büyüğü dünyasında yetiştik. Küçük yaşlardan itibaren piyano çalıyorum. Hâlen, günde en az 1,5 saati piyanonun başında geçiririm ve önceliği teknik çalışmaya veririm. Müziğin psikolojik gelişmeye, kişiliğimin oturmasına çok büyük katkısı oldu. 1998 yılından bu yana anlatmakta olduğum Artistik Patinaj'da da müzik birikimin çok büyük yardımını görüyorum. Ayrıca, eşim Meltem'le birlikte konserler başta olmak üzere, katıldığımız bütün kültürel etkinlikler yaşamıma renk katıyor. Sonuç olarak, çocukken sevdalandığım spor spikerliği şu anda benim mesleğim. Bunun ne büyük bir mutluluk olduğunu anlatamam.■

İkinci planda olmayı sevmem

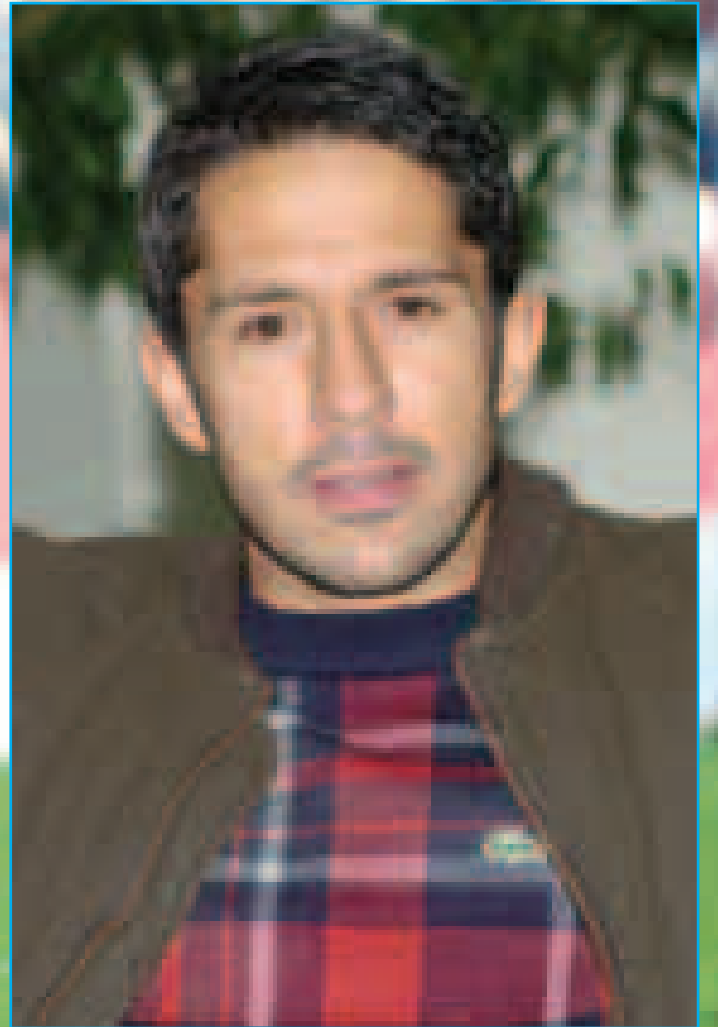
Futbol hayatım boyunca kesinlikle ikinci planda olmayı ve yedek kalmayı kabullenmedim. Bu benim hayat felsefem. Her zaman, olimpiyatlarda ikinci olmaksansa köyümde kalıp birinci olmayı tercih ettim. Fatih Terim'in Galatasaray'dan ayrılmasından sonra Mircea Lucescu döneminde de yedekten girip oynadığım çok maç oldu. En sonunda dayanamayıp hocayla konuştum ve ilk 11'de sürekli oynayabileceğim bir takıma gitmek istediğimi söyledim. Sonunda İstanbulspor'a kiralık gittim. Gençler, ellerinde imkân olduğu her zaman oynayabilecekleri bir kulübe gitmeliler. Sabretmek de önemli şüphesiz ama oynayarak futbolcu olunduğunu unutmazsınlar.

Cecen sene Trabzonspor, ligin en iyi futbol oynayan takımıydı. Takımda inanılmaz bir arkadaşlık, birliktelik ve en önemlisi birbirini tanıdırlık vardı. Herkes kimin ne yapacağını çok iyi biliyordu. Sezona da bu güvenle girdik. Ancak, Anorthosis maçı tam bir dönüm noktası oldu. Hâlâ iddia ediyorum; bu takımla bin maç yapsak biri bile berabere sonuçlanmaz ama nasıl elendik anlayamıyorum. Tabii bu maçlar sonunda müthiş bir psikolojik çöküntü ve hayal kırıklığı yaşadık. Çoğumuz 'birkaç hafta maç yapmasak' diye düşünmüştük, fakat lig başlamıştı. Bu maçın sıkıntısı lige yansdı. Şenol Güneş'in ayrılması da bizi üzdü. Kötü gidişimizin durması ve taşların yerine oturması için devre arasının gelmesi lazım.

Türker Tozar

Seyircilerin, futbolculara karşı daha hoşgörülü olmalarını, Avrupa'daki gibi, takım yenildiği zaman bile onları alkışlamalarını istiyorum ve futbolun bir spor olduğunu akıllarından çıkarmamalarını rica ediyorum. Ayrıca, futbol oynamayıp futbolcuları acımasızca eleştiren kişilerin yaptıkları yorumlara aldırış etmemelerini istiyorum

Emrah Eren

▼Futbola nasıl başladın? Özellikle ilk yılları anlatır mısın?

▲Doğma büyüme Ramiliyim. Futbola 12 yaşında Gaziosmanpaşa Kulübü'nde başladım. O dönemde takım İkinci Lig'de oynuyordu ve İstanbul'un kaliteli altyapıya sahip kulüplerinden bir tanesiydi. Buradaki üçüncü sezonunda, 1993 yılında C Genç Milli Takımı'na çağırıldım. Ardından da düzenli olarak B ve A Genç Milli oldum. İşte bu dönemde Türkiye'de ismim duyulmaya başladı. İlginçtir, Genç Milli Takım'a gidene kadar futbolcu olma hayalim yoktu. Futbolu zevk için oynuyordum. Asıl hedefim doktor olmaktı.

▼Genç Milli Takım'da ne oldu?

▲Milli Takım'da hocalarımız bize 'Sergen'ler, Okan'lar, Tugay'lar da sizin geçtiğiniz yoldan geçerek başarılı oldular. Siz de onlar gibi olabilirsiniz' diye telkinlerde bulunurlardı. İster istemez etkileniyorsunuz tabii bu tür konuşmalardan. Milli Takım'a gittikçe futbolcu ola-

cağıma inanmaya başladım. Benim için işler de yolunda gitti. Önce Gaziosmanpaşa'nın A Takımı'na çıktım, sonra İstanbulspor'da profesyonel oldum ve burada kısa süre oynayıp ardından Adanaspor'a geçtim.

▼Adanaspor'da geçirdiğin dönemden bize aktaracakların neler? O dönemde kulübün genç yıldızıydın.

▲17 yaşında transfer olduğum Adanaspor'da üç yıl oynadım. Orada çok güzel günler geçirdim. Diyebilirim ki, Adanaspor ve Trabzonspor futbol yaşantımda en mutlu günlerimi geçirdiğim yerler oldu.

Adana'da müthiş bir seyirci potansiyeli vardı. İlk gittiğim sezon İkinci Lig'de olmamıza rağmen taraftarlar stadı tıklım tıklım doldururlardı. Çok sevilen bir oyuncuydum. Hâlâ, Adana denildiği zaman içim burkulu çünkü orayı çok sevdim ve özledim. Adana'nın benim gönlümde özel bir yeri var. Adana, halkıyla ve Adanaspor taraftarlarıyla gönlümde taht kurdu. Orada asla unutamayacağım günler yaşadım. Çok iyi bir performans sergilediğim üç sezondan sonra da Galatasaray'a transfer oldum.

▼Maalesef Adanaspor şimdi çok kötü

günler geçiriyor...

▲İnanın Adanaspor'un bu durumuna çok üzülüyorum. Tek başına yapabileceğim imkânım olsa, kulübü eski ihtişamlı günlerine döndürmek için her türlü girişimde bulunurum. Çünkü Adanaspor'a çok şey borçluyum. Eğer Emrah olabildiysem bunda en büyük pay Adanaspor'a aittir.

▼Adana ve futbol denince, Adanaspor-Adana Demirspor rekabetine değinmeden olmaz. Sen de orada geçirdiğin dönemde bizzat bu mücadeleye tanıklık ettin değil mi?

▲Ben Adanaspor'dayken Adana Demi-

espor'a karşı gerek lig gerekse TSYP turnuvası maçları oynadık. Adanaspor-Adana Demirspor rekabeti aynen Fenerbahçe-Galatasaray maçları gibidir. Müthiş bir derbi maçı olur. Adanaspor seyirci stadın bir yarısını, Demirsporlular ise diğer yarısını doldururlar ve takımlarını coşkuyla desteklerlerdi. Ligde karşı karşıya geldiğimiz dönemde çok iyi durumdaydık. Ancak, onların herhangi bir iddiası bulunmamasına rağmen oynadığımız maçlar son derece zor geçmişti.

▼Kariyerine dönersek, Galatasaray'da geçirdiğin günler hakkında neler söyle

mek istersin?

▲Adanaspor'daki iyi futbolum sayesinde o sezon dört büyük kulübün de transfer listesine girmiştim. Teklifler arasında Galatasaray'ı tercih ettim çünkü Fatih Terim beni kadrosunda görmeyi çok istiyordu. Terim'in de Türk futbolcusu için bir idol olduğunu herkes bilir. Fakat, o zaman takımda benim oynadığım bölgede Fatih Akyel, Okan Buruk, Ümit Davala ve Capone vardı. Bunlar arka arkaya üç kez şampiyon olmuş takımın sürekli oynamış futbolcularıydı. Fatih Hoca'nın da amacı zaten beni direkt olarak oynatmak değildi. Bir senelik alıştırma dönemi belirlemişti benim için.

▼Başka bir deyişle, sürekli oynayamıyacağımı göze alarak Galatasaray'a gittim...

▲Evet öyle. Fakat ben o döneme kadar yedek kulübesinde oturmaya hiç alışkın değildim. Bu durum beni çok rahatsız etti ve gerçekten orada sıkıntılı günler geçirdim. Mevkimde rekabet ettiğim üç oyuncu da A Milli Takım'da oynuyordu. Fatih Hoca benimle konuşup 'Moralini bozmana gerek yok. Gelecek sezon yeterli şans bulacaksın' demişti ama sezon sonunda Galatasaray'dan ayrılıp Fiorentina'ya gitmesi benim için kötü oldu. Eğer o gitmeseydi ben de Galatasaray'ı bırakmazdım. UEFA Kupası'nı kazandığımız sene takımın kadrosundaydım ama bu başarıda pek payım olmadığı için bu önemli başarıya sevinemedim bile.

▼Artık genç futbolcular da takımlarında bir an önce A Takım'da düzenli oynamak istiyorlar ve bu konuda gerçekten çok sabırsızlar. Senin onlara vermek istediğin bir mesaj var mı?

▲Futbol hayatım boyunca kesinlikle ikinci planda olmayı ve yedek kalmayı kabullenmedim. Bu benim hayat felsefem. Her zaman, olimpiyatlarda ikinci olmaksızın köyümde kalıp birinci olmayı tercih ettim. Fatih Terim'in Galatasaray'dan ayrılmasından sonra Mircea Lucescu döneminde de yedekten girip oynadığım çok maç oldu. En sonunda dayanamayıp hocayla konuştum ve ilk 11'de sürekli oynayabileceğim bir takıma gitmek istediğimi söyledim. Sonunda İstanbulspor'a kiralık gittim. Gençler, ellerinde imkân olduğu her zaman oynayabilecekleri bir kulübe gitmelidir. Sabretmek de önemli şüphesiz ama oynayarak futbolcu olunduğunu unutmazsınız.

▼İstanbulspor'a kiralık gitmek sana bir motivasyon getirdi diyebilir miyiz?

▲Her ne kadar Galatasaray'da oynamasam da İstanbulspor'da müthiş bir sezon geçirdim. Piyasam çok yükseldi ve tekrardan Beşiktaş ve Trabzonspor'dan teklif aldım. Hatta Beşiktaş'tan Ayhan ile takasımız gündeme geldi fakat Galatasaray Ahmet Yıldırım'ı göndererek bu futbolcuyu almayı tercih etti. Ben de Lucescu'ya yedek kalmayı kabul etmeyeceğimi bir kez daha tekrarladım. Bu sefer de Gaziantepspor'a kiralık gittim.

▼Orada da sakatlık problemi sadece yedi maç oynamana izin verdi...

▲Fıtık problemim vardı ama sakatlığımı yanlış teşhis koyulması yüzünden koca bir sezonum boşa geçti. Sezon sonunda Galatasaray'la olan sözleşmem bitince Kocaelispor'a transfer oldum. Orada da iyi bir futbol sergiledim ve Fenerbahçe ile Trabzonspor'dan teklif aldım. Tercihimi Trabzonspor'dan yana kullandım ve şimdi buradayım.

▼Oynadığı futbolla geçen sezon tüm spor

kamuyunun takdirini kazanan Trabzonspor'un bu sezon yaşadığı büyük düşüşü neye bağlıyorsun?

▲Bana göre, geçen sene Trabzonspor, ligin en iyi futbol oynayan takımıydı. Takımda inanılmaz bir arkadaşlık, birliktelik ve en önemlisi birbirini tanıdırlık vardı. Herkes kimin ne yapacağını çok iyi biliyordu. Sezona da bu güvenle girdik. Ancak, Anorthosis maçı tam bir dönüm noktası oldu. Hâlâ iddia ediyorum; bu takımla bin maç yapsak biri bile berabere sonuçlanmaz ama nasıl elendik anlayamıyorum. Tabii bu maçlar sonunda müthiş bir psikolojik çöküntü ve hayal kırıklığı yaşadık. Çoğumuz 'birkaç hafta maç yapmasak' diye düşünmüştük fakat lig başlamıştı. Bu maçın sıkıntısı lige yansdı. Şenol Güneş'in ayrılması da bizi üzdü. Kötü gidişimizin durması ve taşların yerine oturması için devre arasının gelmesi lazım.

▼Arka arkaya gelen mağlubiyetlerin üzerinde nasıl bir etkisi oldu?

▲Anorthosis maçı sonrası, yıllardır başarıya aç olan taraftarımıza yaşattığımız üzüntüden doğan mahcubiyetimiz ve arka arkaya gelen bu yenilgiler kendimize olan güveni %100'den %30'lara düşürdü. Geçen sezon, en güçlü takımla maç yaparken bile kendimizi favori görürken, şimdi sıradan bir takımla bile maça başlamadan "Acaba yenebilecek miyiz?" düşüncesi aklımıza geliyor. Şimdi amacımız kalan maçları kazanarak en azından devre arasına moralli girmek.

▼Son dönemde Türk futbolundaki yabancı futbolcu sınırlamasına ilişkin tartışmalar yapılıyor. Senin bu konudaki görüşün ne?

▲Kesinlikle yabancı oyuncu sayısının artmasına karşıyım. Bence Türkiye'deki sayı fazla bile. Bu sayının azalması gerekli. Aksi halde, Milli Takım'ın başarısı düşecektir. Türk futbolcularına daha fazla şans verilmeli. Yabancı sayısını artırmayı başarının anahtarı olarak görmek bence yanlış. Fenerbahçe'nin dünya çapında yıldızları var ama yine de Avrupa'da istenilen başarıya ulaşamıyor. Bu da çarpıcı bir örnek. Eğer muhakkak artırılabilecek bir taneden fazla olmamalı. Çünkü Türk futbolunu geliştirme için ilacı bu değil bence.

▼Çoğu zaman Türk futbolcusunun profesyonelliğinin eksik olduğundan söz edilir. Sence bu doğru mu? Geçen yıllar içinde bu konuda bir gelişim gözlemledin mi?

▲11 senelik profesyonel futbolcuyum, erken profesyonelliğe adım atanlardan biriyim. Bizden önceki jenerasyondaki ağabeylerimizin profesyonellikleri gerçekten daha azdı. Dinlenmezlerdi, kimisinin gece hayatları olurdu. Futbolu sanki ikinci işleymiş gibi düşünüyorlardı. Ama şimdi profesyonellik seviyesi arttı. Yine de futbolcularımız Avrupalı bir futbolcuya göre daha duygusal davranıyor. Bunu değiştiremiyoruz.

▼Yerli teknik direktörlerle mi yoksa yabancı teknik direktörlerle mi çalışmayı tercih edersin?

▲Yerli teknik direktörlerle çalışmak tabii ki iyi. Çünkü her şeyden önce dilimiz bir. Türk hocalar bizi daha iyi biliyor, duygularımızı daha iyi anlıyor. Yabancılarla duygularımızı paylaşamıyoruz. Ayrıca, onlar daha katı olabiliyorlar. Bir Türk hoca'nın ne teknik ne taktik ne de motivasyon yönünden bana verebileceklerini bir yabancı hoca'nın bana verebileceğini kesinlikle düşünmüyorum.

▼Türk futbolundaki İstanbul ve Anadolu takımları ayrımını doğru buluyor musun?

▲Bu tür bir ayrım Anadolu kulüplerinin biraz ezilmesine neden oluyor. Gelebilecekleri yerlere çok zor geliyorlar, bir nevi mağduriyet diyebiliriz. Ancak, eskiye göre durum daha farklı. Güç seviyesi olarak büyük takımları yakaladılar. Her takımın her takımı yenebileceğine artık yürekten inanıyor. Asıl değişmeyen durum, büyüklerin lobi gücü. Bu henüz kırılmadı.

▼Milli Takım'ın Almanya 2006'ya gide-meyişini nasıl yorumluyorsun?

▲Milli Takım'ın oraya gitmesi hepimiz için büyük onur, ülkemizin ismini duyurmak ve futbolumuzun seviyesini artırmak açısından müthiş bir fırsattı fakat nasip olmadı. Bence bu durumun takımlarımıza herhangi bir artı ya da eksi yansımaları olmayacak. Eğer Dünya Kupası'na gidebilseydik olumlu bir etki yapardı.

▼Emrah'ın futbol dışında bir haftası nasıl geçer?

▲Trabzon kenti, sosyal hayatın biraz sınırlı olduğu, mütevazı bir kent. Genelde gündüzleri evde kızımla birlikte vakit geçiriyorum. Onunla uyumak, oynamak ve hatta çizgi film seyretmek bile bana büyük keyif veriyor. Kızım benim yaşam kaynağım. Burada eşimi de küstürmeyeyim (Gülüyor). Akşamları, çay içmeye ve akşam yemeği yemeye dışarı çıkarım. Özellikle Körfez Restaurant'a giderim. Bunun dışında sinema, alışveriş yapmak ve araba kullanmak diğer hobilerim. Futbol dışında kalan vaktimde futbol seyretmemeye özen gösteririm. Tesislerden çıktığım anda futbolla ilişkim biter.

▼Takımdaki en yakın arkadaşın Hasan Üçüncü için neler söylersin?

▲Takımın dışındaki zamanımı Hasan'la geçiririm. Ben Türkiye'de Hasan'ı sevmeyecek insanın karakterinden şüphe ederim. Dünya iyisi bir arkadaşımız. Hasan müthiş bir dost. Trabzon'da üçüncü senemi geçiriyorum ve kendisi beni hiç yalnız bırakmadı.

▼Futbolcu olarak kuvvetli/zayıf bulduğun yönlerin neler?

▲Ben atak gücü kuvvetli bir oyuncu olarak tanındım fakat Trabzonspor'un oyun stili gereği defansif özelliklerim gelişti. Dolayısıyla hücum özelliklerimin bir kısmını kaybettim. Bunun yanında hava hakimiyetim de daha iyi olsun isterdim.

▼Psikolojik olarak kendini maçlara nasıl hazırlarsın?

▲Çok büyük bir maç bile oynayacak olsam, karşılaşma saatinden iki saat önce-sinde kadar maçla ilgili hiçbir şey düşünmem. Aksi halde, maçı ne kadar uzun düşünürsem o kadar stresim artar.

▼Futbolcuların kazandığı ücretlerin Türkiye'nin genel gelir seviyesinde bir dengesizlik yarattığı fikrine katılıyor musun?

▲Futbolcu derken Türkiye'de senede 10

milyar'a oynayan futbolcular da var. Hatta Süper Lig'de bile çok düşük paralara oynayan futbolcular söz konusu. Sözü edilen futbolcuların sayısı 300'ü bulmaz bile. Ayrıca, eğer bir futbolcu eleştirilmek isteniyorsa bu ilk önce aldığı ortaya çıkartılarak yapılıyor. Futbolcuların ücretleri üzerinden spekülasyon yapmak bence çok yanlış.

▼Maçlardan sonra hakemlerin de futbolcular ve teknik direktörler kadar eleştirilmesi doğal mı sence?

▲Hakemlerin sahada gördüklerini çalmaları için sadece birkaç saniyeleri var. Televizyonlarda bazı pozisyonları 10 kez tekrar edip bir karara varıyoruz. Bu nedenle maç içinde birkaç hata yapmış iyi niyetli bir hakemi eleştirmek doğru değil. Onların yerinde biz de olsak o hataları yapabiliriz.

▼Basın üzerinizde nasıl bir baskı yaratıyor?

▲Basın yeri geldiğinde hocayı da hakemi de eleştirebilir ama bence bu yapıcı olmalı. Ayrıca, Süper Lig'de oynayan futbolcu-yu eleştirecek bir basın mensubunun kesinkes daha önce bu seviyede futbol oynamış, hakemlik ya da hocalık yapmış olması şart. O saha içinde bulunmuş, çimin kokusunu almış olması gerek. Bunun dışında kalanların beni eleştirme hakkı yok. Onları kaale bile almıyorum çünkü beni eleştirecek insan benim seviyemde olmalı.

▼Son sözlerini alalım...

▲Son mesajım Türkiye'deki futbol seyircilerine. Kesinlikle takımlarının başarısızlığına tahammülleri yok. Ben seyircilerin, futbolculara karşı daha hoşgörülü olmalarını, Avrupa'daki gibi, takım yenildiği zaman bile onları alkışlamalarını istiyorum ve futbolun bir spor olduğunu akıllarından çıkarmamalarını rica ediyorum. Ayrıca, futbol oynamayıp futbolcuları acımasızca eleştiren kişilerin yaptıkları yorumlara aldırış etmemelerini istiyorum. ■

Erkan Ferin'e büyük onur

UEFA, Avrupa Şampiyonu U17 Milli Takımımızın kapitanı Erkan Ferin'e anlamlı bir jest yaptı ve kendisini 29-30 Kasım tarihlerinde düzenlenen 2005-2006 Avrupa Şampiyonası elit tur kura çekimine davet ederek ödüllendirdi. Bilindiği gibi geçtiğimiz Mayıs ayında İtalya'da düzenlenen U17 Avrupa Şampiyonası finalinde Türkiye Avrupa Şampiyonu olmuş ve bu başarıya ulaşırken Fair Play ödülünü de almıştı. UEFA elit turun kura çekilişinde de görevlendirdiği Erkan Ferin'i Limasol'da yapılan toplantıda ayrıca bir de fair play ödülüyle onurlandırdı. UEFA Gençler Konferansı ve elit tur kura çekimine Avrupa Şampiyonu U17 Milli Takımı Kaptanı Erkan Ferin ile birlikte Futbol Federasyonu'nu temsilen Milli Takımlar İdari Menajer Yardımcısı Cezmi Turhan ve Genç Milli Takım Antrenörü Metin Tekin de katıldı. ■

Federasyon Haberleri

Avrupa Birliği Konuları hakkında UEFA semineri yapıldı

24-25 Kasım tarihlerinde Brüksel'de düzenlenen AB Konuları Hakkında UEFA Semineri'nde Futbol Federasyonu'nu Genel Sekreter Lütfi Arıboğan temsil etti. Avrupa Birliği ve UEFA arasında halen devam etmekte olan oyuncuların serbest dolaşımı, yayın hakları gibi konularda bilgilendirme yapılan seminerde altyapıdan yetişen oyuncuların oynatılması, UEFA'nın Avrupa Birliği yaklaşımı, Federasyonların AB ile olan ilişkileri gibi konular masaya yatırıldı. ■

FIFA mali yardımlar semineri

22-23 Kasım tarihlerinde İsviçre'de düzenlenen FIFA Mali Yardımları konferansına Futbol Federasyonu'nu temsilen Genel Sekreter Vekili Metin Kazancıoğlu katıldı. Konferansta FIFA'nın üye federasyonlara sağladığı mali yardımlar konusunda bilgilendirme yapılırken, görüş alışverişinde bulunuldu. ■

Inter Toto Kupası'na yeni statü

UEFA, Inter Toto Kupası ve U21 Avrupa Şampiyonası'nın formatında değişikliğe gitti. Daha önce her ülkeden farklı sayıda takımın katılımıyla başlı başına bir turnuva olan Inter Toto Kupasında ise bundan böyle her ülke tek takımla temsil edilecek. Bu nedenle kupaya 49 takım katılacak ve 3 turda mücadele yapılacaktır. Bu turların sonunda toplam 11 takım UEFA Kupası 2. ön eleme turuna katılma hakkı elde edecek. Inter Toto Kupası'ndan daha önce UEFA Kupası'na 3 takım katılırken bu sayı yeni sistemde 11'e ulaştı ve Inter Toto Kupası'nda

kazanan takımlara ödül verilmesi sistemi de kaldırıldı. Inter Toto Kupası'nda maçlar 17 Haziran 2006'da başlayacak ve 22 Temmuz'da sona erecek. Yeni prosedüre göre A Milli Takım fikstürünü takip eden U21 Milli Takımların bundan böyle bu fikstürden bağımsız kendilerine ait bir şampiyonaları olacak. Daha önce çift yıllarda düzenlenen UEFA U21 Avrupa Şampiyonası 2007 yılından itibaren tek yıllarda düzenlenmeye başlayacak. Bu şekilde turnuvaya olan ilgiyi arttırmayı hedefleyen UEFA elemeler için de daha heyecanlı ve çekişmeli bir formata soktu. 11-24 Haziran 2007'de düzenlenecek final turnuvasına katılacak takımlar, 3'lü 14 gruba ayrılacaklar. Bu gruplarda her takım iki maç yapacak ve lider olan takımlar playoff oynamaya hak kazanacak. 14 takımın eşleşeceği 7 playoff müsabakasının galipleri 2007 UEFA U21 Avrupa Şampiyonası'na katılmaya hak kazanacak. ■

Mehmet Özdilek istifa etti

Türkiye-İsviçre maçından sonra tünelde yaşanan olaylara karışan Mehmet Özdilek 21 Kasım Pazartesi günü A Milli Takım yardımcı antrenörlüğü görevinden istifa etti. Özdilek, 24 Kasım Perşembe günü düzenlediği basın toplantısında rakip oyuncuya yaptığı hareketi kendisine yakıştıramadığını ve bu nedenle görevinden ayrılarak kendisinin üzerine düşen görevi yaptığını söyledi. Özdilek Haziran ayı sonunda Milli Takım Yardımcı Antrenörlüğü görevine getirilmişti. ■

Genç Milliler yükselişte

Genç Milli Takımlarımız ay içerisinde yaptıkları hazırlık karşılaşmalarında başarılı sonuçlara imza atarak göz doldurdular. 12 ve 14 Kasım'da Rusya ile Mersin'de iki hazırlık maçı oynayan U-20 Milli Takımımız ilk karşılaşmasında rakibiyle 3-3 berabere kaldı. Bu maçta Milli Takımımızın gollerini Yasin

Çakmak, Kerim Zengin ve Gökhan Güleç kaydetti. 14 Kasım'da oynanan ikinci hazırlık karşılaşması yine beraberlikle sonuçlandı. 1-1 sona eren karşılaşmada Milli Takım'ın tek golünü Zafer Şakar kaydetti. 15 Kasım'da İngiltere ile karşılaşan U18 Milli Takımımız sahadan 1-0 galibiyetle ayrılmayı başardı. Milli Takımın tek

golü Aydın Yılmaz'dan geldi. 22 ve 24 Kasım tarihlerinde Lüleburgaz ve Kırklareli'nde Bulgaristan ile iki özel maç oynayan U16 Milli Takımımız rakibini her iki maçta da mağlup etmeyi başardı. İlk maçta Milliler sahadan 2-0 galip ayrılmakla gollerimiz Umut(pen) ve Mert tarafından kaydedildi. 24 Kasım tarihinde oynanan kar-

şılaşmayı ise Milli Takım 1-0 kazandı. Milli Takımın tek golünü Umut kaydetti. Genç Milli Takımların hazırlık karşılaşmaları Aralık ayında da sürecek. U17 Milli Takımımız 13 Aralık 2005'te deplasmanda İngiltere'yle karşılaşacak. U19 Milli Takımı ise 14 Aralık'ta yine deplasmanda İtalya ile karşılaşacak. ■

3 organizasyona adayız

2007 UEFA Avrupa U21 Şampiyonası, 2008 UEFA U19 Avrupa Şampiyonası ve 2008 UEFA U17 Avrupa Şampiyonası'na evsahipliği için aday olan Türkiye'yi UEFA Heyeti ziyaret etti. Maik Kiss başkanlığındaki heyet U21 Avrupa Şampiyonası için İstanbul, Sakarya ve Kocaeli, U19 Avrupa Şampiyonası için Antalya ve

U17 Avrupa Şampiyonası için İzmir'de incelemelerde bulundular. Statlar, tesisler ve otellerde incelemeler yapan heyete TFF Genel Sekreter Vekili Metin Kazancıoğlu, TFF Tesis ve İnşaat İşleri Müdürü Cenk Cem ile Sinan Kiroğlu eşlik etti. Temaslarından oldukça memnun olarak ülkemizden ayrılan heyet raporu UEFA'ya sunacak. ■

Artık şampiyonumuz da ön eleme oynayacak

Türkiye 2006-2007 sezonunda Avrupa Kupaları'nda dört takımla temsil edilecek. UEFA tarafından yapılan açıklamaya göre ülke sıralamasında 11. sıraya gerileyen Türkiye'nin, Şampiyonlar Ligi'nde mücadele edecek temsilcilerinden lig şampiyonu üçüncü ön eleme turu, lig ikincisi ise

ikinci ön eleme turundan şampiyonaya katılacak. UEFA Kupası'na ise Türkiye Kupası şampiyonu birinci turdan, lig üçüncüsü ise ikinci ön eleme turundan katılacak. Şampiyonlar Ligi'nde 2006-2007 sezonu 11-12 Temmuz 2006, UEFA Kupası'nda ise 13 Temmuz 2006'da başlayacak. ■

Kazancıoğlu annesini kaybetti

Futbol Federasyonu Genel Sekreter Vekili Metin Kazancıoğlu'nun annesi, emekli tarih öğretmeni Nezihe Süeda Kazancıoğlu 24 Kasım 2005 günü vefat etti. Merhumeye Tanrı'dan rahmeti kederli ailesine başsağlığı dileriz. ■

Erel, Arıboğan'la görüştü

17 Kasım tarihinde Futbol Federasyonu'nu ziyaret eden UEFA Ulusal Federasyonlar Direktörü Jakob Erel Genel Sekreter Lütfi Arıboğan'la TFF'nin

yeniden yapılanması konusunda fikir alışverişinde bulundu. Erel daha sonra TFF yetkilileriyle yaptığı ikili görüşmelerle deneyimlerini aktardı. ■

♦ 23-24 Kasım tarihlerinde Roma'da düzenlenen ESA(Avrupa Sponsorluk Birliği) Yıllık Kongresi'nde Futbol Federasyonu'nu Pazarlama Departmanı Müdürü Cem Ülkeröğlu temsil etti. Ülkeröğlu kongre sonrasında Milano'ya geçerek İtalya Profesyonel Futbol Ligi Genel Sekreter Vekili Fabio Santoro'yla görüştü. ■

♦ 11 Kasım tarihi itibarıyla TFF Konya Bölge Temsilcisi Tamer Çoban, Kulüp Eğitim Direktörü olarak da H. Engin Tuncer göreve başladılar. ■

erkesin gözünde yabancı kalecinin bir artısı var. Bize göre her zaman daha fazla önplanda oluyorlar. Ama kendi açımdan baktığım zaman ben yabancı kaleciye karşıyım. Herkes kaleci yetişmiyor şikayetinde bulunuyor ama kalecinin önünü açmazsan kaleci zaten yetişmez ki! Artık bu kuralı sokaktaki çocuklar bile biliyor. Kaleciyi kazanmak için oynatman, güvenmen lazım. Yabancı kalecinin elbette bir kariyeri var ve çok iyi bir yabancı kaleciye tabii ki hayır demeyelim ama onlara verilen şansı Türk kalecilere de verelim. Böyle yapıldığı takdirde aynı performansı onların da göstereceğine inanıyorum. Ben özellikle Anadolu kulüplerinin yabancı kaleci kullanmasına taraftar değilim.

Murat Şahin

Kalecilik oyunculuktan daha farklı. Çünkü kaleci dışındakiler, maçın her anında oyuna girme şansını yakalayabiliyorlar. Yedek olarak girip 10 dakikada kendinizi gösterip formayı almanız mümkün. Bizde ise önümüzde oynayan kalecinin çok kötü oynaması, sakatlanması veya kart cezalısı olması lazım ki şans bulabilelim. Bu da çok nadir olur. Genelde kaleciler kötü de oynasalar bir maçı tamamlarlar. Bu anlamda kalecilik oldukça zor iştir. Ben tüm bunların zorluğunu bilerek Beşiktaş'a geldim. Pişman da olmadım hiç. Ama şanssızım bence. Özellikle geçen sezon herkes beni ikinci kaleci olarak düşünürken ben kaleye geçmeyi başarmıştım. Ama takımın kötülüğü bana da yansıyınca şansımı kaybettim.

Yabancı kaleciye karşıyım

bunun bana yetmeyeceği belliydi. Oynamadan kaleci olunmuyor. Oynamam lazımdı, bu yüzden Fenerbahçe'den kendi isteğimle ayrıldım, çünkü hep bekleyerek bir yere ulaşamayacağımı biliyordum. Doğru bir karardı bu. Çünkü Anadolu'da bir çıkış yakalama fırsatı buldum. Oradan Milli Takım'a kadar yükseldim. Adana'da yaşadığım bazı olaylar nedeniyle önce Rizespor'a daha sonra ise Beşiktaş'a transfer oldum. Del Bosque, maç eksikliği ve tecrübeli bir kaleci haline geldiğim için kaleye ilk beni geçirmişti. Ama takımın altı-yedi maç üst üste galip gelememesi beni de çok etkiledi. Bu durumlarda fatura ilk kalecilere kesilir. Benim de durumum böyle oldu. Ondan sonra yedeğe düştüm ve bu durum uzun süre devam etti.

▼Pişman oldun mu hiç? Sonuçta yeniden aynı kısırdöngüye girmiş oldun?

▲Kalecilik oyunculuktan daha farklı. Çünkü kaleci dışındakiler, maçın her anında oyuna girme şansını yakalayabiliyorlar. Yedek olarak girip 10 dakikada kendinizi gösterip formayı almanız mümkün. Bizde ise önümüzde oynayan kalecinin çok kötü oynaması, sakatlanması veya kart cezalısı olması lazım ki şans bulabilelim. Bu da çok nadir olur. Genelde kaleciler kötü de oynasalar bir maçı tamamlarlar. Bu anlamda kalecilik oldukça zor iştir. Ben tüm bunların zorluğunu bilerek Beşiktaş'a geldim. Pişman da olmadım hiç. Ama şanssızım bence. Özellikle geçen sezon herkes beni ikinci kaleci olarak düşünürken ben kaleye geçmeyi başarmıştım. Ama takımın kötülüğü bana da yansıyınca şansımı kaybettim.

▼O dönemle ilgili kendine faturalar kesiyor musun? Yoksa 'daha iyi oynayabilirdim, takımın kötülüğü bana da yansıdı' diye mi düşünüyorsun?

▲Bir şeyler kötü giderken bu kişisel bir kötülük olmaktan çıkar, herkese yansır. Takım halinde kötü gözükmeye başlarsınız. Ben her maçtan sonra tabii ki kendi kritiğimi yaparım. Buna göre önlemler alırım. Ama takıma bir şey yapamam.

▼Maç içinde yaptığın hataları ya da iyi şeyleri nasıl değerlendiriyorsun?

▲Maçın tamamını oyundan hemen sonra izlerim. Maç içinde zaten ne yapmam gerektiğini biliyorum. Ama izlerken, kendimden yola çıkarak yeni analizler yaparım. Ona göre kendimi yorumlarım.

▼Futbol kamuoyu bir yerli-yabancı kaleci kıyaslamasına gidiyor. Beşiktaş'ta siz üç yerli kalecisiniz. Hepinizin de milli olmuşluğu var. Ama üçünüz de yedeksiniz. Sen bu konu hakkında neler düşünüyorsun?

▲Herkesin gözünde yabancı kalecinin bir artısı var. Bize göre her zaman daha fazla önplanda oluyorlar. Ama kendi açımdan baktığım zaman ben yabancı kaleciye karşı

▼Fenerbahçe'de uzun süre yedek kalmış ve büyük takımlarda yedek kalmanın sıkıntısını bilen bir kaleci, Anadolu'da parladıktan sonra neden Beşiktaş'a gelir? Bu aynı kuyuya bir kez daha düşmek gibi değil mi?

▲Ben Fenerbahçe'de oynarken henüz gençtim. 16 yaşında girmiştik kulüpten içeri. 23-24 yaşına kadar da orada kaldım. O zaman altyapıdan yetişen bir genç olarak görülüştüm. Bu yüzden çok az maçta şans bulabildim. O dönem boyunca resmi olarak 12-13 maça çıktım. Bu elbette yeterli bir sayı değil ama genç bir oyuncu için ilk zamanlarda kötü de sayılmazdı. Ama bir aşamada

şu anda kendi geleceğimi görmem zor. Neler olacağını bilmiyorum. Her zaman hazır olmaya çalışıp, şansın bana da gelmesini beklemekten başka çarem yok. Şu an sadece bunu yapabiliyorum. Ama sezon bittiğinde ne olacağını bilmiyorum. Beşiktaş'a faydalı olmak için elimden geleni yapıyorum. Aslında benim diğer arkadaşlara göre avantajım var. Sonuçta kendini bir ölçüde kanıtlamış, tecrübeli bir kaleci olduğum için kale için savaşabilirim. Yani benim vereceğim mücadele daha elle tutulur bir mücadeledir.

yım. Herkes kaleci yetişmiyor şikayetin de bulunuyor ama kalecinin önünü açmazsan kaleci zaten yetişmez ki! Artık bu kuralı sokaktaki çocuklar bile biliyor. Kaleciyi kazanmak için oynatman, güvenmen lazım. Yabancı kalecinin elbette bir kariyeri var ve çok iyi bir yabancı kaleciye tabii ki hayır demeyelim ama onlara verilen şans Türkiye kalecilerine de verelim. Böyle yapıldığı takdirde aynı performansı onların da göstereceğine inanıyorum. Ben özellikle Anadolu kulüplerinin yabancı kaleci kullanmasına taraftar değilim. Hiç tanınmayan, üst düzeyde olmayan kalecileri getiriyor Anadolu kulüpleri. Bu kalecilerin çoğu da başarısız olup geri dönüyor. Bu şans yerli kaleciye verilse hem kulübün parası cebinde kalır hem de Türkiye bir kaleci daha kazanır.

▼Aslında bir yandan yabancı kaleciye böyle bir ilgi varken, diğer yandan tüm kulüpler iyi yerli kaleci arayışında. Özellikle Beşiktaş, Fenerbahçe ve Galatasaray piyasadaki en ümit vaat eden kalecileri toplamış durumdadır. Oynamıyorlar ama alıyorlar!

▲Bu diğer kulüpler için dezavantaj tabii ki. Bence söz konusu durum büyük kulüplerin vizyonlarıyla alakalı. Bu kulüpler daha çok maça çıkıyorlar. Bu yüzden genç kadro olsun istiyorlar. Fenerbahçe'de yaşadım ben bunu ama bu bir noktada kalecinin inisiyatifine kalıyor. Belli bir süre elbette yedek beklenebilir ama ben 21-22 yaşından sonra bekleme taraftarı değilim. Eğer o zaman dek şans vermiyorsa, insan şans bulacağı yere gitmeli. Tek kural var kalecilikte. Oynamadan olmuyor.

▼Aslında genç bir kaleci için en son tercih edilmesi gereken yerler büyük kulüpler değil mi? Çünkü genelde daha tecrübeli ve iyi isimler önünde oluyor?

▲Evet, bence de mantıklısı o, ama büyük kulübün de bir cazibesi var. Herkes ona canıyor. O takımların formasını giymek oynamaktan daha önemli gibi gözüküyor. Ama doğru değil bu. Çünkü uzun dönemde bu iş karlı olmuyor bence. Genç bir kalecinin ilk anda büyük bir kulüpten alacağı daha fazla parayı, ortamı düşünüp gelmesi, uzun dönemde hem maddi hem de manevi açıdan onun işine yaramıyor. Mesela, Fenerbahçe'de benimle beraber Oğuz da vardı. O da belli süre bekledi. Şans bulamayınca transfer oldu ve belli bir çıkış yakaladı. Başka bir kulüpte oynadığı için ismini duyurdu. Büyük takımda çok az şans buluyorsun. Senede en fazla 10 maça görev alıyorsun. Bunun tercih edilmemesi lazım ama cazibeye kapılıyorsun işte. Öyle olunca da zarar gören sen oluyorsun.

▼Rüşü'den sonra gelen kuşak beklenen çıkışı bir türlü yapamadı. Bu kuşağın içinde senin de dahil olduğun bir dolu kaleci var. Bu konuda ne düşünüyorsun?

▲Kulüpler nazarında bizim tam anlamıyla bir güvenilirliğimiz yok. Bu konuda basın da bize haksızlık ediyor. Her hatamızda üzerimize geliyorlar ve yabancılara göre bizi çok daha kolay yıpratıyorlar. Buna seyirci ve teknik adamlar da dahil bence. Bu ortam genç kaleciler üzerinde büyük bir sıkıntı ve stres yaratıyor işte. Böyle olunca da,

kaleci geri gidiyor. Tam verim veremiyor ve başarısızlığa mahkum oluyor.

▼Peki sen kendi geleceğini nasıl görüyorsun?

▲Şu anda kendi geleceğimi görmem zor. Neler olacağını bilmiyorum. Şu an için her zaman hazır olmaya çalışıp, şansın bana da gelmesini beklemekten başka çarem yok. Sadece bunu yapabilirim. Ama sezon bittiğinde ne olacağını bilmiyorum. Şu an Beşiktaş'a faydalı olmak için elimden geleni yapıyorum. Aslında benim diğer arkadaşlara göre avantajım var. Sonuçta kendini bir ölçüde kanıtlamış, tecrübeli bir kaleci olduğum için kale için savaşabilirim. Yani benim vereceğim mücadele daha elle tutulur bir mücadeledir. Şu an zaten tam da bunu yapıyorum.

▼Bir kalecinin kendini antrenmanda göstermesi mümkün mü? Futbolcu için bu olabilir bir şey, ama antrenmandaki performansınızı görüp bir hoca size şans verir mi?

▲Antrenman kalecilerin şans bulmasında çok etkili değildir. Hemen herkes, eğer konsantrasyonu iyiye, aynı düzeyde çalışıyor zaten. Bizdeki dört kaleci de kendine göre bir kariyere sahip. Maç performansları belirler kaleciliği. Bu yüzden oynayanların hatasını beklemek zorundayız biz. Tabii durduk yerde de gelmez o şans. İdmanda çalışmazsan, konsantre olmazsan, idmanı

üyük kulübün de bir cazibesi var. Herkes ona canıyor. O takımların formasını giymek oynamaktan daha önemli gibi gözüküyor. Ama doğru değil bu. Çünkü uzun dönemde bu iş karlı olmuyor bence. Genç bir kalecinin ilk anda büyük bir kulüpten alacağı daha fazla parayı, ortamı düşünüp gelmesi, uzun dönemde hem maddi hem de manevi açıdan onun işine yaramıyor. Mesela, Fenerbahçe'de benimle beraber Oğuz da vardı. O da belli süre bekledi. Şans bulamayınca transfer oldu ve belli bir çıkış yakaladı. Büyük takımda çok az şans buluyorsun. Senede en fazla 10 maça görev alıyorsun. Bunun tercih edilmemesi lazım ama cazibeye kapılıyorsun. Öyle olunca da zarar gören sen oluyorsun.

ciddiye almazsan o zaman kadroya hiç giremezsin.

▼Volkan Ünlü'nün böyle ciddi bir kaleci rekabetin olduğu bir takıma dördüncü kaleci olarak gelmesi konusunda ne düşünüyorsunuz? Onunla konuşabildin mi bunu?

▲Volkan'la kampta beraberdik. Biraz konuşma şansım oldu. Öncelikle seçtiği kulüp onun kendi tercihidir. Ben buna karışmam. Ama benden fikir isterse görüşlerimi paylaşıyorum. Fakat şu anda sakat ve Almanya'da tedavi görüyorum. Bu konuda ayrıntılı bir konuşmamız olmadı.

▼Eğer sorarsa nasıl akıl vermeyi düşünürsün? Ne dersin geleceği için?

▲Ben de aynı şeyleri yaşadım, aynı süreçlerden geçtim. Sonuçta yapabileceğim şey yaşadıklarımı aktarmaktan ibarettir. Bunu ben zaman zaman Ramazan'la da paylaşıyorum. Ama her şey onların kendi inisiyatifindedir elbette.

▼Biraz da Anadolu kulüplerini konuşalım seninle. Adanaspor'da 2,5 sezon oynadım ve çok iyi bir performans gösterdin. Ama sonra kulüp sorunlar yaşadı ve herkes ayrıldı. Neden yaşıyor bu sorunlar. Mesela İzmir ve Adana gibi Türkiye'nin büyük şehirlerinin ligde olmamasını neye bağlıyorsunuz?

▲Adana'da oynarken Adana Demirspor ve Adanaspor arasındaki bölünmüşlüğü görme fırsatım oldu. Orada iki takım arasında aşırı bir rekabet var. Ama başka sorunlar da vardı. Uzan ailesine geçtikten sonra halk Adanaspor'dan elini çekmiş durumdaydı. Uzan'ların krize girmesiyle de kulüp kriz yaşamaya başladı. Böyle bir kulübün Üçüncü Lig'e düşmesi çok dramatik ama kulüp insanlara değil bir şirkete dayandığı sürece zor toparlanır. Öncelikle herkesin saygısını kazanmış zengin bir işadınının kulübün borçlarını devralması gerekir. Böyle bir çıkış olduğu zaman halk da desteği verir. O zaman da krizden çıkabilirler. Adanaspor ve Adanalılar bu durumu hak etmiyorlar. İzmir'de de aynı olayı Göztepe yaşıyor. Kulüpler şirketleştiği zaman böyle sıkıntılar doğuyor.

▼Şirketleşme sence kötü bir şey mi?

▲İyi yapıldığı takdirde şirketleşme iyi bir şey. Ama her zaman da iyi olmuyor işte. Uzan'ların diğer olayları olmasaydı Adanaspor'da her şey yolundaydı. Bu olaylar olmasa ben de Adanaspor'dan ayrılmayı hiç düşünmüyordum. Ailecek orayı seviyorduk. Hatta futbolu orada bırakmayı düşünüyordum.

▼Bu kadar oynayıp, tecrübe kazanan bir kaleci olarak kalecileri sınıflandırabilir misin?

▲Kalecilerin özellikleri her zaman farklıdır zaten. Birbirlerine çok yakın kaleciler vardır elbette ama hepsi birbirinden ince çizgilerle ayrılır. Yan topa iyi çıkan, karşı karşıya pozisyonlarda iyi olan, çizgide iyi olan vb. pek çok özelliği olan kaleciler vardır. Böyle bir sınıflandırma yapmak zor bu yüzden.

▼Kalecinin stili olmalı mı sence?

▲Bence kesinlikle olmalı. Kalecinin kendi özellikleriyle bütünleştiği bir stili olmalı. Ona göre de bunu geliştirmeli.

▼Peki senin kendinde güçlü gördüğün, ayrıca üzerine çalıştığın özelliğin nedir?

▲Ben fizik olarak çabuk bir kaleciyim. İdmanlarda da bunun üzerine çalışırım. Yan toplarım da iyidir. Bunları zaten hocamız görür ve hep bizi buna göre çalıştırır.

▼Artık kalecilerin topu oyuna sokması da büyük önem kazandı. Sen kaleciliğe ilk başladığında böyle bir şey yoktu değil mi?

▲Ben kaleciliğe ilk başladığımda hocalarımız topu en uzağa vurun derlerdi. Şimdi ise pasla oyuna çıkmaya çalışıyoruz. Bunun amacı da topun bizde kalması. Özellikle Cordoba bu konuda çok başarılı. Ama ben eminim Cordoba buna ilk yıllarından beri çalışıyor. Bize ise böyle bir şey öğretmediler. Biz yeni yeni bu çalışmalarını yapıyoruz.

▼Kendi kariyerine baktığında ben şunu başardığım için buradayım dediğin anlar var mı?

▲Bana göre kariyerimde en önemli adım Fenerbahçe'den ayrılmamdı. Orada bir süre daha dursaydım buraya gelemezdim. Üstelik gitmemi istemiyorlardı. Hatta ayrılışım bayağı sorunlu oldu. Ama sonuçta başardım ve bu sayede yükselişe geçtim.

▼Unutamadığın bir maç var mı?

▲Adanaspor'da Milli Takıma seçilme neden olan 7-8 maç var. Çok iyi oynadığım maçlardı bunlar ve ben bu maçları hiç unutamam.

▼Daha zayıf takımlarda oynamanın kalecilik açısından daha şanslı bir yanı var mı?

▲Maç içinde çok fazla top gelmesi kalecinin maça daha fazla konsantre olmasını sağlıyor. Büyük takımlarda ise daha az top geliyor ve bir anlık konsantrasyon kaybı çok pahalıya patlıyor.

▼Beğendiğin, kendine örnek aldığın kaleciler kimler?

▲Ben tarz, stil olarak Schmeichel'i çok beğenirdim. Oynamasa da hâlâ en çok onu beğenirim.

▼Kalecinin niye deli olması gerekir?

▲Genelde bunu futbolcular çıkartır. Biz daha çok uçtumuz, atladığımız için herhalde deli diyorlar bize. Ama aslında tüm futbolcular deli ama bizi tek görüp bize deli diyorlar. Yalnız adamız biz. Her kadroda en fazla 4 kaleci yer alır. Futbolcular ise ordu gibidir. Algılanışı bile farklıdır ikisinin. Diyelim ki bir maçı 5-1 kazandınız. Bize niye gol yedin, derler. Golü sanki sadece biz yiyoruz. O zaman beş golü de biz atmış sayınlr. ■